

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Význam podpůrné skupiny pro osoby se získaným tělesným postižením

Petr Minařík

Diplomová práce

Studijní program: Sociální práce se zaměřením
na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Vedoucí práce: Mgr. Barbara Kostelacová

Praha 2019

Prague College of Psychosocial Studies

**The Importance of Supportive Groups for People
with Acquired Disabilities**

Petr Minařík

Diploma Thesis

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Barbara Kostelacová

Praha 2019

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 24.7.2019

Podpis .....

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat Mgr. Barbaře Kostelacové za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi při průběhu zpracování diplomové práce věnovala. Dále Mgr. Ing. Evě Dubovské za cenné rady týkající se výzkumu v psychosociální oblasti. A v neposlední řadě Lucii Moravcové ze Svazu tělesně postižených sportovců a všem milým participantům.

Anotace: Práce se zaměřuje na podpůrné skupiny a osoby se získaným tělesným postižením, které se v těchto skupinách setkávají. Přibližuje získané tělesné postižení s důrazem na úrazy páteře, jejich příčiny a důsledky. Hlavní důraz je pak kladen na skupinovou sociální práci, možné metody sociální práce a podpůrné skupiny v oblasti sociální práce. Integrace a nový pojem inkluze, tělesně postižených osob, je stále mladou disciplínou v naší společnosti, a proto je empirická část zaměřena na porozumění významu konkrétní podpůrné skupiny pro tělesně postižené osoby formou analýzy polostrukturovaných rozhovorů.

Klíčová slova: Skupinová sociální práce, podpůrná skupina, získané tělesné postižení, ragby na vozíku, sociální podpora.

Abstract: This thesis deals with people with acquired physical disabilities and the support groups they form. It focuses on acquired physical disabilities, with emphasis on spinal column injuries, their causes and consequences. The main focus is on group social work, possible methodologies, and support groups in the context of social work. The integration and inclusion of people with acquired physical disabilities is still a relatively new discipline in our society. This is why the empirical part of this thesis is focused on understanding the importance of particular support groups for people with acquired physical disabilities, through the analysis of semi-structured interviews.

Key words: Group social work, support group, acquired physical disability, wheelchair rugby, social support.

OBSAH

Úvod	2
1. Charakteristika osob s tělesným postižením a klasifikace	4
1.1. Definice tělesného postižení	4
1.2. Klasifikace tělesných postižení	5
1.3. Tělesně postižení jedinci	9
1.3.1. Fyzická stránka tělesně postižených osob	9
1.3.2. Psychická stránka tělesně postižených osob	11
1.3.3. Sociální stránka tělesně postižených osob	13
2. Zaměření na spinální úraz	16
2.1. Úrazy páteře z medicínského hlediska	16
2.2. Možné příčiny spinálních úrazů	16
2.3. Důsledky spinálních úrazů	17
2.4. Dopady spinálního úrazu na běžné fungování jedince	18
3. Skupinová sociální práce	20
3.1. Termín skupinové sociální práce	20
3.2. Skupinový přístup k práci s klientem	20
3.2.1. Skupinová sociální práce	21
3.2.2. Sociální práce se skupinami	22
3.2.3. Skupinová terapie	22
3.3. Skupinová sociální práce jako kategorie možných užitých metod	23
3.4. Skupinová dynamika	25
3.5. Podpůrné skupiny	26
3.5.1. Výzkumy působení podpůrných skupin	32
4. Sociální práce s tělesně postiženými osobami	34
4.1. Organizace orientované na pomoc tělesně postiženým	34
4.1.1. Svaz tělesně postižených v ČR	34
4.1.2. Svaz tělesně postižených sportovců	34
4.1.3. Unie Roska – česká MS společnost	36
4.1.4. Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě	36
4.1.5. Svaz paraplegiků – Centrum Paraple	37
4.1.6. Liga za práva vozíčkářů	37
4.1.7. Pražská organizace vozíčkářů	38
4.1.8. Obzor	38

4.1.9.	Asociace muskulárních dystrofií v ČR.....	39
4.1.10.	Sdružení pro rehabilitaci osob po cévní mozkové příhodě.....	39
4.1.11.	Revma liga ČR.....	39
4.1.12.	Klub bechtěreviků	40
4.1.13.	Organizace Asistence	40
4.2.	System sociální ochrany tělesně postižených v České republice	41
4.2.1.	Invalidní důchody.....	41
4.2.2.	Zaměstnávání tělesně postižených	42
4.2.3.	Dávky	43
4.2.4.	Příspěvky na péči	43
4.2.5.	Sociální služby	43
4.3.	Platformy sociální práce pro tělesně postižené na území České republiky.....	44
4.4.	Koordinovaná rehabilitace.....	45
5.	Výzkumné šetření.....	46
5.1.	Předporozumění	46
5.2.	Cíl výzkumu a možná omezení.....	47
5.3.	Typ výzkumu	48
5.4.	Sestavení vzorku osob	48
5.5.	Krátké představení participantů.....	49
5.5.1.	Alan	49
5.5.2.	Michal.....	49
5.5.3.	Václav.....	49
5.5.4.	Jaroslav	49
5.5.5.	Pavel	50
5.5.6.	Jan	50
5.5.7.	Jolanka.....	50
5.6.	Stanovení výzkumných otázek	50
5.7.	Příprava a provedení rozhovorů.....	52
5.8.	Etické aspekty práce.....	52
6.	Vyhodnocení výzkumu.....	54
6.1.	Kódy z rozhovorů	55
6.2.	Vyhodnocení jednotlivých kategorií.....	57
6.2.1.	Vyrovňávání se se změnou	57
6.2.2.	Motivace pro návštěvu skupiny	60
6.2.3.	Fungování skupiny	61

6.2.4. Očekávání a jejich vývoj	63
6.2.5. Otevírání možností	67
6.2.6. Možné zlepšení	70
6.3. Shrnutí a interpretace výsledků výzkumu	72
6.3.1. Zodpovězení specifických výzkumných otázek	72
6.3.2. Zodpovězení základní výzkumné otázky	75
6.3.3. Shrnutí výsledků výzkumu	76
6.4. Diskuse	77
ZÁVĚR	80
Seznam použitých zdrojů	82
Přílohy	i
Příloha A – Ragby na vozíku – popis	i
Příloha B – Vzor informovaného souhlasu	v
Příloha C – Rozhovor Alan (46:34)	vii
Příloha D - Rozhovor Michal (52:52)	xix
Příloha E - Rozhovor Václav (1:06:51)	xxxvii
Příloha F - Rozhovor Jaroslav (1:03:52)	lvii
Příloha G - Rozhovor Pavel (43:36)	lxxvii
Příloha H – Rozhovor Jan (50:46)	xcí
Příloha I - Rozhovor Jolanka (1:03:45)	cvii
BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE	cxxix

Úvod

Lidské společnosti je vlastní rozmanitost, na kterou nahlížíme z různých úhlů pohledu. Tato různorodost se projevuje jak v oblasti sociální, zdravotní, kulturní a další se svými odchylkami od běžného normálu. Navíc se každý den dozvídáme o celé řadě běžných i vysoce vzácných onemocnění, ve zpravodajství slyšíme o tom, jakým neštěstím byli ti, kteří lidé vystaveni a s jakými následky se v důsledku různých událostí musejí potýkat a vypořádávat se s nimi. V této práci se soustředím jak na neočekávané události, které mají negativní dopad na jejich účastníky, tak na určitou oblast odchylky od běžného normálu, jak je nahlížena z hlediska pojmu zdraví.

Již Aristoteles označil člověka tvorem společenským. Je pro nás přirozené potkávat se ve skupinách a skupiny hrály a hrají v životě člověka velký význam. O to větší, pokud se potýkáme s komplikací, nesnází nebo zdravotním problémem. Skupiny vznikají svévolně nebo pod hlavičkou různých organizací a mají rozmanité cíle a poslání.

Ve své práci zaměřuji pozornost na situace zásadních změn života a zdraví jednotlivců po spinálních úrazech a význam podpůrné sociální skupiny při vyrovnávání se s těmito změnami.

Zvolená tematika se prolíná hned několika obory. Odborné texty jsou v teoretické části práce hlavním zdrojem. Jedná se o oblast sociální práce, dále pak také o obory psychologie, medicíny a některé další relevantní sféry zájmu.

Práci koncipuji jako teoreticko-empirickou. V první teoretické kapitole věnuji pozornost nejprve charakteristice samotného pojmu tělesného postižení. Tedy definici, možným klasifikacím tělesných postižení člověka, a zároveň také přiblížím životní situace osoby, která s tělesným postižením žije.

Ve druhé kapitole představím problematiku úrazu páteře, zmíním možné příčiny a důsledky podobných úrazů u člověka a neopomenu ani dopady události úrazu páteře na postiženého jedince či jeho okolí.

Třetí kapitolu věnuji tématu skupinové sociální práce. S ohledem na fakt změny životních podmínek jedince po závažném úrazech je totiž důležité počítat s nutnou podporou takto postižené osoby a jejího nejbližšího okolí. Takovou podporu mohou v případě zájmu dotyčného zprostředkovávat či osobně zajišťovat i sociální pracovníci. Skupinovou sociální práci zde tedy ukážu jako ověřenou a účinnou možnost podpory a pomoci tělesně postiženým

osobám. V této kapitole se zaměřím na vymezení samotného termínu skupinové sociální práce a skupinového přístupu ke klientovi v sociální práci. Jako specifické téma představím skupinovou dynamiku. Zásadní část textu bude téma podpůrných skupin v sociální práci, k níž navíc připojím zmínky o některých výzkumných studiích orientujících se právě na výsledky a možné pozitivní dopady podpůrných skupin v tuzemsku i ve světě.

Čtvrtou a poslední teoretickou kapitolu věnuji informacím, které se týkají konkrétní možné podpory tělesně postižených spadající do oblasti sociální práce. Součástí dané kapitoly je také přehled organizací, které se na území České republiky věnují pomoci tělesně postiženým osobám.

V praktické části práce analyzuji rozhovory se sedmi členy podpůrné skupiny. Mým cílem je pomocí metody tematické analýzy odpovědět na otázku významu této skupiny pro vyrovnání se se získaným tělesným postižením. Dále se budu věnovat tomu, jak jedinci tuto skupinu vnímají, jak fungují, jak se schází a vzájemně se podporují. A v neposlední řadě, jak se vyvíjela očekávání participantů v čase a jaké možnosti tato skupina jejím účastníkům otevírá.

1. Charakteristika osob s tělesným postižením a klasifikace

V první kapitole teoretické části práce vysvětlím definici samotného pojmu tělesného postižení. Tento popíši ze dvou hledisek, a to z pohledu medicínského a legislativního.

V dalších oddílech kapitoly pak představím jednotlivé možné pohledy na klasifikaci tělesných postižení s ohledem na konkrétně zvolený faktor jejich nahlížení. Chybět nebude ani charakteristika osob s tělesným postižením, které rozčlením do kategorií dle fyzických, psychických a sociálních aspektů jejich života.

1.1. Definice tělesného postižení

Organizace spojených národů uvádí (Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, 2006), zdravotní postižení jako pojem, který „se vyvíjí a který je výsledkem vzájemného působení mezi osobami s postižením a bariérami v postojích a v prostředí, které brání jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti, na rovnoprávném základě s ostatními.“ Úmluva tedy nehovoří přímo o tělesně postižených osobách, ale vyjadřuje se k postižení jako takovému.

Také v tuzemském pojetí existuje legislativa, která se vyjadřuje k problematice zdravotně postižených osob, a to nejen specificky tělesně postižených osob (Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, 2010). Samotný *Zákon o sociálních službách* (2006, § 3(g)) obsahuje následující definici zdravotního postižení „tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby.“

Tělesně postižené osoby se tedy z hlediska české i mezinárodní legislativy řadí do skupiny osob se zdravotním postižením.

Tělesné postižení je ve své podstatě zdravotním problémem, s nímž se musí zasažená osoba potýkat (*Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*, 2008, s. 220).

Gruber s Lendelem (1992, cit. podle Kočová, 2017, s.31) pak konkrétně tělesné postižení definují jako „přetrvávající nebo trvalé nárůst v pohybových schopnostech se stálým či značným vlivem na kognitivní, emocionální a sociální výkony.“

Za zcela základní a zásadní projev tělesného postižení se považuje zejména narušená motorika jedince; daný symptom se projevuje jak v rovině kvantitativní, tak zároveň i kvalitativní (Kočová, 2017, s. 31).

1.2. Klasifikace tělesných postižení

Na třídění tělesných postižení se nahlíží z celé řady různých úhlů pohledu, které jsou brány do úvahy při podobné klasifikaci a následné kategorizaci. S ohledem na multioborovost problematiky tématu tělesného postižení člověka vycházím v rámci této kapitoly z autorů z oblasti medicíny, ale také speciální pedagogiky a sociologie.

Jedním z těchto faktorů může být například rozlišování toho, zda se u jedince tělesné postižení projevuje již od jeho narození, nebo zda naopak k jeho projevům došlo až během dalšího života dané osoby. Jedná se tedy o **časové hledisko**. V tomto kontextu zmiňuje Kočová (2017, s. 31) dvě kategorie tělesných postižení, konkrétně:

- *Tělesných postiženích vrozených;*
- *Tělesných postiženích získaných.*

Kalvach (2011, s. 74) na možné kategorie tělesných postižení pak pohlíží podrobněji když uvádí, že existují celkem tři způsoby, jakými se lze k postižení dopracovat. Konkrétně jde o následující kategorie:

- Tělesná postižení vzniklá před narozením dítěte;
- Tělesná postižení, která mají původ při porodu dítěte (popřípadě nastávají v krátkém časovém období po něm);
- Tělesná postižení získaná do 4 let věku dítěte.

Výše uváděná kategorizace vychází z jednoduchého principu možného pohledu na „poškození“ lidského organismu. K tomu dochází v obecné rovině buď v době označované za prenatální, perinatální nebo až v postnatálním období jeho života (Kalvach, 2011, s. 74).

I při pouhém laickém zamyšlení nad problematikou tělesných postižení narážím na skutečnost, že ne každý člověk, jehož tělesné schéma či motorika, případně jiná oblast jeho

tělesného fungování, je postižena, přišel ke svému poškození do doby dosažení čtvrtého roku života tak, jak vyplývá z výše zmiňované Kalvachovy kategorizace. Je možné, že lidský jedinec je odkázán na nutnost užívání například invalidního vozíku až ve svých třiceti letech, nebo i později. Jde tedy o možnou klasifikaci, která je z mého pohledu velmi úzce zaměřena.

V pozdějších obdobích života člověka lze taktéž hovořit o získání tělesného postižení. K tomu může dojít na základě celé řady událostí, nejčastěji jsou to následující vlivy, které mají za následek tělesné postižení jednotlivce (Kalvach, 2011, s. 74):

- Amputace končetiny;
- Operace;
- Úraz;
- Onemocnění kostí;
- Ochabování svalstva.

Zásadní rozdíl mezi vznikem tělesného postižení člověka v dětském věku a ve věku dospělého jedince spatřuji zejména ve skutečnosti, že u dospělého jedince se již zpravidla nehovoří o vrozených tělesných postiženích, ale o jejich získaných variantách.

Kromě kategorizace tělesných postižení z hlediska doby jejich vzniku se na danou problematiku nahlíží i z **hlediska její závažnosti**.

Tělesná postižení, která se liší dle závažnosti, rozlišují nejméně čtyři odlišné skupiny. Spadají mezi ně (Kalvach, 2011, s. 74):

- **Lehká postižení** – zpravidla souvisejí pouze s určitou částí těla, nebývají tolik viditelná a jedinec v jejich důsledku není výrazně omezován; do této kategorie se řadí například takzvané *monoparézy* (ochrnutí jedné z končetin);
- **Těžká postižení** – jedná se o vyšší stupeň postižení části (či většího počtu částí) těla jedné osoby;
- **Úplná postižení** – postižení všech končetin jedince označované pojmem *kvadruplegie*;

- **Kombinovaná postižení** – jedná se o kombinaci postižení z předcházejících kategorií, popřípadě sem lze také zařadit osoby, u nichž se tělesné postižení spojuje s jinými postiženími nebo onemocněními.

Slowík (2016) k tématu klasifikace možných tělesných postižení dodává ještě dvě další hlediska, která jsem zatím neuvedl.

Prvním z nich je **hledisko etiologické**, které jsem částečně zmínil například v souvislosti s úrazy dospělých osob. Autor k dané tématice však poskytuje obsažnější přehled i dalších, odlišných možností vzniku tělesného postižení. Konkrétně jde o šest různých kategorií, z výše zmíněného etiologického hlediska třídění tělesných postižení, kterými jsou (Slowík, 2016, s. 101):

- **Tělesné odchylky/oslabení** – do této skupiny se řadí tělesná postižení, jakými jsou například luxace kloubů, nejrůznější vady páteře a další;
- **Tělesné vývojové vady** – do této kategorie spadají například rozštěpy různého druhu, dále pak vady lebky nebo končetin aj.;
- **Úrazy s dočasnými/trvalými následky** – jedná se o tělesná postižení s různou mírou závažnosti (například paraplegie, kvadruplegie, amputace končetin, nebo také jiných postižení, které nastaly v důsledku porušení páteřní míchy jedince);
- **Následky nemoci** – onemocnění, která mohou vyústit až v tělesné postižení pacienta. Jsou to například tuberkulóza, žloutenka, encefalitida, lymfská borelióza, nebo některé z nádorových onemocnění;
- **Dětská mozková obrna** – tato je autorem pojímána jako samostatná kategorie z hlediska etiologického náhledu na tělesné postižení lidského jedince. Může se jednat o některou z jejích spastických, ale i nespastických forem;
- **Chronická onemocnění/zdravotní oslabení** – v poslední kategorii tělesných postižení hraje roli jejich vznik vlivem působení takových dlouhodobých nemocí, jakými jsou například astma, oslabený imunitní systém, epilepsie, onkologická onemocnění, ale také i alergie a řada dalších.

Druhým avizovaným přístupem ke klasifikaci tělesných postižení ze strany Slowíka (2016, s. 101) je náhled, který vychází z **typu tělesného postižení**. V této souvislosti autor jmenuje tři různé skupiny postižení, a to:

- Postižení hybnosti;
- Dlouhodobé onemocnění;
- Zdravotní oslabení.

Uváděnou kategorizaci považuji za nejzákladnější možný faktor klasifikace tělesných postižení, a to společně s faktorem času, který rozlišuje, kdy ke vzniku postižení u jedince během jeho života dochází.

Slowík je svým zaměřením autor, kterého lze zařadit do oblasti speciální pedagogiky (Slowík, 2016). S ohledem na zvolené téma této práce uvádím náhled na klasifikaci tělesných postižení také od sociologicky orientovaných autorů.

Arnoldová (2015, s. 117) například konstatuje, že tělesně postižené osoby lze rozdělit na základě tří hlavních faktorů možnosti posouzení jejich stavu, a to konkrétně s přihlédnutím k:

- *Době vzniku tělesného (zdravotního) postižení* – autorka hovoří o postižení vrozeném či získaném;
- *Době trvání tělesného postižení* – osoby krátkodobě postižené vůči osobám s chronickým, dlouhodobým, postižením;
- *Druhu tělesného postižení* – autorka rozlišuje osoby zdravotně oslabené, nemocné či tělesně vadné.

Z poznatků Slowíka i Arnoldové vyvozují jednu zajímavou skutečnost, a sice tu, že tělesné postižení nemusí pro každého jedince znamenat jeho celoživotní zátěž danou tělesným stavem. U celé řady osob je jejich tělesné postižení pouze krátkodobého, tedy přechodného, charakteru. V tomto názoru se oba autoři shodují.

Pro účely této práce zaměřím pozornost zejména na osoby, u nichž jejich tělesné postižení není přechodného, ale naopak trvalého charakteru.

1.3. Tělesně postižení jedinci

1.3.1. Fyzická stránka tělesně postižených osob

Fyzický vzhled

U tělesného postižení lze předpokládat celou řadu specifíků, která vyplývají z podstaty postižení, tedy vzhledu a funkčnosti těla jako celku. V souvislosti s tělesným postižením je také možné, že se tato osoba bude potýkat s potížemi, jakými jsou například snížené sebehodnocení, nižší pocit vlastní přitažlivosti, nespokojenosti v oblasti osobního života apod. (Vágnerová, 2004; in: Pugnerová & Kvintová, 2016, s. 261).

Ačkoli zmiňované fenomény spadají do oblasti prožívání, tedy psychického fungování jedince, jejich samotný projev u konkrétní osoby často pramení právě z fungování a stavu těla. Jak samotné postižení, tak právě i s ním spojené psychické jevy totiž mohou významně ovlivňovat intimní a sexuální život postižené osoby. Tím spíše, pokud daný jedinec tělesné postižení získává v průběhu jeho života.

Sexualita postižených osob

Autor Kracík (1992; in: *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*, 2014, s. 90) bere v potaz fakt, že „sexualita tělesně postižených“ není skutečným tématem. Naopak tematikou v oblasti intimního a sexuálního života by měly být pro odborníky i laiky společné problémy, které se u tělesně postižené populace jedinců mohou vyskytovat.

Konkrétně k populaci tělesně postižených a jejich sexuálnímu fungování je možné se v odborných zdrojích dočíst následující „odborníci si musí uvědomit, že sexualita lidí s postižením, tedy pocit, že jsou sexuálně atraktivní, tak jejich zkušenosti, zvyšují kvalitu jejich života“ (McCabeová, Cummins & Deeksová, 2000, s. 116; in: Hanková & Vávrová, 2016, s. 66).

Sexualita je důležitým tématem každého člověka, protože těsně souvisí s fyzickým stavem jedince, tím spíše u jedince s tělesným postižením. Jak uvádí Hanková a Vávrová není to pouze fyzický stav, ale propojují sexualitu i s psychickým a sociálním fungováním jedince (2016, s. 66).

Sexualita je tedy podstatným aspektem, který souvisí s celkovou kvalitou života jedince, ať již postiženého či nikoli. Toto právě vyplývá z již zmiňovaného propojení intimního

života se všemi třemi základními sférami fungování lidských bytostí, tedy fyzickou, psychickou i sociální.

Fyzické bariéry

Fyzický vzhled a fungování tělesně postižených osob se vyznačuje zejména postižením dolních nebo horních končetin (Kočová, 2017, s. 31).

Z uváděné základní charakteristiky lze vyvodit, že tělesně postižení mají omezení zejména pohybového charakteru. Bariéry pak lze vnímat jako překážky, které ztěžují nebo dokonce zcela zabraňují tělesně postižené osobě ve fyzickém přístupu určitého místa, ať již v místě bydliště, nebo v bližším či vzdálenějším okolí. Jde tedy o takzvané praktické bariéry (Kesner, 2005, s. 104), nejde o překážky ve fungování tělesně postiženého v rovině duševní či sociální.

Kesner ve své publikaci například upozorňuje na problematiku dosažení celé řady kulturních památek tělesně postiženými osobami. Kultura a obecně dostupnost volnočasových a zájmových aktivit u tělesně postižených osob vykazují celou řadu fyzických bariér, které musí tělesně postižení překonávat; k danému bodu tematiky fyzických bariér poznamenává konkrétně, že „i česká muzea a památky činí v posledních letech viditelné pokroky v odstraňování bariér, které se stavějí do cesty různým skupinám tělesně postižených občanů“ (2005, s. 104).

Konkrétní nutné úpravy, které souvisí s návštěvou kulturních zařízení a památek nejčastěji zahrnují zřizování především bezbariérových vstupů a vybudování výtahů pro vozíčkáře (Kesner, 2005, s. 104).

Aktuálnost a důležitost tématu bariér v rámci náplně volného času, tělesně postižených, pak ve své publikaci reflektuje také například Kalvach (2011). Je možné se dočíst, že tělesně postižené osoby netvoří výjimku co do svého zájmu o kulturní a sportovní vyžití, stejně jako netvoří výjimku v oblasti zájmu o cestování. Autor upozorňuje, že však možnosti tělesně postižených osob jsou právě v daných oblastech vyžití výrazně omezené.

1.3.2. *Psychická stránka tělesně postižených osob*

Postižené osoby lze v každém případě považovat za jedince nacházející se v náročné životní situaci, která s sebou přináší řadu větších či menších stresů (Kočová, 2017, s. 31).

Ve svém životě se tělesně postižené osoby musejí na pravidelné, často každodenní, bázi potýkat a vyrovnávat s následujícími zátěžovými faktory (Kočová, 2017, s. 31):

- Vyvolávanými konflikty;
- Neřešitelnými situacemi;
- Frustrací.

Zatímco první dva uváděné body spadají spíše do roviny sociálního fungování člověka, poslední uváděná možnost zastupuje psychický fenomén, s nímž musí tělesně postižená osoba bojovat.

V návaznosti na zmínce o případných psychických potížích tělesně postiženého jedince je možné na tomto místě také uvést, že psychika u tělesně postižených jednotlivců může být výrazným způsobem sekundárně ovlivněna, a to velmi často negativním způsobem.

Daný fakt vychází z toho, že psychika je s tělesným schématem a fungováním člověka neodmyslitelně spjatá (srov. např. Šimek, 2015, s.77). Konkrétně jsou to následující principy (Kočová, 2017, s. 32):

- Psychika a její fenomény jsou projevem činnosti nervové soustavy lidského organismu;
- Genetická výbava, s níž se již jedinec rodí, má vliv na řadu zásadních charakteristik psychiky jedince;
- Celkový tělesný vzhled jedince může zapříčiňovat negativní prožívání sebe sama a svého života díky nepatřičným reakcím sociálního okolí.

Kalvach (2011, s. 75) v oblasti psychického prožívání tělesně postižených osob, které ke změněnému stavu svého zdraví docházejí teprve během života podotýká, že tyto osoby mají velice často zkušenosti se zažíváním sebelítosti, zlosti a někdy dokonce i sebevražedných myšlenek.

Pro stabilizaci životní situace tělesně postiženého jedince i jeho blízkého okolí jak z hlediska fyzického a psychického, tak i sociálního je doporučováno kontaktovat odborníky pro danou oblast. Jako zcela zásadní styčné osoby v podobných případech figurují zejména sociální pracovníci (srov. Kalvach, 2011, s. 75).

Ve sféře psychického života tělesně postižené osoby je možné zaznamenávat problémy také v oblasti komunikace, která je vedena ze strany druhých osob k tělesně postiženým osobám.

Pro odbourání co největšího množství bariér byl v České republice učiněn krok, kterým bylo vytvoření dokumentu pro zdravotnictví s názvem *Desatero pro jednání s pacienty tělesně, zrakově a sluchově postiženými* (Linhartová, 2007, s. 80). Daný dokument vydala Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky. V současnosti lze ze základních bodů daného dokumentu čerpat doporučení pro komunikaci s osobami obecně označovanými jako „zdravotně postižené“, konkrétně k jedincům trpícím pohybovým postižením (Národní rada osob se zdravotním postižením ČR(a), 2010).

Samotné desatero ve stručnosti doporučuje dodržování zejména následujících zásadních bodů komunikace s osobou s pohybovým postižením (Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, 2010):

- Komunikace se samotným postiženým jedincem, nikoli snaha o interakci týkající se dané osoby s jejím doprovodem;
- Jasné vyjadřování zamýšlených kroků tak, aby měl pohybově postižený možnost v případě nutnosti sdělit své vlastní potřeby vyplývající z jeho zdravotního stavu (ideální je v případě nejistoty v zacházení s postiženou osobou požádat, aby sama sdělila, jak v konkrétních situacích postupovat);
- Věnování pozornosti potřebným kompenzačním pomůckám, jejich přítomnosti tak aby byla zajištěna co nejvyšší možná míra soběstačnosti tělesně postiženého;
- V případě možnosti odstranění všech fyzických bariér v okolí, které by mohly bránit tělesně postiženému v jeho pohybu (pokud dochází k pravidelnému kontaktu s tělesně postiženou osobou, dbát preventivně na nepřítomnost takových bariér);

- Zohlednění náročnosti některých běžných úkonů pro tělesně postiženého jako například poskytnutí dostatečného časového prostoru pro návštěvu WC, stravování apod.

Ačkoli bylo desatero původně zamýšleno zejména pro sféru komunikace lékařů a zdravotnického personálu s postiženými osobami, dají se tyto zásady aplikovat také do komunikace tělesně postiženého jedince s osobami z jeho běžného sociálního okolí. Při jejich využívání lze očekávat menší komunikační bariéry, které by jinak vznikaly mezi postiženým a zástupci zdravé populace.

Zdravotnické desatero jsem ve výše uváděném výčtu upravil právě s ohledem na vzájemné soužití běžných osob s tělesně postiženými. Díky těmto úpravám bylo tak „desatero“ vyjádřeno pouhými pěti podstatnými body. Zbývající informace (obsahující například informaci o tom, jakým způsobem odebírat pacientovi krev apod.) z důvodů jejich nevyužitelnosti pro běžnou komunikaci vynechávám.

1.3.3. Sociální stránka tělesně postižených osob

S ohledem na fakt, že člověk se vyvíjí v souvislosti s podněty a tlaky vnějšího okolí, které jej od narození obklopují (ať již se jedná o rodinu, nebo širší společnost jako takovou) a výrazným způsobem jej ovlivňují vztahy s osobami tvořícími dané prostředí (Kočová, 2017, s. 32), je možné očekávat, že sociální fungování tělesně postiženého jedince může vykazovat určitá specifika.

V dalších odstavcích věnuji pozornost zejména sociálním vztahům tělesně postižených osob, které tvoří, spolu s dalšími, velice důležitou oblast kvality života. Jejich působením může být kvalita života tělesně postiženého buď navyšována, nebo naopak ovlivňována negativním způsobem, tedy snižována.

Jako zcela zásadní poznatek uvádím k možné tematice sociálního fungování informaci Kalvacha (2011, s. 275) o tom, že lze pouze velmi těžko předpokládat, že tělesně postižení nebudou mít žádný zájem o vlastní zapojení do takových oblastí života, jakými jsou práce, veřejné dění nebo komunitní činnosti.

S fyzickým zdravím velmi úzce souvisí fenomén takzvané **kvality života** (srov. např. Hudáková & Majerníková, 2013, s. 49).

O tom, že sociální začlenění je pro osoby s tělesným postižením významným tématem se zmiňuje ve své publikaci například Valenta, Michalík a Lečbých (2012, s. 251), kteří potvrzují, že na adekvátním začlenění se do fungování společnosti, tedy na fungování v rámci mezilidských vztahů, závisí právě již výše zmiňovaná kvalita života lidského jedince. U tělesně postižených osob tento předpoklad platí stejně, ne-li v mnohem větší míře.

Důležitost sociálního začlenění a sociálních vztahů tělesně postižených vyplývá ze životních podmínek, kterým musí tyto osoby čelit. Zmínění autoři (Valenta, Michalík & Lečbých, 2012, s. 251) je charakterizují jako méně příznivé, než je tomu v případě většinové populace.

Tělesně postižení mohou být ze sociálního hlediska znevýhodňováni také na trhu práce, a to z důvodu jejich častého nízkého vzdělání, stejně jako i ze zdravotních důvodů a omezení (Kalvach, 2011, s. 275).

Tělesné postižení je zcela jistě faktorem ztěžujícím svému nositeli jeho fungování ve společnosti (Geisslerová, 2012, s. 157), na což se snaží reagovat sociální systémy současných vyspělých států. V jejich rámci se skrze nejrůznější sociální služby usiluje o začleňování tělesně postižených osob zpět do jejich života tak, jak tomu bylo před postižením. Minimálně jde o integraci s přihlédnutím k možnostem, kterými se vyznačuje jedinec jako nositel postižení nejen v současnosti, ale také s výhledem do budoucnosti. Zcela zásadními termíny jsou v dané souvislosti zejména snahy o osobní rozvoj a samostatnost jedince.

O kvalitě života postižených osob padla krátká zmínka v předchozím textu práce věnovaná fyzickému fungování tělesně postižených osob. Zde jsem toto téma vztáhnul k sexuálnímu životu a spokojenosti dané populace. Kvalita života lidského jedince závisí nejen na jeho sexualitě a uspokojení v dané sféře jeho běžného fungování, ale ovlivňuje ji dle odborníků celá řada faktorů, z nichž těmi nejvýznamnějšími jsou (Salajka, 2006, s. 11):

- Fyzický (zdravotní) stav;
- Funkční schopnosti jedince;
- Psychologické parametry (například sebedůvěra);
- Celková spokojenost osoby;

- Sociální interakce;
- Rodinné vztahy;
- Ekonomicko – pracovní stav;
- Spirituálně – religiózní stav.

S ohledem na první uváděný bod, a to zdravotní stav jedince, mám za to, že kvalita života tělesně postižených osob bude snižována jejich aktuální zdravotní situací. Další ohrožující faktory, které mohou snižovat celkovou kvalitu života pak představují taktéž psychické stavy a jevy, které byly již zmíněny mezi hlavními fenomény.

2. Zaměření na spinální úraz

Druhou kapitolu textu směřuji k představení a vymezení spinálních úrazů z medicínského hlediska. Popíši konkrétní příčiny vzniku podobných zranění i jejich důsledky a neopomenu ani problematiku běžného denního fungování jedince po úrazu páteře.

2.1. Úrazy páteře z medicínského hlediska

Hirt s Beranem (2011, s. 69) uvádějí tematiku poranění páteře informací o tom, že toto může nabývat podoby izolovaných poranění, stejně jako i poranění sdružených s poraněním jiných orgánů. V druhém uváděném případě je spinální zranění součástí takzvaných polytraumat.

Štulík (in: Dungl, 2014, s. 495) upozorňuje, že právě poranění páteře patří k vůbec nejzávažnějším úrazům, které se mohou člověku přihodit. Konkrétně se autor k problematice spinálních úrazů vyjadřuje následujícím způsobem „málokterý úraz nebo onemocnění působí tak rychlou a kompletní devastaci organismu jako paraplegie nebo kvadruplegie“ (Štulík; in: Dungl, 2014, s. 495).

Traumata páteře zahrnují buď poranění kostního segmentu daného ústrojí, nebo poranění míchy, případně jejich kombinaci (Žvák, 2006, s. 45).

K nejzávažnějším formám spinálních úrazů jsou řazeny ty, při nichž dochází k porušení kontinuity páteřně-míšního kanálu, poranění vznikající na základě dislokace případných kostních úlomků jako například posunem obratlů, vyhrěznutím ploténky běžně umístěné mezi obratli, nebo také poranění spojená s epidurálním krvácením (Žvák, 2006, s. 45).

2.2. Možné příčiny spinálních úrazů

Příčin, které mohou vést k tomu, že u lidského jedince dojde k poranění páteře může být celá řada. Konkrétně Štulík (in: Dungl, 2014, s. 495) hovoří zejména o následujících nejčastějších příčinách:

- Autonehody;
- Pády;
- Skoky do vody (týkají se zejména poranění krční páteře).

Kromě Štulíka se k možným příčinám vzniku poranění páteře vyjadřuje také například Žvák (2006, s. 45), od kterého je možné se dozvědět, že kromě již uváděných, bývají dalšími příčinami dále sportovní úrazy, nebo střelná poranění. Úrazy páteře při sportu dokonce patří k jedné z nejčastějších příčin náhlého úmrtí člověka (Pastucha, 2014, s. 215).

2.3. Důsledky spinálních úrazů

Obecně lze důsledky spinálních úrazů vyjádřit v základní rovině konkrétními diagnózami stanovenými právě na základě dopadů poranění páteře a následně vykazovaných symptomů u konkrétní osoby. S ohledem na tematiku této práce nebudu tyto diagnózy jednotlivě jmenovat, pouze krátce zaměřím pozornost na možnou klasifikaci spinálních poranění dle jejich základních charakteristik.

Štulík ve svém příspěvku do knihy autora Dungle (2014, s. 506–509) prezentuje klasifikaci poranění páteře člověka, která zahrnuje názory hned tří autorů, a to konkrétně klasifikační přístupy Clowarda, Megerleho a McAfeeho. Z těchto lze ve stručnosti uvést následující možnosti důsledků úrazů páteře:

- Poranění měkkých částí páteře;
- Poranění skeletu;
- Klínovité kompresní zlomeniny;
- Stabilní/nestabilní tříštivé zlomeniny;
- Flexně distrakční poranění;
- Komprese těla obratle;
- A některé další.

Jako zvláštní skupinu zranění zmiňuje Frydrychová (in: Dungle, 2014, s. 527–534) poranění krku, které tak specificky vyčleňuje z tematiky poranění páteře jako takové.

Kromě okamžitě pozorovatelných důsledků lze z medicínského hlediska navíc hovořit ještě i o pozdních následcích poranění páteře, které mohou vyplynout

z následné léčby těchto poranění, k nimž se řadí nejrůznější deformity tělesného schématu (Štulík; in: Dungl, 2014, s. 525).

Konkrétních podob zranění v důsledku úrazu páteře tak může být celá řada, jak naznačuje jejich uváděný zestručněný výčet.

2.4. Dopady spinálního úrazu na běžné fungování jedince

Z prvních, pro jedince zaznamenaných, dopadů lze jmenovat jednotlivé kroky, jež musí v souvislosti s akutním traumatem absolvovat v péči lékařů a dalšího zdravotnického personálu. K nim patří zpravidla imobilizace jako například nasazení takzvaného krčního límce. Dále pak užívání léků v souvislosti se snahou lékařů o minimalizaci vzniku možného otoku a operační zákroky (Žvák, 2006, s. 45–47).

K pobytu pacientů se spinálním zraněním uvádí Šamánková (2011) následující důležitý komentář, že „hospitalizace pacientů po poranění míchy na standardních odděleních je problematická, oddělení nejsou bezbariérová a personál není dostatečně seznámen s potřebami spinálních pacientů“ (s. 107).

Již v tomto bodě, tedy při péči poskytované v nemocničním zařízení, je možné u osob s tělesným postižením v podobě poranění páteře začít odhalovat problémy, s nimiž se nadále budou muset vyrovnávat mimo nemocnici. Nejsou-li totiž na potřeby poraněných jedinců adaptovány budovy a osoby, které mají k dané problematice nejbližší vztah, nelze dost dobře očekávat, že na kontakt a interakci s takto tělesně postiženou osobou bude náležitě připraveno jiné sociální okolí.

V běžném fungování jedince s poraněním páteře v důsledku spinálního úrazu jsou tedy zejména dvě hlavní komplikace, s nimiž se musí i nadále vyrovnávat:

- Nedostatečná bezbariérovost fyzického prostředí, v němž se budou pohybovat;
- Nedostatečná informovanost sociálního okolí o problematice fungování daného tělesného postižení.

Jako další problém u osob s poraněním páteře lze spatřovat možnost rozvinutí syndromu označovaného jako hospitalismus.

Kelnarová (2009) uvádí, že **hospitalismus** je „soubor psychických příznaků, které vznikají v důsledku silné negativní reakce na pobyt v nemocnici“ (s. 232). Některé zdroje namísto termínu hospitalismus užívají pro označovanou skutečnost slovní spojení psychická deprivace (srov. např. Plevová & Slowik, 2010, s. 71).

Samotnou **psychickou deprivaci** pak lze vymezovat jako „psychický stav, který vzniká v takových životních situacích, kdy (...) není dána příležitost k uspokojení (...) základních duševních potřeb v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu“ (Matějček, 2001; in: Plevová & Slowik, 2010, s. 71).

Ačkoli uváděnou definici Matějček vztahuje k dětské populaci pacientů, lze hovořit o rozvoji psychické deprivace v souvislosti s dlouhodobým pobytem v nemocnici také u dospělých jedinců, o čemž svědčí právě samotný pojem hospitalismu. Tento se totiž nevztahuje pouze k dětem či dospívajícím osobám, u nichž je nezbytně nutné, aby po delší dobu žily v nemocničním zařízení (srov. např. Zacharová, Hermanová & Šrámková, 2007, s. 75).

Hospitalismus či psychická deprivace mají samozřejmě vliv na fungování dlouhodobě hospitalizovaného pacienta ve vztahu k jeho propuštění a nutnosti následného samostatného fungování v prostředí, v němž se pohyboval před nástupem do nemocnice.

S dopady psychické deprivace a jejími projevy lze počítat u pacienta s úrazem páteře také po jeho propuštění do domácího ošetřování, v rámci jeho rekonvalescence a rehabilitace, ale i po skončení těchto procesů, které se orientují pouze na fyzickou stabilizaci jeho organismu.

Tento fakt vychází ze samotné definice psychické deprivace vznikající v důsledku nedostatečně naplňovaných potřeb jedince, zejména psychických. Osoby se změněnými životními podmínkami si na tyto musejí nejprve dostatečně zvyknout a v rámci snah o adaptaci se mohou zcela určitě potýkat s pocitem nedostatečného naplňování svých potřeb v podobě, jak tomu byly zvyklé před úrazem.

3. Skupinová sociální práce

Ve třetí teoretické části této práce se zaměřím na termín skupinové sociální práce a jeho souvislosti. Na skupinovou sociální práci zde nahlížím jako na přístup vzájemné interakce odborného pracovníka s jeho klienty jako jedné z metod sociální práce. Také představím přístupy pomoci a poskytování poradenství tělesně postiženým osobám. V závěru kapitoly popíši tematiku skupinové dynamiky, která je pro skupinovou práci, nejen v sociální práci, velmi důležitá.

3.1. Termín skupinové sociální práce

Definice samotné skupinové sociální práce se vymezuje v období 60. let minulého století (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 22). Nykl (2012, s. 115) uvádí poznatek o tom, že svého největšího rozmachu, který předkládá čtenáři formou poznámky o největším nadšení pro skupinové procesy, dosahuje skupinová práce v 70. a 80. letech 20. století.

Skupinová sociální práce se dle Mahrové s Venglářovou (2008, s. 21) ovšem začíná rozvíjet již v průběhu průmyslové revoluce v Anglii a s ní způsobenými sociálními změnami ve společnosti, tedy v 19. století.

3.2. Skupinový přístup k práci s klientem

Gulová (2011) uvádí ke skupinovému přístupu k aplikaci metod sociální práce a přístupu ke klientovi, že „člověk je celoživotně zapojen do různých sociálních skupin, které ho ovlivňují“ (s. 61).

Skupiny, které sociální pracovníci vedou, se rozdělují na celou řadu různých typů, na jejichž základě se s klientem určitým specifickým způsobem pracuje. Konkrétně Gulová (2011, s. 61) hovoří o tom, že pod vedením sociálních pracovníků mohou fungovat například následující typy skupin:

- Skupiny podpůrné;
- Skupiny vzdělávací;
- Skupiny činností;
- Skupiny terapeutické;

- Skupiny pracovní;
- A případně další.

Jeden z nosných pilířů skupinové sociální práce z hlediska samotných účastníků skupiny je možnost vzájemného sdílení osobních zkušeností s dalšími osobami, které se nacházejí se ve stejné či minimálně velmi podobné životní situaci (Gulová, 2011, s. 61).

Mahrová s Venglářovou (2008, s. 24) v náhledu na sociální práci s klienty uvažují v tendencích tří možných odlišných přístupů, které ve svém označení všechny nesou odkaz na práci se skupinou. Autorky předkládají čtenáři tabulku rozlišující metody sociální práce dle Middlemanové a Goldberga (*Encyclopedia of social work: Vol. II*, 1987; in: Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24), v níž odlišují:

- Skupinovou sociální práci;
- Sociální práci se skupinami;
- Skupinovou terapii.

3.2.1. Skupinová sociální práce

Pro skupinovou sociální práci je typickým znakem fakt, že tato není co do profesionálního vedení příliš kontrolována, stupeň podobného vedení je zde spíše nízký; prostor je věnován zejména samotným účastníkům skupiny, kteří mají k dispozici značnou svobodu a mohou mezi sebou vzájemně intenzivně komunikovat (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Možným „hybatelem“ vyvolávajícím změny ve skupině je působení samotného skupinového procesu. Tento má za důsledek proměny u jednotlivců i skupin, může vést k jejich růstu. Skrze takzvanou sociální akci pak může ke změnám docházet i mimo samotnou skupinu, a to na základě působení jednotlivců na širší sociální prostředí (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Ve vztahu k běžnému sociálnímu prostředí je sociální skupina považována za určitý mikrosystém. Závěry, ke kterým dochází v rámci tohoto podsystému, jsou také aplikovatelné vně něj samotného, do roviny vztahů se širším sociálním okolím (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Základními hodnotami, na jejichž základě se skupiny v případě skupinové sociální práce formují a udržují, jsou zejména skupinová autonomie, vzájemná pomoc, všeobecné dobro a demokratické rozhodování (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

3.2.2. *Sociální práce se skupinami*

Na rozdíl, od již zmiňované skupinové sociální práce je možné u sociální práce se skupinami spatřovat různý stupeň vnášené profesionální kontroly. Tento se může pohybovat od nízkého až po vysoký na základě stanovených cílů a obsahů práce (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24). Sociální pracovník je při využívání metod sociální práce se skupinami v roli moderátora, zplnomocňující osoby, nebo také v roli průvodce (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Skupinový proces je i zde základní hybnou silou změny, ale vstupují zde navíc další faktory jako porozumění podstatě či obsahu věci, na které se aktuálně zaměřuje pozornost (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Členové skupiny mohou své vyřešené problémy aplikovat vně jí samotné, do širšího sociálního světa. Navíc mohou členové pokračovat v interakci v rámci dalších setkání, která jsou svépomocného charakteru (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Hodnoty skupin v dané oblasti metod sociální práce jsou dány zejména specifikacemi v uzavíraném kontraktu. Ten obsahuje zpravidla závazky, které se vztahují právě k práci skupiny. Dále jsou to hodnoty, jako skupinový rozvoj, vzájemná pomoc, skupinová autonomie a sounáležitost se skupinou (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

3.2.3. *Skupinová terapie*

Skupinová terapie již ze svého samotného označení dává tušit, že se bude od skupinové sociální práce a sociální práce se skupinami poněkud odlišovat.

Stupeň profesionální kontroly je u skupinové terapie vždy vysoký. Vedoucí profesionál zde funguje v roli experta, stojí v centru skupinového dění a kontroluje vzájemné interakce zúčastněných členů (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Hybatelem změny je ve skupinové terapii zejména přímá interakce mezi již zmiňovaným profesionálem a účastníkem terapie a druhým faktorem změny je takzvaný vhléd, k němuž u účastníků skupinové terapie dochází (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Základními hodnotami skupinové terapie jsou zejména otevřenost, upřímnost, důvěrnost, autonomie členů a v neposlední řadě také i názor profesionála, který skupinu vede a usměřňuje (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

S ohledem na zvolené téma práce nahlížím na „skupinu“ v sociální práci právě s ohledem na výše uváděné informace a skupinovou práci tedy představím v rovině skupinové sociální práce, nikoli sociální práce se skupinou a už vůbec ne jakožto skupinovou terapii.

3.3. Skupinová sociální práce jako kategorie možných užitých metod

Skupinovou sociální práci lze brát jako určitý soubor metod sociální práce s klienty, kdy rozlišování mezi skupinovou sociální prací, sociální prací se skupinami a skupinovou terapií bylo založeno právě na náhledu možných metod sociální práce tak, jak je ve svém díle spatřují Middlemanová a Goldbert (*Encyclopedia of social work: Vol. II*, 1987; in: Mahrová & Venglářová, 2008, s. 24).

Skupinovou sociální práci lze jak na základě názorů zahraničních, tak také tuzemských, odborníků považovat za jednu z možných kategorií metod sociální práce a je v takovém případě stavěna do kontrastu s dalšími dvěma možnými kategoriemi, kterými jsou (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 18):

- Individuální sociální práce;
- Komunitní práce.

Možnosti využití skupinové práce v praxi oboru sociální práce je velice mnoho a jedná se o široké spektrum možností, které s sebou metody skupinové sociální práce přinášejí (Mahrová & Venglářová, 2008, s. 25).

Metody skupinové sociální práce ve jsou ve svém důsledku schopné působit na klienty, kteří jsou do nich zapojeni v následujících směrech (*Encyclopedia of social work: Vol. II*, 1987; in: Mahrová & Venglářová, 2008, s. 25):

- Preventivně – ve snaze o předcházení nežádoucích jevů;
- Socializačně – mohou pomáhat začleňovat osoby do fungování širší společnosti stejně jako i pomáhat k zisku jejich nových sociálních dovedností;
- Rehabilitačně – pomáhají ke schopnostem opětovného fungování ve společnosti;
- Nápravně – může skrze ně docházet zejména k nápravě nežádoucího chování či jednání osoby;
- Ve směru řešení nastalých problémů jedince;
- Ve směru zdravého osobního rozvoje a růstu osoby;
- Edukačně.

Metody skupinové sociální práce mohou být nápomocné ve všech uváděných směrech svého působení, a to včetně preventivního ve vztahu k možné podpoře osob se získaným tělesným postižením. Skupinová sociální práce nemůže ovšem fungovat coby prevence vzniku samostatného zranění, může ale zabraňovat kupříkladu rozvoji nevhodných návyků, které vycházejí ze zážitku úrazu a jeho následků apod.

Jako zcela zásadní směry působení metod skupinové sociální práce v případě pomoci osobám se získaným tělesným postižením pak lze vyzdvihnout zejména jejich rehabilitační a socializační dopady. Stejně tak je u podobně postižených osob důležitá jejich edukace, pomoc se snahou o řešení životních problémů a osobní rozvoj postiženého jedince.

Kromě obecných informací o možnostech působení metod skupinové sociální práce existuje jeden její zásadní charakteristický rys. Tímto rysem, který je typický pro skupinovou práci s klienty, je takzvaná skupinová dynamika.

3.4. Skupinová dynamika

Mahrová s Venglářovou (2008, s. 22) uvádějí, že skupinová sociální práce vychází ze své podstaty z několika hlavních bodů teorie a praxe péče o člověka z nichž jedním je právě i teorie skupinové dynamiky.

Dle Kuzníkové (2011, s. 86) je v průběhu práce odborníka se skupinou ve sféře sociální práce nutné zejména aktivně podporovat její dynamiku. V sociální práci se skupinami je totiž klientem jednak samotný jedinec, zároveň ovšem však také celá skupina, na níž se tento účastní, se svými hodnotami, atmosférou a probíhajícími procesy (Kuzníková, 2011, s. 86).

Termínem **skupinová dynamika** je v současnosti dle Holé (2011, s. 113) označován fakt dynamičnosti stavu mezilidských vztahů, stejně jako i vzájemných interakcí a komunikace mezi lidmi, kteří mají tendence vzájemně kooperovat i soutěžit. Právě díky tomuto charakteristickému rysu dynamičnosti mezilidských interakcí lze do procesů vzájemného setkávání a komunikace zasahovat (Holá, 2011, s. 113).

Kolařík (2011, s. 21) definuje skupinovou dynamiku jednoduše jako „souhrn všeho, co se ve skupině děje.“ Dle autora je právě skupinová dynamika pojmem, který sjednocuje rozdílné koncepce a teorie týkající se skupinové práce (Kolařík, 2011, s. 21).

Díky skupinové dynamice dochází u účastníků skupiny k proměnám jejich názorů, úsudků a postojů, a to na základě setkávání se s odlišnými názory, postoji či úsudky jiných osob, se kterými se ve skupině mají možnost potkávat (de Montmoli, 1977; in: Kolařík, 2011, s. 21).

U skupiny coby sociální jednotky, která vzniká setkáním konkrétního počtu jednotlivců, kteří mají mezi sebou vzájemné vztahy, se Kolařík (2011) o její dynamice vyjadřuje, že „je utvářena řadou skupinových elementů, jež jsou spolu úzce spjaty a spolupůsobí v neustálé interakci“ (s. 21). Zmíněná neustálá interakce má na svědomí proměny ve skupině, které mají tedy svou dynamiku.

Na chování jednotlivých členů skupiny mají vliv následující faktory, které díky skupinové dynamice nejsou stálé a neměnné, ale dochází k jejich pozměňování vzájemnými reakcemi účastníků sociální práce se skupinou (Sherif & Sherif, 1969; Koščo et al., 1987; in: Kolařík, 2011, s. 21):

- Cíle skupiny;
- Hodnoty skupiny;

- Normy skupiny;
- Vůdcovství;
- Identita skupiny;
- Struktura skupiny;
- Koheze/tenze ve skupině;
- Interakční procesy;
- Komunikační procesy;
- Skupinová atmosféra;
- Minulé zkušenosti či vztahy;
- Pozice (role) ve skupině;
- Vývoj skupiny v čase;
- Utváření jednotlivých podskupin;
- A některé další.

Z uváděného výčtu vyvozují, že děje, které se odehrávají ve skupině jsou rozmanité a komplexní. Odpovídají realitě běžného života a podílejí se na neustálé proměnlivosti skupiny právě tak, jak je tomu běžné v sociálních situacích a vztazích mimo „uměle vytvořené“ prostředí skupin, s nimiž pracují sociální pracovníci v rámci výkonu své profese.

V následující podkapitole zmíním jeden konkrétní typ skupiny, která se může formovat ve sféře sociální práce. Tímto konkrétním typem skupiny bude skupina označovaná jako podpůrná.

3.5. Podpůrné skupiny

Podpůrných skupin lze v praxi sociální oblasti identifikovat dlouhou řadu. Existují například podpůrné skupiny pro vysoce citlivé lidi (Orloff, 2018, s. 186). Taktéž jsou zakládány podpůrné skupiny pro jedince s diagnózou roztroušené sklerózy (Schwarz, 2008, s. 20) a celá řada dalších.

Vedle vrozených poruch pohybových funkcí, jakou je například roztroušená skleróza, neexistuje důvod, proč by podobné skupiny nemohly být zakládány také pro jedince

s tělesným postižením, které získají během svého života, například na základě úrazu či jiné události. O tom, že podpůrný systém pro podobné osoby existuje také na území České republiky je možné se přesvědčit v rámci čtvrté kapitoly práce. Zde věnuji pozornost konkrétním podobám podpory a sociální práci s tělesně postiženými jedinci.

Intervence vedené prostřednictvím *podpůrných skupin* mají svou oporu ve velkém počtu výzkumů, které v minulosti prokázaly spojitost mezi faktory sociální opory a tělesným i duševním zdravím lidského jedince (Ayers & DeVisser, 2015, s. 487). Pro možný pozitivní vliv takových skupin, pak hovoří také fakt, že sociální izolace byla výzkumně potvrzena coby rizikový faktor pro celou řadu nemocí či jiných tělesných neduhů (Ayers & DeVisser, 2015, s. 487).

Z uváděného vyvozují, že populaci tělesně postižených osob mají podpůrné skupiny co nabídnout, a to zejména s ohledem na možné pozitivní zlepšení života a fungování jedinců s tělesným postižením.

Podpůrné intervence dle Ayersové a DeVissera (2015, s. 487) zpravidla probíhají ve skupinách s počtem osob dosahujících až dvanáct jedinců, kteří se nacházejí ve velmi podobné situaci a tudíž řeší také podobné problémy ve svém životě; celkový počet setkání se pohybuje mezi osmi až deseti. Domnívám se, že počet setkání nemusí být omezen, záleží na cílech a posláních skupiny. Zároveň skupiny označované jako otevřené, které průběžně přijímají nové členy, zatímco jiní členové tuto skupinu opouští, jsou nekonečným živoucím organismem.

Co se týče skupiny a jejího složení, tak tyto mohou být tvořeny pouze klienty, kteří řeší nějakou zásadní životní situaci a s ní související problém nebo může být do skupiny zapojen také odborník. Z odborného hlediska jde například o lékaře nebo o sociálního pracovníka apod. (srov. Ayers & DeVisser, 2015, s. 487).

Cílem podpůrných skupin je zejména zvýšení míry podpory účastníků, zlepšení jejich informovanosti, stejně jako i vzájemné předávání osobních poznatků o některých okolnostech, které jsou relevantní pro život tak, jak jej aktuálně účastníci skupiny vedou (Ayers & DeVisser, 2015, s. 487).

Doplňkovým, přesto velmi významným, cílem podpůrných skupin je navíc také zlepšení nejen sdílení, ale zároveň i modelování možných pozitivně orientovaných strategií zvládnání své vlastní situace (Ayers & DeVisser, 2015, s. 487).

Pokud porovnáme informace o fungování, průběhu a cíli podpůrných skupin tak, jak jsou prezentovány v předchozích odstavcích práce, s informacemi o skupinovém přístupu k práci s klientem, nacházíme řadu shodných znaků mezi podpůrnými skupinami a skupinovou sociální prací jako například sdílení osobních zkušeností či vzájemná komunikace. Skupinová sociální práce je tedy vhodným základem, ze kterého lze vycházet při teoretickém i praktickém nahlížení na podpůrné skupiny pro potřebné osoby. Podpůrné skupiny lze považovat za jednu z konkrétních forem skupinové sociální práce.

Podpůrné skupiny navíc svůj potenciál opírají ještě o další faktor. Tímto je zaměření nejen na samotné postižené či jinak znevýhodněné osoby, ale také dává možnost zapojení členů rodiny (srov. např. Fifková, 2008, s. 137).

Podpůrné skupiny tak plní roli sociální podpory, kdy konkrétně u tělesně postižených mohou tyto působit proti strachu, obavám či úzkostem, nepochopením ze strany svého okolí a celou řadou dalších faktorů (srov. např. Adam, Vorlíček & Pospíšilová, 2004, s. 357).

Zahraniční zdroje zmiňují celou řadu „skupin“ (*groups*). Konkrétně jsem se dočetl o čtyřech podobně působících typech skupin, na jejichž pomoc a podporu se mohou tělesně postižení obrátit, jedná se o (Livneh, 2004, s. 2 – 3):

- Vzdělávací skupiny (*educational groups*);
- Psychoterapeutické skupiny (*psychotherapeutic groups*);
- Zvládací a dovednostní skupiny (*coping and skill training groups*);
- Skupiny sociální podpory (*social support groups*).

Vzdělávací skupiny

V angličtině označované jako takzvané *educational groups* jsou ve své podstatě didaktickými skupinami, které se svým účastníkům snaží přinášet zejména věcné informace, které by jim mohly být k užítku v jejich životní situaci (Livneh, 2004, s. 2).

Konkrétně zde představí a následně diskutují například konkrétní léčebné postupy, mohou prezentovat informace o nezbytných změnách životního stylu vycházejících z postižení, nebo se také účastníci informují o vhodných profesních aktivitách (Livneh, 2004, s. 2). Právě v uváděných otázkách může být skupina účastníkovi nápomocna, protože

mu na základě objektivních informací dopomáhá k rozhodování v mnoha oblastech jeho života (Livneh, 2004, s. 2).

Psychoterapeutické skupiny

V anglických zdrojích označované jako *psychotherapeutic groups*; u účastníků tohoto typu skupin se klade důraz zejména na emoce a taktéž na sebepochopení (Livneh, 2004, s. 2–3).

Účastníkům se poskytuje prostor na odžití svých pocitů v bezpečném prostředí a skupiny jako takové se považují za místa, v nichž se pracuje s naléhavými emocionálními problémy jako např. úzkostmi, depresí, hněvem, případně změnami v osobní identitě jednotlivců (Livneh, 2004, s. 2–3).

Zvládací a dovednostní skupiny

Namísto psychodynamických procesů tak, jak byly zmíněny výše psychoterapeutickými skupinami, jsou dovednostní (v angličtině uváděny pod označením *coping and skill training groups*) skupiny postaveny zejména na práci s kognicí a behaviorálními projevy účastníků, tedy na jejich vnímání či poznávání a následných projevech v jejich chování (Livneh, 2004, s. 2).

Účastníci se zde doslova „školí“ v tom, jak se účinně vyrovnávat se svým postižením a jeho důsledky; během skupinových setkání se zde také vyučují specifické dovednosti, které mohou účastníci následně aplikovat do prostředí mimo skupinu (Livneh, 2004, s. 2).

Skupiny sociální podpory

Jako poslední představím takzvané *social support groups*, jak je označují zahraniční zdroje (Livneh, 2004, s. 2).

Skupiny sociální podpory se typicky generují z modelů svépomocných a podpůrných (takzvaných *peer-helped*) skupin, kdy hlavním jejich cílem je poskytnutí příležitosti vzájemného poznání účastníků, kteří se tímto způsobem mohou navzájem podporovat, vytvářet fóra pro výměnu nápadů, zájmů či metod řešení problémů (Livneh,

2004, s. 2). Podpůrné skupiny jsou tedy jednou z možných konkrétnějších podob skupin sociální podpory.

Zatímco vzdělávací skupiny lze řadit do sféry pedagogiky, či možná spíše speciální pedagogiky a jejího možného působení na účastníky, psychoterapeutické skupiny jsou silně psychologicky orientovány a zvládací a dovednostní skupiny jsou na hranici psychologie a sociologie.

Skupiny sociální podpory představují určitý nadřazený pojem k tématice podpůrných skupin tak, jak byly v podkapitole charakterizovány na jejím začátku. Ovšem také v dalších z uváděných možných typů skupin podpory pro tělesně postižené osoby shledávám body, které se úzce dotýkají praxe sociální práce. Například informovanost o možných vhodných pracovních pozicích pro tělesně postiženého by měly být poskytovány právě sociálními pracovníky, stejně jako i základní doporučení pro zvládání každodenních situací nově nastalého životního stylu, který vychází z postižení.

Cílem detailnějšího členění skupin podpory pro tělesně postižené je jednak představení pohledu na podpůrné skupiny z hlediska sociální práce tak, jak na ně nahlízejí zahraniční autoři. Druhým cílem pak je jejich vymezení od dalších, poněkud různých možností, které v případě potřeby mohou tělesně postižení využívat a které také fungují na skupinovém principu. Jejich směřování je ovšem odlišuje a vyžaduje zapojení odborníků z dalších oblastí, nejen sociální práce, ale také z oblasti psychologie, psychoterapie, speciální pedagogiky apod.

O rozdílnosti podpůrných skupin od různých typů skupinové metodiky práce s osobami vyžadujícími pomoc a podporu s ohledem na jejich nastalou životní situaci se zmiňuje ve svém příspěvku již Schopler a Galinsky (1993, s. 195), kteří podpůrné skupiny oddělují od svépomocných a léčebných skupin.

Uváděné tři typy skupin se dle autorů od sebe liší ve čtyřech základních bodech, dimenzích svého utváření a fungování (Schopler & Galinsky, 1993, s. 195):

- Environmentálních podmínkách (zdrojích a omezeních);
- Charakteristikách skupin účastníků (jejich velikosti, složení a technologiích);
- Skupinových podmínkách (cílech, strukturálních formách a vývoji);

- Výsledcích působení (pozitivních/negativních účincích na členy, vedoucí pracovníky a organizaci jako takovou; problémech skupiny; etických či právních otázkách).

Důležitý fakt, na který autoři Schopler a Galinsky (1993, s. 195) upozorňují, je ten, že z hlediska sociální podpory osob nacházejících se ve ztížené životní situaci je možné nalézt celou řadu podpůrných opatření. Tyto si kladou za cíl pomáhat těmto jedincům a jejich blízkému okolí. Nikoli vždy se jedná právě o podpůrné skupiny, ale může se jednat i o jinou podobu pomoci, kterou zájemcům nabízejí například svépomocné nebo léčebné skupiny, které je vhodné odlišit od podpůrných skupin.

Vzhledem k tomu, že jak Schopler a Galinsky (1993, s. 195), tak také Livneh (2004, s. 2) ve svých textech upozorňují na odlišnosti mezi podpůrnými a svépomocnými skupinami, zastavím se blíže u charakteristiky právě svépomocné skupiny.

Svépomocné skupiny

Kyrouz, Humphreys a Loomis (2002, s. 71) uvádějí, že za posledních několik desetiletí byla provedena celá řada výzkumů na téma hodnocení dopadů vzájemné pomoci účastníků skupin, které se za tímto účelem zřizují; ve výsledku pak dle autorů byly potvrzeny významné výhody takové účasti na skupině (Kyrouz, Humphreys & Loomis, 2002, s. 71).

Kuzníková (2011, s. 83) pak pro české prostředí zmiňuje, že například ve zdravotnictví jsou svépomocné skupiny poměrně běžným jevem, což vyplývá zejména z faktu všeobecného nedostatku sociální práce se skupinami v rámci českých zdravotnických zařízení (Kuzníková, 2011, s. 83). Působení svépomocných skupin je tedy běžným jevem, kdy se na vzniku těchto skupin podílejí různé organizace (Kuzníková, 2011, s. 83).

Z hlediska tematiky tělesně postižených osob jde například o možnost účasti na svépomocných skupinách u osob pečujících o blízké členy rodiny, nebo také svépomocné skupiny pro rodinné příslušníky osob po poškození mozku apod. (Kuzníková, 2011, s. 83).

Jak z uváděných informací vyplývá, svépomocné skupiny se velice často orientují nejen na účast samotných postižených osob, ale také zejména pak na skupiny „osob blízkých“ ať už jde o rodinu či přátele.

Na webových stránkách Martiny Mackové (2015), které se věnují sociální práci (<https://poradna-socialni-prace.webnode.cz/svepomocne-skupiny/>) se lze také dočíst následující informaci Matouška (2003)

svépomocné skupiny představují účinnou pomoc a dostupnou možnost (i finanční), jak se zbavit bezmoci, jak se adaptovat na změnu podmínek a změnit svou zdánlivě bezvýchodnou situaci. Jsou založené na vzájemné pomoci a podpoře svých členů (...) překonávají asymetrii vztahu, který vzniká mezi profesionálním pomáhajícím a klientem. Lidé jsou spojeni zkušeností s určitým problémem.

3.5.1. Výzkumy působení podpůrných skupin

Na tomto místě krátce zmíním například výsledky výzkumného šetření prezentované v roce 2015 autorským kolektivem Holanda et al. (2015, s. 175), který ve své publikaci předkládá čtenáři svou snahu o identifikaci vytváření sítí sociální podpory u osob s tělesným postižením s důrazem na zdravotnickou pomoc těmto jedincům a úspěšnost jejich sociálního začleňování.

Autoři zveřejnili studii, k níž získávali potřebná data na základě využití dotazníků, které předložili dospělým osobám s tělesným postižením v Brazílském státu Paraíba (Holanda et al., 2015, s. 175).

Z dotazovaných se celkem 50 % respondentů v daném ohledu vyjádřilo, že se ve svém stavu rozhodně nemohou spoléhat na jakoukoli podporu, která by byla poskytována mimo jejich rodinný systém, ačkoli zároveň bylo výzkumně doloženo, že právě síť podpory přispívá k přístupu ke službám a k účasti v sociálních skupinách (Holanda et al., 2015, s. 175).

Autoři v závěru zmiňují především omezené cestování a s tím spojenou omezenou dostupnost služeb. Snížená možnost pohybu zde figuruje jako hlavní překážka sociální interakce; sociálně dobře podporovaní jedinci měli možnost začít působit v rámci široké společnosti (Holanda et al., 2015, s. 175).

Uváděný výzkum z nedávné doby tak potvrzuje již uváděná fakta o tom, že podpůrné skupiny jsou důležitým prvkem v životě tělesně postižených osob. Mohou „rozšiřovat obzory“ a umožňovat jim postupný návrat do dění ve společnosti, a tím zamezují sociální

izolaci. Tato je naopak reálně hrozícím rizikem u těch tělesně postižených, kterým není poskytována sociální opora mimo vlastní rodinu.

Ve výzkumu jsem se dozvěděl o fenoménu podpůrných skupin fungujících nikoli na principu setkávání face-to-face, ale takových, které ke svému fungování využívají moderní komunikační média, konkrétněji internet – jedná se o takzvané online podpůrné skupiny.

V případě skutečně zásadních potíží pohybového charakteru je možné, v rámci snah o začlenění tělesně postižených osob do širšího sociálního kontextu jejich života, doporučit takovýmto jedincům alespoň účast na takzvaných online podpůrných skupinách, které v dnešní době již existují (srov. např. Chung, 2013, s. 1) a ze své podstaty jsou pro osoby se sníženou schopností pohybu dostupnější než ty, do nichž by musely na pravidelné bázi fyzicky docházet.

Takovýmto způsobem je tedy také možné navazovat podpůrné sociální sítě, které přispívají k řešení celé řady problémů člověka (Čeledová & Holčík, 2017, s. 52).

4. Sociální práce s tělesně postiženými osobami

Ve čtvrté kapitole se budu věnovat otázkám konkrétních možností sociální práce s osobami s tělesným postižením. Zároveň představím jednotlivé organizace, které na území České republiky aktivně působí. Tyto organizace nepůsobí pouze v oblasti poradenství tělesně postiženým, ale organizují pro tyto osoby různé akce, setkání, rekondiční pobyty a další. Pomáhají při vzniku podpůrných skupin v návaznosti na tělesné postižení a podporují osoby s diagnózou z dané oblasti a jejich blízké, tak aby porozuměli svému postižení, věděli, jak jej zvládat a vyrovnat se s jeho důsledky.

4.1. Organizace orientované na pomoc tělesně postiženým

V České republice lze dle Kalvacha (srov. 2011, s. 181) nalézt minimálně jedenáct různých subjektů v podobě nejrůznějších organizací. Jejich hlavním zájmem je pomoc osobám s tělesným postižením.

V dalších odstavcích věnuji právě těmto organizacím bližší pozornost, kdy největší důraz kladu na představení organizací, jejichž klienty jsou osoby s postižením hybnosti.

4.1.1. Svaz tělesně postižených v ČR

Jedná se o spolek, který skrze řadu svých poboček pomáhá „zajišťovat a uspokojovat potřeby a zájmy svých členů a dalších osob s tělesným a jiným zdravotním postižením a tyto zájmy chránit“ (*Stanovy Svazu tělesně postižených v České republice, z. s., 2013, s. 1*).

K hlavním činnostem svazu patří zejména poskytování sociálních služeb, organizace rekondičních a rekonvalescenčních pobytů, školení, volnočasových aktivit, zapůjčení kompenzačních pomůcek, integrace osob se zdravotním postižením, spolupráce na přípravě bezbariérových prostor a další (*Stanovy Svazu tělesně postižených v České republice, z. s., 2013, s. 2 – 3*).

4.1.2. Svaz tělesně postižených sportovců

Kromě Svazu tělesně postižených osob v České republice funguje také Svaz tělesně postižených sportovců.

Druhý jmenovaný svaz je nestátní neziskovou organizací, která zaštiťuje „sportovní aktivity osob s pohybovým postižením (...) od úrovně rehabilitační, rekreační až po výkonnostní a vrcholovou, tedy paralympijskou“ (ČSTPS: Český svaz tělesně postižených sportovců(c), 2013). Prakticky jakýkoli jedinec s tělesným postižením, který má tendenci věnovat se pohybu, tak spadá do cílové skupiny osob, na které je zaměřena pozornost *Svazu tělesně postižených sportovců*.

Svaz je zakládajícím členem *Českého paralympijského výboru* (ČPV) a zároveň také členem *Unie zdravotně postižených sportovců* (UZPS), jedná se o výlučného zástupce České republiky v mezinárodní zastřešující organizaci tělesně postižených sportovců IWAS (*International Wheelchair Amputee Sports Federation*) (ČSTPS: Český svaz tělesně postižených sportovců(c), 2013).

Poslání *Svazu tělesně postižených sportovců* v České republice je velice široké. Na jeho webových stránkách jsou zmíněny mimo jiné i následující hlavní body provozovaných činností (ČSTPS: Český svaz tělesně postižených sportovců(b), 2013):

- Podpora tělesně postižených sportovců coby osob, které mohou právě na základě věnování se sportovním činnostem aktivně žít plnohodnotný život – podpora integrace a zároveň odstraňování bariér v dané oblasti zájmu;
- Podpora zapojování dospělých s tělesným postižením do pravidelné sportovní činnosti;
- Zajišťování sportovní reprezentace České republiky na základě přípravy jejích reprezentantů;
- Podpora souvislé sportovní přípravy.

Z cílů svazu *Svazu tělesně postižených sportovců* (ČSTPS: Český svaz tělesně postižených sportovců(a), 2013) s ohledem na téma této práce vybírám:

- Zapojení co nejvyššího počtu osob s tělesným postižením do pravidelných sportovních činností;
- Zlepšování fyzické kondice osob s tělesným postižením;
- Minimalizace zdravotních postižení;

- Zajištění odpovídající rehabilitace;
- Podpora sociální interakce osob s tělesným postižením;
- Zvýšení povědomí o sportu tělesně postižených osob ve většinové populaci;
- Minimalizace postižení z hlediska vlastního vnímání zasažených osob;
- Organizace domácích i zahraničních soutěží pro osoby s tělesným postižením na území České republiky.

4.1.3. *Unie Roska – česká MS společnost*

Hlavním posláním dané společnosti je podporování pacientů s diagnózou roztroušené sklerózy mozkomíšni (známá též pod označením *multiple sclerosis*, nebo v českém prostředí jednoduše jako roztroušená skleróza) (Unie Roska: Česká multiple sclerosis společnost, 2016).

Cílem organizace je „vytvořit potřebné podmínky pro důstojný, kvalitní, plnohodnotný život lidí s RS, a tím přispět k jejich žádoucí integraci do společnosti“ (Unie Roska: Česká multiple sclerosis společnost, 2016).

4.1.4. *Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě*

Společnost označovaná zkratkou SPHCH byla založena v roce 1991 jako občanské svépomocné sdružení se snahou o vytvoření podpůrného a vzdělávacího programu, který bude sloužit jako pomoc pacientům s diagnózou dané choroby a také i jejich rodinám. Kromě překonávání potíží samotných pacientů a jejich blízkých, které s onemocněním souvisejí, se pak společnost zaměřuje rovněž na podporu výzkumné činnosti onemocnění Huntingtonovou chorobou (Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě, 2019).

Jako hlavní cíle své činnosti SPHCH uvádí zejména: podporu pacienta a pečující rodiny (včetně osob se zvýšeným rizikem rozvoje onemocnění), edukaci (veřejnou osvětu) a získání prostředků pro uváděné aktivity (Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě, 2019).

4.1.5. Svaz paraplegiků – Centrum Paraple

Jedná se o obecně prospěšnou společnost založenou v roce 1994 známým českým umělcem Zdeňkem Svěrákem společně s organizací občanského sdružení *Svazu paraplegiků*, dnes známé pod označením *Česká asociace paraplegiků* (Centrum Paraple, 2019).

Centrum paraple pomáhá osobám, u nichž došlo k události náhlého vzniku poškození míchy. Tyto osoby jsou starší 16 let s trvalým pobytem na území ČR. Hlavní snahou centra je dopomoci těmto jedincům k uskutečnění změn, a to způsobem, který jim umožní vyrovnání příležitostí, které se jim nabízejí, se skupinou jejich vrstevníků (Centrum Paraple, 2019). Jednoduše lze tedy říci, že Centrum Paraple je zaměřeno svou činností na odstraňování znevýhodnění, s nimiž se jedinci s poškozením míchy musejí v důsledku svého zdravotního stavu potýkat.

Hlavní službu prezentuje centrum široké veřejnosti na svých webových stránkách jako pobytovou sociální rehabilitaci, jejíž program je poskytován v cyklech, které trvají tři týdny ve skupině maximálně 20 osob, a kterou lze popsat jako „komplexně propracovaný systém péče, pomoci, podpory a terapeutického působení multidisciplinárního týmu, jehož členové užívají při práci s klienty metody dle svého profesionálního uvážení a odbornosti“ (Centrum Paraple, 2019).

4.1.6. Liga za práva vozíčkářů

Organizace se orientuje na osoby se zdravotním postižením žijící na území České republiky. K její činnosti je možné se dočíst následující bližší charakteristiku „inspirujeme a podporujeme hendikepované lidi na jejich cestě k samostatnosti, protože každý má svůj potenciál.“ (Liga vozíčkářů: Protože každý má svůj potenciál, 2012).

Ze svých cílů zdůrazňuje liga zejména informování veřejnosti o tom, jakým způsobem žijí tělesně postižené osoby tak, aby širší společnost byla schopná je běžně přijímat a respektovat. Dalším cílem je pak v rámci práce se samotnými postiženými jedinci podporovat jejich samostatnost, aktivitu, vzdělávání a rozvoj, informovanost o právech či možnostech a obecně fungování v profesním i osobním životě (Liga vozíčkářů: Protože každý má svůj potenciál, 2012).

4.1.7. Pražská organizace vozíčkářů

Organizace byla založena v roce 1991, a to z vlastní iniciativy vozíčkářů a osob jim blízkých (POV: Pražská organizace vozíčkářů, 2019). Cílem činnosti členů organizace je především „vytvoření sociálně příznivého prostředí, ve kterém bude moci každý člověk s postižením svobodně rozhodovat o svém životě a o způsobu zajištění svých základních životních potřeb“ (POV: Pražská organizace vozíčkářů, 2019).

Služby, které organizace zajišťuje, sama třídí do tří hlavních kategorií, kterými jsou (POV: Pražská organizace vozíčkářů, 2019):

- Poradenství;
- Činnosti související s mapováním a odstraňováním architektonických bariér (program *Přes bariéry*);
- Vzdělávací, volnočasové akce.

4.1.8. Obzor

Organizace *Obzor* (Obzor Liberec, z.s., 2019) je občanským sdružením založeným v roce 2003 v Liberci.

Jako svou hlavní náplň je *Obzorem* uváděno zejména zaměření na volný čas osob s tělesným postižením tak, aby tento byl využíván smysluplným způsobem. Hlavní cílovou skupinu představují pro sdružení zejména vozíčkáři (Obzor Liberec, z.s., 2019).

Kromě toho se organizace dále orientuje na vzdělávací činnosti, pořádá pro své klienty ozdravné či rehabilitačně zaměřené pobyty, stejně jako i různé poznávací cesty, a navíc organizace také spolupracuje na mezinárodní úrovni s organizacemi zdravotně postižených osob v Polsku, Maďarsku, Dánsku a dalších zemích (Obzor Liberec, z.s., 2019).

K fungování organizace je možné se dozvědět následující základní princip upozorňující na fakt, že *Obzor* (Obzor Liberec, z.s., 2019) sám „nemá žádné zaměstnance ani placené asistenty. Funguje na principu vzájemné pomoci a solidarity. Ti, kteří jsou na tom fyzicky dobře, pomáhají vozíčkářům a ti jim na oplátku pomáhají s počítači. Prostě každý dle svých možností.“

4.1.9. Asociace muskulárních dystrofií v ČR

Asociace je spolkem s celostátní působností sdružujícím osoby postižené onemocněním, které je označováno jako muskulární dystrofie, stejně jako i osoby zasažené dalšími nervosvalovými nemocemi (AMD: Asociace muskulárních dystrofií v ČR, 2019).

Hlavním cílem spolku je podpora osob jakéhokoli věku, u nichž bylo diagnostikováno postižení způsobené nervosvalovým onemocněním. Těmto je spolkem pomáháno s jejich integrací do společnosti, jsou jim poskytovány informace potřebné pro udržení co možná nejvyšší kvality života. Spolek se také zaměřuje na snahy o prosazování a zlepšování péče o podobně postižené pacienty, která by měla být výrazně multidisciplinárního charakteru (AMD: Asociace muskulárních dystrofií v ČR, 2019). Samozřejmostí je pak zvyšování povědomí o problematice neurosvalových onemocnění u široké veřejnosti (AMD: Asociace muskulárních dystrofií v ČR, 2019).

4.1.10. Sdružení pro rehabilitaci osob po cévní mozkové příhodě

Jedná se o dobrovolné občanské sdružení založené v roce 1990, tvořené jak samotnými občany, tak zároveň i právníckými osobami, jejichž zájmem je podílení se na zlepšování péče o osoby zasažené událostí cévní mozkové příhody (případně těch, jež jsou podobnou událostí ohroženi co do vzniku dané choroby) (Sdružení pro rehabilitaci osob po cévní mozkové příhodě., z. s., 2019).

Jako svůj základní cíl si sdružení vytyčuje zejména zlepšování péče o občany České republiky postižené právě cévní mozkovou příhodou a jedince jí ohrožené. Kromě těchto osob pak sdružení projevuje zájem také o „klienty“ z řad občanů s jiným poškozením zdraví, v jehož rámci se však u daných jedinců projevují symptomy obdobné poškozením v podobě, v jaké se projevují právě u cévních mozkových příhod (Sdružení pro rehabilitaci osob po cévní mozkové příhodě., z. s., 2019).

4.1.11. Revma liga ČR

Jedná se o organizaci prezentující se svým členům i široké veřejnosti coby „pomocník pro všechny revmatiky“ (Revma Liga Česká republika, 2019).

Členy organizace se stávají jednak osoby postižené revmatismem, ale také jejich blízcí, lékaři, zdravotníci a partneři, s nimiž *Revma liga ČR* spolupracuje (Revma Liga Česká republika, 2019).

Pod hlavičkou ligy funguje v současnosti celkem deset různých skupin, mezi které patří například *Skleroderma*, *Kloubíci* a osm dalších klubů, které jsou prezentovány na základě města, v němž působí (Revma Liga Česká republika, 2019).

Liga v rámci svého působení pořádá aktivity, jakými jsou *Revma den*, *Revma výzva*, nebo rekondiční pobyty (Revma Liga Česká republika, 2019).

4.1.12. *Klub bechtěreviků*

Jedná se o dobrovolné sdružení zdravotně postižených občanů. Konkrétně se jedná o osoby s diagnózou Bechtěrevovy choroby (tedy onemocnění poškozující páteř a končící ochrnutím), jejich rodinné příslušníky, stejně jako i zájemce, kteří se angažují v oblasti zlepšování životních podmínek občanů České republiky trpících zmiňovanou nemocí (Klub bechtěreviků České republiky, z. s., 2019).

Jako hlavní cíl si klub klade skrze svou činnost obhajovat, prosazovat a zároveň i naplňovat zájmy a potřeby osob s onemocněním Bechtěrevovou chorobou. Za tímto účelem dochází k součinnostem klubu s dalšími institucemi a organizacemi, jako jsou zejména orgány státní správy či organizace zdravotně postižených. U druhé zmiňované skupiny subjektů se jedná jak o organizace působící přímo na území České republiky, tak také o organizace provozující svou činnost v jiných zemích, tedy mezinárodní spolupráce klubu (Klub bechtěreviků České republiky, z. s., 2019).

4.1.13. *Organizace Asistence*

Tato společnost je obecně prospěšnou společností, která poskytuje sociální služby pro osoby s tělesným a kombinovaným postižením od roku 1995 na území hlavního města Prahy. Hlavním cílem je aktivní zapojení tělesně postižených občanů do společnosti v různých oblastech jako například vzdělání, zaměstnání, kultura, sport a další. Snahou je, aby klienti organizace mohli dělat běžné činnosti, které mohli vykonávat před svým postižením. Na to využívají poskytující služby osobní asistence a sociální rehabilitace.

Dále pro své klienty zajišťuje ergoterapie a k dispozici je také tým dobrovolníků (Asistence, 2019).

4.2. Systém sociální ochrany tělesně postižených v České republice

Z hlediska sociální ochrany je možné v České republice využívat hned několika možností, které jsou osobám se zdravotním postižením nabízeny ve snaze o podporu jejich adaptace na nově vzniklé, zatěžující, životní okolnosti a dopady jejich změněného zdravotního stavu.

Konkrétně zde představím možnosti zahrnující výplatu dávek a příspěvků na péči osobám zdravotně postiženým, dále pak taktéž zmíním možnost čerpání invalidního důchodu a v neposlední řadě se budu krátce věnovat informacím o možnostech zaměstnání na pozicích, které jsou pro zdravotně postižené specificky zřizovány.

Tuto podkapitolu tak věnuji převážně finanční stránce sociální pomoci, s níž mohou obyvatelé České republiky počítat v případě, že u nich dojde k úrazu či jiné formě újmy na zdraví, které u nich povede k rozvoji potíží spadajících do kategorie zdravotních postižení.

4.2.1. Invalidní důchody

Invalidní důchod představuje v České republice jeden z celkem čtyř základních druhů dávek vyplácených ze základního důchodového pojištění jedince, a to vedle takových, jakými jsou starobní důchod, sirotčí důchod, nebo také vdovský/vdovecký důchod (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věci(b), 2019).

Invalidní důchod může být přiznán fyzické osobě, která byla některým z orgánů sociálního zabezpečení uznána za invalidní, a to v rámci celkem tří existujících kategorií posouzení tohoto stavu, kterými jsou (NFOZP, 2017):

- První stupeň invalidity;
- Druhý stupeň invalidity;
- Třetí stupeň invalidity.

Na invalidní důchod mají nárok taktéž osoby takzvaně zdravotně znevýhodněné, u kterých jejich dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně omezuje schopnost pracovního uplatnění (NFOZP, 2017).

Zdravotně postižené osoby spadají do skupiny těch, kteří mají ve většině případů nárok na přiznání jednoho z uváděných stupňů invalidního důchodu jako finančního zajištění jejich základních potřeb.

4.2.2. *Zaměstnávání tělesně postižených*

Tělesně postižené osoby mají nárok na zvýšenou ochranu v rámci svého postavení a fungování na trhu práce, což mimo jiné zahrnuje také nárok na takzvanou pracovní rehabilitaci (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(d), 2019).

Pracovní rehabilitaci je možné definovat jako soustavnou činnost orientovanou na „získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením, kterou na základě její žádosti zabezpečuje Úřad práce České republiky a hradí náklady s ní spojené“ (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(d), 2019). Jedná se tedy o bezplatně poskytovanou službu coby další variantu péče a podpory jedinců se zdravotním postižením.

Konkrétně lze pracovní rehabilitaci přiblížit v následujících pěti hlavních bodech (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(d), 2019):

- Poradenská činnost;
- Teoretická a praktická příprava pro zaměstnání/jinou výdělečnou činnost (zpravidla zahrnuje přípravu k práci či například specializované rekvalifikační kurzy apod.);
- Zprostředkování zaměstnání postižené osobě;
- Udržení/změna zaměstnání či povolání;
- Utváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání (jiné výdělečné činnosti).

4.2.3. Dávky

Kromě již zmiňované možnosti pobírání invalidního důchodu představím i další finanční možnosti podpory tělesně postižených osob. V tomto případě jsou to takzvané „dávky“, které může samotný postižený jedinec od státu čerpat jako podporu ve svém změněném zdravotním stavu.

K těmto dávkám patří zejména možnosti čerpání takzvaného příspěvku na zvláštní mobilitu či příspěvku na mobilitu (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věci(a), 2019).

4.2.4. Příspěvky na péči

Pokud je tělesně postižený jedinec závislý na pomoci další fyzické osoby v souvislosti se svým běžným denním fungováním, pak má také nárok na čerpání finančního příspěvku na péči (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věci(c), 2019).

U dospělých osob, tedy po dosažení věku 18 let, je možné čerpat uváděný měsíční příspěvek v následující podobě a míře na základě přiznaného stupně závislosti konkrétního jednotlivce (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věci(c), 2019):

- I. stupeň (lehká závislost): 880,- Kč;
- II. stupeň (středně těžká závislost): 4 400,- Kč;
- III. stupeň (těžká závislost): 8 800,- Kč;
- IV. Stupeň (úplná závislost): 13 200,- Kč.

4.2.5. Sociální služby

Kromě peněžitých dávek mohou tělesně postižení jedinci využívat také sociálních služeb, které se dělí (Šámalová, n.d., s. 44) na:

- Sociální poradenství;
- Služby sociální péče;
- Služby sociální prevence.

Cílem poskytování sociálních služeb je dle Šámalové (n.d., s. 44):

- Podporovat rozvoj nebo alespoň zachování stávající soběstačnosti uživatele;

- Podporovat jeho návrat do jeho přirozeného sociálního prostředí, obnovení nebo zachování původního životního stylu;
- Rozvíjet schopnosti uživatelů služeb a umožnit jim vést samostatný život;
- Snížit sociální a zdravotní rizika související se způsobem života uživatelů.

Způsobů pomoci skrze sociální služby je celá řada. Pro osoby tělesně postižené je to již zmíněné sociální poradenství. Z oblasti služeb sociální péče jde například o osobní asistenci, pečovatelskou službu, průvodcovské služby, podporu samostatného bydlení, odlehčovací služby, služby denního a týdenního stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením a další. Služby sociální prevence zahrnují například rannou péči, telefonickou krizovou pomoc, sociálně aktivizační služby sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, sociální rehabilitaci a další (MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(e), 2019).

Sociální služby jsou tedy pro tělesně postižené osoby jednou z klíčových oblastí podpory pro jejich návrat do běžného života, tak jak tomu bylo před úrazem.

4.3. Platformy sociální práce pro tělesně postižené na území České republiky

Kromě finanční podpory a jednotlivých konkrétních organizací věnujících se péči o tělesně postižené na území České republiky upozorním také na platformy z oblasti sociální práce, které jsou logicky také zaměřeny na pomoc tělesně postiženým. Těchto platforem, které jsou podobného rázu, existuje na území České republiky celá řada, a tak krátce zmíním pouze některé z nich (SP: Sociální práce/Sociálna práca, 2014):

- Společnost sociálních pracovníků;
- Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky;
- Sdružení azylových domů;
- Česká asociace pečovatelské služby;
- Česká rada sociálních služeb;
- Národní rada osob se zdravotním postižením;
- SKOK – Spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti;

- Asociace nestátních neziskových organizací v České republice; Asociace poraden pro zdravotně postižené;
- Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR.

4.4. Koordinovaná rehabilitace

Na závěr této části práce představím koncept péče a podpory o osoby s tělesným postižením pod termínem takzvané koordinované rehabilitace. Tato je na území České republiky postupně čím dál více propagována a aplikována do praxe.

Koordinovanou rehabilitaci definují zmínění autoři (Švestková, Angerová, Druga, Pfeiffer & Votava, 2017, s. 16) jako „souvislá a komplexní činnost uskutečňovaná prostřednictvím rehabilitačních prostředků, jejichž základním úkolem je co nejvíce zmírňovat přímé i nepřímé důsledky dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které významným způsobem omezují nebo zcela znemožňují začlenění osob s (...) (zdravotním postižením) do společnosti.“

Na základě popisu osoby s tělesným postižením a jejího běžného fungování, tyto jedinci zažívají omezující důsledky svého postižení a s tím spojené těžkosti se začleněním do většinové společnosti. Z daného úhlu pohledu lze tedy koordinovanou rehabilitaci považovat za koncept, který je vhodný pro tělesně postižené jedince.

Také v případě pomoci a podpory jedince s tělesným postižením je vhodné, aby u tohoto byly reflektovány následující sféry jeho běžného života a fungování, na které se právě koordinovaná rehabilitace zaměřuje (srov. Švestková, Angerová, Druga, Pfeiffer & Votava, 2017, s. 16):

- Fyzická péče (rehabilitace);
- Smyslová péče (rehabilitace);
- Psychická péče (rehabilitace);
- Sociální péče (rehabilitace).

Sociální péče by tak vždy v případě osob s tělesným postižením měla být součástí celostní koordinované rehabilitace konkrétní osoby, která se zaměřuje jak na fyzickou, tak také psychickou a smyslovou stránku jejího fungování.

Výzkumné šetření

V následující kapitole se zaměřím na empirickou část práce. Popíši, jak jsem předporozuměl tématu výzkumu, jaký byl zvolen typ výzkumu s ohledem na účely této práce, jak jsem sestavil výzkumný vzorek, a především jaký jsem stanovil cíl výzkumu a jaká vidím jeho úskalí. Druhou část výzkumného textu věnuji přípravě na vedení rozhovorů, samotným rozhovorům, etickým aspektům výzkumu, vyhodnocení a diskusi.

4.5. Předporozumění

K volbě tématu mě přivedly celkem tři skutečnosti, které se staly krátce po sobě. Já sám jsem, do té doby, měl minimální zkušenosti s osobami, které nabyly tělesného postižení.

Na podzim roku 2017 se stal mému kamarádovi (52 let) úraz. Před úrazem, zdravý jedinec, plný života, aktivní sportovec. Při úraze, kdy spadl z malé výšky ze žebříku, došlo k vážnému poranění hlavy, edému mozku a následovala série operací a rehabilitací. Je již téměř tři roky připoután na vozík s velmi omezenou hybností, s poškozeným centrem řeči a dalšími komplikacemi. Jezdím za ním, pokud to je možné, a chodíme spolu ven. Vedu monolog, vyprávím o všem možném, zajedeme do místní restaurace. Nevím, jestli a jak mě vnímá. Z jeho očí či úsměvu si říkám, že snad ano. Pokládal jsem si otázky, jak to vnímá, co se v něm odehrává a jaký je teď jeho svět do kterého nevidím. Ale o tom si s ním, bohužel, nemohu popovídat nebo zjistit více.

V té samé době jsem se dostal ke knize od Červenkové a Koláře s názvem *Labyrint pohybu* (2018). Je zde kapitola věnovaná tělesným postižením a zaujal mě příběh pacienta, který utrpěl úraz páteře. Kolář uvádí, že pacient byl smířený se situací daleko dříve než jeho rodina (Červenková & Kolář, 2018, s.175-177). Kládl jsem si další otázky s čím vším se musí pacient po takovém úraze vyrovnávat, jak se změní život ve vteřině a zdali je možné vést kvalitní život i po úraze, co na to jeho rodina, a co on nebo ona. Je to především o člověku, jeho potřebách a také přáních či tužbách a zdali je možné je naplnit.

Třetí skutečností bylo, že jsem se setkal s blízkým kamarádem, který mi vyprávěl o svém zapojení ve skupině „Red Bikes“. Jde o skupinu, kde se setkávají osoby po úraze páteře s diagnózou paraplegie. Mají speciálně upravená kola, která ovládají pomocí rukou a zúčastní se cyklistických závodů hendikepovaných sportovců. Samotná disciplína „handbike“ je také paralympijským sportem. Vyprávěl o nich s velkým zaujetím a elánem.

O jejich příbězích, chuti do života a čím si procházeli, Sám znám dva cyklisty, kteří přišli o část nohy, a přesto se stali profesionálními sportovci. Ale faktem je, že jsme se vždy bavili o sportu, ale nikdy o tom, jaké to pro ně po úraze bylo, s čím se vyrovnávali, co je znovu ke sportu dostalo a jak se jim vlastně žije. Ke sportu mám blízko, a proto se mi líbila tato kombinace se sportovní podpůrnou skupinou a rozhodl jsem se, že bych rád věděl více.

Tím se mi otevřela možnost uskutečnit výzkum s lidmi se získaným tělesným postižením a kteří se scházejí ve skupině. Zajímalo mne, jaký význam má pro jejich život skupina a v čem jim pomohla. A v neposlední řadě to bylo přesvědčení Koláře

...na jedné straně stál názor, že by Paraple mělo umožnit lidem se stejným postižením, aby se tu setkávali, předávali si zkušenosti, jezdili na organizované sportovní zájezdy a také zde měli fyzioterapii i respitní péči, aby ten, kdo se o postiženého stará mohl v klidu jet s dětmi na dovolenou, zařídit si potřebné věci nebo si prostě odpočinout. Proti tomu stál názor, že by se organizace měla víc zaměřit na podporu ve fázi, kdy člověk odchází po léčbě domů, tedy na posouzení jeho dalších pracovních možností, na rekvalifikace, poradenství a další integrační potřeby. Obě úlohy jsou velmi důležité, ovšem ta druhá by měla podle mého názoru dominovat... (Červenková & Kolář, 2018, s.178-179)

Zde šlo o názor na Centrum Paraple, ale i tak se postižené osoby setkávají i v jiných, především podpůrných skupinách, jako například výše zmíněných „Red Bikes“. Ve skupinách, kde jsou, více méně, jen stejně postižení jedinci a domnívám se, že tyto skupiny mají pro tyto osoby význam, jen jsem nedokázal specifikovat konkrétně jaký. Jakou roli by mohly tyto podpůrné skupiny sehrát při další integraci do života.

Neměl jsem žádné konkrétní očekávání, ale byl jsem velmi zvědavý, jaký výsledek výzkum přinese a čím by mohl být pro skupiny a tělesně postižené osoby přínosný.

4.6. Cíl výzkumu a možná omezení

Cílem výzkumu je pochopení, jak dotazovaní jedinci vnímají svépomocnou skupinu, do které se dostali ať už vlastním přičiněním nebo na popud někoho jiného a vydrželi v ní. S čím se museli vyrovnávat a jak vnímají, že jim tato skupina pomohla. Jaká ta skupina je,

jaký pro ně měla význam při jejich příchodu do skupiny a jak se význam této skupiny proměňoval pro její účastníky v čase.

Proto jsem nadefinoval cílovou skupinu osob, které jsou minimálně čtyři roky od úrazu, a ne bezprostředně po něm. Důvodem je to, že tyto osoby se již delší dobu scházejí v podpůrné skupině a jsou proto schopni zhodnotit i její vývoj v čase. Uvědomoval jsem si, že pohledy participantů mohou být značně rozdílné. Možné omezení se dá vnímat ve výběru podpůrné skupiny. S ohledem na zvolený kvalitativní design výzkumu nejde o aplikaci výsledků na celou populaci tělesně postižených osob, ale na konkrétní skupinu a osoby.

4.7. Typ výzkumu

Na základě vytyčeného cíle výzkumu jsem se rozhodl pro kvalitativní výzkumnou metodu, prováděnou formou polostrukturovaných hloubkových rozhovorů a následnou obsahovou analýzu (Švaříček & Šed'ová, 2007, s.159-160). Švaříček uvádí Kvaleho definici hloubkového rozhovoru jako metodu „jejímž účelem je získat vyličení žitého světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsanych jevů“ (Škvaříček & Šed'ová, 2007, s. 159). Byl jsem si vědom toho, že každý z participantů má svůj ojedinělý příběh, své prožívání a je také možné, že jejich pohledy na skupinu a její fungování mohou být rozdílné.

4.8. Sestavení vzorku osob

Při stanovení výzkumného vzorku, jsem si připravil základní požadavky na záměrný nenáhodný výběr vzorku participantů:

- Získané tělesné postižení od 18 let výše;
- Minimální doba od úrazu 4 roky;
- Účast v rámci jedné podpůrné skupiny minimálně 2 roky.

Primárním vzorkem respondentů byly osoby se získaným tělesným postižením, které se sdružují v klubu „Red Bikes“. I přesto, že jsem byl s touto skupinou dlouho domluvený, její členové se později bez udání důvodu rozhodli výzkumu nezúčastnit.

Následně jsem získal doporučení na Český svaz tělesně postižených sportovců. Velmi ochotně mi byla domluvena nová skupina respondentů se získaným tělesným postižením, kteří hrají „ragby na vozíku“ a sdružují se v této sportovní skupině. Dostal jsem seznam celkem šesti osob se základními údaji a telefonními čísly. Domlouvání rozhovorů probíhalo velice hladce. Všichni oslovení jedinci věděli o této práci a výzkumu, který budu provádět od administrativní podpory ČSTPS a s výzkumem předběžně souhlasili. Detaily jsem s každým participantem domluvil telefonicky. V závěru provedeného výzkumu jsem kontaktoval opět ČSTPS s poděkováním. Při rozboru vzorku se naskytla možnost zařadit do výzkumu ženu, díky čemuž jsem výzkumný vzorek rozšířil na celkový počet sedmi osob s diagnózou kvadruplegie.

4.9. Krátké představení participantů

4.9.1. Alan

Alanovi je 30 let, je svobodný, v současnosti pracuje na poloviční úvazek jako grafik. Na vozíku je 5 let a 3 roky hraje ragby. Úraz utrpěl po skoku do vody. Je členem reprezentace ČR. Jeho motto je: „Sranda musí bejt, i kdyby na chleba nebylo.“

4.9.2. Michal

Michalovi je 25 let, je nejmladším z participantů a je zasnoubený. Studuje na vysoké škole. Na vozíku je 6 let a ragby hraje 5 let. Úraz utrpěl po skoku do vody. Je členem reprezentace ČR. Jeho motto je: „Dokud člověk nezmoudří, neměl by zestárnout.“

4.9.3. Václav

Václavovi je 27 let, je svobodný. Sám o sobě hovoří jako o důchodci, ale věnuje se „poloprofesionálně“ sportu. Na vozíku je 4 roky a ragby hraje 2 roky. Úraz utrpěl při skoku do vody. Kromě reprezentace ČR v ragby na vozíku je také členem české reprezentace tělesně hendikepovaných sportovců v atletice. Václavovo životní motto je: „Když nemůžeš, tak přidej.“

4.9.4. Jaroslav

Jaroslav je nejstarším participantem a je mu 38 let. Pracuje na poloviční úvazek jako konzultant prodeje nových vozů. Zároveň je také nejdelší dobu na vozíku ze všech

participantů, a to 19 let. Aktivním hráčem ragby je celkem 11 let. Úraz utrpěl při skoku do vody. Životní motto je: „Hlavně se z toho neposrat.“

4.9.5. Pavel

Pavlovi je 35 let, soukromě podniká. Na vozíku je 15 let a ragby hraje celkem 12 let. Úraz utrpěl při autonehodě. Je členem reprezentace ČR. Životní motto nemá.

4.9.6. Jan

Janovi je 32 let, je svobodný, pracuje na poloviční úvazek v soukromém zdravotnickém zařízení jako administrativní pracovník. Na vozíku je 10 let a ragby hraje 9 let. Úraz utrpěl při pádu na surfu. Je členem reprezentace ČR. Životní motto je: „Žít naplno.“

4.9.7. Jolanka

Jolance je 29 let, žije s partnerem. Pracuje na poloviční pracovní úvazek jako odborný referent pro ekonomicko-správní obory, vystudovala VŠ. Na vozíku je 8 let a ragby hraje 6,5 roku. Úraz utrpěla při autonehodě. Její životní motto je: „Kdo chce, hledá způsoby, kdo nechce, hledá důvody.“

4.10. Stanovení výzkumných otázek

Stanovil jsem si základní výzkumnou otázku (ZVO): „*Jaký má význam podpůrná skupina pro její členy při vyrovnání se s tělesným postižením?*“. Abych mohl efektivně a cíleně vést rozhovory s respondenty, stanovil jsem si dále i specifické výzkumné otázky (SVO). Specifické výzkumné otázky jsou také důležité pro vyhodnocení hlavní výzkumné otázky.

V následujícím textu práce uvádím přesné znění základní výzkumné otázky, specifických výzkumných otázek, a také podskupiny konkrétních doplňujících otázek (DO). Jednalo se o jednu základní výzkumnou otázku, šest specifických výzkumných otázek a 24 doplňujících otázek, které byly v průběhu rozhovoru případně upravovány dle situace.

(ZVO) Jaký má význam podpůrná skupina pro její členy při vyrovnání se s tělesným postižením?

(SVO 1) S čím se jedinec po úraze vyrovnává?

(DO1) Jaký je Váš životní příběh od doby, kdy se Vám stal úraz?

(DO2) Jak Vám bylo a co Vám běželo hlavou?

(DO3) Kdo Vám pomáhal?

(DO4) Jak rychle jste se s následky úrazu dokázal vyrovnat?

(SVO2) Jak se respondenti o skupině dozvěděli, jaká byla jejich motivace skupinu navštívit?

(DO5) Jak jste se dozvěděl o ragby na vozíku?

(DO6) Sportoval jste už před úrazem?

(DO7) Co Vás motivovalo k tomu, abyste se na ragby na vozíku šel podívat?

(DO8) Jaké bylo první setkání se skupinou?

(DO9) Jaký to byl pocit, když Vám poprvé dali rukavice a jel jste?

(SVO3) Jak jedinci ve skupině fungují, jak se schází, vzájemně podporují a co si myslí, že má efekt?

(DO10) Jak často se scházíte?

(DO11) Je to skupina otevřená nebo uzavřená?

(DO12) Jak dlouho trvá trénink?

(DO13) Účastníte se i turnajů?

(DO14) Scházíte se i mimo tréninky a turnaje?

(DO15) Kolik má skupina členů?

(DO16) Vidíte v někom ze skupiny i svůj vzor?

(SVO4) S jakým očekáváním do skupiny přišli respondenti a jak se tato očekávání vyvíjela v čase?

(DO17) Co Vám osobně skupina dala?

(DO18) Jaká byla Vaše očekávání, když jste skupinu navštívil?

(SVO5) Jaké možnosti otevírá lidem se získaným tělesným postižením vybraná skupina?

(DO19) Jak Vás skupina přijala, a jak se v ní zapojujete?

(DO20) Jak spolu v rámci skupiny komunikujete?

(DO21) Vnímáte, že by Vám skupina pomohla i začlenit se do běžného života? Pokud ano, jak konkrétně?

(DO22) Kolik takových týmů v České republice je a pomáhají si nějak?

(DO23) Chtěl byste nějak působit jako vzor pro nově příchozí členy skupiny?

(SVO6) Co by se z pohledu respondentů mohlo zlepšit?

(DO24) Myslíte, že skupinu, ve které jste, by mohlo ještě něco posunout?

4.11. Příprava a provedení rozhovorů

Před samotným provedením rozhovorů jsem si zjistil dodatečné informace o „ragby na vozíku“. Vzhledem k tomu, že detaily o hře nejsou pro účel této práce podstatné, uvádím doplňující skutečnosti v příloze A této práce. Dále jsem si připravil strukturu rozhovoru, která spočívala v úvodní části, kdy jsem informoval participanty o účelech výzkumu, získání souhlasu participantů, tedy detaily týkající se ochrany a nakládání s daty, informace týkající se nahrávání rozhovoru a jejich přepisu a výše zmíněné výzkumné otázky. Poté jsem přistoupil k samotným rozhovorům.

Tyto se konaly v prostředí, které si vybrali respondenti. Důraz byl kladen na klidné místo tak, aby nebyl účastník rozhovoru během rozhovoru rušen. Rozhovory probíhaly v Centru Paraple, v domácím prostředí participantů, nebo v jejich kancelářích, a jeden proběhl v kavárně v rehabilitačním centru. Provedeny byly rozhovory se sedmi participanty, přičemž uvádím také celkovou délku rozhovorů v minutách a sekundách: Alan (46:34), Michal (52:52), Václav (1:06:51), Jaroslav (1:03:52), Pavel (43:36), Jan (50:46), Jolanka (1:03:45).

4.12. Etické aspekty práce

Všichni participanty byli seznámeni s účelem rozhovoru telefonicky. Následně, při osobním setkání, jsem na úvod zopakoval jméno práce a její empirickou část, kterou jsem

nahrával na diktafon, poté přepisoval a následně analyzoval. Participantům byl předložen, před samotným zahájením rozhovoru, informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů. Tento je uveden v příloze B práce. Všichni zúčastnění participanti nepožadovali původně anonymizaci dat. Důvodem bylo, že se jedná o velmi úzkou skupinu osob, které se setkávají v podpůrné skupině „ragby na vozíku“ a jsou tudíž velmi jednoduše dohledatelní. Navíc neměli s poskytnutím svých příběhů sebemenší problém a doufali, že jejich účast na výzkumu bude mít význam pro další možné osoby, které se mohou dostat do podobné situace jako oni sami. I pro ně samotné, a to v otázce možných zlepšení ve skupině. Přesto, že anonymizaci v úvodu nepožadovali, domluvili jsme se, že rozhovory anonymizují. Změnil jsem jména, místa, konkrétní datумы a toto reflektuje podepsaný informovaný souhlas. Výzkumná část slouží výhradně pro účely této práce a je možné v budoucnu využít úryvků či ukázek z rozhovorů při výuce.

5. Vyhodnocení výzkumu

V rámci vyhodnocení výzkumu používám *tematickou analýzu* (Braun & Clarke, 2006, s. 16-23), která vede od deskripce k interpretaci a vyžaduje opakované čtení dat. Po opakovaném čtení dat provádím kódování, transkripci dat a vytvářím otevřené kódy. Okódován musí být celý datový soubor, tedy v mém případě všechny provedené rozhovory. Kódy lze slučovat do obecnějších témat a jejich následná revize může vést k opuštění či sloučení konkrétních témat. Důležité je pojmenování témat a identifikování „jádra“ tématu, včetně správné interpretace. Každé téma detailně popisuji a vztahuji k odpovědi na výzkumnou otázku (Moodle pro výuku Univerzita Karlova, 2018). Tematická analýza studuje znaky a symboly a hledá významy skryté pod povrchem. Co je tedy na této metodě pozitivní, je skutečnost, že skryté může být učiněno zjevnějším (Jandourek, 2008).

V rámci tematické analýzy provádím *kódování*. Díky otevřenému kódování označím takzvané kódy neboli významové jednotky, které vystihují podstatu označeného jevu. Přepsané rozhovory tedy rozebírám na významové části, a postupně seskupuji pojmy, které slouží pro tvorbu kategorií (Gulová & Šíp, 2013).

Po detailním a opakovaném přečtení všech provedených rozhovorů jednotlivé věty a části textu kóduji tak, aby se jednalo o jakési zobecnění s co nejvyšší vypovídající hodnotou. Po kódování textu sjednocuji kódy pod skupiny neboli kategorie, které co nejlépe odpovídají jejich významu. Pro tuto práci jsem ze vzniklých kódů zvolil jako nejvhodnější kategorie:

- **Vyrovňávání se se změnou**, které obsahuje jak pozitivní, tak negativní aspekty změny života;
- **Motivace pro návštěvu skupiny**;
- **Fungování skupiny**, nejen co do jejího skutečného fungování, ale i ochoty přijímání nových členů či různého chápání významu skupiny jednotlivými účastníky;
- **Očekávání a jejich vývoj** včetně zhodnocení, zda byla očekávání splněna;
- **Otevírání možností**, co skupina přinesla, co pro jednotlivé členy znamená a zdali jim v něčem pomohla;
- **Možná zlepšení**.

Pro názornost používám ve vyhodnocení výzkumu a popisu kódů doslovné citace některých úryvků provedených rozhovorů. V následující podkapitole uvádím kódy ze všech rozhovorů rozdělené do kategorií v přehledné tabulce.

5.1. Kódy z rozhovorů

Tabulka 1 - Kódy z rozhovorů

Vyrovňávání se se změnou	Motivace pro návštěvu skupiny	Fungování skupiny	Očekávání a jejich vývoj	Otevírání možností	Možné zlepšení
Rychlé vyrovnání se díky přátelům či rodině	Nová zkušenost	Otevřená skupina i pro veřejnost	Nesnadný začátek	Motivace i pro osobní život	Lepší morálka a disciplína
Nepřipuštění si trvalosti následků	Potkání se s novými lidmi	Turnaje i v cizině	Zlepšení kondice	Skupinový chat přes Facebook	Zviditelnění ragby
Splín při finálním opuštění bývalých zájmů	Láska ke sportu	Schůzky i na valné hromadě	Zjištění více informací o vozíčkářích	Společné navštěvování posilovny	Lepší zázemí (tělocvična)
Rodina se nedokáže smířit se změnou	Snaha něco dokázat	Dlouhodobě postižení členové jako autorita	Pozitivní vliv na psychiku	Pomoc mezi některými skupinami	Méně spoluhráči a více kamarádi
Optimistický začátek	Soběstačnost	Respekt ke spoluhráčům	Žádná lítost, naopak „hecování“	Zlepšování kondice, nové fyzické možnosti	Lepší přístup k nováčkům

Vyrovňávání se se změnou	Motivace pro návštěvu skupiny	Fungování skupiny	Očekávání a jejich vývoj	Otevírání možností	Možné zlepšení
Nechuť jít ven mezi ostatní lidi	Zvýšení kondice	Ne příliš velká podpora pro nově příchozí	Zábava	Kontakt s již zkušenými lidmi	Více sponzorů
Šok	Zvědavost	Ne zcela semknutá skupina	Přátelství	Být samostatný	Více mladých lidí
Ztráta důstojnosti		Výlety	Dokázat soběstačnost	Ukázat vozičkářům, že život neskončil	
Nalezení pozitivního symbolu			Účast na paralympiádě	Získání dobrých přátel	
				Sebevědomí	
				Životní styl	
				Přináší radost	
				„Efekt roztleskávaček“, efekt týmu	
				Cestování	

5.2. Vyhodnocení jednotlivých kategorií

5.2.1. Vyrovnávání se se změnou

Kategorii s názvem „**Vyrovnávání se se změnou**“ přiřazují kódy zahrnující jak pozitivní přijetí změny (**rychlé vyrovnání se díky přátelům či rodině, optimistický začátek, nalezení pozitivního symbolu**), tak i negativní aspekty této situace (**splín při finálním opuštění bývalých zájmů, rodina se nedokáže smířit se změnou, nechut' jít ven mezi ostatní lidi, šok a ztráta důstojnosti**), ale i klasickou reakci těla a mozku na danou situaci (**nepřipouštění si trvalosti následků**).

Z odpovědí participantů vyplývá, že nejčastější reakce na následky úrazu je z počátku **odmítání dané situace**, jedinec nevěří diagnóze a trvalým následkům, které jeden z dotazovaných nazývá „**pouřazovou naivitou**“ (příloha C, s. x §26) a další dotazovaný uvádí toto:

„V podstatě prvních šest měsíců jsem si to napůl nepřipouštěl, napůl to prostě neřešil, co bude, jsem si řek odrehabilituju a uvidím, co bude. Já jsem si to asi moc nepřipouštěl, že zůstanu na vozejku, v podstatě jakoby těsně po tom úrazu, jakoby nemyslí člověk, spíš mě brněly nohy, jako když se někdo bouchne do břavky nebo něco takovýho, tak jsem si říkal jo jasně to je něco podobnýho. Když jsem odlítal tou helikoptérou, tak jsem ještě vedoucímu říkal, že to je v pohodě a druhý den budu v klídku, tak se tím jako bavím, jako stylem, že za dva dny jsem v pohodě před šesti lety“ (příloha D, s. xx, §14).

Nejméně v prvních dnech trvalosti postižení nikdo z dotazovaných nevěří:

„Tak je to šok, že jo? Jak se říká, že se něco ve vteřině otočí, tak to je přesně ono a nejdřív jako člověk ne-nevěděl v tu chvíli, že to jsou trvalý následky. Jo, tam furt se spíš čekalo nebo já jsem čekal, jakože se to asi nějak otočí. To byly ty první dny, že jo a oni vám ani neřeknou, že je to trvalý. Tam furt vám vždycky dávají naději, že je to útlak míchy a tak. Ale postupem času jsem pochopil, že to bude trvalý“ (příloha H, s. xci, §8).

Zatímco dotazovaní se ve většině případů začínají poměrně brzy **smířovat s danou situací a nezvratností trvalých následků**, jejich rodiny to naopak nedokážou:

„Tehdy jsem měl ještě přítelkyni, to bylo asi nejtěžší, protože se neuměla smířit s tím, že jako by měla být s klukem na vozíku. To bylo asi to hlavní. A ta rodina, jak to brala, no. Ti to prožívali víc než já, a to mě tížilo nejvíc asi. Jinak to, že se o mě musí starat..., protože já jsem byl vždycky takový jako hodně soběstačný a celý víkend mě neviděli doma a já jsem byl pořád někde. Takový živý jsem byl člověk. A po tom, když je člověk závislý na někom, tak to mi dělalo problém, no“ (příloha E, s. xxxix, §14).

Přestože by postižení jedinci chtěli jít v životě dál, jak jen to půjde, jejich rodiny stále doufají ve zlepšení a snaží se postiženým co nejvíce pomáhat, což je ale kontraproduktivní, neboť to, co postižený jedinec skutečně potřebuje, je **osamostatnit se a naučit se s postižením pracovat a žít**:

„Když se člověk baví s nějakými terapeutami, a i doktoři vám řeknou, že to je nezvratný, tak je lepší si říct, zamakat na tom, co mám a nedoufat v to co může být, i když vím, že už to asi nepříjde. Všichni říkali: „to rozchodíš“, a tak, no jasný, já sotva hejbu prstama ... tak sem si řekl, že to není ten směr a že budu pracovat s tím, co máme“ (příloha C, s. x, §26).

Další dotazovaný doplňuje, že nepříjemné jsou i **soucenné komentáře** přátel a známých:

„Já bych potřeboval, aby ty lidi, se kterými jsem dřív chodil chlastat, a prostě běhal po lese, a byl v pohodě, tak prostě nepotřebuju, aby za mnou chodili a říkali mi, jak je jim to líto, jak by si to se mnou vyměnili, a to jsou takový ty řeči, co tlučou salámy, a nemyslím, že to je dobrý a ty lidi to jenom odstřihává“ (příloha D, s. xxi, §16).

To potvrzuje i další výpověď:

„Vrátit se zpátky do života, no, mezi ty lidi. Nejhorší bylo přijít zase mezi ty lidi, já nevím, když pak jde člověk se podívat na fotbal a nemůže. Takže prostě vrátit se do toho kolektivu, no“ (příloha G, s. lxxvii, §8).

Zde je ale velmi důležitá **osobnost jedince i jeho přátel a způsob jejich komunikace**, jak potvrzuje komentář:

„Kamarádi, tam se pak pozná, kolik ten člověk má kamarádů, kolik se zachová, kolik se otočí“ (příloha G, s. lxxviii, §12).

Jiný respondent naopak uvádí, že mu **kamarádi hodně pomáhají**:

„Takhle já jsem, až mě to překvapilo, já jsem jako byl relativně v pohodě. Jo, že jako nějaký deprese, takový úzkostný stavy, jsem neměl. Protože rodina mě držela, měl jsem kolem sebe spoustu kamarádů, který mě nenechali prostě jako spadnout do nějaký ty deprese nebo do nějakýho takovýho stavu. Prostě mě pořád, ať už povzbuzovali, jezdili jsme na různý akce, furt jsme někam vyráželi, takže člověk na to ani tak nějak nemyslel. Takže, jo, už jsem to pak bral, jsem sice na tom vozejku, ale není to zas takovej problém. Jo, protože v dnešní době, v dnešní době už to je jako, jo, obchody, že jo, všechno, jako ta bezbariérovost je, to docela dobrý. Chvilí byl prostě čas, když jsem na to úplně tak jako nemyslel, neřešil jsem to. Jo, třeba teďkon mi přijde, že to je tak jakoby možná horší, než to bylo na začátku“ (příloha F, s. lx, §10).

Jedním z kódů je „**nalezení pozitivního symbolu**“. To blíže vysvětlím jako skutečnost, že člověk se po vážném úrazu potřebuje upnout na nějakou věc, nějaký symbol, a ten mu pak skutečně skoro až zázračně pomůže takzvaně „držet se nad vodou“ a mít naději. Toto potvrzují výpovědi více dotazovaných. **Symbolem je například písnička:**

„Já jsem se tak nějak snažil na to nemyslet. Akorát si pamatuju, že poprvý, když jsem ležel, tak mně hrála jedna písnička pořád dokola v rádiu, Crash Dummies. To byla kapela a to jsem jako, na tom jsem se tak, o to jsem se tak nějak chytil. To se mi líbilo a vždycky, když to hrálo, tak se mi zlepšila nálada“ (příloha E, s. xxxix, §10).

Symbolem je například i **pronesená věta:**

„Je to strašný paradox, protože já jsem večer předtím, byl u mě kamarád, který si jako stěžoval strašně na život a jak je to všechno na ho ... a tak. A já jsem mu tenkrát řekla větu, která mně zněla jako strašně dlouho potom, co jsem ležela v té nemocnici. „Nejdůležitější je mít rád sám sebe. Protože když má člověk rád sám sebe, potom může mít rád všechny ty.“ Sám se sebou člověk žije prostě celý život. A opravdu jsem si to, jako fakt jsem si toho byla vědomá ... Myslím si, že mi ta věta strašně pomohla v průběhu celého toho úrazu, protože najednou si člověk neovládá sám sebe, nemůže sám se sebou dělat, co prostě chce. Se svým tělem. Tělo ho vlastně neposlouchá“ (příloha I, s. cvii, §8).

5.2.2. *Motivace pro návštěvu skupiny*

Pro kategorii s názvem „**Motivace pro návštěvu skupiny**“ jsem vytvořil kódy, které se u většiny dotazovaných opakují. Nejčastěji se jedná o kódy: **láska ke sportu, zvýšení kondice, soběstačnost a snaha něco dokázat**. Respondenti ale zmiňují také odpovědi, kterým přiřazuji kódy: **nová zkušenost, setkání se s novými lidmi a zvědavost**.

Až na jednoho dotazovaného všichni odpovídají, že **před úrazem často sportovali**:

„Před úrazem, já jsem byl hodně aktivní člověk, takže já jsem sportoval hodně. Jsem hrál fotbal vlastně u nás. Chodil jsem do posilovny každý den, a ještě jsem dělal hasičský sport. No a pracoval jsem“ (příloha E, s. xxxvii, §2),

nebo:

„Já jsem byl vždycky jakoby sportovně založený. Jezdil jsem na kole, dělal jsem atletiku a já si, nedokážu si představit, že bych, že bych nesportoval. Jo, že bych, takže to byla, pro mě to byla jasná volba, že musím, musím něco začít dělat“ (příloha F, s. lxi, §14).

Dotazovaní často uvádějí, že si chtějí **zlepšit fyzičku**:

„Určitě jako první bylo, že budu něco dělat a musím něco dělat, protože potřeboval jsem fyzičku, protože úplně jsem se tak nějak nedokázal dokopat k něčemu jako, že bych, nějaký posilování a takhle to, takže to prvotní bylo, že určitě budu mít lepší fyzičku, dostanu se mezi lidi, mezi lidi, který jsou tak nějak na stejný vlně jako já a to bylo, to byl asi takovej ten začátek jako...“ (příloha F, s. lxxviii, §46),

nebo:

„Hodně jsem si říkala, jako že je to fajn jako na kondičku. Já jsem nikdy nezačala hrát, jako že bych to hrála přímo pro tu, pro ten sport. Ale říkali mi: „Hele, můžeš se tam jezdit, budeš si trénovat kondičku, budeš jezdit“, prostě že jo, ono je to poměrně kondičně náročné. Já jsem do toho nikdy nešla s tím, že bych jako hrála jako nějakou ligu nebo že bych byla vůbec zapsaná jako pro ten tým“ (příloha I, s. cxvi, §54).

Opakující se motivací k návštěvě tréninku „ragby na vozíku“ je také **získání soběstačnosti a snaha něco dokázat**:

„No jako, že tam byla takový vyhlídka, že to je ten správný směr nebo jak to říct, že tudy by šla cesta, že je tady mraky mazáků, že tenhle sport je paralympijskej sport, takže se v něm dá něco dokázat, tak proč do toho nejít“ (příloha C, s. xii, §48).

5.2.3. *Fungování skupiny*

Kategorie s názvem „**Fungování skupiny**“ obsahuje tyto kódy: **otevřená skupina i pro veřejnost, turnaje i v cizině, schůzky i na valné hromadě, dlouhodobě postižení členové jako autorita, respekt ke spoluhráčům, ne příliš velká opora pro nově příchozí, ne zcela semknutá skupina, výlety.**

Dotazovaní se shodují na tom, že skupina je otevřená i široké veřejnosti, a členové velmi vítají i pomoc některých dobrovolníků, kteří členům pomáhají. Z rozhovorů se dále dozvídám, že členové se díky skupině podívají i do ciziny, a že se schází i mimo tréninky:

„Jinak nás občas pozvou i na mezinárodní turnaje do ciziny, takže se člověk podívá i někam jinam než jenom po republice, což je super. A kluci pořádají taky jeden turnaj, kterej má asi dvacetiletou tradici“ (příloha C, s. xiii, §66).

Na co však většina dotazovaných upozorňuje, tato **skupina se nechová příliš přátelsky k nováčkům**, což se potvrzuje:

„Mně se nelíbí přístup prostě kluků jako k nováčkům. A myslím si, že se to odráží pak i jako, že to slýcháváme jako zpětně, že mám kamaráda, co dělá instruktora soběstačný správy v Parapleti a on přijde: „Hele, já jsem vám tam prostě posílal nějakého, že jo, nováčka, přesně, ať se jde podívat a vy jste prý byli jako nějakí hustí a ten se tam štěkl s tím a poslali jste se všichni jako do pr...“ Ono je to opravdu, obzvlášť když tam někdo vezme ještě člena jako rodiny, takže si myslím, že ten první šok z toho, co se jako odehrává a ...někteří by jako byli jako hrozní drsnáci“ (příloha I, s. cxxiii, §106), a stejný participant ještě dodává: „Jo, dozvíš se spoustu blbých keců od spoluhráčů“ (příloha I, s. cxxv, §120).

Je otázkou, zda je to tak dobře či nikoliv. Pokud se má „nováček“ ve skupině naučit samostatnosti a soběstačnosti, nemohou mu ostatní příliš pomáhat. To ostatně dělá většina rodin postižených, která se jim až příliš snaží pomáhat.

Pro další spokojenost a život je pro postižené jedince důležité, když se co **nejrychleji naučí starat sami o sebe**. Na druhou stranu ale skupinu trápí nedostatek nováčků, a právě nevlídným chováním již o několik nováčků přišla:

„Paradoxně ta skupina úplně moc nepodporuje ty, co tam nově přicházej, není to jakoby rodinná záležitost, spíš bych řek jako profesionální tým, jako profesionální zacházení a pak už se neřeší, kdo co nezvládá, pokud už si o to nedokáže říct, tak to je jeho smůla“ (příloha D, s. xxvi, §42).

Na základě komentářů bych situaci ohledně nováčků shrnul tak, že první návštěvy skupiny mohou být pro někoho nepříjemné, neboť **s nováčky se nikdo „nemazlí“**:

„Na ragby, tam je to docela drsný. Nejste žádný dámičky. Když přeskočím, že si tam člověk zanadává, tak to není žádný t'ut'ů ňuňu. Přeci jenom nehraju žádněj ping pong. Ty začátky byly docela drsný, že jako člověk, než si načet ty pravidla a než něco okoukal, tak se tam strašně plácal. A to bylo furt: „co tam děláš, jakto že nejseš támhle“, takže pro ty slabší články to nemusí bejt zrovna to no... proto možná asi i někdo odešel, jakože to nedal jako v tomhle směru, že na sebe nenechá řvát nebo řekl bych že v tomhle směru se to jako dost uklidnilo, že si řeknem, potřebujeme nový hráče, tak musíme ten přístup změnit a ne, prostě, že tam bude tejden a my na něj budem řvát co tam dělá, když má bejt někde jinde. Ale to mi přijde, že je jako u jakýhokoliv jinýho sportu. Třeba ty zkušenější hráči se nevcejtej do toho nováčka a že nemaj takovej rozhled jako ty, co mají za ty léta, takže tak no. Jako podporujeme se, no když se povede někomu dobrej zákrok tak je to slyšet“ (příloha C, s. xv, §92).

Členové skupiny, kteří zde již působí dlouho, jsou novějšími členy ve všech případech **respektováni jako autorita**:

„Jako nějaká autorita, jsou starší, mají mraky zkušeností, to je jedna věc a druhá, když tam člověk vidí stejný, jakože postižení a co všechno dokážou, tak si říkám, to by bylo, abych to nedal taky, prostě abych byl aspoň z poloviny dobrej jako on“ (příloha C, s. xiv, §74).

Přestože skupina je pro členy velkou oporou i v běžném životě, a mnoho členů je pro ostatní vzorem, **nejsou všichni** jedním velkým kolektivem, který by byl „**jako rodina**“, spíše se nejvíce přátelí skupinky členů. Společně se ale celá skupina setkává více méně pouze na trénincích či turnajích:

„Takže ne vždycky každé s každým se kamarádíčkuje nebo úplně... občas i vznikají spory, že jo, ale tak to je běžný. Ale jinak jako pokud mají ty lidi stejný cíl, tak se dají vyřešit i takovýhle spory, no. Pokud ne, tak se musejí ty cesty rozejít, ale to prostě je v jakýmkoliv kolektivu“ (příloha H, s. xcvi, §60).

Přestože většinou je skupina popisována jako více tým spoluhráčů než jako skupina přátel, **členové spolu tráví hodně času a velmi dobře se znají**:

„Tím, že zase nejsme tak obrovská skupina, takže se známe v podstatě jako důvěrně, když to tak řeknu, jako známe, kdo má rodiny nebo kdo má holky nebo jaký má kdo zájmy, to asi si myslím, že o sobě víme ... po těch dlouhých cestách, co vždycky jezdíme různě nějak namíchaný v autech ... Jako ve výsledku spolu trávíme hodně času, protože když někam jedem na turnaj, tak jsme tam spolu třeba tři dny vkuse nebo i tejdén, když jedem na Mistrovství Evropy, takže... Samozřejmě i tam vznikají občas ponorky z některých vztahů, ale ... myslím si, že to zvládneme a že je to v pohodě. Víme, že jeden rok jsme měli asi 22 výjezdů“ (příloha H, s. civ, §124).

5.2.4. *Očekávání a jejich vývoj*

Dotazovaní členové od dané skupiny původně očekávali především takové skutečnosti, které označují pomocí kódů: **nesnadný začátek, zlepšení kondice, zjištění více informací o vozíčkářích, pozitivní vliv na psychiku, žádná lítost, naopak „hecování“, zábava, přátelství, dokázat soběstačnost, účast na paralympiádě**. Jednotlivé odpovědi, které zařazují do uvedených kódů, představují očekávání členů při vstupu do skupiny. Některá očekávání se naplnila, jiná nikoliv.

Ta očekávání, která se naplnila, uvádím pomocí kódů: **nesnadný začátek, zlepšení kondice, zjištění více informací o vozíčkářích, pozitivní vliv na psychiku, žádná lítost, naopak „hecování“, a dokázat soběstačnost**. Naopak očekávání, která se (byť jen v nějaké konkrétní formě) nepotvrdila, zastupují kódy: **zábava, přátelství, účast na paralympiádě**.

Několik dotazovaných očekává, že začátek tohoto sportu není snadný, což se potvrzuje: „... takové hození do ohně“ (příloha D, s. xxix, §60).

Nicméně u někoho je začátek ještě těžší, než jaký nováčci čekají:

„Myslím si, že to je hlavně fyzicky náročný, že nebo jakoby i mentálně, člověk se musí naučit spoustu těch věcí, právě jakoby třeba přejezdání z auta na vozejk, nebo tak, a jde o to, že se to člověk neučí postupně, ale je do všeho vrženej najednou. Že jakoby tam to funguje na principu jako, že ty lidi si ze sebe dělají navzájem srandu, takže v podstatě, když někdo zdravější přejezdá třeba po prkně a někdo horší nepřejezdá po prkně, tak ty lidi si z něj začnou dělat srandu a je to prostě jako taková jako negativní motivace. Neberu to jako úplně negativní motivaci, že by lidi po večerech jako doma plakali, ale v podstatě to vezmu tak, jasně беру to tak, že je někdo lepší, tak nemůžu bejt ten člověk, co se mu budou smát. Takže se začne věnovat tomu, aby to zvládal sám, ale na to se navrtvej další věci, který jakoby se musí naučit, takže v podstatě začátek je hodně fyzicky náročnej v tom, aby dohnal tu skupinu, aby byl na nějaký úrovni, kdy ho ta skupina začne jakoby uznávat aspoň trochu“ (příloha D, s. xxix, §64).

Naprosto všichni dotazovaní pak očekávají **zlepšení fyziky, kondice**. I toto očekávání se naplňuje:

„Rozhodně tréninky, v tom, že jakoby ten trénink samotnej jakoby zlepšuje fyziku, kondičku, a myslím, že na vozejku to je asi nejdůležitější věc, o kterou by se ty lidi měli starat, o kterou by měli usilovat, protože když už člověk si nažene nějakou kondičku, tak mu to neuvěřitelně ulehčí jako spoustu věcí, ať už se jedná o pohyb po městě třeba MHDěčkem nebo si cokoliv jako podat, tak jsem zjistil to, že čím člověk má lepší kondičku, tak tím víc svobody mu to nabízí, takže je to takovej jako vedlejší efekt i jakoby do normálního života“ (příloha D, s. xxx, §70).

Většina z dotazovaných členů uvádí, že očekáváním je i **zjištění více informací** o vozičkářích, což se ve všech případech splní:

„Jo velmi! Protože tam byly různý stupně poškození tý míchy, takže každej byl jinak šikovnej, ale spoustu věcí tam člověk vokouká, může se zeptat, protože tam byli lidi, který seděli na vozejku už patnáct let, dokonce máme jednoho hráče, kterej je na vozejku

dýl, než já na světě, takže různě od nich člověk načerpá fakt hodně informací a cenných rad“ (příloha C, s. xii, §50).

Jak uvádí další z respondentů, přestože je již v současnosti mnoho informací volně dobře přístupných, vozičkáři spíše **uvěří tomu**, kdo si podobnou situaci také **sám prožívá**:

„Ale hodně toho je teďka už v těch materiálech na spinálce i ty organizace jako je třeba CZEPA, tak ta má takovou velkou brožuru a člověk dostane takový desky a tam jsou ty informace taky hodně sepsané, takže se to dá čerpat z různých zdrojů. Ale ty informace, který jsou poskytovány lidmi, kteří si to neprožili a lidem jenom pomáhají, tak nevědí přesně, co se stalo, co se může stát, tak lepší je to slyšet od člověka, kterej si to, jak to říct vyžral. Mě teda takhle přijde. Je teda super promluvit si s nějakým terapeutem, to o tom žádná, no ale prostě přece jenom když má člověk problém s nějakým přesunem nebo kožní defekt, tak mi nejlíp poradí ten, co to zažil“ (příloha C, s. xv, §88).

Respondenti očekávají také **pozitivní dopad na psychiku**, což se skutečně stalo:

„No taky ta psychická stránka. Človíčka si tam vytrénovali a začali ho zapojovat do turnajů, na různý soustředění až jako pojed' s náma, seš dobrej hráč, hodíš se nám, jako mě i přijali což bylo super a navíc jak to říct, tam má každej něco na starosti. Tenhle se věnuje financím, tenhle se věnuje lidem, tenhle propagaci a já sem tam mohl přijít, že se tam taky můžu do toho zapojit“ (příloha C, s. xvi, §96).

Pozitivní dopad na psychiku konkrétně dle respondentů znamená **pochvaly od trenéra i spoluhráčů, přijetí týmem, přispění do skupiny, pocit potřebnosti, cíl**:

„I jakoby psychicky jsem se cejtíl dobře, že, že ... jak postupem času jsem se zlepšoval, přicházely nějaký pochvaly, ať už od trenérů, nějaký úspěch i, ať už v lize i v těch, i v těch třeba zahraničních turnajích a bylo to jako potěšující jo, že člověk se cejtíl dobře, cejtíl se tak nějak jakoby potřebnej, že opravdu na začátku jsem takovýdle věci vůbec neřešil, ani nijak necejtíl ... Ale občas to v tý hlavě proběhlo, že vlastně nějaký cíl, nějaký určení v tom, v tom dalším, v té budoucnosti a v tom sportu“ (příloha F, s. lxviii, §48).

Jak již bylo zmíněno, že chování členů v týmu je spíše drsnější, že se nelitují a spíše hecují, to potvrzuje většina členů:

„V podstatě ten člověk je jeden z nich, až na to že nemá fyzickou, nemá kondičku, takže v podstatě místo toho, aby mu nabízeli ty podpůrný pohledy, tak ho naopak vyhecují do toho, aby se jako zlepšil“ (příloha D, s. xxv, §42),

nebo:

„My se spíš hecujeme. My rýpem jeden do druhého a to nás tak nějak povzbudí. Tam jsou spíš ti aktivní vozičkáři, co se týká toho sportu a takovýhle prostředí lidí, takže tam není problém. Horší je, když třeba někde jste v tom rehabilitačku a jsou tam nějakí vozičkáři, kteří jsou takový neaktivní, tak to si nemůžete dovolit, že, do něho rýpnout. To ho spíš urazíte a na to si musíte dávat bacha. A když děláme to ragby, tak tam jsou kluci, kteří jsou, kteří to neřeší. „Ty to neumíš?“ A dělej si z toho srandu a člověk je, nebudeš si ze mě dělat srandu, musím se to naučit. Takže spíš takhle, takovým stylem, no“ (příloha E, s. xliii, §36).

Také **dokázání soběstačnosti** je jedním z očekávání, které se všem členům ve skupině splnilo, což potvrzuje například tato výpověď:

„Takže jsem se i jakoby naučil tu soběstačnost, protože samozřejmě vyjelo nás třeba, já nevím osm kluků na vozejku a byli tam, byli tam s náma dva, tři lidi jako asistenti a ty samozřejmě nemohli, nemohli nás jakoby obstarat všechny, ať už naráz nebo každou s prominutím blbost, takže to mě taky donutilo jako se o sebe, se o sebe umět postarat. Takže i v tomhle, i v tomhle směru to bylo, v tomhle směru to bylo super, že opravdu jsem se naučil fakt soběstačnosti“ (příloha F, s. lxvii, §40).

Naopak očekávání, která se **nepotvrdí**, nebo potvrdí jen částečně, je **zábava, přátelství a účast na paralympiádě**. Co se týká **zábavy**, tu si sice členové týmu svým způsobem mohou užít, nicméně je to přeci jen více o sportu a o tom, něco dokázat, než čistě jen o zábavě:

„Paradoxně ta skupina úplně moc nepodporuje ty, co tam nově přicházej, není to jakoby rodinná záležitost, spíš bych řek jako profesionální tým, jako profesionální zacházení a pak už se neřeší, kdo co nezvládá, pokud už si o to nedokáže říct, tak to je jeho smůla“ (příloha D, s. xxvi, §42), a k tomu dodává: „To je spíš nedostatkem hráčů, takže jsou tam dva, tři lidi, co se tomu chtějí věnovat vrcholově a chtějí mít profesionální tréninky, nejlíp s profesionálním trenérem a jakoby chtějí to vydřít, aby se zlepšili, ale

na druhou stranu je tu spousta lidí, který nemaj jakoby tadyhlety ambice a nepotřebujou bejt jako mistři světa, mít potřebu bejt v národním týmu a hrajou to v podstatě pro zábavu, jako si normální lidi choděj zahrát fotbal. A v tom shledávám, že je největší problém, že v podstatě vozejčkáři si nemůžou jít jen tak jakoby zakopat, nemůžou obeplat pár lidí, protože, a jakoby vyběhnout ven s míčem a za hodinu se vrátit, protože to v podstatě aspoň vyžaduje dva asistenty, zdravý, a sehnat v podstatě jako osm lidí na to, aby si byli schopný zahrát ragby, je v podstatě nemožný“ (příloha D, s. xxviii, §56).

Co se týká **přátelství**, i zde se očekávání zcela nenaplnují:

„Takhle jsme jako spoluhráči a jakoby kamarádi, trochu známý jako takhleje, ale myslím si, že by nevadilo, že by se ten tým budoval i po osobní stránce ne jen po tý profesionální a myslím, že by občas moh bejt, vlastně docela často, jako lepší přístup ať už k nováčkům, co se tam objevujou, ať už k lidem, co nemaj jako ambice se tomu věnovat vrcholově a pak k asistentům, to nevím jestli sem říkal, jako chování k hráčům a asistentům co se tam vyskytují, protože ty lidi se toho málo vážej, že tam ty asistenti docházej zadarmo ve svém volným čase a v podstatě tam dělaj první poslední o co jim řeknem, nemaj za to zaplaceno a přijde mi že ten přístup k ním je kolikrát jako tristní a pak se všichni divěj, že jako nemáme asistenty a že nemáme rozhodčí, takže to jako považuju asi za hlavní problém“ (příloha D, s. xxxiii, §86).

Účast na paralympiádě pak jako očekávání zmiňuje jediný dotazovaný:

„Cíle, no tak já měl paralympiádu jako cíl, že jo. Ale pak jsem pochopil, že to je nereálnej cíl, zatím. Pokud se neobjevěj nějaký hodně dobrý hráči, tak je to zatím nereálnej cíl“ (příloha H, s. xcvi, §64).

5.2.5. *Otevírání možností*

Kategorii **otevírání možností** přiřazuji nejvíce kódů, a to: **motivace i pro osobní život, skupinový chat přes Facebook, společné navštěvování posilovny, pomoc mezi některými skupinami, zlepšování kondice a nové fyzické možnosti, kontakt s již zkušenými lidmi, být samostatný, ukázat vozíčkářům, že život neskončil, získání dobrých přátel, sebevědomí, životní styl, přináší radost, „efekt roztleskávaček“, efekt týmu, cestování.**

Jak je vidět z počtu kódů, členům týmu přináší působení ve skupině mnoho **pozitivních zkušeností a možností**, které rozhodně nejsou zanedbatelné. Každý z dotazovaných v podstatě ihned uvádí více zkušeností a možností, které jim skupina přináší. Pozitivní přínos této skupiny si tedy uvědomují všichni dotazovaní.

Nejčastěji dotazovaní jmenují takové **možnosti**, které formulují do kódů: **motivace i pro osobní život, získání dobrých přátel, sebevědomí, životní styl, cestování**.

Dotazovaní tedy **očekávají rady, sdílení zkušeností, celkově získání pozitivní energie a chuti do života**:

„Byla to motivace, protože jsem viděl, ať už to byli starší kluci, zkušenější kluci, tak jsem viděl jakoby, na jaký úrovni jsou, že jsem si řek, hele, to je kvadruplegik, viděl jsem sebe, jaký jsem měl problémy s přelezáním do auta, s toaletou, cokoliv, takovýhle nějaký přesuny, zvedání, oblíkání. Pak, když jsem je viděl, že jak to, jak to zvládaj, jo, protože vlastně opravdu já jsem se potom cejtil hrozně dobře. Jako samozřejmě ty začátky byly těžký všechno. Já jsem jezdil domů strhanej, mě všechno tak strašně bolelo. Protože je, byl to, byl to záběr. Ale byla to právě motivace pro mě, abych, abych se posouval. Takže jsem cejtil tou a oni, oni mě samozřejmě hecovali, věděli, protože že jo, tam ty diagnózy jsou různé, že jo, takže mě hecovali a nedali mně nic zadarmo jako jo, takže, takže pro mě to bylo, pro mě to bylo jako velká motivace, jo. Posouvat se a posunul jsem se a jsem za to třeba v tomhle jakoby hrozně vděčnej, že si ani nedokážu představit třeba, kde bych teď, kde bych jako by byl bez té ragby. Jo, co se týče nějaký fyzický kondice, nějaký soběstačnosti, protože jsem i doma, tam nějakou tu svoji komfortní zónu, všechno, všechno tak, jak to má bejt“ (příloha F, s.lxvi, §40).

Další z participantů uvádí:

„Životní styl. Myslím si, že do důchodu nebo do smrti mám co dělat. Ne, už si asi neumím to představit bez toho, no. Je to, zaprvý je to ideální sport pro kvadruplegiky, jako jsem já. Samozřejmě rád bych dělal i víc, i jiný sporty jako basket, sledge hokej, ale na to nemám parametry. A to prostě neovlivním ten hendikep. A jinej jakoby kolektivní, protože já mám radši kolektivní sporty než individuální. Jako ty individuální mám rád jako osobní přípravu třeba nebo na fyzickou přípravu jako handbike, posilovna, nevím, jízda venku nebo tak. Takže prostě je to, i ta skupina, že jo. Samozřejmě kdyby to byla prostě skupina, do který bych nezapad, tak asi u toho nejsem tak dlouho“ (příloha H, s. cv, §126).

Zastavím se u **cestování**, které všichni členové skupiny zmiňují **jako jednu z hlavních možností**, která se jim otevírá:

„Cestujeme, jezdíme na ty, na tu ligu, že, člověk se podívá třeba na místa, kde nikdy nebyl. Třeba loni jsme byli v tom Finsku, byl jsem v Německu v Darmstadtu, jestli to říkám správně. Letos se zase podíváme do nových zemí, protože je tam naplánovaná Barcelona, kde jsem nikdy nebyl, Lucembursko, které pro mě je zajímavá země. Takže to cestování určitě, zase nové lidi pozná člověk, když se někam jede. Už znám hodně těch kluků z Německa, z Polska“ (příloha E, s. xliv, §62).

Zároveň **cestování neznamena žádné omezení**, ale možnost využívat všech dostupných prostředků a předávání zkušeností dalším:

„Zase třeba cestování letadlem, že. Jsem si to neuměl představit na vozíku jak, to může fungovat, teď si lítám pětkrát, šestkrát za rok. Takže tady to. Zas předávám ty zkušenosti potom dál potom, když třeba tady ležím“ (příloha E, s. xlvii, §65).

A tedy **poznávat jiné lidi a země**:

„Je to hlavně to cestování. Tam je asi nejvíc to cestování, dostat se mezi ty lidi do jinejch kolektivů. Nevím, no. Tam... to cestování hlavně, podívat se po světě“ (příloha G, s.lxxxiii, §54).

A jeden z členů se i zmínil o tom, že si není jist, že by viděl tolik zemí světa, nebýt úrazu:

„Většinou jsem se pohyboval tady v Český republice nebo v nějakým blízkým okolí tady kolem, ale s ragby jsme začali jezdit vlastně po celý Evropě. Já jsem vlastně, navštívil jsem, navštívil jsem všechny státy kolem nás, jo. Myslím si, že mám všechny“ (příloha F, s. lxix, §56).

S cestováním úzce souvisí i možnost **zdokonalení se v cizím jazyce** a celkově být **svobodnější a soběstačnější**.

Co se týká **komunikace ve skupině**, domlouvají se spolu různě, jednou z cest je skupinový Facebook. Ovšem skutečná komunikace mezi jednotlivými členy týmu je spíše komunikací bez lítosti, hecování, popichování, které ale donutí členy k větší samostatnosti.

Jedním z kódů je i „**efekt roztleskávaček**“. Tento termín jsem použil doslova dle vyjádření jednoho člena týmu, a tento termín se mi zdá být přesným vyjádřením některých dalších komentářů, které vyjadřují týmového ducha skupiny:

„My máme takový, nechci říct jako efekt roztleskávaček, ale jsou různé akce, že jo. Banalf... Ne, Banalfatal, ve Fabrice, různé vozíčkářské plesy nebo tak, a když někde vidíš takovou tu ragbystickou skupinu, to je takovej ten efekt roztleskávaček. Prostě efekt toho týmu. A jako hraju vozíčkářské ragby, zní fakt jako hustě“ (příloha I. s. cxxii, §100).

V případě **působení skupiny navenek**, právě i kvůli způsobu vyjadřování a komunikace, ale i kvůli další aspektům, si členové týmu myslí, že vypadají spíše **nepřístupně**:

„Já si myslím, že my vypadáme na venek jako taková jako strašně drsná a nedostupná skupina, bych až jako skoro řekla. Nebo aspoň takhle jsem je já vnímala, když jsem přišla a nepatřila jsem k nim, jo oni se všichni jako baví, všichni jsou strašně, na to, jak jsou hendikepovaní, tak jsou všichni strašně jako šikovní a hrozně se mi líbí, když k nám někoho... Když se tam někdo jede třeba jako podívat na to ragby, nebo takhle a teď ho tam někdo doprovází a tlačí ho, protože je to čerstvá, nechá se tlačit a teď najednou vidí, jak tam jsou ti lidi a všichni jako si šmrdlí sami, že jo, cigáro, to: „Nech mě, nech mě, já pojedu sám.“ Takový ten jako: „Ty vole, jak to, že oni to dají a já to jako nedávám.“ Takže tam je takový jako efekt, ale fakt si myslím, že na první pohled působíme taková jako drsná, nedostupná skupina“ (příloha I, s. cxxiii, §102).

5.2.6. *Možné zlepšení*

Možné zlepšení v rámci skupiny vidí respondenti zejména v těch oblastech, které byly označeny těmito kódy: **lepší morálka a disciplína, zviditelnění ragby, lepší zázemí (tělocvična), méně spoluhráči a více kamarádi, lepší přístup k nováčkům, více sponzorů.**

V této kategorii se výpovědi dotazovaných poměrně liší. Na jedné straně členové týmu, kteří chápou význam skupiny jako především profesionální sportovní skupinu, ve které chtějí něco dokázat, by si přáli **lepší morálku a disciplínu** všech členů skupiny:

„Chtělo by to vylepšit morálku a disciplínu. Protože na to všichni teď prděj mi přijde. Co se týče těch šikovných hráčů. To mě jako mrzí, protože u nás teď po republice je hodně šikovných kluků, anebo i holek, ale prděj na to, protože se věnujou jiným věcem. Ten můj kamarád z rehabilitačního centra, toho sem do toho lanařil a pořád říkám: „tak co začneš?“, to už je taková klasika, ale ten se dal na lukostřelbu. To ho omlouvá, ale některý kluci, co maj skoro zdravý ruce a mohli by to hrát tak si tamhle hrajou radši s nějakýma letadýlkama. To je takový smutný. Takže jako to ragby víc zviditelnit, že i v Čechách máme takovej tým a snažíme se hrát. No a aby na to lidi chodili“ (příloha C, s. xvii, §114).

Na druhé straně pak členové týmu, kteří chtějí **více zábavy a spíše přátelství**, než skutečné sportovní nasazení, by raději přivítali více přátelštější přístup k nováčkům:

„Myslím si, že by mohlo bejt lepší, ale to je takový jakoby, no je jednoduchý říct, že po bitvě je každej generál, no já nedělám nic pro to, aby se to zlepšovalo, ale myslím, že by bylo fajn, kdyby se ty lidi spolu víc sžili jako kamarádi, že takhle jsme jako spoluhráči a jakoby kamarádi, trochu známý jako takhlejc, ale myslím si že by nevadilo, že by se ten tým budoval i po osobní stránce ne jen po tý profesionální a myslím, že by občas moh bejt, vlastně docela často, jako lepší přístup ať už k nováčkům co se tam objevujou, ať už k lidem co nemaj jako ambice se tomu věnovat vrcholově a pak k asistentům...“ (příloha D, s. xxxiii, §86), a ještě dodává: „...na druhou stranu je tu spousta lidí, který nemaj jakoby tadyhlety ambice a nepotřebujou bejt jako mistři světa mít potřebu bejt v národním týmu a hrajou to v podstatě pro zábavu, jako si normální lidi choděj zahrát fotbal. A v tom shledávám, že je největší problém, že v podstatě vozejčkáři si nemůžou jít jen tak jakoby zakopat“ (příloha D, s. xxviii, §56).

Více se pak obě skupiny dotazovaných, tedy ti, kteří chtějí mít ragby jako zábavu a skupinu více jako rodinu, a ti, kteří berou skupinu více jako profesionální sportovce, shodují na zlepšeních, jako jsou **zviditelnění ragby, lepší zázemí a více sponzorů**:

„Takže jako to ragby víc zviditelnit, že i v Čechách máme takovej tým a snažíme se hrát. No a aby na to lidi chodili“ (příloha C, s. xvii, §114), a dodává: „No ještě lepší zázemí trošku. No a ty podmínky no, jak to říct, jako trénujem v takový starý hale, jedna

z nejlevnějších v městě A, ale v létě je tam strašně, a to nám nedělá dobře. Jako v tom zázemí a při ty výjezdy, celkově by se nám hodilo nějaký auto. Kam se dá všechna ta výstroj naházet, protože to nějak naházíme do auta a jedem. S tím, že když se jede někam za hranice, tak se jedou tři hráči v jednom autě a jeden, kterej je plnej věcí, takže takhle, takže by se hodil nějaký dobrý sponzor, kterej by to zasponzoroval. No a tím, že nejsme nijak vidět, tak do toho nechce nikdo jít. Samozřejmě jsou tam sponzoři, ale do toho já nevidím, na to je expert jiný člověk“ (příloha C, s. xviii, §120),

nebo:

„Více sponzorů možná by to chtělo. Protože přece jenom je to finančně náročné, že, jezdí se na galuskách a, která stojí 1 500 Kč, a někdy píchnete za trénink tři galusky, za trénink. A někdy půl sezóny hrajete s jedním a nic se nestane. Takže tam je to taky takové finančně náročné. Naštěstí to neplatíme my, platí to klub, ale ten klub taky musí z něčeho brát, a takže tam to je takové náročnější. Potom, co se týče údržby toho vozíku, tak to si většinou děláme každý sám. Svařování, že, a tak dále, to něco stojí taky. Protože kolikrát ten vozík to nevydrží, pásy a takové věci, to si každý sám hradí, takže, takže, taky do toho člověk musí něco investovat. Ne jenom ten čas, ale i ty peníze. Potom nějaká ta strava zase, takže to je taky trochu horší než zdraví lidí, že ten, to tělo to hůř zvládá, tu fyzickou zátěž“ (příloha E, s. li, §85).

5.3. Shrnutí a interpretace výsledků výzkumu

5.3.1. Zodpovězení specifických výzkumných otázek

Aby mohla být plně zodpovězena základní výzkumná otázka, nejprve na základě výše vysvětlených kódů zodpovím všechny specifické výzkumné otázky.

(SVO 1) S čím se jedinec po úraze vyrovnává?

Po velmi závažném úraze, který má trvalé následky, se dotazovaní shodují na tom, že v prvních chvílích a v prvních dnech si trvalost svého postižení nepřipouští, stále věří, že budou zase chodit. Ostatně ani doktoři v nemocnici hned pacientovi neříkají, že následky budou trvalé, čeká se například na splasknutí otoku, a podobně.

Později se jedinec musí vyrovnat jak s tělesnou, tak psychickou nepohodou. To znamená být odkázaný na pomoc druhých, někteří také přímo uvádějí ztrátu důstojnosti. Zatímco některým jedincům přátelé a rodina pomáhá, jiní naopak uvedli, že rodina a přátelé je naopak „stahují na dno“, ač nechtějí. To platí i o přátelích s jejich ohleduplnými a soucitnými komentáři, a tím, že nevědí, jak se k postiženému chovat. Některé rodiny pak zatěžují postižené tím, že se mu snaží až příliš pomáhat a vše za něj dělat, což ale jedinec na vozíku, který chce být soběstačný, ve skutečnosti neuvítá. Jednak se tedy jedinec v nemocnici a rehabilitačním ústavu vyrovnává s psychikou, pochopením a přijetím dané skutečnosti, a jednak s fyzickým omezením.

Po tom, co se jedinec dostává zpět do běžného života, vyrovnává se s dalšími problémy, jako je bydlení, práce, reakce okolí, a někteří jedinci si také teprve v této době uvědomují, že musí navždy opustit to, co dříve milovali a jak dříve žili (běhání po lese, hraní fotbalu s kamarády, a podobně), což někdy vede až k nechuti jít ven mezi lidi.

(SVO2) Jak se respondenti o skupině dozvěděli, jaká byla jejich motivace skupinu navštívit?

Ve většině případů se dotazovaní o skupině dozvídají v centru Paraple, což je obecně prospěšná společnost poskytující služby lidem po náhlém poškození míchy, přičemž hlavní službou je pobytová sociální rehabilitace. Až na jednoho člena skupiny se všichni dotazovaní věnovali sportu již před úrazem, a to intenzivně, ať už se jednalo o moderní pětiboj, fotbal, volejbal či další.

Motivací k návštěvě skupiny je u většiny respondentů více aspektů současně, mezi nimi láska ke sportu, získání nových zkušeností a informací, snaha něco dokázat a stát se více samostatným, ale i zvědavost nebo zvýšení kondice.

První setkání se skupinou většina dotazovaných popisuje jako rozpačité, někdy dokonce až jako šok. Takzvaní nováčci jednak s překvapením pozorují, co vše už „mazáci“ sami dokážou, jak jsou samostatní, ale také často jsou nemile překvapeni ze způsobu komunikace této skupiny. Komunikace mezi členy skupiny totiž probíhá spíše formou „hecování“ a popichování, což ale někteří nováčci nedokážou hned zpracovat. Doslova jeden z dotazovaných uvádí, že „ragbyová komunita není nikterak hřejivá ... člověk si v ní musí zasloužit místo“ (příloha D, s. xxiii, §34).

První setkání s vozíkem na ragby pak členové týmu popisují jako zajímavé, protože vozík je jiný než ten civilní, například má zešikmená kola, nižší těžiště a je obratnější a rychlejší.

(SVO3) Jak jedinci ve skupině fungují, jak se schází, vzájemně podporují a co si myslí, že má efekt?

Členové týmu, se schází minimálně jednou týdně na tréninku, který trvá zhruba jeden a půl hodiny, poté na turnajích. Turnaje jsou ale v některých případech v zahraničí, pořádají se i víkendová soustředění. Někdy mají také valnou hromadu, a někteří členové spolu chodí do posilovny. Jako celá skupina se ale v osobním životě nestýkají, spíše se jedná vždy o několik vybraných kamarádů, kteří se sejdou. Skupina je otevřená široké veřejnosti a projevuje zájem o asistenty, kteří jim pomáhají, nicméně mnoho nováčků i asistentů odrazuje právě již zmiňovaná ostřejší komunikace ve skupině.

Naprostu všichni dotazovaní uvádějí, že členové týmu, kteří ve skupině působí již velmi dlouho, a jsou označováni za „mazáky“ jsou skutečnými vzory a autoritami. Nejedná se přitom jen o oblast kondice a sportu, ve které jsou velmi dobří a ve které vynikají, ale i další oblasti, jako rodina, samostatnost, náhled na život, a podobně.

(SVO4) S jakým očekáváním do skupiny přišli respondenti a jak se tato očekávání vyvíjela v čase?

Dotazovaní nejčastěji od přijetí do skupiny očekávají zlepšení fyziky, a také pozitivní vliv na psychiku. Obojí se jim daří, stejně jako získání různých kontaktů a více informací o vozíčkářích. Často také očekávají nesnadný začátek, nicméně později se ukazuje, že náročné to je daleko více. Někteří jedinci očekávají více zábavy, ale ukazuje se, že skupina není úplně jako druhá rodina, spíš jen jako opravdový profesionální klub se sportovci, z nichž někteří jsou kamarády. Jeden z dotazovaných také skupinu navštívil proto, že očekával postupné zlepšování fyziky, která by vyústila až v účast na paralympiádě. Toto očekávání se však zatím nesplnilo, přičemž důvodem je zejména malý počet sportovců, kteří se ragby na vozíku na této úrovni věnují.

(SVO5) Jaké možnosti otevírá lidem se získaným tělesným postižením vybraná skupina?

Skupina nováčky nepřijme takzvaně „zadarmo“. Nováček si musí respekt zasloužit, a proto jsou pro nováčky začátky těžké a mnoho jich další sportování vzdá. Jedna z největších možností, kterou skupina dotazovaným otevírá, je získání motivace, podpory a kvalitních informací i pro osobní život, ať už se jedná o rodinu, pořízení upraveného auta, sebeobslužnost, práci, úpravy bytu a mnoha dalších věcí. Skupina otevírá možnost cestování po celém světě a s tím spojené setkávání s jinými lidmi a výměnu zkušeností a zážitků.

V České republice jsou čtyři takové týmy, jeden další vzniká. Skupiny si někdy i pomáhají navzájem, ať už se jedná o půjčení vozíků, materiální pomoc, a další.

(SVO6) Co by se z pohledu respondentů mohlo zlepšit?

Někteří dotazovaní si přejí zlepšení morálky a disciplíny členů týmu, přičemž se jedná o členy, kteří se ve sportu chtějí dostat na vysokou úroveň. Jiní členové týmu si naopak přejí, aby v týmu byli méně spoluhráči, a spíš více přátelé, a aby skupina projevovala lepší chování a komunikaci s nováčky. Všichni vítají zviditelnění ragby, více sponzorů a více hráčů.

5.3.2. Zodpovězení základní výzkumné otázky

(ZVO) Jaký má význam podpůrná skupina pro její členy při vyrovnání se s tělesným postižením?

Z vyhodnocení rozhovorů vyplývá, že daná skupina má pro vyrovnání se s tělesným postižením svých členů skutečně obrovský význam.

Z těch nejdůležitějších možností pro vyrovnání se s tělesným postižením jmenuji **pozitivní působení na psychiku**. Postižený jedinec ve skupině vidí, jak ostatní členové se stejným postižením skvěle fungují, jak zvládají různé situace, jsou samostatní a jak to také psychicky dobře zvládají, protože vše chce jen čas a snahu. Skupina dále každému členovi poskytuje **cenné rady**, které mu nikdo jiný neřekne, ať už se jedná o koupi upraveného auta, možností zlepšení fyzické kondice, manipulace s vozíkem, možností cestování i do zahraničí, možností zaměstnání, a mnoho dalšího. Kromě psychické pohody a cenných rad

je zde samozřejmě stránka týkající se samotné **kondice**, fyzicky, neboť členové skupiny se dle vlastních slov jednoho dotazovaného „hecuje“ a popichují, čímž se nutí a povzbuzují k fyzickým výkonům, a zlepšení kondice a její udržování je pro vozíčkáře nesmírně důležité. Další význam je ten, že postižený jedinec vyplňuje svůj volný čas, těší se na zábavu a turnaje, těší se na cestování s kamarády, nesedí doma a nelituje se, což je také nesmírně podstatné z hlediska **socializace** tělesně postižené osoby.

5.3.3. *Shrnutí výsledků výzkumu*

Z vyhodnocení specifických výzkumných otázek vyplynulo, že po závažném úrazu s trvalými následky si jedinci v prvních chvílích a v prvních dnech trvalost svého postižení nepřipouští. Později se jedinec musí vyrovnat jak s tělesnou, tak psychickou nepohodou, protože se jedná o trvalé, úplné postižení následkem úrazu. Zatímco některým jedincům přátelé a rodina pomáhá, jiní naopak uvádí, že rodina a přátelé se naopak s postižením vyrovnávají mnohem hůře než samotný postižený jedinec. Po tom, co se jedinec dostává zpět do běžného života, vyrovnává se s dalšími problémy, jako je bydlení, práce, reakce okolí, a další. Ve většině případů se dotazovaní o skupině dozvídají v centru Paraple. Motivací k návštěvě skupiny je u většiny respondentů více aspektů současně, mezi nimi láska ke sportu, získání nových zkušeností a informací, snaha něco dokázat a stát se více samostatným, ale i zvědavost nebo zvýšení kondice. První setkání s vozíkem na ragby pak členové týmu popisují jako zajímavé, protože vozík je jiný než ten civilní, například má zešikmená kola, nižší těžiště a je tudíž stabilnější. Skupina je otevřená široké veřejnosti a projevuje zájem o asistenty, kteří by jim pomáhali, nicméně mnoho nováčků i asistentů odrazuje ostřejší komunikace ve skupině.

Dotazovaní nejčastěji od přijetí do skupiny očekávají zlepšení fyzicky, a také pozitivní vliv na psychiku. Někteří jedinci očekávají více zábavy.

Někteří dotazovaní si přejí zlepšení morálky a disciplíny členů týmu, jiní členové si naopak přejí, aby v týmu byli méně spoluhráči, a spíš více přátelé, a aby skupina projevovala lepší chování a komunikaci s nováčky.

Základní výzkumná otázka se týkala významu skupiny pro její členy v rámci vyrovnání se s tělesným postižením. Rozhovory potvrdily, že podpůrná skupina má význam pro své členy, a to především v pozitivním působení na psychiku. Lidé po úraze prožívají těžké

chvíle doprovázené smutkem. Členové si uvědomují krátce po příchodu do skupiny, že jsou na tom jejich kolegové ze skupiny mnohem hůře, co se týče postižení, a zvládají mnohem více, jsou samostatní, a tento fakt je motivuje. Skupina se vzájemně povzbuzuje, inspiruje a její členové se cítí potřební „někam“ patřit. Po emoční stránce se objevuje příchodem do skupiny radost z pohybu, z vylepšení fyzické kondice nebo při obdržení rad, které jsou spojené s praktickým působením v životě. Získávání cenných rad se týká například manipulace s vozíkem, nastupování a vystupování do nebo z vozu, stravování, úprava bytu, pořízení automobilu, vyřizování potřebných dávek, možnosti zaměstnání, cestování do zahraničí, zdravotní problémy a jiné. Význam skupiny také spočívá v udržování kondice, vyplnění volného času a zábavy. Jako velmi významný aspekt vnímám otevírání možností, které se členům skupiny naskýtají. Jde především o možnosti cestování, vytváření kontaktů a přátelství nebo zdokonalení se v cizím jazyce a tím dochází k jejich resocializaci.

5.4. Diskuse

Empirická část práce ukazuje vnímání sedmi participantů podpůrné skupiny „ragby na vozíku“. Bezesporu bychom se setkali s různými druhy skupin, s různými osobami, které nabyly tělesného postižení a jež se nestýkají nebo nepotkávají v podpůrné skupině či skupinách, s osobami, které nejsou aktivní nebo které již ukončily svůj život z různých důvodů, pro nastalou situaci. Výběr podpůrné skupiny poskytuje pohled na tuto skupinu a jiná by mohla ukázat rozdílné vnímání jejich členů o významu té které konkrétní skupiny.

Zúčastnění participantů ze skupiny „ragby na vozíku“ jsou velmi aktivní, sdílní a ochotní poskytnout svůj životní příběh. Dostatek času při rozhovorech dává možnost otázky rozvinout a dát prostor pro odpovědi. Domnívám se, že otevřenost participantů přispívá k tomu, že rozhovory jsou dlouhé a umožňují zpracovat dostatek materiálu pro následnou analýzu.

Při provádění prvního rozhovoru jsem velmi nervózní. Odcházím jsem s pocitem špatně provedené práce. To si uvědomuji při dalších rozhovorech. Kriticky vnímám přepis prvního rozhovoru až po čase, kdy jsou hotové další dva rozhovory a dochází mi, že se u prvního rozhovoru nedoptávám na různá fakta. Následně tedy rozhovory přepisuji po každém uskutečněném rozhovoru. I s postupem času nervozita opadá a cítím se při vedení rozhovoru jistější. Byť své mezery občas vnímám. Uvědomuji si, jak je nezbytné být rozhovoru „přítomen“, věnovat participantům veškerou pozornost a neunikat jinam. To mi také dochází

u jednoho participanta, Michala, který mi hned v úvodu setkání nabízí tykání a při kladení otázek občas Michalovi tykám, občas vykám. V tu danou chvíli si to neuvědomuji, ale při přepisu rozhovoru se cítím neprofesionálně.

Rozhovory samotné mi potvrzují, jak je osobnost participanta je důležitá. U dvou participantů, kteří na mě působí spíše introvertně, je provedení rozhovoru náročné, pokládání otevřených otázek i tak přináší krátké odpovědi. Je to fakt, se kterým nepočítám a jsem překvapen. Uvědomuji si, že každý z účastníků výzkumu je jiný, ale v závěru mě potěší, že o své skupině, byť někdy kriticky, mluví všichni pozitivně.

Samotný přepis rozhovorů a náročnost této práce mě také udivuje. Přepis jednoho rozhovoru se pohybuje okolo 10 hodin práce. Následně si znovu pouštím rozhovory od začátku a přepisuji chyby, které mám v průvodním přepisu. Toto je již méně náročné. Vnímám u druhé korektury, jak je každé slovo důležité a po jeho vypadnutí z celkového textu může i měnit význam řečeného. Přepisy rozhovorů jsou pro mě těžké a vnímám, podcenění jejich náročnosti při zpracování této práce.

Poté, co jsem několikrát přečetl přepisy rozhovorů vyvstávají další otázky na které bych se participantů rád doptal. Stranou nechávám emocionální stránku, která je dle mého názoru velice důležitá. Pokud se participant rozhovořil o pocitech, které mu přineslo první svezení v ragbyovém vozíku, zjišťuji, že jsem tuto stránku vynechal a nedoptávám se na pocity, které prožíval. S odstupem času a po dalším přečtení rozhovorů mi je líto, že nejdu příliš pod emocionální povrch, ale pluji na hladině.

Jedním ze sedmi participantů je žena, Jolanka. Její pohled na skupinu je, dle mého názoru, velice důležitý, protože je i jediná, která před příchodem do skupiny nesportovala. Také tím, že zastoupení žen v této skupině je spíše okrajové. Její vhlad na věc je poměrně odlišný od mužských participantů jako například, že je pro ni důležité přátelství nad sportovním výkonem. Také ukazuje větší opatrnost, kterou ženy mají, oproti mužům při jakýchkoliv aktivitách. I proto je zřejmě více nabytých tělesných postižení u mužů než u žen. Muži jdou do věcí více „po hlavě“ a s menším rozmyslem než ženy.

Oblastí, kde se skupinová práce v oboru sociální práce projevuje potvrzuje i slova Mahrové s Venglářovou (2008, s. 25), když hovoří, kromě socializace, také o rehabilitaci, zdravém osobním rozvoji a růstu jedince, řešeních při nastalých problémech jedince či edukaci. To potvrzují i výzkumy na které se odvolávají Ayers a DeVisser (2015, s. 487),

kteří hovoří o spojitosti mezi faktory sociální opory a tělesným i duševním zdravím lidského jedince.

Při rozhovorech s participanty a poté co jsem měl možnost shlédnout jeden zápas, mě napadá další možný výzkum, který by bylo možné realizovat, a to královskou metodou výzkumného šetření, zúčastněným pozorováním. Takto by se dal zmapovat příchod nováčka do skupiny a jak se vyvíjí jeho začlenění do skupiny v čase. Zúčastněné pozorování by mohlo i více přiblížit situace se kterými se participant vyrovnává a jaké je chování ve skupině, na které participanti upozorňují jako „ne příliš vstřícné“. Další možností by mohl také být výzkum podpůrných skupin pro osoby se získaným tělesným postižením formou kvantitativního výzkumu s možností zobecnění na cílovou skupinu. Posledním výzkumem, který mě v této souvislosti napadl, se týká rodinných příslušníků, kteří se ve většině případů s tělesným postižením jedinců vyrovnávají nejhůře.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá problematikou osob se získaným tělesným postižením a skupinovou sociální prací se zaměřením na podpůrnou skupinu ve které se setkávají.

V teoretické části práce se věnuji charakteristice osob s tělesným postižením a jejich klasifikaci se zaměřením na spinální úraz. Popisuji fungování těchto osob z hlediska fyzického, psychického a sociálního. Vzhledem k charakteru této práce je důraz kladen na skupinovou sociální práci, podporu a sociální práci s tělesně postiženými jedinci.

Praktickou část orientuji na sportovní podpůrnou skupinu „ragby na vozíku“ a její členy, muže a ženu se získaným tělesným postižením. Kvadruplegiky, kteří jsou ve věkovém rozmezí 25 až 38let a na vozíku se pohybují od 4 do 19let, ve skupině se schází od 2 do 12let. Cílem výzkumného šetření je zmapovat jejich zkušenosti s touto podpůrnou skupinou, jaký má pro ně tato skupina význam pro vyrovnání se s tělesným postižením, jak fungují, vzájemně se podporují a jak se jejich očekávání vyvíjí v čase.

V diskusi se zaměřuji na vlastní reflexi z prováděného výzkumu, její nedostatky a omezení. V závěru diskuse také nastiňuji možnosti budoucího rozšíření výzkumu.

Skupiny hrály a hrají významnou roli v životě člověka. Získané tělesné postižení je náročné po mnoha stránkách pro jejího nabyvatele a bez podpůrných skupin by resocializace takových jedinců byla náročnější. Díky této práci jsem měl možnost potkat lidi, kteří i přes svůj hendikep, žijí svůj život na plno v rámci možností, které mají, které se jim otevírají a společně se radují s míčem v ruce i při tak tvrdém sportu, jakým ragby na vozíku je. Jejich pozitivní vhléd na svět a celkový postoj k životu je velmi inspirující.

Seznam použitých zdrojů

- Adam, Z., Vorlíček, J. & Pospíšilová, Y. (ed.). (2004). *Paliativní medicína*. 2nd ed. Praha: Grada.
- AMD: Asociace muskulárních dystrofií v ČR. *O nás: Kdo jsme* (2019) [vid. 2019-03-14]. Dostupné z: <http://www.amd-mda.cz/o-nas/kdo-jsme>
- Arnoldová, A. (2016). *Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing.
- Ayers, S. & DeVisser, R. (2015). *Psychologie v medicíně*. Praha: Grada Publishing.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/1347976.pdf>
- Centrum Paraple. *Paraple* (2019) [vid. 2019-03-07]. Dostupné z: <https://www.paraple.cz/paraple/>
- Čeledová, L. & Holčík, J. (2017). *Nové kapitoly ze sociálního lékařství a veřejného zdravotnictví*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum.
- Červenková, R. & Kolář, P. (2018). *Labyrint pohybu*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad.
- Český ragbyový svaz vozíčkářů. *O sportu*. (2019) [vid. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://www.crsv.cz/o-sportu.html>
- ČSTPS: Český svaz tělesně postižených sportovců(a). *Cíle* (2013) [vid. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.cstps.cz/stranky/cile>
- ČSTPS: Český svaz tělesně postižených sportovců(b). *Poslání* (2013) [vid. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.cstps.cz/stranky/poslani>
- ČSTPS: Český svaz tělesně postižených sportovců(c). *Představení organizace* (2013) [vid. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.cstps.cz/stranky/predstaveni-organizace>
- Dungl, P. (2014). *Ortopedie*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada.
- Fifková, H. (2008). *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. 2nd. ed. Praha: Grada, 2008.
- Geisslerová, E. (2012). *Mít přehled: průvodce informačními a poradenskými službami pro mládež v ČR*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

- Gulová, L. (2011). *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Praha: Grada.
- Gulová, L. & Šíp, R. ed. (2013). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada.
- Hanková, M. & Vávrová, S. (2016). *Partnerské vztahy: očima mladých dospělých s vrozeným tělesným postižením*. Praha: Grada.
- Hargašová, M. (2009). *Skupinové poradenství*. Praha: Grada.
- Holanda, C. M. A. et al. (2015). Support networks and people with physical disabilities: social inclusion and access to health services. *Ciência & Saúde Coletiva*, 20(1). p. 175 – 184. DOI: 10.1590/1413-81232014201.19012013.
- Holá, L. (2011). *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada.
- Hudáková, A. & Majerníková, L. (2013). *Kvalita života seniorů v kontextu ošetrovatelství*. Praha: Grada.
- Chung, J. E. (2013). Social Networking in Online Support Groups for Health: How Online Social Networking Benefits Patients. *Journal of Health Communication*, 0. p. 1 – 21.
- Jandourek, J. (2008). *Průvodce sociologií*. Praha: Grada.
- Kalvach, Z. (2011). *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada.
- Kelnarová, J. (2009). *Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty*. Praha: Grada.
- Kesner, L. (2005). *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada.
- Kočová, H. (2017) *Spinální svalová atrofie v souvislostech*. Praha: Grada Publishing.
- Kolařík, M. *Interakční psychologický výcvik*. Praha: Grada.
- Klub bechtěreviků České republiky, z. s. *Hlavní* (2019) [vid. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.klub-bechterevidu.cz/index.php>
- Kuzníková, I. (2011). *Sociální práce ve zdravotnictví*. Praha: Grada.
- Kyrouz, E. M., Humphreys, K. & Loomis, C. (2002). A Review of research on the effectiveness of self-help mutual aid groups. In: *The self-help group sourcebook*. 7th ed. (p.71–85). [vid. 2019-03-07]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/238074993_A_Review_of_Research_on_the_Effectiveness_of_Self-Help_Mutual_Aid_Groups
- Liga vozíčkářů: Protože každý má svůj potenciál. *O nás: Struktura, poslání* (2012) [vid. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/o-nas/struktura-poslani>

- Linhartová, V. (2007). *Praktická komunikace v medicíně: pro mediky, lékaře a ošetřující personál*. Praha: Grada.
- Livneh, H. (2004). *Group Counseling for People With Physical Disabilities. Focus on Exceptional Children*, 36(6). p. 1 – 18.
- Mahrová, G. & Venglářová, M. (2008). *Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním*. Praha: Grada.
- Marková, M. (2010). *Sestra a pacient v paliativní péči*. Praha: Grada.
- Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. (2008). (J. Pfeiffer & O. Švestková překl.). Praha: Grada.
- Moodle pro výuku Univerzita Karlova. (2018). *Typy analýz v kvalitativním výzkumu*
Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/505600/mod_resource/content/1/09_Typy%20anal%C3%BDz_2018.pdf
- MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(a). *Dávky pro osoby se zdravotním postižením* (2019) [vid. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/8#dsp>
- MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(b). *Důchodové pojištění* (2019) [vid. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/3#dd>
- MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(c). *Příspěvek na péči* (2019) [vid. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/8#pp>
- MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(d). *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením* (2019) [vid. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/8#zozp>
- MPSV: Ministerstvo práce a sociální věcí(e). *Sociální práce a sociální služby* (2019) [vid. 2019-06-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/18661#sszp>
- Národní rada osob se zdravotním postižením ČR(a). *Desatero komunikace s pacienty s pohybovým postižením* (2010) [vid. 2019-03-14]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/poradenstvi-sluzby/desatero-pro-komunikaci-s-ozp/353-desatero-komunikace-s-pacienty-s-pohybovym-postizenim.html>
- Národní rada osob se zdravotním postižením ČR(b). *Přehled návrhů legislativních norem, k nimž NRZP ČR uplatnila připomínky* (2010) [vid. 2019-03-07]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/poradenstvi-sluzby/legislativa-pro-ozp/479-prehled-navrhu-legislativnich-norem-k-nimz-nrzp-cr-uplatnila-pripominky.html>

- NFOZP. Statut osoby se zdravotním postižením (2017) [vid. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://www.nfozp.cz/chci-pomoci/zamestnavani-ozp/statut-osoby-se-zdravotnim-postizenim/>
- Nykl, L. (2012). *Carl Ransom Rogers a jeho teorie: přístup zaměřený na člověka*. Praha: Grada.
- Obzor Liberec, z.s. O nás (2019) [vid. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.iobzor.org/cs/o-nas/>
- Orloff, J. (2018). *Průvodce pro vysoce citlivé lidi: jak prožít šťastnější a vyrovnanější život*. (I. Sýkorová překl.). Praha: Grada.
- Pastucha, D. (2014). *Tělovýchovné lékařství: vybrané kapitoly*. Praha: Grada.
- Plevová, I. & Slowik, R. (2010). *Komunikace s dětským pacientem*. Praha: Grada.
- POV: Pražská organizace vozíčkářů. O nás: Základní informace (2019) [vid. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.pov.cz/historie-a-cile-pov/prazska-organizace-vozickaru-pov>
- Pugnerová, M. & Kvintová, J. (2016). *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada.
- Revma Liga Česká republika(a). *Aktivity* (2019) [vid. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.revmaliga.cz/aktivity/>
- Revma Liga Česká republika(c). *Jsme Revma Liga* (2019) [vid. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.revmaliga.cz/>
- Revma Liga Česká republika(c). *Naše kluby* (2019) [vid. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.revmaliga.cz/kluby/>
- Salajka, F. (2006). *Hodnocení kvality života u nemocných s bronchiální obstrukcí*. Praha: Grada.
- Sdružení pro rehabilitaci osob po cévní mozkové příhodě., z. s. (2019) [vid. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.sdruzenicmp.cz/>
- SP: Sociální práce/Sociálna práca. Platformy (2014) [vid. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=8&podsekce=11>
- Schopler, J. C. & Maeda, J. G. (1993). Support Groups as Open Systems: A Model for Practice and Research. *Health & Social Work*, 18(3). p. 195–207.
- Slowík, J. (2016). *Speciální pedagogika. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Grada.

- Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě. *O nás* (2019) [vid. 2019-03-13].
Dostupné z: <https://www.huntington.cz/o-nas/o-spolecnosti/>
- Stanovy Svazu tělesně postižených v České republice, z. s.* (2013) [vid. 2019-03-24].
Dostupné z: <http://www.svaztp-msk.cz/>
- Šámalová, K. (n.d.). *Sociální politika II.* (nepublikovaný studijní dokument). Pražská vysoká škola psychosociálních studií, Praha.
- Šamánková, M. (2011). *Lidské potřeby ve zdraví a nemoci: aplikované v ošetrovatelském procesu.* Praha: Grada.
- Šimek, J. (2015). *Lékařská etika.* Praha: Grada Publishing.
- Švaříček R. & Šedřová K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* Praha: Portál.
- Švestková, O., Angerová, Y., Druga, R., Pfeiffer, J. & Votava, J. (2017). *Rehabilitace motoriky člověka: fyziologie a léčebné postupy.* Praha: Grada Publishing, 2017.
- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením* (2006) [vid. 2019-03-07]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf
- Unie Roska: Česká multiple sclerosis společnost. *Poslání a cíle* (2016) [vid. 2019-03-12].
Dostupné z: <https://www.roska.eu/o-nas/poslani>
- Valenta, M., Michalík, J. & Lečbych, M. (2012). *Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu.* Praha: Grada.
- Zacharová, E., Hermannová, E. & Šrámková, J. (2007). *Zdravotnická psychologie: teorie a praktická cvičení.* Praha: Grada.
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
- Žvák, I. (2006). *Traumatologie ve schématech a RTG obrazech.* Praha: Grada.

Přílohy

Příloha A – Ragby na vozíku – popis

Český ragbyový svaz vozíčkářů (2019) na svých webových stránkách <http://www.crsv.cz> popisují Wheelchair rugby (nebo také Murderball či Quadrugby) jako hru pro dva týmy, každý o čtyřech hráčích. Všichni hráči musí být na vozících a musí být klasifikováni podle platného klasifikačního systému. Maximální bodový součet, dle klasifikace, hráčů na hřišti nesmí překročit číslo osm. Cílem každého týmu je, aby jeho hráč skóroval tak, že se dotkne nebo přejede brankovou čáru s míčem pod kontrolou. Míč může být házen, odbíjen, kutálen, driblován či nesen jakýmkoli směrem tak, aby to vyhovovalo pravidlům. Tým, který do ukončení hry zaznamenal více gólů je vyhlášen za vítěze. To znamená, že ragby vozíčkářů nezná nerozhodný výsledek. V případě, že by tedy zápas po odehraných čtyřech částech (každá část se hraje osm minut čistého času) byl nerozhodný, prodlužuje se až do jeho rozhodnutí.

Klasifikace hráčů

Quadrugby mohou hrát lidé se současným postižením dolních i horních končetin. Základní podmínkou účasti ve hře u lidí po úrazech krční páteře je postižení alespoň tří končetin, u hráčů s ostatními diagnózami (polio, DMO, myopatie, apodobně) je podmínkou postižení všech čtyř končetin. Klasifikační komise musí být tvořena nejméně třemi lidmi, je-li jich méně, obdrží hráč takzvanou dočasnou klasifikaci. Na mezinárodním turnaji získá hráč mezinárodní klasifikaci, je-li po dobu 4 let klasifikován stále stejně, obdrží trvalou klasifikaci. V případě nemoci, nového zranění, které mění jeho schopnost hry, je možné požádat o „překlasifikování“. Dle výsledků testů se hráčům nakonec přidělí bodové hodnocení v rozmezí 0.5-3.5 bodů.

Pro hráče **0.5** je typická malá svalová síla ve všech svalech zejména pletence pažního, biceps však může mít silný, svalová síla ruky je nulová – občas naznačena extenze zápěstí. Ke své hře používají obranný typ vozíku s pogumovanými obručemi hnacích kol a jsou většinou usazeni níže. Jejich úloha ve hře je čistě defenzivní.

U hráčů bodovaných **1.0** se objevuje o něco větší síla pletence ramenního, biceps má plnou sílu, a o něco silnější je pectorální sval, ruka velmi slabá. Většinou používají opět obranné vozíky s pogumovanými obručemi. Jsou schopni lépe hodit míč. Jejich úloha bývá také z pravidla defenzivní.

U hráče bodovaného stupněm **1.5** je lehce oslaben triceps a skoro plná síla extenze zápěstí. Hráč může ke hře používat jak obranný, tak útočný typ vozíku, dle jeho zaměření.

2.0 bod. hráč má plnou sílu v ramenním pletenci, lehce oslabené svaly zápěstí a prsty do 2 dle ST. Jde o útočníky. Občas hráči využívají takzvané „poloútočné“ vozíky.

U **2.5-3.5** bod. hráčů je patrné zejména oslabení prstů, jejich roztahování a přitahování, ohýbání s natahování je poloviční silou než norma, nejsilnější je palec. Hráči s touto klasifikací jsou většinou předurčeny ke hře s míčem. Mají velmi dobré hody a dokážou zpracovat i míče pro jiné hráče ztracené.

Další informace

Hřiště na ragby vozíčkářů má stejné rozměry jako hřiště na basketbal. Míč používaný pro hru má podobné rozměry jako míč na volejbal. Podle pravidel IWRF platných k letošnímu roku (2019) platí následující pravidla. Útočící tým má deset vteřin na rozehrání míče, dvanáct vteřin na přechod na útočnou polovinu. Každých deset vteřin musí hráč, který má v držení míč, zadřiblovat, nebo přihrát. Deset vteřin je také nejdelší doba, kterou může strávit útočící hráč v brankovišti bránícího týmu. Prohřešky proti pravidlům počítání času mají za následek ztrátu míče. Nová pravidla zavádí tzv. pravidlo 12/40, které zkracuje dobu přechodu do útočného pásma na 12 a celková doba na útok je 40 vteřin. Je celá škála faulů, kterých se může hráč dopustit. Nejčastější faul je nedovolené použití rukou, tedy kontakt s tělem soupeře, při snaze získat míč. Ve hře nastupují ženy i muži dohromady. Tým, který má na hřišti ženu, je zvýhodněn 0,5 body nad povolený limit. Tedy 8,5 bodu. Ragby vozíčkářů se, stejně jako jiné sporty, neobejde bez nezbytných rozhodčích. Na hřišti jsou dva rozhodčí, zapisovatel, časoměřič a měřič trestů. Na hru dohlíží také hlavní rozhodčí, který je zodpovědný za stanovení a dohled nad rozhodčími v každé hře. V ragby vozíčkářů je zajímavostí, že mezi rozhodčími převažují ženy (Český ragbyový svaz vozíčkářů, 2019).

Ilustrativní fotografie č.1 – Ragby na vozíku

Ilustrativní fotografie č.2 – Ragby na vozíku

Příloha B – Vzor informovaného souhlasu

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Já, níže podepsaný/á (dále jen „participant“):

.....

podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), tímto uděluji svůj výslovný a svobodný souhlas se zpracováním veškerých svých osobních a citlivých údajů, které jsem poskytl/a během rozhovorů pořizovaných ve zvukové či audio-vizuální podobě v rámci výzkumného projektu pro vypracování diplomové práce:

Význam podpůrné skupiny pro osoby se získaným tělesným postižením.

pro následující účely:

- vědecký či historický výzkum v oblasti humanitních věd;
- vzdělávací činnost (možnost využití úryvků či ukázek z rozhovorů při výuce);

Jsem si vědom/a skutečnosti, že správcem těchto údajů se na dobu neurčitou podpisem tohoto souhlasu stává:

Petr Minařík, adresa

Souhlasím s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly v případě potřeby poskytnuty v písemné či elektronické podobě na základě podmínek, jež stanoví správce, také dalším subjektům (domácí či zahraniční akademická pracoviště a výzkumné instituce), a to výhradně pro účely vědeckého či historického výzkumu v oblasti humanitních věd – hodící se zaškrtněte:

- souhlasím
- nesouhlasím

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o tom, že podle výše uvedených právních předpisů o ochraně osobních údajů mám právo:

- kdykoliv odvolat udělený souhlas, a to pro každý ze shora uvedených účelů samostatně;
- vyžádat si informaci o tom, jaké osobní a citlivé údaje jsou o mně zpracovávány;
- vyžádat si opravu nebo doplnění svých osobních a citlivých údajů;
- žádat výmaz osobních údajů, pro jejichž zpracovávání již dále není důvod;

- žádat omezení zpracovávání údajů, které jsou nepřesné, neúplné nebo u nichž odpadl důvod jejich zpracování, ale nesouhlasím s jejich výmazem;
- žádat umožnění přenesení zpracovávaných údajů;
- vznést námitku proti zpracování mých osobních údajů pro přímý marketing, včetně souvisejícího profilování;
- nebýt předmětem automatizovaného individuálního rozhodování, včetně profilování;
- mám právo dostat odpověď na svou žádost bez zbytečného odkladu,

v každém případě do jednoho měsíce od obdržení žádosti správcem.

Pro kontaktování správce ve věci ochrany osobních a citlivých údajů lze využít následující kontakty:

Petr Minařík, adresa

E-mail: xxxx

Telefon: xxxx

Individuální požadavky participanta, jimiž je správce údajů povinen se řídit (např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací, odmítnutí online zpřístupňování osobních a citlivých údajů po splnění podmínek stanovených správcem, využití rozhovoru pouze pro některý z výše uvedených účelů, zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty/třetími stranami nebo v rámci jiných výzkumů apod.) – hodící se zaškrtněte:

nepožaduji

požaduji, uveďte Vaše konkrétní požadavky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Datum, místo podpisu: .....

Podpis participanta: .....

Příloha C – Rozhovor Alan (46:34)

- § 1 T: Alane, chtěl bych vás poprosit... jaký je Váš životní příběh od toho kdy se udál...
- § 2 R: ....jakože od úrazu nebo i předtím?
- § 3 T: Od úrazu.
- § 4 R: Tím pádem úraz se mi stal xx.yy.zzzz, jeli jsme s přáteli na vodu, jakože si sjedeme řeku, měl to bejt asi tejden. To léto bylo hrozný vedro a měl jsem toho v práci hodně, takže jsem byl fakt vyždímanej a moc sem se těšil na tu vodu. A jak to tak bejvá, tak jsme se picli už ve vlaku, trošku. Ááááá když jsme přijeli do tý vsi, tak jsme postavili stan a já měl takovou nějakou vlčí mlhu z toho vedra a z toho alkoholu, tak jsem si řekl, že se půjdu schladit, no tak jsem hodil šipku, placáka do řeky. A tím pádem jsem trefil jako hlavou kámen s tím, že mám tady na hlavě takovou jizvičku, ale bohužel jsem si podrtil krční páteř v šestým krčním obratli s následnou tetraplegií. Tím pádem jsem se jako tam válel v tý vodě. Tak mě vytáhl jeden známej. Zavolali záchranku a já si z toho pamatuju jen to, že jsem vylez z toho vlaku. Pak jsem se probudil někdy v noci v nemocnici, a to byla teda nejhorší kocovina mého života teda (směje se), protože jsem se vzbudil jako s bolavou hlavou, eště jako docela na šlupky, žíznivej, na náký chodbě někde prostě tma já ležím v posteli a nemůžu se hnout...aha tak to je pěkně v prdeli...
- § 5 T: Co vám běželo hlavou?
- § 6 R: No to už přesně nevím, ale vím, že jsem si řekl, že to je prostě v háji... když se jako proberete na tý chodbě nikde nikdo a vidíte tam samý lůžka. Říkám si aha...mhmmm.
- § 7 T: Jak vám bylo?
- § 8 R: Hodně blbě. vím, že se mi povedlo přivolat nákou sestru, ta mi dala napít nákýho čaje, já sem ho vyblil (smích) a druhej den sem se snažil dostat nák z tý kocoviny což se mi nedařilo a furt sem tomu nevěřil, říkám nějakej špatnej sen, to se asi proberu. Ale neprobral (smích) a tak to zůstalo no... s tím, že ráno přišel doktor a říkal, že to je tohle tohle tohle... a říkám hmmm...takže tak...
- § 9 T: A co se potom dělo?
- § 10 R: Potom jsem se válel plus minus šest dní v tý nemocnici s tím, že mě tam různě polohovali, myli, dávali mi jogurty, jakože nevěděli, jak mi budou fungovat střeva, protože přece jen ten úraz míchy je komplikovanej. Po těch šesti dnech mě převezli vrtulníkem do nemocnice na spondiochirurgickou jipku. Tam jsem byl asi tak tejden,

možná čtrnáct dní, ani ne. A převedeli mě na spinální jednotku. Tam se mnou začli pomaličku rehabilitovat, no ale protože jsem si ztěžoval na to, že mě bolí krk, tak mě hned zrentgenovali a hned sem šel jako na sál. Takže mi udělali přední stabilizaci mezi sedmým až pátým krčním obratlem s tím, že mi vzali kus pánve, aby mohli nahradit ten chybějící obratel. To je ftipný, že tuhle operaci jsem měl asi tak měsíc po úraze. Že to chtěli nechat nějakou konzervativní cestou. Což mě pak říkala vrchní sestra ze spondiochirurgie, se divila: „pane Mára, proč jsme si do vás neřízli už tenkrát“. Efff. Tenkrát... Jako na začátku... Což jsem tak nechápal, takže tak.

§ 11 T: Po tý operaci bylo co?

§ 12 R: To jsem byl taky tak na lůžku na tý jipce jako u nich na spondiu , to byla hrozná sranda, protože do nás prali různý oblbováky, opiáty a takže jsme se furt tlemili s jedním spolubydlícím. A jako bylo to bolestivý to samozřejmě. Ale když je člověk nafutrovanej těmahle blbostma. Pak mě převezli na tu spinálku a tam začala postupná rehabilitace. Mimo protahování taky nějaký aktivní cvičení. Měli jsme tam každé pátek jsme skupinový cvičení, a to bylo docela fajn, že tam člověk viděl i někoho jinýho než personál. No a někdy v říjnu, mě převezli potom na rehabilitační centrum. Tam to pokračovalo. Já sem v tu dobu měl ještě límec, aby se to nepochroumalo, ten mi sundali nějak před Vánoce...což bylo taky hustý, protože se s tím nedalo moc spát. Nedalo se otáčet, svědilo to, bylo to dost šílený (smích).

§ 13 T: A jak jste říkal, že na těch skupinových rehabilitacích jste potkal taky, jak jste říkal „konečně někoho jiného...“

§ 14 R: Myslel jsem tím jiný pacienty, taky někoho jinýho než mýho spolubydlícího, což byl hroznej debil teda (smích), ale právě jsem tam potkal taky partičku, ňakej skokan, úraz na motorce a co se tam sešlo, co se ten rok jako urodilo. Tam se lidi většinou nějak protahovali, různě se tam dělali nějaký cvičení. Pak se ke konci natáhla šňůra přes tělocvičnu a pinkali jsme si míčkem což bylo hrozně ftipný, ti co na tom byli nejlíp tak tam dávali různý smeče a jako my jsme sotva hejbal rukama, protože kvadrouši, tak většinou jsme dostávali do hlavy. Tak jsme hlavičkovali. Což se asi těm terapeutkám nelíbilo, že si s tím krkem děláme takovej rychlej pohyby.

§ 15 T: Mluvíte o tom, že to bylo dobrý, že jste se potkal s někým jiným...

§ 16 R: Noooo to bylo takový srandovní, a hlavně jsme si mohli pokecat s někým jiným. Člověk tam je na tom lůžku, minimálně mohl ven. Jako pustili mě párkrát ven, oblíkli, položili na vozíček a jak se člověk jako válí, a to tělo si navyklo na tu vertikální, teda horizontální polohu, kecám. A jak mě posadili, tak prostě to tělo dostalo nějakěj šok,

zatmění, a museli mě položit na záda a takhle tohle. S těma tlakama to bylo docela fipný, protože mě kamarád vyvez ven před tu nemocnici, venku zase pražilo a já hned takový mrákoty (smích).

§ 17 T: Kamarád vás vyzvezl ven. Pomáhal vám ještě někdo?

§ 18 R: Přijelo za mnou spoustu přátel, rodina tam byla každou chvíli, to bylo hustý... ségra tam jezdila často, mamka tam byla skoro furt, protože to měla za rohem a kamarád, kterýho znám od první třídy když jel z práce, tak se tam zastavil na kus řeči a nebo mě takhle vyvenčit (smích). To bylo fipný.

§ 19 T: V tom rehabilitačním centru jste byl jak dlouho?

§ 20 R: Asi půl roku a tam jsem poznal jednoho kamaráda, kterej tam měsíc rehabilitoval a s ním se bavím do dneška a jsem velký kámoši. Jako prostě jak to říct, kamarádi ze zákopu (smích). Takže jako tam jsme se tak nějak oťukávali, pak jsme zjistili že máme společný zájmy. On dělá grafika na univerzitě, já grafika v předtiskový přípravě triček, takže v tomhle jsme stejný, stejná muzika, no ženský ty byly rozdílný (smích) naštěstí... no, takže tam byla docela i sranda, když se to tak docela vzalo. Protože tam byla ta taky partička ze spinálky jako celý patro takových deviantů (smích) a vždycky jsme se scházeli na chodbě a tam přišel jeden sanitář a my mu říkali půlprdelář, protože nosil kalhoty na půl žerdi a dycky „nesrocujte se, rozejděte se, to je demnostrace tady není co k vidění“ jako ze srandy že jo, jako tak.

§ 21 T: A po tom rehabilitačním centru?

§ 22 R: To jsem byl asi 14 dní doma a naštěstí se mi v tý době povedlo nastoupit do centra Paraple což je velký centrum, který pomáhá lidem s poškozenou míchou. Tam jsem mimo jiný potkal svýho spolubratra (smích) no, a ještě jednoho no vlastně v šesti jsme se tam potkali což bylo super, že jako známý tváře. Ale nový prostředí a nevěděli jsme, jak to tam bude fungovat, protože jsme byli zvyklí z toho rehabilitáku na přísněj režim. Což naštěstí na tý spinálce to bylo volnějši, právě k vůli těmhle případům, tak tam to bylo až úplně dalo by se říct až rodinný. Přístup byl vyloženě individuální, a když někomu bylo fakt blbě blbě tak ho nenutili. Tam to bylo super a tam jsem potkal hodně těch mazáků zkušenějch a tam už se předávali ty informace, jak o sexuálním životě, jak fungování doma, pracovní život a prostě tak (smích).

§ 23 T: Co vám to přineslo?

§ 24 R: Paraplíčko?! Hodně. Hlavně zkušenosti. Mám ho rád a rád se tam vracím. Hlavně mě to dokázalo namotivovat, když je člověk hodně zhroucenej. Jako já se s tím

srovnal hodně slušně rychle. Tak eště posunout ty limity a různé ten, trénink tam dával člověku jakože naději a hlavně ty zkušenosti a dovednosti.

- § 25 T: Říkate, že jste se s tím vyrovnal rychle...
- § 26 R: No jako když sem se válel ještě v té nemocnici tak si říkám, jo do Vánoc sem doma, jako bez té káry. To byla taková po-úrazová naivita a právě jak když se člověk baví s nějakýma terapeutama a i doktoři vám řeknou, že to je nezvratný, hm, tak je lepší si říct, jak to říct. Zamakat na tom co mám a nedoufat v to co může bejt i když vím, že už to asi nepříjde. Všichni říkali: „to rozhodíš“ a tak ...no jasný já sotva hejbu prstama a já to rozhodím... (smích) tak sem si řekl, že to není ten směr a že budem pracovat s tím, co máme...
- § 27 T: Kdo vám pomáhal?
- § 28 R: Jo jako rodina, přátele a třeba ty terapeuti.
- § 29 T: Jako že vás namotivovali, jste říkal...
- § 30 R: No jasně, to hodně v tom Paraplíčku, ta jedna ergoterapeutka, co mě měla na starosti, že ty budeš řídit a určitě se dáš na nějaký sport a najdeš si ženskou a já říkam fakt jo (smích). To právě taky v nemocnici mi jeden chlapík, co mě převážel na rentgen říkal, já mám kamaráda, ten je na tom stejně a normálně jezdí autem a já říkam vopravdu, to si děláte srandu a pak jsem potkal ty mazáky a ty sami skáčou do auta a nandavaj si vozejky a jezděj strašný dálky a do toho dělaj sport, práci a spoustu jich má rodinej život...ty jó. Takže to není úplně konec ten vozejk, což je taky dobrý.
- § 31 T: Začal jste to takhle vnímat...
- § 32 R: Jo je to lepší si to nastavit co nejdřív, ale někdo se s tím nesrovná a bojuje s tím celý život. Samozřejmě tam byly temný chvílky, kdy jsem několik nocí probřečel nebo tak jo, to asi měl každej a kdo říká, že ne tak ten bulí do dneška (smích). Ale to no, jak to říct, když je člověk bručoun tak za ním nikdo nepříjde. Snažím se bejt optimista.
- § 33 T: Jak jste se dozvěděl o ragby na vozíku?
- § 34 R: Prosím vás, to bylo už na spinálce v nemocnici, tam mi to říkala jedna ergoterapeutka a já jsem měl celou dobu za to, že to je sport pro paraplegiky, kteří mají zdravý ruce, ale ten trup a tam dole jsou to..., tak jsem si říkal to není nic pro kvadruse. Pak jsem v rehabilitačním centru viděl nějaký letáky, plakáty, ale že bych to jako viděl jako na Youtube to ne, a právě v tom Paraplíčku, tam jsem byl zjara mi o tom hodně řekli. A pak jsem tam byl na podzim a tam jsem potkal už pár hráčů v posilovně a tam mi řekli přijď tam a tam, tédka a takhle, tak jsem se domluvil

s jednou slečnou, že si uděláme malej výlet, to je za rohem, Centrum Paraple je tady a tady čtyři zastávky na je ta hala, kde se trénuje. A oni tam zrovna měli vánoční, říkaj tomu Vánoční zabíjená, tak říkám, jdem se tam podívat, tak jsme tam šli a hned mě vrazili do vozejku, dali mi rukavice a jezdi. Já cože, tak jo. Jé to je hustý. A tam byl samej kvadrůš! Fakt jo to je mazec a prostě se mi ta hra nějak zalíbila, nejen že se tam naráží, ale prostě člověk něco dělá konečně pořádnýho, a tak jsem si říkal tak já to zkusím a nějak od ledna, spíš od února jsem se tomu začal věnovat pravidelně.

§ 35 T: A sportoval jste před úrazem?

§ 36 R: Před úrazem jo, jako malej jsem dělal moderní pětiboj asi do patnácti, pak přišla puberta a šlo to všechno do kyttek, pak jsem zkoušel hrát americkéj fotbal, ale to bylo zlo, protože na mě na jednom soustředění dali to... vlastně jsem začínal jako bezkontaktně, to byla docela sranda. Člověk měl na boku přidělaný takový fáborcky a strhávali jsme si je a jako malý caparti sme se honili po hřišti. Takový ftipný. A pak mi dali tu výstroj, dostal jsem pár hlaviček a válel jsem se po zemi, tak říkám dobrý tak to není sport pro mě (smích) a tak sem toho nechal a pak už to byly takový rekreační sporty, plavání, cyklistika, sem tam ňakej výlet pěšky.

§ 37 T: Říkáte, že jste se dozvěděl o ragby v Parpaleti, co vás motivovalo se tam vydat podívat?

§ 38 R: Nová zkušenost, vidět něco novýho, potkat nový lidi a zjistit co to je za sport, když tomu říkaj kvadru, tak je to pro kvadrůše.

§ 39 T: Na tom prvním setkání vám dali rukavice...

§ 40 R: No tam mi řekli, jo tak ty ses přišel podívat, jasný, tady si sedneš a budeš jezdit.

§ 41 T: Jaký to bylo?

§ 42 R: No jako hodně zajímavý. Ten vozejk je uplně jinej než jako ten civilní, na kterým normálně, na kterým se sedí, má to sešikmený kola, vepředu to má takový šílený beranidlo. A to hraje se s volejbalovým míčem. To bylo taky ftipný. Jsme si tam jako přihrávali a učili mě, jak máme házet se svojí lézí jako úrovní toho poškození, tak se mě tam ujala jedna holčina, tak mě naučila pár figlů, tak sem se tam tak plácal a mimo to tam začli hrát ten turnaj což teda koukám ty brďo to je rychlovka. Sem si říkal, jak to bude pomalý, jak se tam budou všichni plácat ne ne ne je to pekelně rychlý.

§ 43 T: Jaký to byl pocit, když vám dali ty rukavice poprvé a jed'?

§ 44 R: Něco novýho samozřejmě, vo tom žádná! Takovej zvláštní pocit, že je člověk svobodnější, že to jelo ten vozejk, že to nebylo takový „ich ich“ a člověk do toho hrábnul a ono se to rozjelo.

- § 45 T: Co to pro vás je být svobodnější?
- § 46 R: Jako, jak to říct...rychlejší pohyb. Lepší manévrovatelnost, člověk v tom sedí tak jako že má těžiště nízko, tak se nebojí, že vypadne, kdežto když sedí na tom civilu, tak tam u některých lézí hrozí, že když se někam nahnete, tak už člověk letí, takže takhle no. Ta svoboda to je i svoboda projevu, možnost cestování a vesměs dělá si co chce, v rámci toho jak to, svoboda druhého jedince, áááááá mít možnost vybírat si možnost pořady na který budu koukat, knížky, který budu číst, já nevím, kam půjdu, s kým se budu stýkat a tohle.
- § 47 T: Jaká byla svoboda na tom vozíku?
- § 48 R: Tam to bylo omezený, že jsme byli v tý hale, takže jsme jezdili tam, a že mě, jak to říct, po dvou kolečkách sem byl úplně vyždímanej (smích). No jako, že tam byla takový vyhlídka, že to je ten správněj směr nebo jak to říct, že tudy by šla cesta, že je tady mraky mazáků, že tenhle sport je paralympijskej sport, takže se v něm dá něco dokázat, tak proč do toho nejít.
- § 49 T: Mraky mazáků, byli pro vás důležití?
- § 50 R: Jo velmi! Protože tam byly různý stupně poškození tý míchy, takže každěj byl jinak šikovnej, ale spoustu věcí tam člověk vokouká, může se zeptat, protože tam byli lidi, který seděli na vozejku už patnácat let, dokonce máme jednoho hráče, kterej je na vozejku dýl než já na světě, takže různě od nich člověk načerpá fakt hodně informací a cenejch rad.
- § 51 T: Co jste od nich čerpal?
- § 52 R: No tak ze začátku to byli figle, jak si oblíknout rukavice a a jako z herního světa no a postupem času to byli různý, jak leze do auta, jak si nandává vozejk do auta, já nevím, jak řeší zdravotní problémy, tím myslím močovej měchýř, nějaký oděrky a prostě tohle, takový ty životní zkušenosti. Což se jako ceněj, ty sou jako zásadní.
- § 53 T: Po tom prvním tréninku, co jste absolvoval?
- § 54 R: To jsem se nemoh' dva dny hnout (smích).
- § 55 T: A říkal jste, že je to ta správná cesta.
- § 56 R: Nóóó, že tam ten pohyb, je takovej jinej, jak to říc ááá je to hlavně kolektivní sport, takže si člověk jede individuálně svojí, ale musí se nějak zapojit do toho kolektivu. Což některejm lidem, co to dělá problémy by to možná mohlo pomoct se jako víc rozvinout.
- § 57 T: Po tom jste se rozhodl, že budete pokračovat?
- § 58 R: Jo, právě, pak jsem si řekl, že by to bylo fajn, že budu dojíždět co nejčastěj.

- § 59 T: Jak často se scházíte?
- § 60 R: Jednou týdně, každou středu od šesti
- § 61 T: A ta skupina je otevřená / uzavřená?
- § 62 R: Ta skupina je otevřená, funguje už asi pětadvacet let, zhruba, loni to bylo výročí. Jo pětadvacet let ragby v české republice. Může tam přijít kdokoliv, normální chodčák jako se podívat, jak to funguje a třeba by nám chtěl pomáhat což člověk taky jako uvítá.
- § 63 T: Jak dlouho trvá trénink?
- § 64 R: Od šesti tak plus mínus do půl devátý, s tím, že se v šest začínáme převlíkat a v půl sedmý jsme většinou připravený a s tím, že tak ve čtvrt na devět končíme, abysme se stihli jako odstrojit a zmizet, protože po nás přicházej nějaký florbalisti. Plus někdy máme nějaký tréninky o víkendu navíc. Případně nějaký soustředění, letos toho bude docela dost což se docela těším, že to bude zajímavý.
- § 65 T: Říkate, že máte i turnaje...
- § 66 R: Nóoo, máme českou národní ligu vozičkářů, zrovna dvaadvacátýho až čtyřiaadvacátýho března budem hrát první kolo a máme čtyři kola. Máme celkem čtyři týmy, jeden se teď rodí eště někde ve městě D, ale ten nevím, jak to tam vypadá. Jinak nás občas pozvou i na mezinárodní turnaje do ciziny, takže se člověk podívá i někam jinam, než jenom po republice což je super. A kluci pořádaj taky jeden turnaj, kterej má asi dvacetiletou tradici, takže tak.
- § 67 T: Scházíte se?
- § 68 R: jak s kým, jak kdo nóoo. Ale když je potřeba něco probrat, nějaká valná hromada tak se tam občas potkáme.
- § 69 T: Kolik máte členů?
- § 70 R: To asi nespočítám, ale aktivních hráčů je něco kolem dvaceti plus mínus. Ono se hraje čtyři na čtyři a v každým týmu je šest hráčů plus mínus. Takže když se to tak rozpočítá...no není nás moc. Ale teď jsme měli o minulým víkendu soustředění, jakože reprezentace a tam se nás sešlo dvanáct, což bylo docela pěkný.
- § 71 T: Odchází také někdo ze skupiny?
- § 72 R: No většinou nováčci, že se přijdou podívat, trošku se jako zapálej, a pak je něco srazí nebo jako si řeknou to asi není ono a odejdou. A pak ty matadoři, už hrajou dlouho už sou starý, zloběj je klouby, ramena, takže tak...Ono těch sportů pro ty kvadrupelegiky není velká škála nebo jako je, ale těch sportů, kterejma se dá něčeho dosáhnout, nebo jak to říct, takže tak.

- § 73 T: Když se vrátíme k těm mazákům, jaký pro vás jsou?
- § 74 R: Jako nějaká autorita, jsou starší, maj mraky zkušeností to je jedna věc a druhá, když tam člověk vidí stejný jakože postižení a co všechno dokážou, tak si říkám to by bylo abych to nedal taky, prostě bych byl aspoň z poloviny dobřej jako on. Proto ty.
- § 75 T: Takže ti jedinci jsou pro vás vzorem?
- § 76 R: Některý jedinci ano. Já sem teda díky tý hře zjistil ty rozdílnosti, teda víc sem se začal zajímat o ty rozdílnosti toho postižení, jakože má to o centimetr níž a já se zaměřil na tu mojí kategorii a právě tam máme tři čtyři velký vzory.
- § 77 T: Co vám ty vzory dávaj?
- § 78 R: Hlavně vidím jak žijou, že maj rodinej život, jeden už má dva malý kluky, jeden má jednoho malýho kluka a dělá prostě všechno možný, takže jak to říct, ty zkušenosti (smích).
- § 79 T: Co si myslíte, že má efekt v souvislosti s tím vzorem?
- § 80 R: Jako namotivovat, to je jedna věc, předat ty zkušenosti, vědomosti a prostě se pobavit na úrovni, jak to říct (smích), jsem se trochu zamotal... jako vidět ty jejich úspěchy a prostě nebejt línej a nechávat se opečovávat.
- § 81 T: Jaký to je, když něčeho dosáhnete?
- § 82 R: To je super pocit. Já když sem se poprvé sám nalodil do auta i s vozejkem, tak to sem byl vyždímanej, tak to byl super pocit, že říkám, jóóó teď mužu jezdit kam chci. A nebudu k tomu potřebovat nikoho. Dřív to bylo pojd' mi pomoct do auta, prosíím, takže když sem někde byl, tak sem si musel někoho odchytit a vohlídat, že že mi někdo pomůže do auta teď vesměs ne. To je ta svoboda toho pohybu, nemuset mít k sobě nějakýho chod'áka, kterej by byl.
- § 83 T: Co vám ještě ty autority daly?
- § 84 R: No ještě respekt ke spoluhráčům, to je taky hlavní no a jak to říct, kromě těch zkušeností, který sem už všechny vyjmenoval, mě to dneska nějak nemyslí... (smích)...
- § 85 T: Mluvil jste o zkušenostech ze sportu, ale také o normálním životním fungování.
- § 86 R: Tak to je už od toho, kde bydlíš, jak to tam máš upravený, jakou máš postel, jakou máš kuchyňskou linku, zařízení, jak často ti dochází někdo na asistenci, pak jak si sehnat práci, jak seš tam často, potom z toho sexuálního života, máš partnerku, jak to děláš, jaký máš polohy, pomůcky, léky, já nevím všechno možný a třeba i úprava auta, doporuč mi nějaký auto, jak to máš udělaný, jak lezeš do auta...

- § 87 T: Měl jste tyto informace i z jiných zdrojů?
- § 88 R: Jako daj se dohledat. Hodně to má člověk přes ty jiný vozejčkáře. Ale hodně toho je teďka už v těch materiálech na spinálce i ty organizace jako je třeba CZEPA, tak ta má takovou velkou brožuru a člověk dostane takový desky a tam jsou ty informace taky hodně sepsaný, takže se to dá čerpat z různých zdrojů. Ale ty informace, který sou poskytovány lidmi, kteří si to neprožili a lidem jenom pomáhaj, tak nevědí přesně co se stalo, co se může stát, tak lepší je to slyšet od člověka, kterej si to, jak to říct vyžral (smích). Mě teda takhle přijde. Je teda super promluvit si s nějakým terapeutem, to o tom žádná no ale prostě přece jenom když má člověk problém s nějakým přesunem nebo kožní defekt, tak mi nejlíp poradí ten, co to zažil mi tak přijde.
- § 89 T: Vnímáte to jako neocenitelnou zkušenost...
- § 90 R: No protože když člověk, kterej to nezná mluví o věcech, který úplně nezná, tak někdo může říct, že mu jako úplně nevěří. Nebo jak to říct, je to takový nedůvěryhodný. Když tam přijede človíček, co se taky sotva hejbe a začne o tom mluvit, že to je normální a že to prostě zvládneš, že se musíš teďka kousnout, teďka že musíš jinak natočit ruku a hned to půjde jinak. Takže tak no.
- § 91 T: Jak se vzájemně podporujete na ragby?
- § 92 R: Tam je to docela drsný. Nejste žádný dámičky. Když přeskočím, že si tam člověk zanádá, tak to není žádný ťuťu ňuňu. Přeci jenom nehraju žádněj ping pong. Ty začátky byly docela drsný, že jako člověk, než si načet ty pravidla a než něco okoukal, tak se tam strašně plácal. A to bylo furt co tam děláš, jaktože nejseš támhle, takže pro ty slabší články to nemusí bejt zrovna to no... proto možná asi i někdo odešel, jakože to nedal jako v tomhle směru, že na sebe nenechá řvát nebo řekl bych že v tomhle směru se to jako dost uklidnilo, že si řeknem, potřebujeme nový hráče, tak musíme ten přístup změnit, a ne prostě že tam bude tejdén a my na něj budem řvát co tam dělá, když má bejt někde jinde. Ale to mi přijde, že je jako u jakýhokoliv jinýho sportu. Třeba ty zkušenější hráči se nevcejtej do toho nováčka a že nemaj takovej rozhled jako ty co maj za ty léta, takže tak no (smích). Jako podporujeme se, no, když se povede někomu dobrej zákrok tak je to slyšet.
- § 93 T: Když jste šel do té skupiny, jaká byla vaše očekávání?
- § 94 R: No tak přeci jenom načerpat nějakou kondičku, fyzičku a získat co nejvíc informací z vozejčkářskýho světa, což se mi docela povedlo. Jako obojí. Říkal kolega

v práci, hele ty seš takovej rychlejší, tenhle kopeček vyjedeš daleko jednodušejc.
Takže tak.

- § 95 T: Mluvíte o fyzické stránce, také o zkušenostech...
- § 96 R: No taky ta psychická stránka. Človíčka si tam vytrnovali a začli ho zapojovat do turnajů, na různý soustředění až jako pojed' s náma, seš dobrej hráč, hodíš se nám, jako mě i přijali což bylo super, a navíc jak to říct, tam má každej něco na starosti. Tenhle se věnuje financím, tenhle se věnuje lidem, tenhle propagaci a já sem tam mohl přijít, že se tam taky můžu do toho zapojit. Po tý grafický stránce, příprava letáků a motivů na tričko a tohle což je taky super.
- § 97 T: Dobře vás přijali...
- § 98 R: No jako chvíli to trvalo, než sem se probojoval no. Ale ono to záleží taky na tom, jak tam člověk pravidelně chodí. Jo ty sis přšel zaplácat. Ale když tam člověk dře, je tam každou chvíli, snaží se, tak i ty největší bručouni pak polevěj a začnou se usmívat, flipkovat, takže tohle bylo taky docela dobrý.
- § 99 T: Jak jste teda vnímal ten začátek, když říkáte časem vás přijali?
- § 100 R: No jako někteří. Jako ty matadoři. Ze začátku tam byl jeden člověk, kterej se o mě hodně staral, jako mě vzal pod křídla a ten říkal z toho si nic nedělej na mě taky řve a takový to byl suprovej hráč, vlastně je (smích).
- § 101 T: Po jak dlouhém čas jste se začal zapojovat do těch turnajů?
- § 102 R: No já to hrál chvíli a voni hned hele ted' hrajem ve městě E ligovej turnaj, pojed' s náma. Jako fakt jo? Jako vždyť já to ještě neumím, to je jedno pojed'. No tak proč ne.
- § 103 T: Jakej to byl pocit?
- § 104 R: No úplně jinej než jako hrát to na tom hřišti jako tréninkovým. Jako takovej naplňující, že člověk něco dokázal. Říkám jako kromě jiných met jako oblíkání. Dokonce se mi povedlo dát při prvním zápase góla. Což bylo jako neuvěřitelný. Říkám cože, tak to sem ... a voni hned no tak to bude zápisný (smích). No ale asi mi to vyhnalo z kapsy ty góly (smích), takže pak sem jich už moc nedal.
- § 105 T: Naplňující pocit.
- § 106 R: No já sem tomu vůbec nevěřil, mě to přistálo v klíně. A říkám hustýýýý. Za tu chvíli, co jsem byl na hřišti.
- § 107 T: Jak vnímáte, že vám ta skupina pomohla při začleňování do běžného života?
- § 108 R: No jako hodně nebo jak to říct, jak to vnímám. No že ty kluci mě něco naučili, moh sem od nich něco okoukat, jako kluci no byli tam i ty naši asistenti, my jim

říkáme „stafáci“, no tak i ty maj přehled z toho vozejkářského života, na tohle si dávej pozor a tohle a tak. Mimo to člověk slyší ty storky co si prožili, a to je docela divočárna.

§ 109 T: Jak vnímáte ty příběhy?

§ 110 R: No něco je fakt ftipný, tak si řeknu, jo to mohla beje fakt sranda. Samozřejmě, že některý jsou, že si říkám, tak do toho bych fakt nechtěl jít. Třeba byli v Maďarsku na nějakým turnaji, kde bylo plus šedesát ve stínu v nějaký hale, kde bylo jak ve skleníku a tam chcípali vedrem to se člověku moc nechce.

§ 111 T: Jak se ještě zapojujete ve skupině kromě grafických prací?

§ 112 R: Teď se mi pomohlo sehnat jednu rozhodčí, a ještě jednoho asistenta, takže to se musím poplácat po ramenou, protože mi přijde, že na to lidi prděj. Sou tam ty šikovnější, co nepotřebujou tolik tý asistence nebo jak to říct, tak ty se spolehaj na ty slabší články, že si vždycky někoho přivedou, takže tak...

§ 113 T: Co by chtělo vylepšit ve skupině?

§ 114 R: Chtělo by to vylepšit morálku a disciplínu. Protože na to všichni teď prděj mi přijde. Co se týče těch šikovných hráčů. To mě jako mrzí, protože u nás teď po republice je hodně šikovných kluků anebo i holek ale prděj na to, protože se věnujou jiným věcem. Ten můj kamarád z rehabilitačního centra, toho sem do toho lanařil a pořád říkám: „tak co začneš?“, to už je taková klasika, ale ten se dal na lukostřelbu. To ho omlouvá, ale některý kluci, co maj skoro zdravý ruce a mohli by to hrát tak si tamhle hrajou rači s nějakějma letadýlkama. To je takový smutný. Takže jako to ragby víc zviditelnit, že i v Čechách máme takovej tým a snažíme se hrát. No a aby na to lidi chodili.

§ 115 T: Kolik takových týmů v Čechách je?

§ 116 R: Čtyři. Jakože jeden ve městě A, jeden, jakože ve městě E hlášeněj, ale protože ty haly sou drahý, tak trénuje ve městě A, že tam sou jakoby sloučený dva týmy a pak je ve městě B, a pak ve městě C a teď teda vzniká ten ve městě D. To jim fandím, aby to bylo takový pestřejší. Jako víc zápasů za tu ligu.

§ 117 T: Jak jim můžete pomoci?

§ 118 R: No samozřejmě, tam už sme jim pomáhali. Sme jim půjčovali nějaký vozejky, zvali jsme je na soustředění, na ligu. Od toho know-how, až po i tu nějakou materiální pomoc. No ale tam teď chyběj ty hráči to je kámen úrazu. Když člověk nechce, tak s tím se nedá nic dělat.

§ 119 T: Ta skupina, ve které jste, co by ještě mohlo tu skupinu posunout?

- § 120 R: No ještě lepší zázemí trošku. No a ty podmínky no, jak to říct, jako trénujem v takový starý hale, jedna z nejlevnějších ve městě A, ale v létě je tam strašně, a to nám nedělá dobře. Jako v tom zázemí a při ty výjezdy, celkově by se nám hodilo nějaký auto. Kam se dá všechna ta výstroj naházet, protože to nějak naházíme do auta a jedem. S tím, že dyž se jede někam za hranice, tak se jedou tři hráči v jednom autě a jeden, kterej je plnej věcí, takže takhle, takže by se hodil nějakej dobrej sponzor, kterej by to zasponzoroval. No a tím, že nejsme nijak vidět, tak do toho nechce nikdo jít. Samozřejmě jsou tam sponzoři, ale do toho já nevidím, na to je expert jinej člověk.
- § 121 T: S některými členy jste v kontaktu, jak spolu komunikujete?
- § 122 R: Tak samozřejmě přes facebook, máme tam skupinovej chat, to dneska frčí a jako potkáváme se. Snažíme se chodit do posilovny, potkáváme se tam, tam můžeme rozebrat nějakou záležitost, co je novýho, co je potřeba.
- § 123 T: A tu posilovnu máte?
- § 124 R: Ta je v rámci individuálního, to se snažíme v pondělí, to je takový slabší. Mimo jiné to je v Centru Paraple a tam to zázemí je dobrý, což je super.
- § 125 T: Když se vrátíme k těm vzorům, jak byste chtěl působit vy, jako vzor pro nově příchozí?
- § 126 R: No hlavně abych jim předal ty vědomosti, zkušenosti. No ty vaďo, (smích) aby je to posunulo někam jinam a nebyli prostě takový zaprdlý, já sem tady po úraze a pojdě mi všichni pomoct. Spíš naopak. Jsem tady a zkusím to zvládnout sám. Samozřejmě je dobrý nastavit si ty hranice co zvládneš a co ne. To je taky důležitý, to se pak člověk snadno urve.
- § 127 T: Co tím myslíte?
- § 128 R: Jakože se přetáhne nebo že je z toho každodenního fungování unavenej a už nemá sílu na ty jiný aktivity a pak ho začnou bolet ruce, svaly a je rád, že vyleze z postele sám (smích).
- § 129 T: Alane, děkuju. Doufám, že to takhle budu stačit. Já teď budu dělat přepisy a konzultovat to. Je možný, že bych se vám eště ozval s doplňujícími otázkami.
- § 130 R: No rádo se stalo, snad to k něčemu bude.
- § 131 T: Takže jestli se vám může ještě ozvat?
- § 132 R: Rozhodně jsem pro.

Příloha D - Rozhovor Michal (52:52)

- § 1 T: Michale, rád bych se zeptal, jaký byl život před úrazem?
- § 2 R: V jakém ohledu? No jako v ničem sem nevyčůhoval nebo jestli tě spíš zajímá sociální stránka?
- § 3 T: Zajímá mě práce, kamarádi...
- § 4 R: Měl jsem hodně kamarádů ze střední, pak jsem měl různé aktivity, jako LARP, takový historický skupiny, fantasy, kde jsem měl největší část těch kamarádů, a to byl můj životní cíl nebo směr, kterým jsem se chtěl vydávat. Jinak jsem studoval, takže sem jakoby, sem tam nějakou brigádu, ale práce nic, o čem by se dalo mluvit jako plnohodnotně a jinak sporty mě bavili asi všechny a věnoval jsem se volejbalu, ne závodně, spíš pravidelně taková doplňková aktivita, na co se sebrali lidi na to se šlo.
- § 5 T: Když půjdeme k úrazu, kdy se to stalo a co se stalo?
- § 6 R: Stalo se to xx.yy.zzzz a byl to takovej klasickej skok do rybníka, naražení hlavou o dno a zlomenina šestýho, sedmýho krčního obratle a skončil jsem s lézí C7. Po nějakým sedmiměsíčním rehabilitování.
- § 7 T: Co následovalo po úraze?
- § 8 R: Mě se to stalo na táboře, paradoxně s tou naší skupinou a takže u toho bylo asi šedesát svědků, takže z toho měli určitě dobrý zážitky. A tak mě tam kluci nechali ve vodě, samozřejmě všichni panikařili a paradoxně já sem to jako musel řídit, že mě chtěj vytáhnout z toho rybníka a říkám, jestli mám něco s páteří tak se mnou hejbat nebudem... a počkáme na sanitku, to mě nezabije, 10 min. ve vodě. Takže jsme čekali na sanitku, ty mě pak přehodili na nějaký nosítka a vezli mě asi sto metrů, tam si mě vyzvedával vrtulník a letěl jsem přímo do nemocnice a v podstatě asi dvě a půl hodiny po úraze už jsem byl na operačním sále. Což je dost rekordní čas na vozejčkářský poměry, co jsem tak slyšel.
- § 9 T: Kolik Ti bylo let?
- § 10 R: Devatenáct, takže čerstvě po střední, dostal jsem se na vejšku.
- § 11 T: Když jsi byl v té nemocnici, co se odehrávalo po operaci?
- § 12 R: Tak nejdřív jsem byl na áru, tam v podstatě jsem byl napíchanej asi tak na stotisíc přístrojů zleva zprava, co mi měřili úplně všechno, podpora dýchání, zavedená kanyla do srdce na nějaký jakoby přímý ty injekce a takový věci ááááá tam jsem byl teda byl, v té době jsem si to nepřipouštěl a když se dívám nazpátky tak si uvědomuju jak

sem byl hodně zfetovanej v podstatě po tý operaci a v podstatě tam jsem začal rehabilitovat už první den co jsem se probral z tý narkózy a jinak tam byl normálně povolenej přístup jakoby lidem. Myslím si, že tam byla za mnou jenom rodina, a ještě někdo se tam objevil, potom jsem se přesouval na spondio chirurgii, asi se to jmenuje... ááá tam sem byl další čtyři dny, takže osm dnů a po osmi dnech jsem nastupoval na spinální oddělení, kde jsem strávil dva měsíce už jakoby rehabilitací jakoby plnohodnotnou, do tý doby to bylo jakoby spíš zaměřený na plicní funkce a takovýhle tyhle věci, na tý spinálce začala jakoby po nějaký době vertikalizace a jakoby ergoterapie. Fyzioterapie a všechny tyhle odvětví. A potom přesun do rehabilitačního centra a tam pokračovalo to co bylo na tý spinálce, jako by to bylo nějak rozšířený.

§ 13 T: Co ti jelo hlavou bezprostředně po úraze a operaci?

§ 14 R: Já sem si to asi moc nepřipouštěl, že zůstanu na vozejku, v podstatě jakoby těsně po tom úraze jakoby nemyslí člověk, spíš mě.... Mě brněly nohy, jako když se někdo bouchne do brňavky nebo něco takovýho, tak jsem si říkal jo jasně to je něco podobnýho. Když jsem odlítal tou helikoptérou tak jsem ještě vedoucímu říkal, že to je v pohodě a druhý den budu v klídku, tak se tím jako bavím, jako stylem, že za dva dny jsem v pohodě před šesti lety (smích). A já mám jako by hodně flegmatickou náтуру, takže jsem tím v podstatě tak nějak proplouval a jako by sem to neřešil, nekolaboval. Jako samozřejmě mi bylo líto některých věcí ale v podstatě prvních já nevím šest měsíců jsem si to napůl nepřipouštěl napůl to prostě neřešil, co bude, sem si řek „odrehabituju a uvidím co bude“. Pak jako by někdy ke konci pobytu v rehabilitačním centru mi docvaklo, že asi to nebude mít úplně zdárnej konec tam jsem měl období asi dva dny, den, kdy jsem to řešil, ale pak jsem najel na normální život. Jo jasně řeknu si občas, kdybych chodil tohle by bylo jednodušší. V podstatě tu skupinu jsem...jako nebyl jsem povinněj jí opustit, samozřejmě ty lidi by našli způsob, jak mě zakomponovat do toho, ale tak nějak napůl z vlastní vůle, napůl jakoby z tlaku prostředí sem toho nechal, protože přece jenom se jedná o historický kostýmy a takovýhle věci a v podstatě mi bylo blbý přijet na vozejku , kterej je v podstatě je výdobytek moderní doby a všechno na něm je moderní a všechno na něm by se nedalo schovávat plus tyhle akce probíhaj většinou někde po lese, takže jako neschůdnej terén pro mě, takže sem se tak nějak rozhod’ že nebudu zatěžovat tím tu komunitu a že jakoby že se sem tam podívám jednou na sraz jakoby v podstatě jsem se od nich hodně odsřih. To je pro mě nejhorší věc, co pro mě ten vozejk obnáší.

- § 15 T: Jaký to bylo to rozhodnutí opustit tu skupinu?
- § 16 R: Hmm asi žádná sláva. Jakoby přiznám se, že jakoby nevím. Bylo to těžký jakoby, pak jsem se s tím rozhodnutím nějakou dobu vypořádával, ale jakoby já většinou přemejšším nad nějakýma kolektivníma potřebama než konkrétně nad svejma, takže. Jako by tohle bylo logický rozhodnutí a teď jakoby když vidím lidi, že maj mraky fotek z těchle akcí a v podstatě to byl hlavní zdroj zážitků, který jsem měl ááá na týhle skupině je dobrý ta univerzalita jakoby jak to říct těch zážitků, že v podstatě dva lidi, co se setkaj, nikdy před tím se neviděli, ale oba se tomu věnujou, tak si můžou hodiny a hodiny povídat a jakoby oba dva to baví, protože je to jako z toho stejného oboru. Bych to přirovnal, jako když se setkaj dva programátoři, nikdo neví o čem se mluví, ale oni dva si dokážou povídat hodiny a hodiny a tohleto je zdroj, kterej mi v podstatě vyschnul, takže můžu jakoby poslouchat ostatní, ale zase už to není ta konverzace, už je to takový získávání dat, takový sosání těch informací od nich což je taková jednostranná zábava a ne každýho baví jenom vyprávět navíc ale to se neomezuje jen na tu skupinu, ale v podstatě na všechny, že na vozejčkáře nebo asi vůbec lidi s hendikepem se jako všichni dívaj hrozně schovívavě což je paradoxně to nejhorší co se dá udělat. Protože ty lidi to úplně vyřazuje z jakýhokoliv kolektivu a v podstatě se deš někam bavit s lidma a seš normální člověk, chodíš na školu, děláš sport, chodíš na pařby a takovýhle věci a pak si dojděš popovídat s nějakýma lidma se kterejma ses dlouho neviděl nebo od toho úrazu jsem se s nima neviděl a první co vidím je lítost, tak to úplně mě neláká. Já bych potřeboval, aby ty lidi se kterejma sem dřív chodil chlastal a prostě běhal po lese a byl v pohodě tak prostě nepotřebuju aby za mnou chodili a říkali mi jak je jim to líto, jak by si to se mnou vyměnili a to sou takový ty řeči co tlučou salámy a nemyslím, že to je dobrý a ty lidi to jenom odstřihává a na druhou stranu těžko jim to zazlívát, to bych řek, že je taková česká komunita. Jako česká společnost je takhle vyvinutá. Myslím jako za komunismu. Vozejčkáři nebo hendikepovaný se dávali mimo společnost, aby společnost neviděla. Tam byla ta vize toho zdravýho národa, nebo vize že vozejčkáři neexistujou a myslím si, že jako by to zůstalo, že komunismus není eště tak dávno že jo to je dvě tři generace nazpátek takže ty lidi, ty lidi, jak neměli k těm lidem přístup, tak jim bylo něco předkládáno a to funguje dál. Takže těžko to někomu zazlívát. Byl jsem stejnej. Bylo by paradoxní zazlívát co já bych dělal úplně stejně.
- § 17 T: Zmínil jsi, že to bylo jako logický rozhodnutí opustit tu skupinu, jaký to bylo po tý emocionální stránce pro tebe?

- § 18 R: Jako smutný áááá jsem jako by měl jakoby najít si nějaký smysl potom jakoby jak pracovat dál. Pak jsem se hodně věnoval vejšce, šel jsem na ČVUT, na fakultu jaderno fyzikálního inženýrství studovat áááá tak nějak jako by jsem to plnil školou a občas jsem se setkal s nějakýma kamarádama a po nějaký době jsem se vrátil k nějaký odnoži LARPU. Dračí doupe, co hrajeme. Takže tam jsem se trochu navrátil k té skupině, ale pořád to bolí, jakože se člověk nemůže věnovat tomu, čemu by chtěl. A musí si vybírat z toho co zbylo.
- § 19 T: Taky jsi zmínil, že tam byly pro tebe dva dny, který pro tebe byly těžký. Co konkrétně bylo?
- § 20 R: Asi nevím jak to pojmenovat...ale asi takový to uvědomění, protože si člověk pořád maluje takovýto jak to rozchodí a tak a v podstatě když se člověk dostane čerstvě do nemocnice a je na áru tak si říká a všichni mluvěj o rehabilitaci tak si každě začne představovat teď budu rehabilitovat a za dva měsíce už budu špatně chodit a až budu z rehabilitačního ústavu tak budu zdravěj a nic moc se nezměnilo tak řekne jasně eště mám otok na míše ááá takže budu chodit až za rok a půl a odchází z toho rehabilitačního ústavu a je to podobný jako když odchází z té nemocnice tak mu to dojde to je takovej ten moment kdy člověk musí přeskldat ty plány že to chození nepřipadá v úvahu jako, že možná časem nějaká experimentální metoda to zajistí takže vlastně ani nevím jak ty emoce označit jako možná nějaká úzkost ale říkám mě dost pomohla moje flegmatická povaha, takže sem to v podstatě nikdy moc neprožíval a vždycky jsem tak jako proletěl okolo.
- § 21 T: Kdo ti ještě pomáhal?
- § 22 R: Ehhhh určitě rodina, tam bylo teda paradoxní, že teda moje máma, učí na základce fyzika-matika na druhým stupni, tak chtěla odejít z práce a zůstat se mnou v nemocnici, ale potom jít se mnou do rehabilitačního ústavu, tak v nemocnici mohla být, protože byly prázdniny, tak nakonec to paradoxně skončilo tím, že mi už tak lezla krkem, protože to je taková ta mateřská láska od který člověk potřebuje pauzu a v podstatě se ode mě nehla což teda na začátku bylo fajn, že tam člověk kolem sebe někoho má, ale rychle se to zají a ten člověk má furt potřebu s něčím pomáhat a tak a to je hodně kontraproduktivní u těchle lidí co se musej naučit jakoby fungovat a žít s tím hendikepem a když za nima furt někdo stojí a furt motivuje a podporuje tak nakonec tam se té motivace člověk zají, takže jako asi nejoblíbenější osobu co tam za mnou chodila beru ségru, která když mi nabídla, jestli nechci s něčím pomoc a já řek ne v pohodě a ona si dělala něco na telefonu nebo tak, prostě byla asi první člověk,

ktorej mě bral jako takovýho jako to je, že se ke mně nemusí chovat tak, že se nesesypu, jakože věděla že jsem stavěnej na různý emocionální nátlaky a věděla že tohle mě v podstatě nepoloží a pak za mnou přišlo asi tak stopadesát lidí z LARPový komunity, který jako spousta z nich byla na tom táboře, kdy jako v podstatě tam byli jako svědci a pak i různý další takže i ty kamarádi se nakonec nakupili...

§ 23 T: Ještě někdo vám v té době pomáhal?

§ 24 R: Asi vynechám doktory a fyzioterapeuty jako profesionální ten, myslím si, že ne? Měl jsem nějakou dobu přítelkyni, ale paradoxně to skončilo ještě hůř, než se to rozpadlo, takže tam to bylo jakoby no mrzutý, protože začala chodit s jedním mým kamarádem, jedním z těch LARPistů, co jsem ho považoval za dobrýho kamaráda, tak jakoby a ještě mezitím, jak to říct, se s ní snažilo chodit, během toho co chodila se mnou se jí snažilo sbalit ještě další tři, čtyři kamarádi takže to mi udělalo takovou zajímavou vizi jako na svojí kamarádkou základnu. Ale to byla prostě taková, jak to říct epizoda. Byli jsme spolu asi měsíc a půl a pak se to rozpadlo, ale spíš sem rád, že se to rozpadlo. Já to beru jako další zkušenost....

§ 25 T: Jak jste se dozvěděl o ragby na vozíku?

§ 26 R: Dozvěděl jsem se o něm v Parapleti, v podstatě hned potom co jsem odešel z rehabilitačního centra, tak po nějakých dvou třech týdnech sem nastupoval tady do Paraplete a v té době tady byly vylepený různý možnosti co se dá dělat tady na vozejk. Jakože nabídka sportů. Takže tady byl florbal, basket a mezi nima bylo ragby. Tak sem si říkal ragby, to je dostatečně absurdní na to, abych se na to šel podívat, tak jsem se šel podívat jednou, když jsem tady byl v Parapleti možná víckrát. Že jsem tam šel ještě asi jednou a pak v podstatě v září jsem nastupoval na vysokou školu a rovnou s tím jsem se začal věnovat i ragby. Takže myslím, že mezitím jsem se dostal ještě na jeden trénink. Takže v podstatě já nevím během jednoho nebo dvou tréninků jsem věděl, že to je ten sport kterému se chci věnovat, ne třeba vrcholově, ale paradoxně jakoby se tomu věnuju vrcholově (smích), ale že to je přesně ten ze sportů, jako sem kdysi měl volejbal, jednou za tejdén si jít s kamarádama zahrát, tak je to prostě ragby.

§ 27 T: Když jste přišel poprvé na trénink, co se ve vás odehrávalo?

§ 28 R: Já sem to nechal tak nějak bejt, říka jsem si že v podstatě zkusím si ten sport a uvidím co to je zač a bral jsem to s odstupem, že jestli mě to bude bavit, tak paráda, jestli ne, tak se nic neděje a v podstatě ten ragbyjovej vozejk je fajn v tom, že se člověk na něm dokáže pohybovat rychlejc, je člověk obratnější a řek bych, že se to

víc blíží tomu zdravému člověku, jako na tom civilním vozejků je ten člověk vždycky nemotornej, jako že se na něm nedá nic dělat a ten ragbyjovej nabízí tu lepší mobilitu a pak tu práci v teamu, jako ke který se musí člověk propracovat to znalostí toho ragby. Ale vlastně mě to hodně bavilo, já sem byl vždycky na rychlý sporty, sjezdový lyžování, jízda na kole prostě kdekoliv, kde se dalo jet rychle to mě bavilo. Takže já si myslím, že to bylo asi přirozený, že sem dospěl asi k tomu, že budu hrát ragby.

§ 29 T: Rozhod ses po tom prvním tréninku? Říkal jsi, že jsi se přišel podívat několikrát...

§ 30 R: To si myslím, že bylo o pár měsíců později, když jsem byl na sportovním kurzu s Parapletem, kde si vozejčkáři zkoušej různý sporty, ale není to jako volba, ale je to kurz, že jako každej den si vyzkouší dva sporty, nebo třeba jízdu na čtyřkolce a podobný věci, tak tam sem to vyzkoušel podruhé a věděl sem, že se chci nějakýmu sportu věnovat a věděl jsem, že to ragby mě chytlo, tak sem vyloženě čekal na to, až se nastěhuju do města A na kolej a že to budu mít po ruce a že nebudu muset dojíždět do města F. Paradoxně po tom co jsem ukončil studium na té vysoký škole, tak sem stejně dojížděl z města F. Takže sem moh začít mnohem dřív, ale byl to takovej impuls na kterej sem čekal.

§ 31 T: Šel jste tam sám? S doprovodem?

§ 32 R: Vlastně doprovod sem si tam přived poprvé až po hodně dlouhý době. Poprvé sem šel s Parapletem, tak tam sem samozřejmě dostal nějakej doprovod a na ragby jsou běžně doprovody, protože spousta lidí potřebuje pomoci se spoustou věcí. Vyndat vozejk, složit je, některý potřebujou přehodit do toho vozejků, pomoc s oblékáním a tak takže v podstatě jsem tam došel, kluci co tam byli mi jako novačkovi půjčili nějaký základní vybavení, rukavice, a tak půjčili mi vozejk, takže sem v podstatě využil jenom tu asistenci co tam byla ale z mejch znamejch nebo kamarádů tam si myslím, že jsem poprvé vzal tátu asi po půl roce, kterej o to měl zájem se jakoby kuknout jak to probíhá, ale nikdy sem tam nikoho neved jako s tím, že bych od něj potřeboval asistenci, je to spíš taková předváděčka.

§ 33 T: Když sis sednul do toho vozejků, nasadil si ty rukavice, tak ja tě přijali spoluhráči?

§ 34 R: No já si myslím, prvotně, že ta ragbyová komunita není nikterak hřejivá. Že si člověk musí hodně zasloužit svoje místo. Ale ve svý podstatě na to, že já no, jak to říct, nejsem úplnej introvert, ale chvíli mi trvá, než se jako rozhoupu v nový společnosti tak si myslím, že tam to probíhalo docela v pohodě, tam se určitě člověk, kterej mi vysvětlil základy těch pravidel, co se má, jak dělat různý časy který tam hrajou roli a takový věci a pak sem se v podstatě začlenil do toho tréninku. A jako by

už to nikdo neřešil, že bych tam byl jako nějaká hvězda jako nováček jako by sem přišel trénovat, takže jedinej povel byl trénuj, tak sem trénoval s ostatníma.

§ 35 T: Jak často se scházíte?

§ 36 R: Jednou tejdně pravidelně, co se města A týče a potom tady máme kolem patnácti výjezdů víkendový za rok, at' už se jedná o kola národní ligy a občas jezdíme do Německa nahradit jejich týmy v jejich ligách a pak samozřejmě nějaký turnaje na národní úrovni což znamená buďto development nebo na úrovni národního týmu, takže Amsterdam, Německo, Itálie.

§ 37 T: Scházíte se pouze na tom tréninku nebo i mimo?

§ 38 R: Myslím si, že jako nefungujeme jakoby extrémně nějak propletená jako jak to říct, že nejsme úplně propletená společnost. Scházíme se na těch trénincích a určitě tam sou dvojice, trojice lidí, který se scházej třeba i mimo tréninky ale neděje se to, nebo málokdy se sejdeme, že by se šlo jako popít vyloženě. Takhle se scházíme pak když jedeme na ten výjezd, tak to znamená, když v sobotu v neděli se hraje, tak tam přijíždíme už v pátek, abychom se vyspali, takže tam ty lidi poseděj a v sobotu se jde někam do hospody. Nefungujeme jako mimo ty akce, ale když už máme nějaký takovej výjezd tak tam zpravidla se očekává jako tou větší skupinou lidí, co jakoby choděj pít spolu.

§ 39 T: Jak to vnímáte?

§ 40 R: Já si myslím, že to bude asi jako každá jiná společnost. Že to není úplně ničím zajímavý, v podstatě jsou tam lidi, co se nemaj rádi, sou tam lidi, co se maj rádi. Je to takovej ten klasicej mišmaš. Myslím, že kdybychom nebyli vozejkáři, tak to vyjde dost podobně.

§ 41 T: V čem vám ta skupina pomohla?

§ 42 R: Tak zaprvý asi bylo fajn to, že ehmmm v podstatě na tebe nekoukaj jako na někoho divnýho nebo zvláštního, přesně takovej ten pocit, co bych řek, že vozejkáři v prvním roce hledaj někoho, kdo na ně nebude koukat tak ehmmm jakby s lítostí. V podstatě ten člověk je jeden z nich až na to že nemá fyzičku, nemá kondičku, takže v podstatě místo toho, aby mu nabízeli ty podpůrný pohledy, tak ho naopak vyhecujou do toho, aby se jako zlepšil. Když jsem já přišel na ragby, tak sem pláču, nalejzal do auta na prkně, někdo mi musel nakládat vozejk a tam sou v podstatě kluci, který jsou na tom mnohem víc... no než já a všechno tohleto zvládaj, takže i takovej ten podvědomej náhled na lidi, že existujou ty co jsou na tom mnohem hůř, ale zvládaj mnohem víc, takže automaticky se člověk musí zlepšit pokud má tatyhletu přirozenou

intucii, bych řek nebo instinkt jako se poměřovat s těma ostatníma a zároveň se potom ta skupina bere v to, že ten člověk se umí o sebe postarat, takže je to taková zkouška ohněm, když se jede na výjezdy, tak jakoby nikdo s tím člověkem neřeší co si má zařídit, ale v podstatě se očekává, že ten člověk projeví nějakou svojí iniciativu, tak nevím, jestli se to dá nějak pojmenovat, no prostě zkouška ohněm. Plav. Je to v nějakých ohledech bych řek trochu hustá...jako jsou tam lidi, který jsou zvyklý, že se spí v postelích, co jsou nízko, což jako vozejkáři začátečníci zpravidla nedávaj vyskakovat z nízký postele na vozejk, takže ty mazáci, co tam choděj si všechno udělaj bez problémů, jsou na to zvyklý a jdou chlastat, a zatímco nováček se v tom musí porochňat, aby zvládl to co je potřeba. A asi je potom lepší, když je tam víc nováčků, s tím, že se navzájem podporujou ale paradoxně ta skupina úplně moc nepodporuje ty co tam nově přicházej, není to jakoby rodinná záležitost, spíš bych řek jako profesionální tým, jako profesionální zacházení a pak už se neřeší kdo co nezvládá, pokud už si o to nedokáže říct, tak to je jeho smůla.

§ 43 T: Je tam tedy nějaká ta podpora v tý skupině?

§ 44 R: Určitě jo. Určitě se tam dá najít spousta typů, eště když člověk přijde s tím, že mu nevyhovuje tohleto nebo má problémy s tímhle tím, tak tam sou lidi co maj dvacet let zkušeností na vozejku a nestalo se mi že mám s něčím problém, že se mi špatně sedí nebo tak a lidi by se ke měli otočili zády, takže v tý chvíli kdy si člověk je schopen říct a definovat ten svůj problém tak se vždycky najde někdo kdo mu s tím poradí, ať už to obnáší, že jestli tě třeba bolejí záda, tak si najdi fyzioterapeuta nebo může to bejt tímhle tím nebo támhle tím. Pak samozřejmě taky co se týče příspěvků a jakoby tím, že se člověk dostane na vozejk, tak se objevuje v úplně novým finančním světě, kde jakoby sou příspěvky na sponzuru věcí, ale pojmout všechny ty informace takhle rychle je prakticky nemožný, takže ta skupina je dobrá v tom, že každej něco ví, každej už si tam něco zažil. Takže když člověk přijde s tím, že potřebuje poradit s něčím co nikdy nedělal, tak se vždycky najde někdo, kdo mu řekne jak na to.

§ 45 T: Tyhle informace získáváte i někde jinde nebo vnímáte že ta skupina předává ty informace rychleji?

§ 46 R: Já to radši beru od skupiny, protože jinak mi to přijde takový jako profesionální nebo příliš jak to nazvat něco jako v tomhle duchu, že si můžu zařídit nějakýho poradce do těchle oblastí, ale jde o to, že to zasahuje do tý profesionality a už to není ten osobní přístup, zatímco když to mám od svých kamarádů, teď už vlastně můžu

říct, že v Parapleti mám víc kamarádů než jakoby nějakých náhodných pracovníků takže vím, že za nima můžu přijít a pobavit se jako člověk s člověkem a přijde mi to příjemnější a k tomu dostanu i osobní zážitky od lidí, který se neboje říct, že to stálo za hovno a jakoby u nějakýho profesionála bych se bál, že se mi bude snažit za každou cenu dát co nejobecnější informace, ale zároveň jakoby mi nepředá ty zkušenosti, co ty lidi v tom už maj.

§ 47 T: Ty zkušenosti, co to pro vás znamená?

§ 48 R: Já to vidím tak, že kdybych šel za profesionálem a neříkám, že se to bude dít, ale moje vize je že mi bude předávat tabulkový informace který jsou jakoby fajn, ale nakonec ty tabulkový informace se od reality docela často lišej. Takže přesně dojdu za kamarádem a zeptám se ho, hele dostal jsem tuhle informaci a on mi řekne jo jasně to říkaj každému, ale je to blbost já sem si to zkoušel a je to hrozný a zkoušel jsem tohle a je to mnohem lepší. A je to ta věc, která jakoby se v těch tabulkách nevyskytuje. Takže v tomhle ohledu to beru jako užitečnější.

§ 49 T: Můžete bejt konkrétní, jaký to jsou třeba zkušenosti?

§ 50 R: Kupříkladu výběr vozíku, jelikož samozřejmě existuje spousta firem vyrábějící vozíky a je docela těžký někde zjistit, která firma je dobrá, která špatná. Ty firmy se taky měněj s časem. A ať už se týče třeba jako mít pevnou zádovku, skládací vozík, podsedák, jakou formou vybírat, takže můžu si zajít za profesionálem, kterej mi řekne jo tohle by mělo bejt dobrý pro tohle, tohle pro tohle, ale nakonec mi přijde nejlepší přijít za těma lidma který s tím mají osobní zkušenost a v podstatě když zažili něco negativního tak maj většinou velkou snahu jakoby to sdělit ostatním což znamená, že když si někdo koupil vozejk s úzkejma kolečkama a v podstatě nověj vozejk se dá koupit až za sedum let, ty kolečka by se dali zrovna řešit jinak, ale jenom jako příklad, že když si koupí vozejk s úzkejma kolečkama a zjistí, že mu to nevyhovuje že se to jakoby zasekává v kanálech, že to má horší vlastnosti, tak o tom spíš to těm lidem řekne, zatímco když půjdu za tím profesionálem tak mi to řekne v podstatě bez emocí, řekne mi jako jednu variantu, druhou variantu a tím to jakoby hasne.

§ 51 T: Jaké další zkušenosti?

§ 52 R: Jakoby ten vozejk je asi taková ta hlavní zkušenost jakoby a vůbec s ním. Potom samozřejmě i to tělo se chová jinak, v podstatě jako různý druhy autonomní disreflexie co se týče vylučování, takže spousta takových věcí, který jako málo kterej profesionál dokáže pojmout a vysvětlit, samozřejmě jako tabulkově dokážou všechno, ale v podstatě jakoby když má tu disreflexii tak se líp o tom pobavím s lidma

který to zažívaj a pomůžou mi přímo poradit jako v tadyhle těch dejme tomu intimních věcech v kterých oni maj ty zkušenosti a jakoby se snažej tyhle zkušenosti předat dál.

§ 53 T: Jak ty zkušenosti vnímáte, jakou mají pro vás hodnotu?

§ 54 R: Já bych řek, že docela velkou, ááále jakoby asi záleží, záleží na konkrétním typu člověka, co se jakoby ty informace snaží získat. Já mám třeba problém v tom, že mám problémy si spojovat informace a využívat je v budoucnosti, což znamená, že jako když třeba něco zažiju a potom to zažiju znova tak mi to jako nesečvakne, a to je asi, jako doufám, že to není žádná demence doufám (smích), ale v podstatě mi nefunguje ten mozek abych si ty věci asocioval, takže potřebuju někoho, aby to řek tu variantu a já se byl schopnej nad ní konkrétně zamyslet. Jasně vždyť mi to poslední dva roky takhle funguje, jen sem si v tom nevytvořil tu logickou spojkou.

§ 55 T: Zmínil jste, že se moc nepodporujete nebo že nevnímáte, že by v rámci skupiny ragby na vozíku byla velká podpora, co vám na tom vadí?

§ 56 R: Já bych to trochu rozved v tom, že ragby, budu teda mluvit o ragby ve městě A, áčkovejch trénincích, si nějak jako by nenašlo směr, kterým by se chtělo vydat a kterej by byl schůdnej pro všechny hráče. Což znamená, že ve městě A jsou třeba dva až tři hráči, spíš dva, no dobře tři, kteří se chtějí věnovat ragby vrcholově, já mezi nima mimochodem nejsem, byť jsem se dostal do reprezentace, ale to je spíš nedostatkem hráčů, takže jsou tam dva, tři lidi, co se tomu chtěj věnovat vrcholově a chtěj mít profesionální tréninky, nejlíp s profesionálním trenérem a jakoby chtěj to vydržít, aby se zlepšili, ale na druhou stranu je tu spousta lidí, který nemaj jakoby tadyhle ty ambice a nepotřebujou bejt jako mistři světa mít potřebu bejt v národním týmu a hrajou to v podstatě pro zábavu, jako si normální lidi choděj zahrát fotbal. A v tom shledávám, že je největší problém, že v podstatě vozejčkáři si nemůžou jít jen tak jakoby zakopat, nemůžou obepsat pár lidí, protože a jakoby vyběhnout ven s míčem a za hodinu se vrátit, protože to v podstatě aspoň vyžaduje dva asistenty, zdravý a sehnat v podstatě jako osum lidí na to, aby si byli schopný zahrát ragby je v podstatě nemožný. Jako tadyhle v těch počtech těch lidí, co se tomu věnujou. Takže si myslím, že ten hlavní problém je určit si co se bude dít, tak aby to vyhovovalo těm lidem. Takže náš trenér chce, abychom se zlepšovali, abysme byli nejlepší, abysme vykazovali jakoby lepší výsledky, ale jde o to, že pokud je majorita lidí, který nevyhledávaj tadyhlencten nebo nemaj ty ambice a vyloženě pro ně je to jednou za

tejden se sejít s kamarádama a nějak se sportovně vybit, tak by stálo za zvážení jakoby jakým směrem se to má víst tadyhlecty tréninky.

§ 57 T: Co si myslíte, že pro vás bylo důležitý, tak abyste se vyrovnal s tělesným postižením

a skupinou ragby na vozíku?

§ 58 R: Já bych řek, že to je nejvíc o tom, jako bych řek vržení do ohně. Protože jakoby příbuzný paradoxně toho člověka brzděj, snažej se mu ve všem pomáhat, všude ho vozit, v podstatě mu neustále stát za zadkem, a to ragby nabídne nověj aspekt nebo nabídne, spíš mu ho vnutí ten aspekt toho, že se ten člověk o sebe musí postarat sám což jako ve svý podstatě je lidská přirozenost, že se má starat sám.

§ 59 T: Jak to máte vy?

§ 60 R: Já si myslím, že sem hodně samostatnej, já má teďka přítelkyni tedy snoubenku, takže ta má naopak problém, že když máme nějaký zajetý rituály, jako že ráno mi nasazuje boty, ne jako že by mě to stálo navíc čas, je to v podstatě takovej rituál, jako když si lidi po ránu daj čaj, tak já se oblíkám tak ona mi oblíkne a zaváže boty, protože já bych si je sám nezavázal, takže paradoxně pak když už si ty boty obouvám sám, tak už jako ona má pocit že je něco špatně, jako jestli se na ní nezlobím nebo něco podobnýho. Takže já spíš jakoby vítám to, že se o sebe můžu postarat sám a myslím si, že to po psychický stránce taky tomu člověku neskutečně prospívá. A v tom je právě dobrý to ragby, že ho vrhne do toho ohně a ten člověk se prostě musí jako naučit vypořádat s tím co je, musí se naučit přeležat na vozejk, sám si řešit věci, sám si dělat tohlencto, támhlencto, sám přeležat, ááá i když je to na začátku těžký tak si nakonec myslím, že ty lidi, co u toho vydržej a získaj tu soběstačnost tak by neměnili za to, aby se někdo o ně staral.

§ 61 T: Co na tom začátku je těžký?

§ 62 R: Na ragby?

§ 63 T: Ano.

§ 64 R: Myslím se že to je hlavně fyzicky náročný, že nebo jakoby i mentálně, člověk se musí naučit zpoustu těch věcí, právě jakoby třeba přeležání z auta na vozejk, nebo tak a jde o to, že se to člověk neučí postupně, ale je do všeho vrženej najednou, že jakoby tam to funguje na principu jako že ty lidi si ze sebe dělaj navzájem srandu, takže v podstatě když někdo zdravější přeležá třeba po prkně a někdo horší nepřeležá po prkně, tak ty lidi si z něj začnou dělat srandu a je to prostě jako taková jako negativní motivace, neberu to jako úplně negativní motivaci, že by lidi po

večerech jako doma plakali, ale v podstatě to vezmu, tak jasně беру to tak, že je někdo lepší tak nemůžu bejt ten člověk co se mu budou smát. Takže se začne věnovat tomu, aby to zvládal sám, ale na to se navrtvej další věci, který jakoby se musí naučit, takže v podstatě začátek je hodně fyzicky náročnej v tom, aby dohnal tu skupinu, aby byl na nějaký úrovni, kdy ho ta skupina začne jakoby uznávat aspoň trochu.

§ 65 T: Jak by ho ta skupina uznala... takže na začátku je těžký, aby ho ta skupina uznávala?

§ 66 R: To bych tak jako rozdělil, že na začátku ho jako akceptuje, je to nověj člověk, je to nováček, a jako rozhodně to není tak, že nováček, když něco nezvládá budem na něj hnusný, ale spíš je to takový pošťuchování a ty lidi toho člověka tak trochu nevědomky motivujou k tomu, aby se sám zlepšil, no možná i vědomky. Ale to už je téma na nějakou filozofickou debatu. Takže tak, no teď jsem nějak ztratil nit...

§ 67 T: Mluvil jste o tom, že tam jsou na začátku dvě roviny, že ho skupina akceptuje a ...

§ 68 R: No a pak, že ho v podstatě, no jako že se musí dopracovat k tomu respektu, což znamená jakoby, ale to bude asi i v běžným životě jako když se setkaj dva lidi a přijde člověk do party řekne, že nepracuje tak jakoby ty lidi na něj budou koukat tak mezi prstama a takže si myslím, že to není až tak rozdílný, až na to, že ten vozejčkářskej život vyžaduje víc aspektů toho jakoby respektu.

§ 69 T: Kromě toho hození do ohně je ještě něco, co si myslíte, že má význam?

§ 70 R: Rozhodně tréninky, v tom, že jakoby ten trénink samotnej jakoby zlepšuje fyzičku, kondičku, a myslím, že na vozejku to je asi nejdůležitější věc o kterou by si ty lidi měli starat o kterou by měli usilovat, protože když už člověk si nažene nějakou kondičku, tak mu to neuvěřitelně ulehčí jako spoustu věcí, ať už se jedná o pohyb po městě třeba MHDčkem nebo si cokoliv jako podat, tak jsem zjistil to, že čím člověk má lepší kondičku, tak tím víc svobody mu to nabízí, takže je to takovej jako vedlejší efekt i jakoby do normálního života.

§ 71 T: Čím víc svobody... co pro vás svoboda znamená?

§ 72 R: Pro mě to v podstatě znamená, že se můžu sebrat a když se rozhodnu, že někam jedu, tak se prostě seberu a odjedu, nebo když někdo řekne, večer se de pít, tak vím, že můžu jít a jako jít s nima pít a vím, že se dostanu nazpátek domů a nemusím řešit kdo mi kam pomůže a nemusím jakoby na sebe vázat dalšího člověka a jsem jakoby jedinec, ale nepotřebuju asistenci, někoho, kdo mi bude stát za zadkem, v podstatě tam jdu sám za sebe na svoji zodpovědnost a na svoji odpovědnost zase odcházím.

- § 73 T: Je ještě něco, co si myslíš, že má efekt kromě dvou zmiňovaných? Hodit do vody, fyzicka...
- § 74 R: Asi mě už nenapadá nic konkrétního, nebo nevím, jak to uchopit tu otázku jinak, jako určitě tam ještě něco je, ale teď mě nic konkrétního nenapadá...
- § 75 T: S jakými očekáváními jsi do té skupiny ragby na vozíku přišel?
- § 76 R: Vlastně asi s nulovými, prostě jdu si zahrát nákej sport. Ňakou fyzickou aktivitu, jako fyzická aktivita je osvobozující, tak jako když je člověk v jakýmkoliv stavu, takže to v podstatě bylo jakoby fotbálek s kamarádama. V podstatě se veme náhodně míč, jde se zakopat a jde se domů, nikdo od toho nic neočekává, jako je to taková zábava.
- § 77 T: Vyvíjelo se nějak v čase to jak si vnímal, co se děje ve skupině?
- § 78 R: Pro mě se jako ragby začlo měnit potom co sem skončil s vysokou školou, jsem jako dlouho nevěděl co dělat, tak jsem se víc věnoval ragby, ale jako začal jsem mít nějak ambice, který zas jako postupně upadaly potom co sem zas jakoby nastoupil na vysokou školu, našel sem si přítelkyni, do toho sem tam pracuju, takže v podstatě je to takovej doplněk života, jakoby ten volnej čas, co člověk má, tak ten věnuje tomu ragby a když toho volnýho času má víc, tak se věnuje tomu ragby a když ho má míň tak tomu věnuju míň.
- § 79 T: Jaký by to bylo bez ragby?
- § 80 R: Našel bych si jinej sport jakoby nejsem vyloženě a nikdy sem nebyl úplně člověk, kterej by si našel Ňakou aktivitu a hájil jí na krev, že to je ta nejlepší věc na světě. Kdybych jako nenarazil na ragby, tak věřím, že bych se věnoval něčemu jinýmu, třeba tenis mě zaujal, takže vlastně sem jednou uvažoval, že kdybych měl hodně volnýho času, tak sem uvažoval že bych k ragby hrál eště tenis a bohužel volnej čas úplně nepřibývá, takže nejsem jeden z těch lidí co by se jako sesypali potom, že jejich zábava mizí, takže nikdy jsem nebyl ani za zdrava fixovanej na fotbal, hokej, jako cokoliv na co sou lidi jakoby fixovaný, takže pro mě je to prostě zábava a jsem v tom dobrej a to víc mě to baví, ale nepřikládám tomu větší váhu jako než to relativně má.
- § 81 T: Co se týče vzorů, máš tam nějaký vzory?
- § 82 R: Mám tam vzory, ale přijde mi to takový přehnaný to takhle nazvat, spíš to sou takový, no vlastně nevím, jak bych to nazval, asi vzor bude to nejlepší označení. Když si představím vzor tak je to jako někdo koho glorifikuju, jako by co dokázal, a tak ale spíš sem trochu změnil názor na život, že ten, kdo je jako v Ňaký aktivitě lepší tak je automaticky kompletně lepší, ale plácnu, sou lidi, který se jako kompletně věnujou

ragby třeba aktuálně náš nejlepší český hráč, kterej trénuje ve městě B, tak trénuje několikrát tejdne plus u toho eště dělá atletiku, takže se tomu věnuje hodně. Na druhou stranu v podstatě má časově omezenou práci, takže v pracuje v nějakých daných intervalech a odpoledne má volno, což já bohužel s vejškou si nemůžu dovolit, že bych došel domů a řek si že mám odpoledne volný, to je spíš tak, že mám málokdy nějaký volný čas, takže říct, že v někom z těch lidí mám vzor by úplně nebylo správný, v tom ohledu že ty lidi excelují v jedné části života a já oproti nim exceluju zase v jiné části života, takže jakoby je to takový zcestný souzení jakoby český souzení, česká tradice. Soudit podle těch jednotlivých aspektů. Na vrcholový sportovce se vždycky dobře kouká, takže jako by je tam jako by ta česká závist by se dalo říct nebo jakoby ta pozornost co se soustředí i na ty lidi který se na tom hřišti pohybují mnohem ladněji, než já vědím, kde mají být, jak využívat svůj tým, ale pak jako by co se týče těch mazáků měli jsme tam jednoho, co bejval jako hodně negativistickej a jako ne namyšlenej ale spíš jako od přirození byl takovej, ale spousta z nich sou normální. I když slezou z ragbyaku tak tím nejsou poznamenány, že by to byli jako ragbisti a jdou si popovídat o něčem normálním a je to docela příjemná parta, když se někde sedí a kecá. Není to vyloženě nějaký jako vzhlížení k těm lidem jako uznávám jejich výkony, ale nakonec potom slezem z vozejků a stejně jsme jenom normální lidi jenom si prostě povídáme o něčem. Takže, když to dojde k tomu, že se jde do hospody, tak jsme všichni stejný, a tak to vnímám.

- § 83 T: Vnímáš ty mazáky, že byli pro tebe důležitý vzhledem k tělesnému postižení?
- § 84 R: Nemyslím, že jde jako o ty mazáky, ale o to postižení, protože každý je v podstatě jiný. Někdo je na tom vozejků hůř někdo je na tom líp a myslím si, že lidi obecně tíhnou k tomu, aby se mohli s někým srovnávat a já to mám taky tak. Ne jako vyhledávám, ale víc si všímám lidí, který sou na tom v postižení stejně jako já a jakoby zkoumám co zvládnou a co já ne, takže když najdu vozejkáře co je na tom co se týče postižení stejně jako já a zjistím, že tahle aktivita mu jde a mě ani nenapadlo jí zkoušet tak jakoby se z principu snažím jí jako taky zvládnout, že jako když už jsme na tom podobně, tak bychom měli mít i obdobný schopnosti nebo podobný možnosti a pak jakoby na ragby se to těžko říká, jako těžko soudí, protože tam sou lidi s různěma postiženíma takže nemůžu se srovnávat s lidma, co sou jako mazáci, ale sou na tom mnohem líp i zdravotně než já, takže tam jakoby je to o nějakých i úrovních toho postižení co člověk musí soudit a k čemu jako příkládá váhu.
- § 85 T: Co si myslíš, že by šlo ve vaší skupině vylepšit?

- § 86 R: Effff. Hmmm. Myslím si, že by mohlo bejt lepší, ale to je takový jakoby, no je jednoduchý říct, že po bitvě je každej generál, no já nedělám nic pro to, aby se to zlepšovalo, ale myslím, že by bylo fajn, kdyby se ty lidi spolu víc zžili jako kamarádi, že takhle jsme jako spoluhráči a jakoby kamarádi, trochu známý jako takhlejc, ale myslím si že by nevadilo, že by se ten tým budoval i po osobní stránce ne jen po tý profesionální a myslím, že by občas moh bejt, vlastně docela často, jako lepší přístup ať už k nováčkům co se tam objevujou, ať už k lidem co nemaj jako ambice se tomu věnovat vrcholově a pak k asistentům, to nevím jestli sem říkal, jako chování k hráčům a asistentům co se tam vyskytují, protože ty lidi se toho málo vážej, že tam ty asistenti docházej zadarmo ve svém volném čase a v podstatě tam dělaj první poslední o co jim řeknem, nemaj za to zaplaceno a přijde mi že ten přístup k nim je kolikrát jako tristní a pak se všichni divěj že jako nemáme asistenty a že nemáme rozhodčí, takže to jako považuju asi za hlavní problém, na druhou stranu si myslím, že to není problém vozejkářů, ale je to problém obecně a ten vozejk je tam jenom jako doplněk a věřím tomu, že spousta zdravých sportovců nebo zdravých týmů je na tom stejně a tyhle problémy tam vznikaj uplně stejný takže si zase nemyslím, že by ten vozejk na to měl nějakej extrémní vliv.
- § 87 T: Je ještě něco, co si myslíš, že by šlo zlepšit?
- § 88 R: Asi nic konkrétního nebo nic o čem bych si troufal mluvit, protože člověk má takový svoje vize, ale já nerad mluvím o věcech o kterých nic moc nevím, takže jakoby jak to říct, nebudu třeba mluvit do financí, já se jim nevěnuju a nerozumím, takže nebudu nikomu říkat jako co má dělat, nebudu tvrdit, že to umím udělat líp. Myslím si, že se dá něco dělat, ale jakoby nebudu ty lidi, co to dělaj pomlouvat nebo cokoliv jakoby řešit v tomhleto ohledu, protože já o tom nic nevím a dělat to za ně nebudu a nikdo jinej to za ně vlastně taky dělat nebude, takže darovným koni, prostě, na zuby nehlěď a prostě berme co je.
- § 89 T: Máš v tý skupině nějakou funkci?
- § 90 R: Teoreticky (smích) jsem kapitán developmentu, ale myslím si že ty funkce jsou taková jako dekorace, že to je pěkný, že se o někom řekne ten dělá tohleto a ten támhleto, ale nakonec se jakoby neexistuje žádná pevná hierarchie, samozřejmě sou lidi co jakoby zaštitujou celý ragby, zařizujou aby byla hala, aby bylo kde hrát, aby byli lidi co pomáhaj, tak ty stojej na vrcholu tý hierarchie, ale nakonec když se ty lidi dostanou třeba, jako náš trenér nebo Jarda, který zařizujou aby se to ragby mohlo probíhat v tý formě jaký probíhá áááá ve svý podstatě, když se ten tým sejde

tak se ta hierarchie vytvoří na místě, ne nijak cíleně ale prostě ty lidi už vědí kdo je horší, kdo je lepší, kdo koho má poslouchat áááá je to takový jako mobilní. Podle toho, z jakých lidí se ten tým poskládá, tak taková hierarchie tam vzniká.

- § 91 T: Jak si myslíš nebo jaký možnosti otvírá skupina pro lidi se získaným tělesným postižením?
- § 92 R: Já bych to zas přirovnal k normálnímu sportu zdravých lidí. Já si nemyslím, že by to jakoby, teda vyjma toho, že ty lidi si můžou zlepšit kondičku a dozvědět se jakoby informace z prostředí toho svého postižení na který se třeba jako boje zeptat někoho jiného, ale vyjma tadyhle těch věcí, o kterých sem mluvil, že to je v podstatě jako normální sport v podstatě, když se zdravý člověk nevěnuje žádnému sportu nebo žádný aktivitě, tak vlastně zleniví a projeví se to na jeho fyzický stránce. A myslím si. Že to samý je u vozejkářů, je to u nich zase o něco víc vidět.
- § 93 T: Takže když to dáš jako na sebe, tak ty možnosti, tam vnímáš jako fyzická aktivita...ještě něco ti to otevřelo, nějaký možnosti?
- § 94 R: Když vynechám jako to, že se můžu chlubit lidem, že jako hraju ragby a lidi většinou koukaj divně a samozřejmě je to jako zajímavá, tak si myslím, že to jako nenabízí nic jakoby zajímavýho, nic o čem by se dalo mluvit tak jakoby... tak jako je dobrý mít kontakt mezi lidma co sou jako mazáci, který sou zkušenější na tom vozejk, takže když budu chtít objednávat novej vozejk, mám pár lidí za kterejma můžu jít, když třeba budu chtít objednávat auto s úpravou pro ruční řízení, tak tam máme klučinu, kterej prodává tyhlecty auta a umí to zařídit, takže je to spíš takovej seznam kontaktů, jakoby který můžou tomu člověku pomoci, jakoby jít tím životem dál bez nějakých větších problémů a když na nějaký problém narazí, tak má pár lidí, kterých se na to může zeptat a když ten člověk ví, tak mu rovnou řekne a pokud ne, tak ho zpravidla odkáže na někoho, jiného.
- § 95 T: Michale, na závěr bych se Tě zeptal, kolik Ti je let?
- § 96 R: Je mi pětadvacet, za měsíc šestadvacet.
- § 97 T: Pracuješ nebo školu už máš hotovou?
- § 98 R: Studuju druhým rokem. Takže ještě rok bych chtěl studovat a pak zvažuju co dál. Pravděpodobně bych si chtěl dodělat inženýra, ale zvažuju, že ho budu dělat dálkově s nějakou prací, ale jinak nepracuju.
- § 99 T: Máš partnerku si zmínil, jseš před svatbou...
- § 100 R: Vypadá to tak (smích).
- § 101 T: Jak dlouho seš na vozíku?

- § 102 R: Šest let, že se to začíná slejvat...
- § 103 T: Ragby hraješ jak dlouho?
- § 104 R: Pět let, sem začal téměř jako něco přes rok po úraze.
- § 105 T: Dobře, to je na takový medailonek, na představení osoby
- § 106 R: V pohodě...
- § 107 T: Tak já mockrát děkuju.
- § 108 R: Nemáš zač.

Příloha E - Rozhovor Václav (1:06:51)

§ 1 T: Václave, já bych se vás chtěl zeptat, jaký byl život před úrazem?

§ 2 R: Před úrazem, já jsem byl hodně aktivní člověk, takže já jsem sportoval hodně. Jsem hrál fotbal vlastně u nás. Chodil jsem do posilovny každý den, a ještě jsem dělal hasičský sport. No a pracoval jsem. Vlastně když jsem, já jsem nedokončil stavební průmyslovku, tak jsem se vyučil zedníkem, začal jsem pracovat na stavbě. Já nevím, asi tři roky jsem pracoval. No a pak jsem začal pracovat v podniku na Dolních Mísečkách, začal jsem dělat na svařovně manipulanta a začal jsem studovat znova dálkově maturitní obor. No a pak přišel vlastně úraz, takže se všechno změnilo ze dne na den. No a ještě jsem, jsme byli s kamarády na dovolené v zahraničí, kde se to vlastně stalo. Pak jsem byl převezen do měata F, z města F do města B. Tam jsem ležel pět měsíců, protože jsem, zjistili, že jsem ještě infekční, že jsem tam něco chytil v tom zahraničí. Takže jsem tam musel skoro pět měsíců ležet na vlastně infekčním. No a potom mě převáželi tady, kde jsem byl taky skoro šest měsíců, rehabilitoval. A tady vlastně už jsem se začal seznamovat s těma kamarádama, co sportujou a takže jsem začal atletiku. Ještě vlastně, než jsem odjel, tak mi tady kamarád přivezl disky a kuželky a já nevím, co všechno se tam dělá ještě. Tak jsme tady dole házeli s terapeutkou. No a potom už jsem zase se seznámil s novými lidmi na atletice, že a tam jsem potkal Františka, s kerým teď hraju ve městě B a František mě právě přivedl na to ragby. Pořád jsem to oddaloval. Pořád jsem jako nechtěl i když kolektivní sporty vlastně mám nejradši. A měl jsem z toho takový strach spíš. A pak jsem byl v Parapleti. Chvilku jsem byl doma a pak jsem jel rehabilitovat do Paraple a tam jsem potkal kluky. A ty mě pořád taky: „Pojď, pojď na ragby, běčkaři, my ti ukážem“. A nějak jsem to nestihnul tehdy. Jsem tam byl krátkou dobu, jsem tam byl jenom tři týdny, tak jsem ten jejich trénink nestihnul. No a potom mě to tak jako nakoplo. Říkám: „Však, áčkaři, já vám ukážu.“ Tak jsem se potom bavil s tím Frantou a říkám, přijdu teda na trénink. Tak jsem přišel na trénink a hned prvních deset minut a už jsem viděl, že u toho zůstanu.

§ 3 T: Kolik vám bylo, když se stal úraz?

§ 4 R: Když se to stalo, bylo mi ještě 22. Bylo to vlastně dva měsíce před třetí a dvacátými narozeninami, takže 22, no. Teď to budou čtyři roky, takže už to uteklo, 2015.

§ 5 T: Říkal jste, že to bylo v zahraničí? A co se stalo?

- § 6 R: V zahraničí, no. Byli jsme s kamarády na dovolené, čtyři kluci jsme byli. A vlastně se to stalo hned první den. My jsme přijeli, jako přijeli jsme večer, že, přespali jsme a ráno druhý den nebo dopoledne jsme se šli koupat do bazénu. A já mám pocit, že už se mi to tam stalo, protože přesně nevím, co se dělo. Já jsem měl výpadky úplně šílené, protože jsem se pak topil ještě v moři nějak několik minut. Asi dvacet minut jsem byl pod vodou, než mě vytáhli. Takže ta paměť nebyla až tak optimální, když jsem se probral. No, my jsme skákali do bazénu teda, po tom jsme šli do moře, a to už mi říkal ten kamarád můj, že mi bylo špatně, že jsem si stěžoval, že mi je zle. Tak já už mám pocit, že když jsme skákali do toho bazénu, že jsem na dno narazil a už se tam něco stalo. No a potom v tom moři už jsem se dostal do bezvědomí a vlastně. A taky Češky mě zachránily svým způsobem, protože říkaly tomu mému kamarádovi: „Ten váš kolega, on je nějaký profesionální potápěč?“ „Ne, proč?“ „No, že by trénoval, však on už dvacet minut jako plave hlavou dolu.“ To není možné, no, tak pro mě šli a už jsem nedýchal, jenom oči jsem měl prý otevřené a pak si pamatuju takové útržky jako z té jejich nemocnice tam, že jak mě převezli, tak že se mě anglicky ptal, jestli můžu něčím pohnout, tak už jsem nehýbal ani rukama, ani nohama. No a potom jsem upadl do kómatu na dva dny. No a já nevím ani, jak dlouho jsem tam ležel. Já si myslím, že 14 dní jenom jsem tam byl. No a pak mě letecký speciál převážel právě do města F na nějaký čas. Tam jsem byl chvilku a pak do města B na spinální jednotku. Takže to bylo takové. Nepamatoval jsem si ze začátku nic, ani čísla, ani PINy. Rodiče, když přišli, tak jsem nepoznal tetu. Takže jsem byl takový, než se to srovnalo, no. A nějak jsem to tak nějak neprožíval. Já jsem spíš ani nevěděl nebo mi nikdo neobjasnil těch prvních pár měsíců, co se vlastně děje nebo, jestli budu se hýbat nebo nebudu se hýbat. A tam jsem trefil dobrou terapeutku ve městě B. Ta mi dávala záhul. Mně se moc nechtělo, já bych pořád spal. Já jsem byl takový. No a ta mě nutila, nutila, až jsem se potom jako jsem byl takový lepší, když jsem šel tady. No a tady jsem chytil znova dobrou terapeutku, která mě do všeho nutila, a tak jsem se z toho tak nějak dostal.
- § 7 T: Říkal jste, že se vám vlastně změnil život z minuty na minutu. Co se vám změnilo všechno?
- § 8 R: Tak v podstatě ten základ, že jo. Že člověk se o sebe nedokáže postarat. Je závislý na někom a z počátku jsem ani sám nedýchal. Jsem byl na přístrojích, kdy jsem měl v ústech trubku, která za mě dýchala, protože jsem měl nějaký zánět v plicích a najednou člověk neví, co bude nebo... Měl jsem, koupil jsem si auto a teď jsem, už

jsem zase přemýšlel, co teď. Ještě jsem ho neměl zaplacené, že? A ono je jako hodně věcí, které člověk neumí nějak korigovat. Takže jsem byl takový, no, nevěděl jsem, co se bude dít.

§ 9 T: Co vám běželo hlavou?

§ 10 R: Já jsem se tak nějak snažil na to nemyslet. Akorát si pamatuju, že poprvý, když jsem ležel, tak mně hrála jedna písnička pořád dokola v rádiu, Crash Dummies. To byla kapela, a to jsem jako, na tom jsem se tak, o to jsem se tak nějak chytil. To se mi líbilo a vždycky, když to hrálo, tak se mi zlepšila nálada. A jinak jako to, co se dělo v tom městě F, to si ani až tak nepamatuju a potom ve městě B, jak už jsem rehabilitoval, tak už jsem přemýšlel jenom, jak se dostat co nejdál. Jak se posunout vpřed. A nějak jsem nepřemýšlel nad tím, co bude, až přijdu domů. Jako to bylo asi to nejhorší, když člověk se odsud dostane domů a do toho běžného života. A najednou zjistí, že ty bariéry jsou úplně všude, že? A jak to berou ti lidi, že jako rodina to, myslím si, že brala hůř než já. Ti byli z toho na nervy. Ale tak nějak jsme se s tím zžili už a teď je to zas tak, jak před tím akorát jezdí člověk na vozíku.

§ 11 T: Kde vnímáte ty bariéry, o kterých jste mluvil?

§ 12 R: Třeba já bydlím na vesnici, že, a i sjíždění z patníku a nastupování do auta, do domu. My máme schůdek, že? Teďka už mi to nevádí, to normálně skáču, že, ale před tím jsem byl ještě takový vyjukaný, tak jsem neviděl. Když člověk jde na fotbal nebo někam nebo do obchodu, tak se tam nedostane, že? Tam jsou všude u nás schody. A zase jsem postupem času zjistil, že ta naše vesnice na tom není až tak špatně, protože do lékárny, k lékaři a tak podobně všude máme bezbariérový přístup. A člověk to za zdrava až tak nevnímá, až potom, když je na tom vozíku. I ta rodina to začne vnímat jinak. Takže hlavně tohle, no. To cestování ze začátku, že? To bylo takové. Já jsem potom si koupil svoje auto, a tak zase odpadlo hodně starostí rodičům. Tím, že jsem začal sportovat, tak mě vozili, kdo z rodiny měl čas, tak mě vzal na trénink. Začínal jsem ve městě G, protože atletika ve městě B nebyla. Takže jsem začínal tam a. Já si to moc ani nepamatuju. Ty špatné věci zapomínám většinou rovnou. Vždycky je vymažu a přemýšlím jenom, co bude zase.

§ 13 T: Co pro vás bylo nejtěžší?

§ 14 R: Nejtěžší, tak tehdy jsem měl ještě přítelkyni, to bylo asi nejtěžší, protože se neuměla smířit s tím, že jako by měla být s klukem na vozíku. To bylo asi to, to hlavní. A ta rodina, jak to brala, no. Ti to prožívali víc než já a to mě tížilo nejvíc asi. Jinak to, že se o mě musí starat. To bylo takové, protože já jsem byl vždycky takový

jako hodně soběstačný a celý víkend mě neviděli doma a já jsem byl pořád někde. Takový živý jsem byl člověk. Asi tadyty věci, no. A po tom, když je člověk závislý na někom, tak, tak to mi dělalo problém, no. Třeba tady když jsem byl ve městě B nebo tady, tak mě to až tak nevadilo, protože jsem si říkal: „Je to jejich práce, že.“ A pak jsem šel domů a říkám: „Já nechci, aby to dělala mamka nebo tat'ka.“ No a pak když jsem začal ty sporty a kluci mi ukázali, co všechno jde, tak jsem se začal ve všem zlepšovat. A udělám si to všechno sám. Jediné, co tak příprava jídla, to mně dělá problém, protože nemáme přizpůsobenou kuchyň doma. To je asi tak jediné a jinak už všechno sám.

§ 15 T: Jaká pro vás ta závislost byla?

§ 16 R: Bylo to těžké, že? Protože já jsem nevěděl, co všechno jde a nejde a cévkování a čípkování a přebalování a oblékání. A to všechno, než se to člověk jako naučí, tak to bylo takové, no. Oni mi pomáhali se vším, že? Ve sprše a na toaletě, a to jsem nechtěl, no, tak jsem makal, makal, až jsem si to všechno začal dělat sám.

§ 17 T: Nechtěl. Jaká ta pomoc teda byla?

§ 18 R: No, je to takové nepříjemné, když vám je 23 let a stará se o vás vlastně mamka, jak kdybyste byl mimino, že? Takže je to takové jako. Člověk si asi na to zvykne časem, když je jako hodně, ale tím, že ty ruce fungují ještě jakžtakž, tak jsem se to nějak snažil, aby to nemuseli dělat. A než ten člověk zesílí a jedno s druhým, že? Ty přesuny a pak už zkouší. Už ví, že může to nebo tamto a zkouší se svlíct a oblíct a už se osamostatní úplně.

§ 19 T: Zmínil jste, že sport pro vás hrál vždycky důležitou roli v životě.

§ 20 R: Hrál, no. Já jsem hrál fotbal. Sice to byl takový vesnický fotbal, co jsme hráli, ale jako naplňovalo mě to. Chodil jsem na ty tréninky a takhle. Bylo to takové uvolnění po práci. Vyčistil si člověk hlavu u toho. Uvolnil endorfiny nějaký, že? Já už jsem jako byl založený od malička sportovně, protože fotbal jsem začal hrát asi trochu později, asi v osmi letech, ale školu jsem reprezentoval v atletice a jezdili jsme Macdonald cupy jsme objížděli a takové věci, takže člověk pořád byl jakoby v tom záprahu sportovním. Dokonce mě chtěli na sportovní školu. Dneska toho lituju trochu, že jsem tam tehdy nešel. Jsem zase měl ty svoje kamarády a tam jsem neviděl v tom nějakou změnu velkou tehdy. Teď bych asi volil jinak, takže tak, no. A vždycky, když se něco, když bylo něco špatně nebo, když člověk měl jako špatnou náladu a šel si zasportovat, tak to všechno bylo jinak. To bylo, tohle mi hodně

pomáhalo ve všem, no. I za zdrava, i teď. Takže ten sport byl důležitý nebo si myslím, že je.

§ 21 T: Jak jste začal po tom úraze přemýšlet co se toho sportu týče nebo těch aktivit, které byste mohl dělat?

§ 22 R: Já jsem nějak ani jako nějak jsem moc nesledoval v televizi, jak byla třeba paralympiáda nebo něco, tak jsem to nějak, nějak to šlo mimo mě. Takže jsem ani moc jako nevěděl, jaké jsou možnosti pro ty vozičkáře. No a potom když jsem se seznamoval postupně s těma lidma, tak jsem zjišťoval, co všechno se dá dělat. No a to ragby mě teda oslovilo nejvíc asi, no.

§ 23 T: Jak jste se o něm dozvěděl?

§ 24 R: To když jsem začal tu atletiku a jak už jsem říkal, ten kamarád Fanda z města G, tak ten mi řekl právě o tom, že to dělá a že vypadám na dobrého fadrouše, jestli bych to nechtěl zkusit. Tak tak dlouho, až jsem tam teda začal chodit. No a už jsem u toho zůstal. A není to ani tak dlouho, co to dělám. Je to snad druhý rok. Protože rok jsem vlastně byl tady a ve městě B a rok jsem potom doma tak hnípal trochu popravdě. Pak jsem začal, no.

§ 25 T: Co bylo tou hlavní motivací, že jste se pro to teda rozhodl?

§ 26 R: No, že ti z města A tak do mě ryli, tak jsem říkal, musím jim ukázat, tak jsem tam šel a jsou tam, tam jsou samí správní kluci. Tam není nikdo, kdo by byl... Jako nebyl normální. Takže tam je to super a ta parta hlavně těch lidí. Není to zas jenom o tom sportu, že tam jsou samí dobří kluci, no.

§ 27 T: Jak fungujete jako parta?

§ 28 R: Já si myslím, že dobře. Máme, trénink máme, nemáme tak často. Máme sice jenom jednou týdně, protože není tam ten prostor. A fungujem jako správná parta, no.

§ 29 T: Takže trénink máte jednou týdně a mimo to se ještě scházíte?

§ 30 R: Tak s klukama teďka začali hodně z těch ragby dělat tu atletiku, takže na tréninky, takže se potkáváme i tam. To zas dělám třikrát týdně trénink, takže já mám akorát ve středu volno. A jinak trénuju, se snažím trénovat. Občas mě někteří lanařili do práce. Zase jsem to jako rok odkládal a teďka už zas o tom uvažuju, ale říkal jsem, že dokud jsem mladý a můžu tomu sportu dát všechno, tak se budu orientovat na tu sportovní stranu, protože mě to naplňuje a baví mě to. Jsem se i v atletice jsem se dostal už na mistrovství světa, takže má to nějaký smysl. A v ragby taky vlastně jsem se dostal do té širší nominace, tak jsem tam byl i ve Finsku na Evropě. Jsem nasbíral hodně zkušeností. Sice jsem nehrál až tak. Vždycky, když už bylo rozhodnuto, tak jsem spíš

jel na ten plac, ale člověk, zas ho to jako povzbudí, aby zase se snažil něčeho dosáhnout v tom sportu. Tak uvidíme, jak to bude v dalších letech, no.

§ 31 T: K čemu vás to ještě povzbudí?

§ 32 R: Povzbudí, povzbudí. Nevím, ale má z toho dobrý pocit člověk. A povzbudí jako povzbudí, ale taky jsem přišel na to, že tím sportem, když jezdíme na ty výjezdy někam, tak zase se člověk dozví hodně nových věcí, co všechno může na tom vozíku a taky se více osamostatňuje tím, když prostě někde vyrazíme. Že když jedeme, já nevím, třeba šest vozičkářů a máme jeden doprovod, tak se naučí hodně věci si dělat sám zase. Že tady v těch věcech je to dobré, no.

§ 33 T: Co třeba se naučíte? Co vám to přináší?

§ 34 R: Jako získáváme nové, získávám nové informace třeba. Třeba před tím jsem hrál jakoby bez ničeho a teďka už jsem zjistil, že existují nějaké urinály a takové pomůcky, které usnadňují tomu člověku život. Ze začátku jsem si to nechával nasazovat, teďka už si to dělám sám. Už jsem viděl, že někdo je na tom hůř a dokáže si to nasadit. Tak říkám, já musím taky, to není možné, aby to nešlo. Zase ta sprcha, že, ta koupel atd. Tak si říkám, nebudu si od cizího člověka nechávat pomoci, já si to zvládnou sám. Takže je to, no. A potom ty přesuny, protože někde přijedete a postel je někde skoro na zemi. A člověk si řekne: „Nenechám si pomoci, musím to vylézt.“ A zas zjišťuje, že dokáže toho víc a víc. Takže je to takhle. A když někam vyrazíme, že, máme nějaké toulky, když máme čas zrovna, tak zase člověk jede sám, nenechává si dopomoci. Je to dobré, no, ty výjezdy. A zjistí člověk, co umí, co neumí, co může zlepšit zase. Vždycky jsem měl strach sjet patník deset centimetrů a dneska vyskočím na patník, co má dvacet i třicet. Zase s tím Frantou, když někde jsme a já se někdy nestačím divit, co on dokáže všechno. To je neuvěřitelný. Jsme přijeli, byli jsme třeba v Berlíně, jeli jsme tramvají, tramvají to bylo, trolejbus nebo něco takového. Byly prostě tři ty vagony nebo ty, já nevím, jak se to řekne a jeden byl bezbariérový a on si vlezl zrovna byl jako vstup byl bezbariérový do všech, ale musí člověk dávat pozor, to už jsem teďka zjistil, třeba metrem, když jsme jezdili v Londýně nebo tak podobně těmi vlaky, tak ten vagon každý má označení. Jako je tam vozičkář a to sice vstup do něho je bezbariérový, ale potom je třeba zastávka, kde není rampa a je tam nějaká ta elektronická. No a on právě nastoupil do špatného toho vozu, kerej nebyl bezbar a my jsme všichni byli v jiném. A borec vyskočil skoro z půlmetra po zadních. Jsem nestačil hledět, že to zvládá. Takže takové věci jsou, se dějou.

- § 35 T: Takže vy se vzájemně podporujete.
- § 36 R: My se spíš hecujeme. My rýpem jeden do druhého a to nás tak nějak povzbudí. Tam jsou spíš ti aktivní vozíčkáři, co se týká toho sportu a takovýhle prostředí lidí, takže tam není problém. Horší je, když třeba někde jste v tom rehabilitačku a jsou tam nějací vozíčkáři, kteří jsou takový neaktivní, tak to si nemůžete dovolit, že, do něho rýpnout. To ho spíš urazíte a na to si musíte dávat bacha. A když děláme to ragby, tak tam jsou kluci, kteří jsou, kteří to neřeší. Ty to neumíš? A dělaj si z toho srandu a člověk je, nebudeš si ze mě dělat srandu, musím se to naučit. Takže spíš takhle, takovým stylem, no.
- § 37 T: Jak poznáte, do koho si můžete rýpnout a do koho ne?
- § 38 R: To zjistíte, když se urazí ten člověk nebo něco. Aj, asi toho bylo moc. Tak je to takové, no. A potom zas ti starší, co tam jsou, tak k nim si to člověk nedovolí, že? S těma mladýma máme takovou, no. Asi tak nějak.
- § 39 T: Co ti starší hráči pro vás znamenají?
- § 40 R: Tak určitě k nim máme velký respekt, protože hodně z nich je tady od zrodu vlastně toho ragby. A pomáhali to stvořit, tvořili podmínky pro nové hráče atd. A rozběhli ten sport u nás v republice. Takže spíš k nim vzhlížím a naučí hodně, no jako hodně nových věcí, o kterých člověk nevěděl a co dělat jinak, co se dá dělat líp. Takže k nim spíš vzhlížím, no, k těm starším.
- § 41 T: Řekl jste, že naučí hodně věcí. Které to jsou?
- § 42 R: Tak třeba, když jsem jezdil na tréninky, tak jsem si nechával nakládat vozík do auta. Tak mě ukázali, jak to dělat, že si ho tam člověk dá sám. A tak to jsem už okoukal i u těch mladých. A taková ta podpora, co se týká jako i doma třeba vztahů atd., tak ti starší už přecejenom jsou na tom vozíku třeba třicet let a tak vám poradí, co dělat jinak. Nebo i jak jsem říkal s tou přítelkyní, že jsem měl prostě pocit, že jí nedám jako všechno na tom vozíku. A tam jsou kluci, který mají děti, rodiny, normálně fungují a ukážou vám, že to jde. Že není problém s tím. Když to ta ženská bere, tak se to dá všechno zvládnout v pohodě. Třeba takové věci, cestování, že si člověk na vozíku může dovolenou úplně stoprocentně užít. A zase kontakty a tak dále získáváte od těch starších a jako hodně nových věcí, který ale jako nečekáte. Taková věci, co jsem třeba neznal. To vás tady nikdo nenaučí nebo neinformuje o tom, že to existuje. A ti starší už o tom všem ví, a tak vám to všechno poradí, pomůžou vám. Jako s nima se dobře jedná. A zas ten Fanda, ten mě naučil strašně hodně věcí. A taky je mladý člověk, který žije s přítelkyní, taky všechno klape a člověk vidí, že to jde.

Takže to, je to fajn. Řekl bych, že i vznikají takové nové kamarádství, které si někdy říkám, že jsou lepší než ty, co byly před tím, když jsem byl chodák. Nikdo nikomu nic nezávidí nebo tak a všichni jsou takový, spíš se snaží pomoci, než aby, že je to takové fajn.

§ 43 T: Řekl jste, jak se scházíte. Jak fungujete jako skupina? Jak byste popsal fungování vaší skupiny?

§ 44 R: Taková rodina. Já bych řekl, že jsme jedna velká rodina, že náš trenér Pavel, to je takovej táta. Dědek mu říkáme někdy a my jsme takoví jak bratři, no. Nemáme ani tajemství žádné před sebou, o všem se bavíme otevřeně. Když někdo má nějaké zkušenosti nové, tak si je vyměníme. To je takové fakt prima kluci, jak jsem říkal. Není nikdo, kdo by byl nějaký nenormální nebo. Tam jsou všichni pohodáři, no, rodina.

§ 45 T: Kolik vás je?

§ 46 R: No, to vám neřeknu přesně fakt z hlavy.

§ 47 T: Plus minus.

§ 48 R: Ale na trénink nás chodí asi tak těch osm, deset. Z toho tam jsou dva chodáci, co nám chodí pomáhat mladí, 15, 17 roků. Od vlastně jednoho z vozičkářů to je synovec a jeho přítelkyně. Tak ti nám chodí pomáhat. Zase mladí lidi, že a jezdí s náma i když se jezdí liga nebo nějaký pohár v Polsku nebo něco. Takže s náma jezdí, takže jsou s náma. Takže tak, no. Jsou tam, někteří jsou více aktivní, někteří jsou méně aktivní, přecejenom někteří maj tu rodinu atd. Takže nechodí tak často. A pak jsou ti, co třeba ten Franta, ten tím žije. Nevynechá snad ani jeden trénink za rok. Pepa atd. Samí fajn lidi. Rozhodčí tam máme jednu, která je taky od pána, co se zabývá invalidními vozíky, dodává je. Tak ta tam dělá rozhodčí, chodí nám tam taky pomáhat a je taky super úplně holka. Já tam jsem celkem čerstvý, já tam jsem vlastně nejmladší. Tak hned jsem zavedl móresy, co byly u nás ve fotbale, když jsme hráli. Říkám: „Ukončení sezóny, ne, musí být.“ Musíme to nějak probrat, co jsme dělali špatně a tak dál. Takže jsme objednali restauraci, tak jsme si všichni sedli, pokecali jsme, popili jsme, pojedli. Byla sranda. A zas ti staří říkali: „No, to zas bylo třeba někoho takového nového, že jste to tak vyhecovali, bylo to fajn a všichni byli spokojení, zas taková akce nějaká byla.“ No, takže, zas když někdo přijde, tak přivede, přinese něco nového.

§ 49 T: Se scházíte teda i mimo ty tréninky nebo turnaje?

- § 50 R: Jo, jo, jo. Jezdíme i třeba na návštěvu k sobě domů. Pořád jsme v kontaktu, píšeme si, že dneska už ta moderní doba, Messenger atd, takže. Máme skupinu i na Messengeru a možná tam píšeme nějaké nesmysly, takže. Tak nějak fungujem, no.
- § 51 T: Jak daleko dojíždíte na trénink?
- § 52 R: Já to mám nějakých pětatřicet kilometrů asi, takže to nemám až tak daleko. Takže, já jsem tady kousek. Ale oni to tak mají všichni, akorát ten Fanda je z města G, tak ten jezdí přes sto kilometrů, tak ten to má dál. Tak potom je našťvaný, když nás třeba přijede málo na trénink. A jinak jsou všichni kluci tak z okruhu města B. Pak ještě Pepa je z města H, takže to není až tak daleko. Všichni jezdí autem, takže tam není problém. Většina je z města B, tak to mají kousek. Na atletiku taky, tam jezdím vlastně kousek vedle na stadion. Není to až taková hrůza.
- § 53 T: Jaký to bylo poprvý, když jste si sed do toho vozíku?
- § 54 R: No tak bylo to něco úplně jiného než klasický vozík, že. Ještě v takové blbě poloze tam člověk sedí, ale je to úplně něco jiného. Ten vozík je takový aktivní a tak dále. Potom, když začla ta hra, tak jsem si říkal: „Jsem nabušený, jim tam ukážu.“ Po pěti minutách jsem zjistil, že to asi až tak nepůjde hned, zadýchaný po deseti metrech, hotový, žádná fyzicka, že. Člověk si myslí, že ji má, ale zas je to úplně jiný pohyb na tom, jiný vozík, jiný pohyb. Takže je to takové jiné, no. A pak zjistíte, jak už mají nacvičené ty taktiky a tak dále. A vy v tom plavete jak. Jsem na to koukal, já jsem říkal: „To není možné, že to mají tak nacvičené.“ Tak jsem do toho šel. A ještě teď jsem se do toho nedostal a to už hraju delší dobu. A ještě, a pořád je toho hodně nového na každém tréningu, na každém zápase. Takže je pořád co pilovat. Snažil jsem se přivést i nové hráče do klubu, ale nějak se to nedaří, jsou, nenadchlo je to třeba až tak. I když ten jeden byl nadějný a byl moc mladý a nemá auto, takže pro něho by byl problém se dopravovat na ty tréninky, že. Neměl ho kdo vozit, takže má s tím problém. A teďka tady je zase nějaký čerstvý, tak jsem mu, ukazoval jsem mu videa, jak to chodí. Tak říkal: „Jé, pojedu na trénink.“ Ještě má ale krunýř, tak moc nemůže, má. Až na tom bude líp. Už se těšíme, až půjde s náma.
- § 55 T: jo, jo...
- § 56 R: Taky mladý kluk, těm starším se moc nechce. Když jsem ležel ve městě B, když jsem byl na reoperaci, tak tam byl pán starší, ne starší, mladý byl, však čtyřicet roků není starý člověk. Já mu říkám: „Tak pojed' s náma na ragby, máš dobrý trup, všechno, prsty celkem, ty bys nám hodně pomoh.“ „Víš, tam, to, mě to nebere.“ Mu se nechce: „Já mám doma, já mám malé děti.“ To je nejčastější výmluva, malé

děti. Když někomu se, někoho tam prostě člověk nedostane. Těch vozíčkářů je hodně, teď nevím, co byla, u čeho jsme začli, jsem se zas do toho nějak zamotal.

§ 57 T: Ne. Já bych se vás teď zeptal, co vám ragby přináší?

§ 58 R: V jakém smyslu?

§ 59 T: Co vás napadne.

§ 60 R: Bych řek, že úplně všechno. Přátelství, vyžití sportovní, je to takový. Já bych řek, že je to to, na co se těším celý týden, když půjdu zas na trénink nebo, nebo když bude turnaj. A uvidím nejenom ty kluky, které, s kterými trénuju, s kterými hraju, ale i ty protihráče, protože tam se kamarádíme úplně všichni, tam není, že by, že bysme se nesnášeli, protože to je náš rival, že, v zápase. A když už je vyhrocený zápas, tak stejně po zápase si podáme ruce a zase jsme kamarádi, takže je to, je to něco, co mě naplňuje, to ragby. Baví mě to. A když se nedaří, tak jsem z toho špatný. Tak uvažuju, co zlepšit, co dělám špatně a mám z toho hlavu jak balón. Potom, když zas to jde, tak zas jsem spokojený chvílku. A i tak nejsem spokojený, protože pořád se snažím to někde posunout dál. Takže tak.

§ 61 T: Co vám ještě, kromě přátelství, přináší? Napadá vás ještě něco?

§ 62 R: To sportovní vyžití, to vybití nějaké, že člověk prostě si vyvětrá hlavu, něco dělá, má dobrý pocit z toho, že něco dělá. Nové možnosti mi přináší ragby. Cestujeme, jezdíme na ty, na tu ligu, že, člověk se podívá třeba na místa, kde nikdy nebyl. Třeba loni jsme byli v tom Finsku, byl jsem v Německu v Darmstadtu, jestli to říkám správně. Letos se zase podíváme do nových zemí, protože je tam naplánovaná Barcelona, kde jsem nikdy nebyl, Lucembursko, které pro mě je zajímavá země. Takže to cestování určitě, zase nové lidi pozná člověk, když se někam jede. Už znám hodně těch kluků z Německa, z Polska. Jazyk zlepšuje člověk tím, když někam vyrazí, že, tak se všude většinou mluví anglicky. Takže zas člověk piluje angličtinu trochu, i když já jsem strašný v angličtině, používám tři fráze pořád dokola. Takže tak, no.

§ 63 T: Jaký ještě možnosti vám to otevírá?

§ 64 R: Možnost asi být samostatný taky, že jezdíme každý většinou svým autem, když se jezdí po té republice. Dělat si některé věci sám a nevím, co ještě bych tak. Zas poznat to tělo svoje.

§ 65 Jako líp. A jak to funguje, jak to pracuje. Protože já mám takovou, já mám takové svoje přípravy vždycky před zápasem, takže dávám si pozor, co jím a tak dále. Když jsem doma, tak to neřeším, že. Jím páté přes deváté, to mi je jedno. Takže tady to.

Zase třeba cestování letadlem, že. Jsem si to neuměl představit na vozíku jak, to může fungovat, teď si lítám pětkrát, šestkrát za rok. Takže tady to. Zas předávám ty zkušenosti potom dál potom, když třeba tady ležím. A co všechno nabydu z toho ragby nebo z té atletiky, když někam jedeme, tak zas to těm klukům tady řeknu, jak co chodí a tak dále. Když se mě hodně ptají třeba, chtějí jet někam na dovolenou a neví, jestli to vůbec je možné letadlem, říkám: „Jasně, dneska není problém. Se objednáš, nahlásíš, že jsi vozíčkář, a ze vším ti tam pomůžou, jdeš jako první do letadla, a tak dále.“ Takže zas takové věci, že člověk předá zas nějaké informace nové.

§ 66 T: Čerpáte tyhle informace i z jiných zdrojů?

§ 67 R: Tak určitě. Ti kluci, co už jsou dýl na tom vozíku a co se právě scházíme, tak i co se týče loka-, jako lokalit, které jsou úplně bezbariérové a tak dále, tak, tak mi to řeknou, já to zas řeknu těm dalším a třeba loni jsem byl na dovolené v Řecku, jel jsem autem. A zase to je kamarád, kterého jsem potkal v atletice, je snad třicet let na vozíku, letos to bude, myslím, dokonce. Tak mi říkal: „Jed' tam, tam máme kamaráda, ten už ví, jak to s vozíčkářema chodí, protože my tam jezdíme každý rok, tak já ti dám kontakt.“ Tak vážně jsem se tam domluvil. Poprvé to bylo přes agenturu, teď už znám toho majitele, tak jsme se bavili a supr člověk úplně, mladý taky. Takže on už, když, on už ví, že přijede vozíčkář, tak nachystá, má udělané rampy dřevěné, takže to tam všechno připraví. I vlastně udělal nájezd na pláž, všechno udělal bezbariérové. Už jako s tím aj ti lidi, tak nějak, jsou seznámení, ti, nejen ti vozíčkáři, ale ti zdraví. A ví, co to obnáší. Takže zas takové věci. Ještě bych chtěl lodí zkusit cestovat. Uvidíme, třeba v budoucnu. A zas třeba člověk se dostane do zemí, do kterých chtěl, protože sever třeba, ten mě fascinuje. Mně se líbí země jako jsou Norsko a tam Švédsko, Finsko a tak dále. A právě v tom Finsku jsme loni byli a bylo to úplně nádherné, to okolí a ta příroda a ti lidi a úplně perfektní. Jsme byli na túře v lese a uprostřed lesa bezbariérová kadibudka, takže jsem na to čuměl jak puk. Říkám: „Tak to jsem ještě neviděl.“ U nás by se to asi nestalo. A taky ty chodníčky kolem těch jezírek udělané bezbariérové, tak jako fakt, ten sever se mi líbil hodně, no. Jeden den jsme spali v Helsinkách tak jsme nestihli ani se třeba dostat do centra nebo něco, tak jsme aspoň okolo toho hotelu pojezdili, tak jsme se podívali. Byl jsem u, z atletiky zase třeba, v té Africe jsme byli, v Maroku. A tam zas vidí člověk, že ti s tím až tak seznámení nejsou, že tam prostě ty země jsou třeba o třicet let pozadu za námi. Ale taky se dá, člověk se přizpůsobí všemu.

- § 68 T: Co si myslíte, že má efekt pro to, jak fungujete jako skupina?
- § 69 R: Efekt. Jako efekt. Nevím, nevím, neumím volit ty správné slova. Ale myslím si, že efekt je takový, že se otevírají vozičkářům nové možnosti, těm mladým se dá ukázat, že se něco dá dělat. Že prostě to není jenom o tom, že když člověk skončí na vozíku, tak ten život skončil. A že může dít i tak na sobě dál. A může něco dokázat v tom týmu. Že se v tom sportu jako dá něco dokázat. A tím, jak fungujem, tak si myslím, že nejenom ten sport, ale celkově to fungování toho ragby u nás, že se to posouvá dopředu v Česku. I když ta liga možná herně trochu upadla, ale co se týče kvality jako obecně, tak si myslím, že se to všechno lepší a seznamuje se s tím i veřej-, jak veřejnost široká, že chodí prostě lidi se na to koukat někdy. Takže jako smysl nějaký efekt určitě to nějaký má. Takže, to si myslím tak.
- § 70 T: Když jste přišel do ragby, tak jaký byly vaše očekávání?
- § 71 R: Tak dělali jsme takový medailonek, když jsem tam byl čerstvý a právě od Franty ta přítelkyně dělala takové seznamování jakoby s veřejností, dávala to na Facebook. Tak tam psala, co bysme chtěli dokázat nebo něco takového. A tam jsem, a právě to moje očekávání bylo, že bych jednou chtěl být platným hráčem našeho týmu. No a když už jsem se začal lepšit a myslím si, že teďka už jako platným hráčem jsem, tak zas člověk to chce posunout někde dál, někde výš, být nejlepší.
- § 72 T: Hm, takže se to vyvíjelo, to vaše očekávání.
- § 73 R: Tak zprvu se to nevyvíjelo moc dobře, protože jsem pořád jaksi na té fyzičce, dost jsem se snažil a přišel trénink a já jsem byl unavený. A po hodině tréninku jsem byl úplně mrtvý, jsem nemohl přelézt ani do auta, takže se to, jako šlo to pomalu, ale šlo to, zlepšovalo se to všechno. Než si na to to tělo zvyklo. A pak už jsem začal ty očekávání svoje naplňovat, že už ta hra i nějak vypadala trošku. A už, ze začátku kluci byli hodní, že: „To je dobré, to nevadí, zkazils.“ A teďka už to je: „Ty debile, co děláš, posrals to.“ Tak už je to zas něco jiného. Tak už se to zas člověk snaží zdokonalovat. To, co se naučil. A očekávání moje byly naplněné, no. Je to, líbí se mi ta hra, líbí se mi to prostředí. Spíše očekávám moc, já spíš očekávám od sebe, že se zlepším, než.
- § 74 T: Co má teda vliv na to, že se ty očekávání plněj vám?
- § 75 R: Vliv, že se člověk snaží, tak to bude asi ten vliv. Nevím, jak to říct, no. Kluci mají na mě vliv, ta hra má na mě vliv, všechno kolem má nějaký vliv. A potom člověk se podle toho mění, přizpůsobuje se a snaží se teda něco dokázat. A taky velký vliv na to, co dělám, má i ta rodina zase doma, protože vím, že se jim líbí, že se v něčem

snažím, tak se mi to snaží nějakým způsobem jako dokázat, že na něčem dřou a můžou být na mě pyšní. A doma jsou, sledují mě všude a podporují mě v tom. Takže sledují mě, vozili mě na tréninky, takže doma podpora je od začátku a vlivem toho se jim to snažím nějakým způsobem vracet. Tím, že něco dokážu třeba. Takže tak.

§ 76 T: V té skupině se objevují vzory, zmínil jste i vlastně starší hráče.

§ 77 R: No, největším vzorem, co se týče hry a osobnosti a taky toho kamarádství a kdesi cosi, tak je právě ten František, to je takový, já bych si teď troufnul říct, že je asi nejlepším hráčem u nás. A ten je vzorem nejenom v té hře, v tom ragby, ale i jako člověk, protože on je úplně úžasný člověk, na něho bych nedal dopustit, dal bych za něho ruku do ohně, protože to je, to je. A hlavně, on je strašně, jak je to slovo, nenáročný a takový skromný. Já jsem se třeba až teď, po těch dvou letech, co se známe, tak jsem se dozvěděl, že on je, jako chod'ák byl v reprezentaci ragbistů a měl vlastně pár měsíců po úraze, tak měl nastoupit v Lionu a začít hrát ragby, to jsem třeba vůbec nevěděl. A on se tím ani nijak nechválí. A potom, když se to dozvím, tak ještě víc u mě stoupne. A on je takový, no, to je můj vzor. On mě taky zas hodně věcí naučil, co jde, co nejde. A co existují za vymoženosti pro vozíčkáře a co všechno může si člověk dovolit na tom vozíku a co všechno zvládne. Takže on je víc vzor možná než někteří z těch starších. Pak je tam Karel, který je na tom daleko hůř, co se týče handicapu. A ten bydlí sám a stará se o sebe úplně sám. Takže to, to je pro mě další taková meta, které bych chtěl dosáhnout, že bych se chtěl úplně osamostatnit. Já sice bydlím jako doma a mám, dalo by se říct, svůj byt. Jenomže naši bydlí nade mnou a oni tam jsou pořád, že. Člověk chce mít taky někdy svůj, ten svůj klid, být sám. Takže to je taková ta moje další meta dosáhnout třeba toho, co ten Karel, být úplně soběstačný. Samozřejmě nebude nikdy ten člověk úplně soběstačný, vždycky bude potřebovat nějakou tu pomoc, ať už nějakou tu externí, anebo z rodiny, když někoho požádá, jestli by mu s něčím pomoh. Úklid, že, a takové ty věci, vaření třeba. Ale jde to. A tam jsou kluci, kteří třeba i podnikají a tak dále, jo. Takže to zas je takové, já se někdy nestačím divit, co všechno zvládnou ti kluci na tom vozíku. No, ale tak ten největší vzor bude asi ten Fanda, to je úplně perfektní člověk. A nebojím se s ním o čemkoli bavit, když něco potřebuju, třeba nějaké intimní věci, napíšu mu a hned mi řekne co a jak. Něco mi pochybí, nebo cévky, nebo tak, tak půjčí, není problém. Vyměňujeme si balíky kolikrát. Nebo jedu na trénink, řeknu: „Zapomněl jsem pytel“, tak vezme mi pytel. A to je bezvadný člověk. A je na něho strašně spolehnutí, že, to je neskutečné.

- § 78 T: Hodně pro vás znamená.
- § 79 R: Fanda jo, Fanda, to byl jeden z těch prvních, co jsem potkal vlastně, když jsem začal s tím sportem. A Fanda je neskutečný. Pak tam je ještě Jarda, ten je taky perfektní a taky hledím někdy, co všechno zvládá. Tam jsou a tam jsou všichni, jako tam nemůžu říct na nikoho křivé slovo, tam jsou všichni úplně perfektní. A zas oni si tam aji mezi sebou, ještě, než já jsem tam byl, ty zkušenosti předávali různým způsobem. A tam oni dokážou všechno. To je, někdy mi to hlava nebere, co všechno zvládnou. Snažím se toho okoukat i dost, teďka už přijedu na trénink, vytáhnu si vozík, vytáhnu si ragby až z kufru. Ze začátku bych to nezvládl, že. Teďka už zavřu kufr, zavřu auto a jdu trénovat.
- § 80 T: Co si myslíte, že by šlo zlepšit?
- § 81 R: Zlepšit. Všechno se dá vždycky ještě nějak zlepšit. Ale...
- § 82 T: Co by šlo zlepšit ve skupině?
- § 83 R: Ve skupině, co by šlo zlepšit. Já tam snad nevidím nic, co by bylo špatně. U nás jako máme fakt perfektní partu. Co bych, ten přístup možná, protože někdy přijdem a ještě kecáme a než se začne trénovat, tak patnáct minut je v prdeli, než začne trénink, tak tam sedíme v rohu, kecáme. Já říkám: „To není možné, už patnáct minut se má trénovat?“ Tak, tak, tak ten zápal možná by mohl být do toho tréninku trochu větší. Ale jinak tam asi není nic co zlepšovat. Si myslím, že všechno tam hraje jak na drátkách.
- § 84 T: Nenajdete nic, co vnímáte, že by bylo?
- § 85 R: Možná, možná ten trénink ještě by se mohl, teďka už je to zas, je to jinak, protože třeba loni jsme přišli a individuálně se každý rozcvičil a pak jsme hodinu a půl hráli. A teďka už začínáme, kdysi to tak bylo jako, loni to bylo takové lehárko spíš. Začíná se i ty kondiční tréninky, více propracovává se ten trénink a přihrávky a tak dále. Jako za reprezentaci, když trénuju, tak se to všechno dělá, že. Ale když, když je to ta klubová úroveň u nás ve městě B, tak vím, že jiné týmy to dělají, že prostě ti áčkaři a tak dále, že ty tréninky mají hlavu a patu. A u nás, u nás ta kondička a tak dále spíš. Tím, že to je, to bude asi spíš tím, že když trénujem jedenkrát týdně, tak že si chceme zahrát a spíš to dáváme jakoby individuálně, ať si každý trénuje sám doma a tu fyzickou a tak dále. Proto hodně těch kluků začalo i tu atletiku dělat, ať se zlepšují jakoby nejenom na tom ragbyovém tréninku, ale i sami, ať na sobě makají. Někteří chodí plavat a tak dále. To se asi spíš nechává na každém z nás. A všichni tam jsou dřiči, takže tam není problém. Třeba Tomáš, ten s bráchou trénuje, vezme si

medicinbal a jdou makat sami, takže to zas každý zvlášť. Ten Jarda s Milanem začali atletiku, Franta dělá taky atletiku, a chodí trénovat taky individuálně do posilovny a tak dále. Takže si myslím, že ti kluci tomu dávají, obětují tomu hodně času. Ti starší, co jsou, že, tak ti už si jdou fakt jenom zahrát a potom, když je třeba liga a je nás málo, tak nám i pomoci. A pořád ty zkušenosti tam jsou, je to vidět, že když třeba už tak nestačí jako tou fyzičkou, tak, tak tou hlavou to odehrajou na jedničku, ten zápas. Byl bych radší, kdybysme měli třeba dvakrát nebo třikrát týdně trénink, ale bohužel, hodně jich, hodně vozíčkářů pracuje a právě ty rodiny mají a tak dále. Takže je to časově náročné, no. A nejde o to jenom, že třeba máme hodinu a půl trénink, ale nějaké třičtvrtě hodiny příprava na ten trénink, pak půl hodiny po tréninku než se všecko, přeskočí se z vozíku, sbalí se všechno, takže pořád je to na nějakých třech hodinách, ten trénink. Takže to zabere dost času. Takže tady to. Jinak nemám ponětí, co by se dalo zlepšit. Více sponzorů možná by to chtělo. Protože přece jenom je to finančně náročné, že, jezdí se na galuskách a, která stojí 1 500 Kč, a někdy píchnete za trénink tři galusky, za trénink. A někdy půl sezóny hraje s jedním a nic se nestane. Takže tam je to taky takové finančně náročné. Naštěstí to neplatíme my, platí to klub, ale ten klub taky musí z něčeho brát a takže tam to je takové náročnější. Potom, co se týče údržby toho vozíku, tak to si většinou děláme každý sám. Svařování, že, a tak dále, to něco stojí taky. Protože kolikrát ten vozík to nevydrží, pásy a takové věci, to si každý sám hradí, takže, takže, taky do toho člověk musí něco investovat. Ne jenom ten čas, ale i ty peníze. Potom nějaká ta strava zase, takže to je taky trochu horší než zdraví lidí, že ten, to tělo to hůř zvládá, tu fyzickou zátěž a... Teď, teď jako ti my jako malí, my to moc neberem a ani to nechceme slyšet, že Fanda, Jarda a Tom a tak dále, a tak dále, všechno je dobré. Tak potom, když se bavíte s těma staršíma hráčama, tak už zjistíte, že třeba v těch čtyřeceti mají problémy s ramena a s loktama. Že toto je, ty ruce jsou fakt přetěžované, protože vlastně my na nich chodíme celý rok, že jo. Takže potom ten trénink, dycky říkám: „Jsou kecy, furt kecy.“ A loni, loni to začlo, jsem měl s loktem problémy, zánět. Tak mi otek celý loket, tak jsem byl třikrát vytažovat zánět z lokte. A vlastně to bylo před tou Evropou, taky v tom Finsku a už jsem, už jsem měl strach. Tak jsem, ale stejně jsem na ten trénink šel i s tím loktem zavázaným a kluci: „Neblbni, neblbni.“ „To je dobré, to je dobré.“ A pak už jsem zjišťoval, že i po té Evropě, jak jsem se vrátil, tak, že to bolí, když to přetěžuju a že jsem to měl doléčit pořádně. A teďka i ramena trpí, jak jsou přetěžované, tak už taky trochu ubírám z plynu.

- § 86 T: Zmínil jste také práci, rodinný život, co teda vy a práce?
- § 87 R: Nechtěl jsem o tom slyšet, jak jsem říkal, že jezdím každý den na ten trénink kromě středy, kdy mám volno. A přece jenom ta práce to nějakým způsobem omezuje, nebo zasahuje do toho, protože já jezdím většinou dopoledne na trénink, takže já jedu třeba na desátou, vracím se domů v jednu nebo ve dvě. A kdybysem chodil do práce, tak, tak nemám šanci to stíhat, kdybych pracoval jako osm hodin, většina pracují stejně čtyři. Tak je možnost si to naplánovat na odpoledne. Ta naše trenérka, ta je super v atletice a ragby hrajeme v šest večer až, takže tam není problém. No, a bránil jsem se tomu od začátku: „Já nebudu chodit do práce a ještě dělat tady to.“ A teď zjišťuju, a ještě když nemám partnera, tak, že toho času je hodně, tak už jsem uvažoval, že třeba bych si něco na částečný úvazek nějak našel. Takže zas s tou prací je to komplikované protože ne každou práci může vozičkář dělat a ne až, není až, až tolik té nabídky tady. Tady to je s tou prací složité, i když je člověk zdravý u nás v lokalitě města B, takže. A pracuju přes telefon, což je vlastně z 90 % náplň práce vozičkářů, když nejsou ajťáci, že. A tak mi nabízeli pojišťovnictví, v pojišťovnictví nějakou práci a já nerad někomu něco vnucuju, když to prostě nechce, takže to, to jsem zavrhl hned. A pak tady byly nějaké práce, co byly po telefonu, takoví ti operátoři a tak dále, vlastně ti spojovatelé. A já nerad komunikuju přes telefon, já to úplně, já radši napíšu SMSku a když vidím cizí číslo, tak to nezvednu. Takže s tím já mám velký problém, s telefonem a toho se asi v životě nezbavím, jestli jsem po otci. Když něco musím já špatně, když mě něco tlačí a musím, tak, tak jo, tak volám, ani, ani zubaři nevolám, vždycky: „Ségra, pudem spolu za zubařem?“ „Jo, jo.“ „Tak, tak to tam objednej.“ Já s telefonem mám velký problém. A pak žádná jiná práce není. Chráněné dílny a tak dále, tak tam jsou většinou ti paraplegici, co mají dobré ruce, já s těma pěstičkama toho moc neudělám, to je celkem problém. Ale pokud mě to bude tlačit až tak moc, tak se asi i s tím telefonem naučím. Tak uvidíme, no. Někaké papírování a ještě, to mě baví třeba, ale to zas, to zas není žádná nabídka práce taková. Protože když něco musím, papír snese všechno, jak se říká. Tak to mi nevádí, takže takové to posílání poštou a tak dále, to mi vůbec nevádí. Kdybych měl třeba balíky posílat nebo něco, tak to, to by mi nevádílo. Lidi dělají ajťáky většinou, se naučili s počítačem, to by mi asi nevádílo, s počítačem jsem celkem zručný, tak uvidíme.
- § 88 T: Ten partnerský život, jak jste zmínil?

§ 89 R: Já to mám, já to mám takové nahoru, dolů. Já jsem měl přítelkyni vlastně před úrazem, a která se mnou ještě byla po úrazu a pak se odstěhovala do zahraničí a na tu dálku to nějak nefungovalo, takže to skončilo. Loni jsem měl partnerku, vlastně nějak rok jsme spolu byli, ale nějak nám to neklapalo, takže to skončilo. No, a teďka jsem sám. Myslím, že když člověk s někým je, tak, tak zas až tak toho času tolik není, protože je pořád něco, jako náplň dne. Je to všechno tak, jde to tak ruku v ruce, no. Ta práce, sport, vztah, uvidíme, co bude do budoucna. Nějak, já nesnažím se tím nějak zabývat, zbytečně se tím trápit, takže nechávám tomu volný průběh tak tady těm věcem. Hlavně ten sport teda, tomu se snažím dát všechno. To mě baví, to mě naplňuje, takže hlavně tady to. Ještě jsem, ještě chovám papoušky doma, takže, takže to je takový můj druhý koníček. Tak se starám o to a hodinu a půl denně taky trávím u nich. Než to nakrmím, musím s těma mojema rukama trochu prát, takže to. A taťka vlastně taky chová papoušky, takže, takže když jedu na nějakou dobu pryč, tak se mi o to stará, takže tam není problém, takže to je moje taková druhá záliba a jedem. Jsem společenský člověk, takže chodím mezi lidi hodně, takže nemůžu říct, že bych se doma nudil někdy. A když už mám nějaký volný den konečně, tak, tak relaxuju, ležím, klid. Můžu říct, že ten život na tom vozíku žiju naplno. Ne, nepřipouštím si, že bych nějak byl omezovaný nebo něco. Doma jsou všichni seznámení s tím, jak to funguje. Jsem říkal, už mě berou, jako bych vlastně na tom vozíku nebyl. Když máme nějakou rodinnou oslavu nebo něco, tak mě vynesou i do prvního patra a prostě se jede dál.

§ 90 T: Jaký to je, když vás takhle berou?

§ 91 R: Je to právě lepší, než když vidíte, že ty lidi z toho mají nějakou, nechci říct nějakou depresi, ale že je to mrzí nebo něco. Když vás prostě berou jako by zdravého, tak je to právě víc v pohodě pro toho člověka si myslím. A my máme, jako naše rodina drží strašně pohromadě, musím klepat, takže my se i každý den scházíme. Takže každý den je brífink od půl deváté. Ještě žije babička s náma, takže její sestra s manželem chodí každý den na půl devátou na kafe. No, a když mamka pracuje dvanáctky, takže buď má ranní, nebo noční, takže buď tam ten týden je, nebo není. Taťka je, taťka je taky teď po úrazu. Takže taťka je doma, takže tam sedí taťka, od mamky sestry jsou zdravotní sestry. Takže ty tam jsou taky každý den, takže ty vztahy jsou pořád stejné, furt je nějak udržujem, takže to je. To třeba hodně, hodně kluků po úrazu nemá takovou výhodu. Že v té rodině to neklape, jak by to mělo, nemají tu podporu doma. Tak potom se hodně stává, že jsou v takové nějaké ulitě a sedí doma, nic se jim

nechce, nic nebudou dělat, takže to je někdy takové smutné. Jsou i horší situace, že třeba žádnou rodinu nemají, potom skončí někde na LDNce nebo něco. A to je úplně konec, to už potom těžko se z toho dostávají. Byli tady tací mladí kluci, 30 roků, perfektní. Prostě doma nikoho neměli, nebo měli jenom manželku, která to nezvládla. Tady dokonce jsem slyšel od kluka tady, že, že tady byl čerstvý a žena mu přinesla rozvodové papíry, že s ním nebude. Když ještě člověk neví, co bude, není s tím nijak srovnáný a hned takové věci a prostě konec, skončí někde, někde v ústavu, kde se hovno starají a ten život se mu nějakým způsobem zhroutí.

§ 92 T: S čím si myslíte, že je nejtěžší se vyrovnat?

§ 93 R: Tak sám se sebou určitě. Já si myslím, že, jako vyrovnat se s tím stavem, no. Dát si to, důležité je si to dát hned ze začátku do kupy a srovnat se s tím, že, že prostě to tak bude už navždy a nemá cenu se v tom patlat. Jsou tady kluci, nebo aj chlapi starší, teďka to vidím jako. U těch ragbistů to tak není, tam jsou všichni, co prostě to berou tak, jak to je, berou to s humorem a dá se říct a je to v pohodě. A tady jsou prostě někteří starší, kteří pořád věří třeba, že se něco objeví, nějaká technologie, že budou chodit a tak dále a pořád se v tom hrabou. A to mi někdy leze na hlavu, když ležíte na tom pokoji s takovým člověkem, který o tom od rána do večera mluví, a říkám: „Ty vole, lepší je se s tím srovnat a ne přemýšlet nad tím, jestli to bude někdy lepší.“ Takže to je, to je někdy takové deprimující, no. Ale určitě nejlepší je se s tím prostě srovnat, že to tak to je a život jde dál, všechno zdokonalit. Já mám štěstí, že ten zdravotní stav to ještě umožňuje tak nějak. Jsou, jsou kluci, co jsou na tom daleko hůř. Nebo lidi, to nejsou jenom kluci na vozíku. Jsou i holky, co s náma hrajou ragby a ty to mají daleko horší, co se týče třeba toho, co je chování a tak a umí s tím žít. Nehledat v tom nějaký problém. Já si myslím, že spíš se dívat dopředu, co bude než to, co se stalo.

§ 94 T: Václave, děkuju. Na závěr bych se ještě zeptal, kolik vám je let.

§ 95 R: 26. Letos mi bude 27.

§ 96 T: Dá se říct, že jste profesionální sportovec?

§ 97 R: A já bych to tak nebral. Já myslím, že. Takhle, snažím se, aby to mělo nějakou úroveň, přece jenom, když už jsme v té reprezentaci. Ale tak určitě jako svým způsobem by se dalo říct, že jo, ale, ale já to beru, já to beru spíš tak. Beru to jinak. Neberu to, že bych byl úplný fanatik tak, jak jsou vrcholoví sportovci. Ale, ale myslím si, že má to, jako má to svoje profesionální stránky některé a některé.

§ 98 T: Na vozíku jste čtyři roky?

- § 99 R: No, letos, letos v září to budou čtyři roky.
- § 100 T: A ragby hraje?
- § 101 R: To budou necelé dva roky asi tak. Možná, dva už to budou. Někdy o tomto čase, koncem léta nějak, před dvěma lety asi jsem tak nějak začínal.
- § 102 T: Co je vaše životní motto.
- § 103 R: Životní motto? Mám jedno motto a to je: Dokud člověk nezmoudří, neměl by zestárnout.
- § 104 T: Řídíte se tím?
- § 105 R: No, já myslím, že já rozum nikdy mít nebudu, takže neměl bych zestárnout.
- § 106 T: Já ti děkuju moc za rozhovor.
- § 107 R: Není zač.

Příloha F - Rozhovor Jaroslav (1:03:52)

§ 1 T: Jardo, já bych se vás zeptal rád na váš životní příběh.

§ 2 R: Jako od začátku? Ten úraz jako.

§ 3 T: Ano.

§ 4 R: Tak mně se to stalo, mně se to stalo v roce zzzz, byl jsem v tu dobu, v tu dobu jsem byl voják základní služby a bylo to tak, že, jel jsem, jel jsem na víkend, měl jsem osobní volno, jel jsem na víkend domů a jeli jsme se koupat, jeli jsme se koupat, bylo lé-, bylo, byl to květen, koncem května, bylo letní počasí a my jsme se jeli koupat, bylo to na písáku a nebylo to, nebylo to úplně, že bych, jako mám to poskoku do vody. Ale není to úplně tak, že bych skákal do neznáma, no, my jsme tam jezdili pravidelně na to místo a stalo se asi to, že tam bylo takový vyhrabaný, vyhrabaný od toho, jak tam těžili ten písek, vyhrabaný od bagru takovej převis, my jsme z toho skákali, že jo a normálně jsme tam byli celej den jakoby a prostě vylezli jsme z vody, že jo, vylezli jsme z vody, pokecali, kecali jsme a pak jsme šli, šli jsme znova, že jakoby to já jsem byl první, kdo tam skočil, asi tam, jak jsme tam skákali, byla rozvířená ta voda, jak se utrh asi ten břeh, sjelo to dolů a prostě v tu chvíli, když jsem tam skočil, tak tam bylo já nevím metr, metr půl vody, takže jsem vlastně narazil, narazil jakoby na dno, přesto, že to byl písek, tak bylo to z velký vejšky, tak vlastně to, vlastně jsem si zlomil, zlomil krční obratel. Takže v tu chvíli, v tu chvíli jsem, že jo, jako byl jsem při vědomí, byl jsem při vědomí, kluci mě vytáhli, kluci mě vytáhli, akorát, že chyba tam byla velká, že mě vezli autem do nemocnice. My jsme nevolali, nevěděli jsme, co se děje, já jsem samozřejmě jakoby říkal, že prostě necejtím, necejtím tělo, nemůžu hejbat, nemoh jsem v tu chvíli hejbat rukama, nohama a naložili mě do auta a odvezli mě do nemocnice, což asi taky nebylo úplně, úplně ideální řešení, no a vlastně, vlastně tam mě tak nějak dali dohromady, že jo v tý nemocnici. Jo, byl jsem měsíc, bylo to ve městě C ve fakultce mě operovali, tam jsem ležel asi měsíc po tom úraze a pak tím, že jsem byl jakoby voják základní služby, tak mě převezli do vojenský nemocnice, tam jsem začal nějak, tak nějak rehabilitovat a asi po třech měsících tam, jsem šel do rehabilitačního ústavu, do Košumberka jsem šel. Takže tak nějak to je ten, takovej ten začátek. Samozřejmě ty začátky byly takový, protože v tý nemocnici já jsem neměl úplně přerušenu jakoby míchu, takže oni, ať už mě nebo rodičům, tak s kým tak nějak komunikovali, tak neřekli úplně, že nebudu už nikdy chodit. Protože tam to bylo takový nejasný, že samozřejmě, čekalo se na

ten, až splaskne ten otok a takže ten začátek byl takovej, takovej docela optimistickej, bral jsem to, že by to, že by to mohlo jít, jo, ale postupem času, když jsem makal, ta rehabilitace, tak jsem makal, z rehabilitačního centra jsem jel pak ještě do druhého rehabilitačního centra, na takovou jako že. Ta rehabilitace byla intenzivní, ale byly tam pokroky, co se týče rukou. Protože já jsem v tý, v tý prvotní fázi nehejbal ani jakoby rukama. Nebo rukama jako pažema ano, ale prsty jsem měl, prsty jsem měl nepohyblivý, takže se začaly právě rozhejbat ty prsty, tak jsem si říkal, že tam nějaký progres je, tak jsem prostě makal, ale postupem času mi začalo docházet, co jsem vlastně potkával, ať už v těch rehabilitačních ústavech, ať už pak, byl jsem třeba pak v centru Paraple, dostal jsem se do takovejchhle těch, a viděl jsem, ty kluci, kluci, dá se říct jakoby stejná situace, stejnej případ a třeba ty kluci už byli deset, patnáct let na tom vozejku a nebyl, nebyly tam žádný změny, tak jsem si začal tak nějak pomalu uvědomovat, že asi, že asi na tom vozejku zůstanu a samozřejmě začal jsem se pak soustředit na ten život. Na to jakoby, na ten vozejk, na to, co to dalo práce, nějaký sport, jo, takže takhle to nějak probíhalo. Já jsem vlastně, co jsem se dostal do Paraplete, tak tam jsem se dostal k určitejm, že jo tam nás začali jako sporty, který jsou možný třeba jakoby s tou mojí diagnózou pro kvadruplegiky, že jsem si vyzkoušel přes atletiku, lukostřelbu, plavání, různý sporty, ale cejtíl jsem, že to není ono. Že, že prostě ten úraz, to postižení, sice ty sporty se dají dělat, dají dělat, ale já jsem věděl, že v tom nebudu dobrej. Protože já jsem třeba před úrazem, jsem dělal atletiku, házel jsem oštěpem, byl jsem asi osmej v republice, takže jsem zkoušel ten oštěp, ale ten úchop tam, úchop tam nebyl a samozřejmě byly různý, různý ty pomůcky k tomu, ale nešlo to, nešlo to podle mejch představ. Tak jsem hledal dál a dostal jsem se k tý ragby. Dostal jsem se k ragby, protože sice já jsem byl vždycky takovej individuál a ty kolektivní sporty mi dělaly trochu problém, ale ta ragby, ta ragby mě chytla a hraju to do dneška.

§ 5 T: Když se vrátíme ještě k tomu období, který bylo po úraze, říkal jste, že to, začátek byl optimistickej, potom vlastně, že vám jako docházelo, že to nebude zas až asi tak jednoduchý, jak to vypadalo na začátku, co pro vás bylo nejtěžší v tomhle období?

§ 6 R: No, to, že jako, když jsem si jako začal uvědomovat, že nebudu chodit. Protože samozřejmě bylo to, bylo mně, bylo mně, bylo dva-, ještě mi nebylo ani dvacet let, takovej ten, ten nejlepší věk, že jo, začal jsem si, plánoval jsem si budoucnost, až se vrátím z vojny a takový a pak se to vlastně všechno obrátilo o 180, takže jakoby úplně, úplně na začátku spíš tam bylo takový to bydlení, že jo. Jo, bezbariérový bydlení,

auto, že jo, zařídit si, zařídit tyhle ty, ty. Bylo to tam strašně starostí, že jo, průkazku ZTP, úřady, že jo, takže já jsem vlastně jakoby ani tak nějak nepřemejšlel o nějaký budoucnosti. Co bude, nebo jak to bude, ale abych prostě byl nějak jakoby soběstačnej, měl jsem, měl jsem, co potřebuju k tomu. Protože samozřejmě u těch rehabkách, tím, že tam ty kluci byly už léta, léta na těch vozejkách, tak jakoby nám pomáhali. Jo, to děláme teď jakoby zase, když jsou nový kluci. Všecko, všecko snažím se předávat ty zkušenosti, ty rady dál, protože vím, že mně to hrozně pomohlo. Věděl jsem, kam dojít, jak se žádá o auto, jak se žádá o průkazku, jo, bydlení, co je potřeba, nějaký určitý rozměry samozřejmě, co se týče pak já nevím koupelny a tak, tak je to takový, že jo na svojí velikost, na svoje postižení, jsme se to snažili, snažili tak nějak opravit. Takže, takže jakoby na tom začátku jsem spíš řešil tyhle ty věci, vůbec, abych mohl nějak existovat. Vozík, že jo, tyhle ty věci, takže to bylo, takhle to bylo.

- § 7 T: Co bylo to, s čím jste se nejvíc potřeboval vyrovnat? Zmínil jste, že nebudete chodit. Bylo tam ještě něco?
- § 8 R: No tak, jakoby tohle byl jeden z hlavních důvo-důvodů těch, co, c-co mě jakoby štválo, co mě, co mě, co mě žralo, že prostě to, to. Jinak samozřejmě pak byly nějaký, co se týče sexu atd. vztahů, že jo, tohle tam samozřejmě taky bylo. To tam tak nějak postupně přibývalo, protože jsem nevěděl. Že jo, to přichá-, přicházelo to postupně, jakoby s časem, s časem toho, takže, takže samozřejmě partnerský vztahy, jo, bydlení, že jo, to bylo důležitý. Byl jsem strašně, strašně dlouho jsem byl u rodičů, jo takže jako. Protože jsem vůbec nevěděl, nedokázal si představit nějaký třeba bydlení, bydlení sám, takže, takže tohle to no. Jako práce, že jo. Potřeboval jsem, protože jsem taky docela dlouho jsem byl doma, jo po těch rehabkách. Tak jako na začátku jsem se soustředil hlavně na tu rehabilitaci, než mně fakt jako úplně docvaklo, že to asi úplně nemá úplnej význam. Jako ono to mělo samozřejmě, protože říkám ty ruce, všecko, soběstačnost. Oblíkání, přeležání na postel, na toaletu, do auta, řízení a takovýhle věci, takže samozřejmě mně to pomohlo, ale pak jakoby po, po pár letech už to, už to nebylo, už to nebylo tak důležitý, jo, že vlastně ten progres už tam vlastně žádněj nebyl. Jo, je to svalová hmota, ty nohy, už to nebylo, takže jsem se začal soustředit na ty další věci. To bydlení atd.
- § 9 T: Když jste si uvědomil, že ten úraz vlastně už je neměňnej, to co se stalo, tak, co vám běželo hlavou?

- § 10 R: Takhle já jsem, až mě to překvapilo, já jsem jako byl relativně v pohodě. Jo, že, že jako nějaký deprese, takový úzkostný stavy, jsem neměl. Protože měl jsem, rodina mě držela, měl jsem kolem sebe spoustu kamarádů, který mě nenechali prostě jako spadnout do nějaký ty deprese nebo do nějakýho takovýho stavu. Prostě mě pořád, ať už povzbuzovali, jezdili jsme na různý akce, furt jsme někam vyrazili takže člověk na to ani tak nějak nemyslel. Takže, jo, už jsem to pak bral, jsem sice na tom vozejku, ale není to zas takovej problém. Jo, protože v dnešní době, v dnešní době už to je jako, jo, obchody, že jo, všecko, jako ta bezbariérovost je, je to docela dobrý, už. Samozřejmě není to, není to úplně, úplně tak, jak by to mohlo bejt, nebo mělo bejt, ale takže, takže dalo se říct, co se týká nějakých dovolených, jo, vejetů různě, tak se to, tak se to dalo tak nějak realizovat. Takže, takže jsem, takže jako chvíli, chvíli byl prostě čas, byl, jako, když jsem, když jsem na na to úplně tak jako nemyslel, neřešil jsem to. Jo, třeba teďkon, teďkon, teďkon mi přijde, že to je tak jakoby možná horší, než to, než to bylo na začátku, nebo v tom středu. Jo, že zase, už jsem starší, že jo, teď rodina a takovýhle věci, zase přicházej další, další, další ty, co jsem, co jsem před tím neřešil, jo. Že třeba někdo to, někdo to jakoby asi třeba řeší, ale já jsem v tu chvíli to jakoby úplně neřešil, co bude. Žil jsem jakoby, žil jsem tou přítomností a tak nějak ne úplně, úplně daleko do budoucna jsem nekoukal. Takže...
- § 11 T: Měl jste možnost, vyzkoušet si v Parapleti různý sporty, jak jste zmínil, co vás vedlo k tomu ragby?
- § 12 R: Protože, když jsem si to zkusil, když jsem si zkusil po první ragby, tak v první řadě, vlastně všechny, všechny tak nějak ty kluci, co tam jsme, jsme na tom podobně. Je to vlastně pro, pro jakoby kvadruplegiky, že jo. Jsou tam nějaký pravidla, nemusí to postižení vyhovovat tomu, aby člověk vůbec mohl hrát ragby. Takže jsme tam byli tak nějak všichni na takový podobný vlně. A tím, že to je sport jakoby pro kvadruplegiky, pro to jakoby to těžší postižení, nejsou to samozřejmě jen pro kvadruplegici, ale tak nějak jsem cejtil, že by to mohlo jít jako, že by mě to mohlo bavit, protože říkám. Ten kolektiv byl supr a přestože, jak jsem říkal, že s tím kolektivním sportem jsem měl vždycky trošku problém, tak tam jsme jakoby sedli, tím, že je to jakoby vlastně čtyři, čtyři hráči jsou na hřišti, tak to není, není to třeba jako ve fotbale, kde těch lidí je mnohem víc, takže, takže mě ta ragby, mě ta ragby baví, bavila, začalo mě to bavit a jsem v tom relativně dobřej. No, samozřejmě nejsem. Jsem takovej, takovej nějaký střed. Nejsem úplně top. Ale cejtím se dobře. Cejtím se dobře, ať už co se týče toho kolektivu, ve kterým jsme, ten sport mě baví,

jo, je to kontaktní. Člověk si tam vyčistí hlavu. Je to, je to takový, jo, tím, že to je kontaktní sport a i doc-, je i docela fyzicky náročnej, takže, takže mě to baví.

- § 13 T: Co vás obecně vedlo k tomu sportu, abyste začal sportovat, po tom úrazu?
- § 14 R: Já jsem vždycky, já jsem byl vždycky jakoby sportovně založenej. Jezdil jsem na kole, dělal jsem atletiku a já si, nedokážu si představit, že bych, že bych nesportoval. Jo, že bych, takže to byla, pro mě to byla jasná volba, že musím, musím něco začít dělat. Prostě takový ty základní: práce, bydlení, sport, to byly priority, co jsem řešil, takže vždycky. Vždycky jsem, od malinka, od malinka jsem sportoval, jsem sportovně založenej, takže, takže.
- § 15 T: Jasně. Když jste přišel na ten trénink se poprvý podívat, jaký to bylo?
- § 16 R: No, já jsem, takhle, já jsem začal s ragby, s ragby dost brzo, to bylo ještě ve městě C se trénovalo, byl to jedinej tady tým. Když jsem byl poprvé ve městě C, tak, tak samozřejmě ty kluci byli úplně někde jinde, že jo. Fyzicky. Jo, jako, že i třeba kluci s horším postižením, než jsem byl já, tak házeli dál. Byli rychlejší, takže, takže samozřejmě pro mě to byla motivace, jo, dostat se vejš, dostat se vejš a jako bylo to, bylo to, ten ten pocit, jako říkal jsem: „Fakt opravdu poprvý, když jsem tam přijel, tak jsem řek, jo, tohle, tohle bych chtěl dělat, jo, tohle vypadá...“ Jo, prostě se mi to zdálo jako supr, supr, supr sport, supr zábava a takže jsem se rozhod. Akorát, že v tom, v tom roce, v těch, ještě jsem byl v takovejch těch, s prominutím kravskejch létech, že jo, takže, takže jsem měl takový jiný priority, jo, party, ženský, kámoši, jo, takže, takže jsem úplně jsem se toho nechyt, byl jsem tam chvílku jsem, chvílku jsem to hrál a, a pak vlastně, až po pár letech kamarád, dobrej jakoby kamarád, co jsme spolu byli v Košumberku, jo, vlastně čerstvě, tak jsem byl u něj jakoby na oslavě narozenin a o-, a on znova mě k tomu jako nakop. Jo, řek: „Hele, proč nehraješ to ragby?“ A to, on už to hrál prostě v tu dobu třeba dalších pět let, že jo a já jsem se mezi tím flákal, jo, takže...
- § 17 T: Jako nepravdivý, že to bylo.
- § 18 R: Nonononono, takže proč, proč jakoby s tím nezačnu. Samozřejmě byly tam na začátku spousta výmluv: Hele, teď je to ve městě A, jo, mám to daleko, ne-, byl jsem na invalidním důch-, neměl jsem v tu dobu ještě práci, byl jsem na invalidním důchodu, nevím, jak bych to dělal s tím dojížděním a tak dále, a tak dále. Ale byly to takový jako spíš výmluvy, jo, že jsem, že jsem samozřejmě mohl. Ale jakoby ukecal mě, přesvědčil mě a, a začal jsem, začal jsem jezdit do města A a dneska, že jo, už je to zase ve městě C, je to ve městě A, je tady liga su-, na supr úrovni, reprezentace, jo,

to prostě na tom začátku to nebylo, takže, že teďko je to už, to ragby je do-, docela na dobrý úrovni.

§ 19 T: A teď hraje kde? Říkáte, jezdíte do města A, města C?

§ 20 R: Já sám jakoby hraju za tým města A a ve městě C jsou, je nověj tým, nebo jakoby je samozřejmě poskládaněj z kluků, ale co jsou třeba tady z okolí, co, co to měli to, tak, tak je tréuju, tak trénuju i ve městě C, takže jezdím prostě do města C si s nima zahrát, jezdím i do města A normálně i s tím svým týmem, takže, takže to.

§ 21 T: Jak fungujete jako skupina ragbyová?

§ 22 R: No nevím, jak bych to definoval. Jako je to, říkám, ten kolektiv je relativně dobrej, jako ty kluci se rozu-, teď se to malinko rozhávalo, protože ten tým z města C přestoupil k nějaký jiný organizaci, jo, není to, není to to, takže, takže samozřejmě nebyli, nebyli z toho třeba zbytek nadšenej, že se to takhle jakoby roztrhalo, ale v celku, v celku, v celku je to prostě dobrá parta, ten kolektiv je dobrej, rozumíme si a je spousta hrá... Já třeba tím, že jsem jakoby tak nějak tady ve okolí nikoho nemám, tak se zas tak často třeba nevidáme, ale jsou kluci třeba, co jsou z města A, tak jezděj spolu s-, maj společný dovolený, jo, ty rodinný, ne-, jako i rodinný akce a takový maj normálně takhle jakoby, že fungujou i mimo, mimo tu ragby spolu.

§ 23 T: Jak často se teda scházíte?

§ 24 R: Máme každej, každej tejden, každou středu jakoby je trénink ve městě A, pátky jsou ve městě C. Takže takhle snažíme se a já samozřejmě zas-, jenom v práci, někdy tady zůstanu viset, takže to třeba nestíhám, protože když skončím, já nevím, v půl šestý tady a od šesti je trénink ve městě A, to nemá úplně smysl tam třeba letět. Ale snažím se, máme jakoby aspoň, aspoň jednou týdně, jednou týdně ten trénink máme, respektive já tak, jak se snažím dvakrát. Jo, že tam je to město C, takže ,takže ještě jezdím do toho města C.

§ 25 T: Mimo to jste zmínil, že hráči z města A se potkávají ještě mimo vlastně ragby. Vy tu možnost máte nějak omezenou a potkáváte se taky s někým nebo ne?

§ 26 R: No jo, jako tady právě ten kamarád jeden, on má tady chalupu kousek, že jezdí na tu chalupu, tak se vídáme třeba, vídám se s ním a samozřejmě občas tam přijedou i jiný, jo, že, že, že třeba se tam udělá nějaká, nějakěj víkend takovej, nějaký grilování a takový, že se třeba sejdem takhlenc, takže, takže obč-, občas se se-, občas se sejdem. Není to, není to nějak nějaký pravidelný, je to opravdu občas, párkrát do roka, ale, ale třeba se takhle, takhle jakoby vidíme, no.

- § 27 T: Jak často se vidíte, co se týče ligy, turnajů? Jezdíte taky do zahraničí?
- § 28 R: No, je tam ta, ta liga, ta liga je vlastně jsou, že jo, jsou dva, dva týmy z města A, pak je ten C, z města C a města B a tak nějak se takhle, teď právě začíná sezóna, liga, takže, takže teď kon jako přes tu zimu, přes tu zimu to není tak, no. Tam se, tam se trénuje, tam se trénuje, ale je tam nějaká pauza, takže tam se moc, tam se moc nevidáme, ale takhle to je přes to, to jaro, začátek léta, pak ten podzim. Je to skoro každé týden pomalu něco, jo, každé týden, ať už je to li-, ať už je to liga, nějaký soustředění máme, pak třeba i jakoby třeba celý týden, a pak jsou ty, pak jsou ty výjezdy, výjezdy do zahraničí, ať už jsou samozřejmě, co se týče reprezentace, anebo jsou i jakoby takový turnaje takový nějak jakoby champions league, že to je, že se, že to je třeba Německo, tam jsou velký turnaje, že se tam sjedou, udělá se prostě ne úplně třeba repre, udělaj se dva týmy, takový áčko, béčko a jede se, jede se na tak-, takovejhle turnaj třeba na víkend, takže... Jo, někdy to je, říkám, někdy to je čtyřikrát do měsíce, někdy se dva měsíce třeba nevidíme, dokavad' se nic neděje, je to, je to různý, jak jsou zase třeba naplánovaný ty turnaje jakoby v Evropě. Jo, to je převážně tady, česká jakoby ragby je spíš tady jakoby po Evropě. V první řadě na ty světový nejsou úplně finance, protože je to, je to dost, je to dost o penězích, samozřejmě takovejhle výjezd, když tam je několik hráčů, ty vozejky, musej být samozřejmě nějaký ty asistenti, jo, takže, takže pak je to, pak je to o celkovéjch penězích a druhá stránka je ta, že ještě nejsme, nejsme na takový úrovni, že bysme mohli, mohli hrát nějaký jako opravdu velký turnaje. Takže ta, ta ragby jakoby ať už světově i v Evropě, je, je to vejš, jo. Spousta, spousta samozřejmě jsou pod náma, jsou pod náma týmy nebo státy, který, který ta úroveň není ještě taková, ale jsou, jsou, jsou státy, který, který jsou o dva, tři levely pomalu vejš než jsme my jo, co se týče... Jo, ale to už jsou třeba i poloprofesionální týmy jo, anebo profici jo, takže tam to je samozřejmě taky úplně o něčem jiným. My tady, my tady řeknu vozejk, když se shání vozík, tak převážně já jako hráč si musím sehnat nějakýho třeba sponzora nebo třeba z vlastních zdrojů, což je samozřejmě problém, protože ty vozíky dneska začínaj, kloudný vozejky, aby to něco vydrželo, aby to trošku jelo, tak je to 150 000 a vejš, jo. Takže je to vysoká částka, takže jsou tam pak problémy třeba s tímhle tím si sháněním vůbec jakoby nějakých finančních prostředků, a pak říkám, když to jsou jakoby profici, poloprofici, tak on prostě řekne, potřebuju nověj vozejk, dostane nověj vozejk. Jo, my to tady pak sešíváme dohromady jako, ten vozejk třeba, já ho mám, já ho mám, já nevím osm let ten vozejk, jo. Takže už taky není úplně v kondici. Samozřejmě,

nechám si, udělám si třeba, nechám si udělat nový kola, ložiska, vyměním. Taky on se jakoby v celku ten rám drží, jo, i když přesto, že do sebe jako narážíme, je to, je to ten kontakt tam je, tak to drží, takže... Ale je tam tadleta údržba, musí bejt a říkám, nemám, nemám na to jakoby, už jsem, už nejsem nejmladší, takže ani nevím, jestli budu ještě nějaký novej vozejk řešit, protože nevím, jak dlouho, jak dlouho u toho ještě budu. Jo, samozřejmě, dokud', dokud' zdraví, zdraví, zdraví bude držet a budu, budu tak nějak mě to bavit, budu vědět, že na to mám, že mě, že mě každéj druhej jakoby nepředjede, protože to by pak pro mě asi nebylo, protože jak říkám, nikdy jsem nebyl zvyklej, nebo nerad prohrávám. Takže dokud to bude takhle, jak takhle tohle všechno v nějaký normě, tak se, tak se toho budu držet, protože jsou tam kluci, kterým je jakoby přes čtyřicet jo a pořád, pořád hrajou dobře, baví je to, takže jak říkám, asi dokud tam nebudu úplně nejstarší, tak tam asi budu.

§ 29 T: Jak jste se vzájemně pod-, jak se vzájemně podporujete vzhledem k tomu postižení, když tam přijde nováček do té skupiny.

§ 30 R: No snažíme se. Takhlenc, já třeba úplně, úplně jakoby se v tom tak tolik neangažuju. Jo, jsou tam kluci, který, který, protože říkám, nejsem tam, nejsem tam úplně pravidelně, takže jsou tam kluci, který se tomu věnujou, který se tomu věnujou a věnujou se tomu dobře. A, a jakoby ta podpora, jo, snažíme se, když tam někdo přijde novej, aby měl nějaký kloudnej vozejk, protože že jo, to je, to je ro-, to je rozhodující, aby, aby na tom, na-, aby se na tom dalo jezdit, protože sami víme, jaký byly ty začátky, protože třeba ty vozejky před já nevím deseti, patnácti lety, byly úplně někde jinde, jo, takže jako to je dneska se vším že jo, jde to nahoru. Takže se jim sna-, snažíme, máme tam nějaký repasovaný vozíky v docela dobrejch stavech, takže první je jakoby sehnat mu nějaký vyhovující vozejk a i, a jako, aby udržet ho tam, udržet ho tam, protože těch lidí tolik není, protože je spousta, který se tam ukážou jednou, zjistiť, jaký to je dril a už je tam fakt nevidíme, což je jako škoda. Třeba ten potenciál tam maj, že, že kdyby, ale oni třeba, já nevím pět let, pět let už seděj doma u počítače, nemaj, nemaj žá-, nemaj žádnou jinou fyzickou aktivitu, tak samozřejmě pak sedne, když sedne na ten vozík a jede si s náma plnej trénink, tak, tak toho má, tak toho má až, až, až nad hlavu, takže, takže je spousta, spousta lidí, ať už třeba s Paraplete třeba, spolupracujem s Parapletem, když tam jsou nějaký na pobytech, tak třeba přijedou k nám se podívat na trénink, zkusej si to, ale teďkon, teďkon je taková doba, že jako nejsou lidi, sháníme. Teďkon jsou, nevím, jestli jsou

dušičky tak jakoby zparchantělý, líný, jo, nevím, jo, je to opravdu těm lidem se do toho nechce.

§ 31 T: Pomohla vám ta skupina i mimo ten sport?

§ 32 R: Určitě. Určitě, jo. Vy si jakoby tak nějak, prostě, když jsou nějaký cokoliv potřebujeme, jo, ať se týče, ať už třeba auta, bydlení, takovejdech věcí, tak se, tak nějak spolu jakoby komunikujem, že třeba vím, že tenhle ten si zařizoval koupelnu, tak si, tak jako mu zavol-, zavoláme si, nebo se sejdeme a po-, popovídáme si o tom, kde to sehnal, za kolik to sehnal a tak dále a, a, a jako třeba v tomhle ten třeba takhle fungujem dobře, že si jakoby pomáháme. Jo, jakoby všeobecně tak nějak ty vozejci, ty vozejci držej u sebe. Jakoby co-, cokoliv, cokoliv je potřeba, tak, tak si, tak si pomůžeme, poradíme.

§ 33 T: Ty informace jste se dozvěděl i jinde, jak si zařídit byt, jak s autem, nebo vám vyloženě pomáhá skupina spoluhráčů.

§ 34 R: Určitě ty počátky byly jako, ať už od těch takovejch těch starších zkušenějších, jsou i organizace, co si... třeba Paracentrum, Paraple i relativně v těch rehabilitačních zařízeních, tak nějak ty sociální pracovníci ten přehled trošku maj. Samozřejmě za mě, já už, já už jsem, mně už běží, mně už běží, já už nevím ani, devatenáct, devatenáctej rok, jo, takže, takže u mě, když jsem byl jakoby na začá-, na začátku čerstvej, tak ta in-, ty informace nebyly, jo, nebylo to takový právě, že jsme to tak získávali mezi sebou, ale dneska, dneska opravdu už jsou, jsou organizace, který se tím zabejvají, a, a vědí všechno. Jakože pomůžou se vším, ať už jsou to příspěvky na auta, vyřízení průkazek, cokoliv, cokoliv pomůžou, nasměrujou, ale my jakoby na začátku, opravdu to bylo mezi náma. My jsme si, kdo byl třeba dyl, nebo někde něco zjistil, tak to většinou předal, předal dál, jo, aby, aby, ať už, ať už, že jo pak, když sociální sítě, když byl nějaký Facebook, tak to na začátku taky za mě, že jo, to ještě jakoby úplně nebylo jako, to, to bylo jako první mobily takovýdle a, a to, takže jako já už pamatuju, já už pamatuju hodně. Ale, ale snažili jsme se, snažili jsme se to předávat ty informace, protože jsme nevědě-, protože jsme věděli sa-, věděli, jak je to těžký. Jak je to těžký ty počátky, jo, protože jak říkám, člověku se obrátí život o 180, tak to bylo těžký, takže prostě jsme se snažili si to předávat, no.

§ 35 T: Co myslíte, že mělo efekt v tom předávání těch informací? Co pro vás mělo význam?

§ 36 R: teďko nevím, jak to, jak to, jak to myslíte. Jako...

- § 37 T: Myslím to tak, jako, co, co, co, co vnímáte, že bylo efektivní pro vás při výměně těch informací, když jste s klukama mohli řešit.
- § 38 R: Já si myslím, že jako úplně všecko. Ať to bylo, ať to bylo, ať to bylo, říkám třeba prvotní zařizování bytu, pak příspěvek na auto, jo, jak, jak třeba vy-, jo, jak vy-, jak vyplnit žádost, kam vůbec jít, jo. Protože upřímně já jsem třeba dělat v tom, ale vím, že třeba spousta, spousta těch úředníků ani nemaj zájem, nebo ani nemaj ty informace jako úplně kompletní třeba k tomudle tomu a ten člověk tam přijde, oni mu daj nějaký lejstra, vyplňte si to, přineste si to, vy to přinesete, oni vám řeknou: „Tady to nemáte doplněný, musíte to ještě doplnit.“ Jo, já jsem třeba měl u nás jakoby, ať už na, když to byly sociá-, sociální úřady, pak to přecházelo na úřad práce, tak jsem tam měl, tak jsem tam měl, jakoby ty úředníci byli, rádi pomohli, jo. Jako ty informace už měli a, a vždycky, neměl jsem s tím nikdy problém, ale vím, že prostě tady choděj klienti, co se třeba týče příspěvku na auto, nebo i vyřízení nějakých invalidního důchodu nebo průkazky ZTP, tak jim třeba nikdo nikde neporadí, řekne jim jako: „My nevíme, to si zjistěte.“ Normálně je, normálně je, normálně je odbydou takhle jo, takže, takže tam jakoby říkám, na začátku opravdu každá, každá informace byla, byla dobrá, jo, takže, takže takhle. No ale jako že bych něco třeba vyzdvih, jako co opravdu bylo stěžejní a co třeba, k čemu bych se nedostal nebo, to úplně podstatný nemám. Jo, bej-, vzal bych to tak jako v globálu, že opravdu jsme si předávali každou, každou jakoukoliv informaci.
- § 39 T: Když jste do skupiny přišel, ragby, tak jsou tam s-, zmínil jste starší spoluhráči, jak na vás tydle mazáci působili?
- § 40 R: No, byla to, byla to, byla to motivace, že jo. Byla to motivace, protože jsem viděl, ať už to byli starší kluci, zkušenější kluci, tak jsem, tak jsem viděl jakoby, na jaký úrovni jsou, že jsem si řek, hele, to je kvadruplegik, viděl jsem sebe, jak, jaký jsem měl problémy s přelezáním do auta, s toaletou, cokoli takovýchle nějaký přesuny, zvedání, oblíkání. Pak, když jsem je viděl, že jak to, jak to zvládaj, jo, protože vlastně opravdu já jsem se potom cejtil hrozně dobře. Jako samozřejmě ty začátky byly těžký všecko. Já jsem jezdil domů strhanej, mě všecko tak strašně bolelo. Protože je, byl to, byl to záběr. Ale byla to, byla to, byla to právě motivace pro mě, abych, abych se posouval. Takže jsem cejtil, cejtil tou a oni, oni mě samozřejmě hecovali, věděli, protože že jo, tam ty diagnózy jsou různé, že jo. Ten, ten krčák je od, od, odsad' poad' a samozřejmě to postižení je pokaždý trochu jiný a oni věděli, že já se svým pos-, že se určitě můžu dostat na nějakou úroveň, takže mě hecovali a nedali mně nic zadarmo

jako jo, takže, takže pro mě to bylo, pro mě to bylo jako velká motivace, jo. Posouvat se a posunul jsem se a jsem za to třeba v tomhle jakoby hrozně vděčnej, že si ani nedokážu představit třeba, kde bych teď, kde bych jakoby byl bez tý ragby. Jo, co se týče nějaký fyzický kondice, nějaký soběstačnosti, protože jsem i doma, tam nějakou tu svoji komfortní zónu, všechno, všechno tak, jak to má bejt a pak, pak jsem, pak jsme s klukama vyjeli, pak jsme s klukama vyjeli na výjezd a spali jsme prostě v nějakým hostelu, v nějaké ubytovně, kde, kde jakoby ta, bylo to pře-, vždycky se samozřejmě snažili, aby to bylo aspoň trošku bezbariérový, že jo, aby tam jakoby schody a tydle věci nebyly, ten základ, aby tam byl, ale že jo, co se týče toalet, vejšky postelí a takový, to bylo prostě od postel, on pomalu matrace na zemi až po postel k ramenu, takže, takže jsem se i jakoby naučil, naučil, naučil tu soběstačnost, protože samozřejmě vyjelo nás třeba, já nevím osm kluků na vozejku a byli tam, byli tam s náma dva, tři lidi jako asistenti a ty samozřejmě nemohli, nemohli nás jakoby obstarat všechno, ať už naráz nebo každou s prominutím blbost, takže, takže to ná-, to mě taky donutilo jako se o sebe ja-, se o sebe umět postarat. Takže i v tomhle tom, i v tomhle tom směru to bylo, v tomhle tom směru to bylo super, že opravdu jsem se naučil fakt soběstačnosti.

- § 41 T: Co ta soběstačnost pro vás znamená?
- § 42 R: Tak oblíknout se, najíst se, přelízt si na toaletu, do postele, to jsou takový ty základní věci. Auto, že jo, přesun do auta, naložení vozíku.
- § 43 T: Jakej to je pocit, když jste soběstačnej?
- § 44 R: Je to dobrý, je to dobrý, ale tím právě vzhledem k tomu postižení, jakoby že to je vlastně, jakoby ten, ten krč-, krční obratel, takže jsou postižený i horní končetiny, tak není to, není to, není to úplný. Nikdy, nikdy vlastně, nikdy, nikdy nebudu úplně soběstačnej, nebo tak nějak tu představu, co bych, co bych chtěl, jo. Protože pak samozřejmě tím, že ten úchop tam není, tak, tak různý věci jsou hodně problematický, byť úplně třeba nemožný, že jo. Ať už zvedání nějakých věcí, něčeho tahání, že jo prostě, takže, takže jako jsem, jsem soběstačnej, jo, i když bych to tady neměl říkat veřejně, protože jsem osoba ZTP/P, takže, takže bych měl mít u sebe nějakýho asistenta, průvodce, ale bydlím sám a vlastně všechno, uvařím si, oblíknu se, umeju se, jo, takže, takže jsem, jsem soběstačnej, jsem soběstačnej a jsem spokojenej jo, jako že pro mě, jako hodně to pro mě znamená, protože já jsem nikdy, nikdy nebyl, nikdy nebyl zvyklej jakoby na, na nějaké moc velké komfort, jo takže, takže i jakoby zazdrava jsem, co jsem, co jsem si neudělal, tak jsem neměl, takže je to, takže to mě

i vedlo pak k tomudle tomu stavu, že, že se musím, že se musím prostě někam posunout, všechny todle, todle jakoby zlepšit spoustu věcí, spoustu věcí prostě zlepšit a to, co šlo, tak jsem, tak jsem tak nějak, tak jsem nějak jakoby zvlád, jo, v rámci prostě možností, takže jak říkám, ty ruce nejsou stoprocentní a, a je to opravdu někdy problém, no. Že to, že to je pak, že jo, když třeba nakládání vozíku, než člověk tím, že nemá úchop, než třeba sundá kola nebo nějak ten vozejk uchopí, vtáhne dovnitř, protože ho nemůže prostě vzít, zmáčknout a prostě ho vyhodit, tak je to, je jako to, někdy to je jako dost pro mě, pro mě dost stresující, že, že jsem, že jsem úplně... Jako opravdu mě to vytáčí, že si říkám: „Sakra.“ A vždycky si nadávám: „Ruce blbý.“ A takhle si třeba to a, ale hecuju se a prostě to tam, prostě to tam dám, protože nic jinýho, nic jinýho mi nezbejvá.

§ 45 T: S čím jste přišel do skupiny ragby, s jakým očekáváním jste tam přišel? Jestli jste vůbec nějaký měl?

§ 46 R: Očekávání. Určitě jako první bylo, že budu něco dělat a musím něco dělat, protože potře-, potřeboval jsem fyzickou, protože samotnýho, samotnýho úplně jsem se tak nějak nedokázal dokopat k něčemu jako, že bych, že bych nějakou, nějaký posilování a takhle to, takže, takže to prvotní bylo, že určitě budu mít, určitě budu mít lepší fyzickou, dostanu se mezi lidi, mezi, mezi lidi, který jsou tak nějak na stejný vlně jako já a to bylo, to byl asi takovej ten začátek jako, že jsem, že jsem to...

§ 47 T: A jak se pak ty očekávání vyvíjely v čase? Říkal jste, že jste potřeboval hlavně fyzickou a o tom, jestli se objevovaly nějaký další?

§ 48 R: No tak ta so-, ta soběstačnost, že jsem si zkusil ty, ty takový ty první výjezdy že jo, ať už první ligy, co jsme byli, první výjezdy v zahraničí, že jo, když jsme jeli, už teda asi ani... když jsem byl v Německu na velkém turnaji, to byl můj první to, takže, takže ta soběstačnost, protože říkám, jak jsem říkal, ty, ty hotely nebo to ubytování nebylo, nebylo úplně ideální, protože že jo, pak přijedete na hotel a tam je třeba jeden bezbariérový pokoj na patře, že jo. Jo, zbytek, zbytek je a teď přijede deset, deset lidí na vozejk, tak se to tam muselo nějak poskládat, ale vždycky jsme si nějak poradili jo třeba. Takže, takže fyzická, soběstačnost a i, i jakoby psychicky jsem se cejtil dobře, že, že jsem jako ty zat-, pak jakoby, jak postupem času jsem se zlepšoval, přicházely nějaký pochvaly, ať už od trenérů, nějaký úspěch i v tř-, ať už v lize i v těch, i v těch třeba zahraničních turnajích a, a, a bylo to jako potěšující jo, že člověk, člověk se cejtil, cejtil dobře, cejtil se tak nějak jakoby potřebnej, že, že opravdu na začátku jsem takovýdle věci vůbec neřešil, ani nijak necejtil jakoby, že bych to, prostě

spíš naopak jako ne-, neměl, já jsem neměl nikdy úplně takový ty, jakoby takovej ty, jakoby takovej dle pocit, že... Ale občas to v tý hlavě proběhlo, že vlastně nějaký cíl, nějaký, nějaký určení v tom, v tom dalším, v té budoucnosti a v tom sportu. Tím, že jsem byl jako relativně dobrej v tom. Jo, že te, teď už taky to trošku upadlo, to je ale zase věkem. Že mi táhne na čtyřicet a ono ty mladý třiatřicetiletý vlčáci prostě, ta energie je prostě, takže, takže... Ale byl jsem, byl jsem jako potřebnej, jo, že opravdu si to i jakoby ten zbytek, ten, ten tým, ať už ten tým, ať už ligovej nebo pak v reprezentaci, tak, tak si to jakoby váží-, vážili toho, že makám, že se zlepšuju, že dělám to, co dělám.

§ 49 T: Jakej to má pro vás význam, bejt potřebnej?

§ 50 R: No já si myslím, že je to jako hrozně důležitá věc v životě, jako bejt, bejt ať už...

§ 51 T: Pro vás.

§ 52 R: Pro mě, no. Jakože asi pro každýho by to mělo bejt. Vím, že prostě spousta lidí třeba nemaj, nemaj...

§ 53 T: Mluvte za sebe, jo?

§ 54 R: Tak za mě určitě, určitě je hrozně důležitá věc, jo, že i třeba ať už, ať už práce, ať už ten sport, tak, tak bejt, tak bejt potřebnej. A je to směr, je to směr, jakoby smysl života, jo, já říkám, třeba práce, dělám, dělám, pomáhám, snažím se právě pomáhat dál těm handicapovanej. Ať už to jsou nový, ať už to jsou rodiny s dětma, jo, sice se to pohybuje jakoby kolem tý mobility, ale nemám s tím problém i mimo práci pomoct, pomoct, když potřebujou právě tu, tu radu. Tím, že už jakoby jsem nějaký, nějaký čas nebo relativně dlouhej čas na tom vozejku, už jsem se setkal s různějma lidma, s různějma postižením, s různějma situacema, tak tak nějak jakoby ten přehled trošku mám. Takže se snažím pomáhat a... A pro mě to je, i když třeba dělám to ve svém volným čase, nic z toho nemám, mám z toho ten dobrej pocit, kterej, kterej mě jakoby nabíjí. Jo, takže, takže říkám. Snažím se v tomhleto angažovat. Jo, nemám, nemám úplně tak nějak, že bych tomu šel, šel jakoby naproti, ale prostě když někdo se na mě obrátí, potřebuje, tak rád, rád pomůžu kdykoliv v čemkoliv.

§ 55 T: Jaký možnosti vám otevřela skupina ragby?

§ 56 R: Podívat se do světa třeba jakoby, co se týče, já jsem do té doby nějaký velkej cestovatel nebyl. Většinou jsem, většinou jsem se pohyboval tady v Český republice nebo v nějakým blízkým okolí tady kolem, ale s ragby jsme začali jezdit vlastně po celý Evropě. Já jsem vlastně, navštívil jsem, navštívil jsem všechny státy kolem nás, jo. Myslím si, že mám všechny. Kromě Francie. Já jsem, tam jsem nebyl, tam jsem

s nima nebyl, byli tam taky, já jsem s nima nebyl. Aji několikrát, jo, že i jiný místa, takže pro mě to, pro mě to bylo supr, že i pak mám nějaký zážitky, že třeba když pak se s někým, s někým bavím, ať už s rodinou, s přítelem, tak pak jakoby mám i o čem vyprávět, o čem. Protože zase jsou, jsou třeba lidi kolem mě, který, který třeba v životě nevytáhli paty pomalu z rodného města, natož jakoby z republiky. Jo, takže, takže mám i třeba takovýhle jako, že se třeba rád podělím, ne, že bych se jako vychloubal, jo, ale že se třeba dostane se, dostane se, dostanem se k tomu, dostanem se na to téma třeba ragby, sport, že jo, ať už to jsou cizí lidi, ať už to jsou kamarádi, tak se o tom bavíme. Jo, že oni jsou vždycky překvapení: „Ragby na vozejků?“ Jo, tak, tak já jakoby rád, rád jim o tom, o tom vyprávím, jo. Pak se i dostanem k tomuhle, k různým zážitkům, protože samozřejmě máme těch, těch zážitků je spousta. Veselý, smutný, jo, takže, takže jakoby jsou. Takže, takže jsem se podíval, jak říkám, podíval jsem se po celé Evropě, navštívil jsem krásná města evropská, do kterých bych se, si myslím, třeba ani normálně nedostal. Takže, takže tohleto, tím, tohleto mě, tohleto mě jako...

§ 57 T: Zážitky jste zmínil.. jaký třeba?

§ 58 R: Různý, ať už to byly, ať už to byly, ať už to bylo nějaký bloudění, pokuty za rychlost samozřejmě, jo, taky někdy jsme se třeba i jako, pilo se, že jo, třeba po turnaji, slavilo se, tak pak takový tyhlecky, tyhlecky excesy potom, to bylo spousta jako, takže...

§ 59 T: Napadají vás ještě nějaký možnosti, který by vám, nebo co vám ta skupina dala? Co vám to otevřelo?

§ 60 R: Získal, získal jsem určitě spoustu dobrých přátel, protože je tam určitě spousta, spoustu kluků, na který se můžou spolehnout, na který se můžou obrátit, takže určitě přátele, jakoby dobřej, dobřej kolektiv.

§ 61 T: Ještě něco?

§ 62 R: Teď mě zrovna, mě teďka nic nenapadá, co se týče... Jako říkám, určitě, říkám, teď teda ta fyzická kondice se mi zlepšila, to jo, to je, to bylo pro mě důležitý, podíval jsem se po světě, získal jsem přátele, takovej... Takže...

§ 63 T: Co si myslíte, že by šlo vylepšit?

§ 64 R: Všeobecně u ragby, nebo u mě, u mě konkrétně?

§ 65 T: Ne, myslím jako v té skupině, ve který jste, to znamená jakoby ve sk-, v té vaší skupině, teda spoluhráči. Co vnímáte, že by třeba bylo, šlo udělat jinak?

§ 66 R: Teď mě úplně jako tak, tak určitě tam nějaký věci jsou, teď mě nic konkrétního nenapadá. Jako určitě, určitě nějaké takovej ten skauting prostě těch novejš lidí, novejš hráčů, protože potřebujeme, máme, máme možnost to jakoby rozšířit. Jo, kor teďko, teďkon vlastně teď jsou tam nějaký podpory finanční, takže jakoby i nějaký peníze tam jsou, že bysme se mohli věnovat novejm hráčům, takže, takže vyhledávání nějakých novejš hráčů. Pak samozřejmě třeba nemáme, nemáme, nemáme trenéry, jo, nemáme jakoby to zázemí, problém třeba s asistencí, jako těch, ti kluci, který nám choděj pomáhat, tak je jich málo, jo, choděj samozřejmě, maj svoje zaměstnání, maj svůj osobní život, takže nemůžou, nemůžou úplně se tomu jakoby věnovat na 100 %. Takže i třeba nějak, nějaký jako shánění, shánět tyhle, tyhle, nějakou jako asistenci, pomoc, nějaký jako servisáci. Fyzioterapeuty a tak dále. Protože to všechno je to potřeba. Takže určitě nemáme, nemáme trenéra, trénujou to kluci přímo ze hřiště, což taky není úplně ideální. Jo, prostě v tom sportu je dobrý, když to někdo sleduje, tam někdo z tý lavičky nebo vůbec z nějakýho povzdá-, z nějakýho odstupu, a ne jakoby hrát z toho hřiště nevidí všechno, jo, i když ty kluci se snažej, vedou to dobře. Jo, jako nemám vůbec žádný výhrady, ať už co se týče týmu z města C, i co se týče týmu z města A. Mám srovnání s tím, takže, takže tohleto je třeba problém, jo. Byl pro-, byl obrovskej problém byly peníze, teďkon jakoby, já do toho úplně nevidím, protože se tomu nevěnuju, co se týče toho, úplně toho zákulisí, toho sportu. Ale vím, že, že teďko nějaký peníze jsou, sehnaly se a je to zase o hodně veselejší, když člověk nemusí, nemusí řešit, máme spoustu, spoustu věcí kolem, co se týče vybavení. Nejenom ten vozejk, rukavice, různý ochranný jako pomůcky a tak dále. A prostě teď je i možnost jakoby to získat z toho klubu. Jo, dřív si to člověk musel, musel třeba kupovat a pásky různý, jakoby čím se, čím se tejpujeme a tak dál, všechno bylo z vlastních zdrojů. A ono se to nezdá, ale prostě pak, pak ročně je to čtyřicet třeba tisíc jakoby se všim všudy, s nějakým dojížděním a, a je to, je to, je to jako, je to náročný. Protože i samozřejmě člověk pak má i nějaké dal-, jakoby osobní život, jo, co se mimo ten sport, mimo práci, nějaký dovolený a nějakou radost si člověk musí... Takže ono pak, když se to sečte, když se to sečte, tak, tak to to, no. Tak to bylo, tak to byly velký, velký položky. Takže říkám, je to, je to teďkon, teďkon o malinko by se to mělo, mělo by se to zlepšit od letošního roku, uvidíme, uvidíme, jak to bude, ale, ale je tam, je tam jakoby spousta věcí, na čem by se, jakoby na čem by se, na čem by se mohlo, mohlo pracovat, jo. Prostě od, od těch, od těch novejš hráčů, až po samozřejmě ta liga, zázemí tý ligy, pak samozřejmě reprezentace a tak

dále. U všeho, u všeho by se dalo, u všeho by se dalo určitě spousta věcí zlepšit, doladit. Takže není to... Jo, protože máme zase samozřejmě srovnání s ostatními státními, s ostatními zeměmi. A pra-, pak pro-, člověk, když to vidí, já říkám... Samozřejmě by se mi líbilo, kdybych byl nějaký poloprofík nebo profík, jo, ale ta úroveň, ta úroveň tady není taková, aby, abysme si za to mohli jakoby říct peníze. Já bych si třeba jako nedokázal, protože když pak vidím jiný, jiný ty země, jiný ty kluky, kde jsou, tak, tak bych si to nedovolil. Ale jako je to, je, to srovnání tam je a je vidět, že pak, když ta podpora tam je, ať už, ať už státu, ať už lidí kolem, jakoby co se o to zajímaj, věnujou tomu sportu, tak, tak je to, tak je to supr. Jo, než když tady člověk prostě musí všechno jakoby kousek po kousku skládat, shánět, starat se o to. Ne, že by mě to jakoby... Říkám, já třeba úplně nejsem v tom zainteresovaný jako úplně do hloubky, občas prostě nějaký rukavice, nějaký pásky, takovýchle věci, co člověk, co člověk může sehnat, má možnost, tak sežene. Jo, ale, ale ty kluci, je to, je kolem toho, myslím si, že kolem toho je hrozně moc starostí, jako. I když baví nás to, naplňuje nás to, nechceme toho nechat, nedokážu si představit, a myslím, že nejsem jedinej, že bych, že bych ten sport nedělal, že by to tady prostě upadlo někam v zapomnění. Nedokážu si to představit, nechceme to dopustit. Jo, ale pravda je taková, že ten kolektiv, ten základ, co tady byl, stárne, jo. A ty kluci, nemůžou, že jo. Tady je to, je to, je to fyzicky náročněj sport, dost fyzicky náročněj, je tam, jsou tam, jsou tam kontakty, ty nárazy, ono pak člověk jako... Myslím si, že ještě nejsem v tom, nejsem v tom stádiu, ale jsou tam kluci, kterým je čtyřicet, přes pětáctýřicet roků. A myslím si, že už to taky není úplně jako ideální, je to na nich, je to na nich vidět. Přestože makaj, snažej se, tak je to vidět. Čili já se strašně bojím, jako já, stárnutí, to je pro mě, to je úplně hrozná představa, jako, jo. Už jenom třeba vzhledem k tomu sportu, že nevím, že bych, chtěl bych jako pokračovat a chci sportovat, musím sportovat. A nedokážu si, nevím, nemám vůbec žádnou představu, co bych, co bych jakoby dělal jinýho. Protože upřímně, atletika mě úplně nechytla, atletika mě úplně nechytla, přestože jsem jakoby ideální, ale je to takový, jo, pak ty turnaje. Jsou tam nějaký, že jo, nějaký, nějak je příprava, to, a pak člověk vlez na tu kozu, třikrát hodí diskem a může jet domů, jako, jo. Že tady přece jen, když je ragby turnaj, je to celý víkend, jsou třeba dva tři zápasy za den, jo. A člověk se, člověk se jakoby vybijí. Jo, že mně přijde, že u tý atletiky samozřejmě jsou totiž nějaký přípravy tréninků, je to taky náročný. Posilo-, choděj do posilovny, maj, mají soustředění, ale pak samotná, samotná ta hra, tamten už není, už není to, no. Takže, takže se toho trochu bojím, no.

Týchletý, tý budoucnosti. A vůbec jakoby i o to ragby trošku. Protože když to teď vidím za poslední roky, jak to je s těma nově přichozíma hráčema, tak je to, je to bída. Jednoduše je to opravdu bí-, bída. A opravdu je tam spousta kluků, kterejm už je hodně přes třicet a těch mladejch, těch mladejch už tam moc, jakoby moc není.

§ 67 T: Kolik vás teď je v týmu vlastně?

§ 68 R: Jako v celý český ragby, nebo u nás?

§ 69 T: Když vezmete město A, no.

§ 70 R: Když vezmu ve svém, ve svém týmu, ve svém týmu, když vezmu město A? Jakoby domovskej, domovskej tým, tak já nevím, jestli nás je sedm. Jo, takže není to, není to, není to nic moc, protože pak, pak čtyři jsou, čtyři jsou na hřišti...

§ 71 T: Potřebujete mít náhradníka, že jo.

§ 72 R: Tak. A Vždycky, vždycky se nesejdem, ať už nějaký zdravotní problémy, rodina, rodina a tak dále, není to, není, vždycky se to úplně nesejde a pak říkám, že tam je pak pět nebo šest hráčů, už je to málo, protože ten celej zápas, je to, je to hodina a půl pomalu vkuse jakoby v zápřahu. A člověk musí střídat. Jsou samozřejmě kluci, který odehrajou, odehrajou celej ten zápas, jo, ale převážná většina, je to dobrý si prostě na chvilku... Tam je klasický jakoby hokejový střídání, že jo, takže se může kolikrát, člověk se nemusí bát, že když vystřídá, že už se tam nevrátí jako ve fotbale. Takže to střídání je dobrý, že si člověk chvilku odpočine. Jsou samozřejmě situace, kdy vás rozhodí něco, ať už rozčílí nebo rozesmutní, tak je fakt dobrý si na tu lavičku sednout, napít se, namočit si obličej, chvilku se vydejchat a vrátit se tam zpátky. No, takže... A takhlenc to je jakoby v celý lize. Takže pak není třeba ani možnost, že bysme si třeba i někoho půjčili, protože ani nechtějí, jakoby nechtějí, protože je jich taky třeba pět šest, takže teďko jakoby ty vize, je to, je to takovýdlec, no, těch lidí je málo. A i ta reprezentace. Jo, že, že těch lidí sice je dost, ale tam je samozřejmě, v repre je potřeba, aby ten tým byl silnej, silnej, stabilní a, a těch lidí tolik tady není, jo, aby, aby ten tým byl konkurenceschopnej oproti ostatním. Protože samozřejmě, tady v lize jsme ty týmy poskládaný tak nějak stejně, takže se perem. Jo, jsou tam, jsou tam, jsou tam, prostě nejsou tam velký rozdíly. Ale pak jako bejt venku v tom zahraničí, když je to reprezentace nebo nějaký champions week, co jsou to, tak tam už jako ten rozdíl je. Tam už je to to. A tam už se ani nedá jet jakoby třeba v pěti šesti lidech, protože opravdu tam je, tam je to v takovém tempu, že i ty kluci, co vydržej tady ten zápas odjet celej v relativně dobrým tempu, tak tam, tam to nedaj. Tam to nedaj, protože tam je to prostě o level vejš, no.

- § 73 T: Jasně, jasně. Jardo, co vy a partnerskej život?
- § 74 R: No, ted'kon, ted'kon...
- § 75 T: Ale jestli nechcete, nemusíte...
- § 76 R: Ne, můžu jako, nemám s tím vůbec problém. Ted', ted' je to, ted' je to špatný. Ted' jsem jakoby jsem roz-, rozešel jsem se s partnerkou, nebo takhle... S tou dou-, s tou, s tím, co jsem měl předtím ten vzta-, v uvozovkách ten stabilní vztah skoro deset let, tak tam to tak nějak se rozpadlo, jo, protože, nevím, jestli, jak to můžu jakoby prezentovat, ale prostě upřímně, jí ruplo v kouli. Moc chtěla, chtěla jít do velkého města, byla to holka z vesnice. A dokud byla tady, tak to bylo v po-, dokud studovala tady, to všechno v pohodě. Pak šla do města, stačily dva roky ve městě a úplně se zbláznila prostě. Takže, takže jsme to tak nějak to. No a ted'kon v poslední době byly nějaký, řekl bych spíš takový jako úlety jenom, jenom že aby člověk nebyl úplně sám. Ale ted' jsem sám, ted' jsem sám. A není to úplně, není to ideální. Byl jsem zvyklej, že, byl jsem na začátku sám, protože samozřejmě jsem měl takový ty jiný starosti. Vůbec se nějak obstarat, zařídit si ty věci kolem, abych mohl vůbec existovat. Pak se dá říct v tom středu, že jsem nebyl nikdy sám, vždycky jsem měl nějaký vztah, většinou jakoby dlouhodobý vztahy. Že jsem se až divil, že ty holky, že ty holky se mnou tak dlouho vydržely. Že jako se mnou to není jednoduchý, jako, to se přiznávám. Já nejsem jakoby, že bych byl jakoby, nejsem zlej člověk, jsem, jsem hodnej, jsem ohleduplnej, snažím se ty partnerce prostě dát všechno, co potřebuje. Samozřejmě v uvozovkách, protože ona se nesmí zas úplně rozmazlovat. Ona, jak si pak zvykne, tak to taky není úplně dobrý, jo. Ale, ale tak nějak, že jsem jako... Ale, ale že jo, prostě mám takový stavy, že když se mi prostě někam nechce, něco nechce, tak to prostě dělat nebudu. Jo, jako to bylo vždycky tak. A někdy jsem jakoby narážel. Jo. A zase jsem nechtěl jako: „Hele, já s tebou, já s tebou do toho kina pojedou, ale jako já tam budu prostě zpruzenej a nemá, nemá to cenu.“ Takže jako i v třeba tak v tomhleto byly pak nějaký konflikty, vznikaly. Ale ne, bylo to vždycky nějak jakoby v mezích. Jo, ale... Takže jsem, vztahy byly, střed, střed byl dobrej, ted', ted' to není úplně ideální, no. A je to, a je to těžký. Jako fakt opravdu, přesto, že jsem, jsem jakoby soběstačnej, nepotřebuju, já jsem nikdy nechtěl, aby ta holka kolem mě to, skákala. Protože vím i jakoby z ostatních, ať už vidím nebo to, tak mně přijde, že v hodně případech přecházejí takový ty partnerský vztahy ne jakoby milenec milenka, ale pacient a ošetřovatelka. Jo, takový pak. Takže to, že to, že to... A to jsem nechtěl. To jsem nechtěl, já jsem chtěl vždycky, aby to byl plnohodnotnej vztah se

vším všudy a snažil jsem se prostě, co jsem zvládnul, tak, tak jsem... I když oni chtěli, jakoby že taky jsme párkrát narazili, že opravdu jsem říkal: „Hele nechci, já to zvládnou.“ A nechtěl jsem, aby to došlo do tohohle stádia. Ale teď, teď bych jako někoho jako fakt potřeboval, no. Není to, není to úplně, není to... I když mám kolem sebe jakoby rodina, sestra má teď, má jakoby rodinu a mám malou neteř, takže, takže spoustu času trávím s ní, jako že mám takovou tu radost, že, že sestra je jakoby spokojená v pohodě. Takže rodina jakoby, mám kolem sebe rodinu, kama-, kamarády, jakoby ještě dost přátel. Jako i když se to, i když se to tenčí, že tím, že nemám rodinu, nemám děti, tak vlastně moji vrstevníci, ať už spolužáci, ať už kamarádi, tak mají rodiny, děti. A už samozřejmě ten život směřuje někam jinam. Jo, točí se to kolem těch dětí, takže tam úplně jakoby nezapadám. Jo, i když jakoby děti mám rád, tak tam, tak prostě taková nějaká společná, společný akce rodinný prostě pro mě nejsou. Jo, ať... Takže, takže teď mě právě, je takovej, taková fáze životní, kdy přemejšlím o tom, je, jak to bude. Ta, ta přítelkyně, jestli vůbec budou děti a tak dále, který bych chtěl, takže teď mě, teď mě to malinko jakoby trápí tohlesco. A tím zase je dobrý ten, to ragby, že prostě člověk tam zapomene, že si prostě jedu, jedu ten trénink, vyčistím si tu hlavu a jsem prostě nějaký čas prostě v pořádku, v pohodě. Jsem unavený, unavený a nepřemejšlím, nepřemejšlím nad těma věcmi. Ale někdy, někdy to vlastně co se týče... Teď říkám, nemám jiný, jakoby jiný nějaký starosti, ať už zdravotní nebo to, jenom prostě ten, ten partnerskej, ten partnerskej život teď je, teď je na nule a trošku mě to trápí, no. Protože už nejsem nejmladší, kdyby mně bylo dvaadvacet, pětadvacet, tak to absolutně neřeším, nějaký rozchod nebo že jsem sám. Ale táhne mně na čtyřicet a už to není, už to není úplně tak, jak to bejvalo.

§ 77 T: Tak jo, moc děkuju za rozhovor.

§ 78 R: Rádo se stalo.

§ 79 T: Na závěr bych se vás zeptal, kolik vám je, kolik je vám teda let?

§ 80 R: 38. Já to strašně nerad říkám, protože to už je strašný, já jsem už asi, já nevím, já jsem...

§ 81 T: Mně je 47.

§ 82 R: 47? Fakt? To vypadáte dobře.

§ 83 T: Kvůli tomu to neříkám.

§ 84 R: Tak to doufám, že budu vypadat taky takhle stejně. Tak to je krásný.

§ 85 T: Pracujete jako co?

- § 86 R: Moje jako pracovní zařazení je konzultant Škoda Handy. Jo, je to, je to, že já vlastně se starám jakoby o klientelu handicapovanejších, co se týče nějaký mobility, ať už nákupu auta a tak dál. Takže, takže je to...
- § 87 T: Jak dlouho jste na vozíku?
- § 88 R: 2000. Takže teďkon v květnu to bude devatenáct teďkon.
- § 89 T: A ragby hraje jak dlouho?
- § 90 R: Ragby hraju 2008? Jakoby stabilně.
- § 91 T: Stabilně.
- § 92 R: Jo, začínal jsem 2001 nebo 2002 jsem začal, to byly takový ty, bylo mi jednadvacet, že jo, nebo dvaadvacet nebo kolik mně bylo, takže to ještě to... Takže to jsem si to zkusil a pak jsem jakoby začal 2008 hrát a od té doby jakoby jsem stabilní člen. Teď už teda jsem se reprezentace vzdal, nechal jsem to, přenechal jsem to těm mladejm, protože jsou tam kluci mladý, který maj potenciál a já už jim celkem jako nemám co dát. Takže si říkám, že už jako se tam nebudu jakoby angažovat. Ani si myslím, že, přestože nejsem na tom úplně špatně fyzicky herně, nejsem na tom úplně zase jako nejlíp, abych tady... Ale nejsem na tom špatně, ale myslím si, že do reprezentace už jako v osmatřiceti není úplně ideální, ideální řešení. Ani tam, vlastně bych byl nejstarší. Jo, co se týče trenéra, kterej tam je, ale kterej spíš se věnuje tomu, tomu koučování než tý samotný hře, tak bych tam byl nejstarší, což už... Co už pro mě není, to si radši zahraju se těma čtyřicátníkama tu ligu, kde, kde jako mně to nějak nevadí, ale do repre si myslím, že nepatřím. Takže, takže jsem tam a doufám, že tam nějaký čas jakoby ještě budu. Nebo chci bejt, chci bejt, takže pokud nepřijdou nějaký zdravotní, zdravotní problémy, tak budu hrát, dokud to půjde. Dokud mě tam nebudou chtít, dokud mně neřeknou: „Hele, už se na to vykašli, už seš starej,“ tak to to, tak tam budu. Takže říkám, baví mě to dělat, už je to, je to dlouhá doba, je to dlouhá doba, ty kluci jsou fajn, je tam dobrá parta a baví mě to.
- § 93 T: Bezva. Tak děkuju moc.
- § 94 R: Není vůbec zač.
- § 95 T: Moc děkuju.

Příloha G - Rozhovor Pavel (43:36)

- § 1 T: Pavle, já bych se vás chtěl zeptat, jaký byl váš životní příběh?
- § 2 R: Tak... úraz se mi stal v jednadvaceti letech, když jsem byl po bouračce jako spolujezdec. Do té doby jsem byl aktivně sportovcem, hrál jsem fotbal, sportoval. No, po úraze se mi to celý překopalo, zvykal jsem si na vozejk. Pak jsem se právě dostal tady do centra Paraple, odkad' mně nabídli nějaký sport, takže jsem začal ragby. A ragby mě posunulo prostě žít dál a prostě mi změnil život ten sport. A kdyby nebylo toho sportu asi a rodiny, tak... nevím, jak by to dopadlo.
- § 3 T: Co ten sport pro vás znamená?
- § 4 R: Tak já jsem byl odmalinka vedenej ke sportu, fotbal jsem hrál závodně. Ze školy rovnou ven, fotbal každý den a to. Takže já jsem byl na to úplně vázanej. No, pak když člověk se dostane na vozejk, potřebuje se dostat mezi nějaký srovnatelný lidi a to, takže... začlo to ragby, no. Tenkrát mi tady řekli, že hrajou ragby, tak jsem se tam jel podívat na soustředění, ale ještě jsem neuměl pořádně přelejzat z oblouku na postel a takový, do auta. Auto jsem vlastní neměl. Tak tenkrát mě ještě brácha vez na soustředění. Tam ještě tenkrát jela se mnou moje mamka, protože mi pomáhala a to. Potřeboval jsem mít prostě někoho furt u sebe. No ale prostě okoukal jsem od těch kluků, jak se dělá, jak se co dělá a dneska už prostě jsem soběstačnej, nepotřebuju nic.
- § 5 T: S čím jste se potřeboval po úraze vyrovnat nejvíc?
- § 6 R: No, asi psychika, no. Prostě... vrátil jsem se po sedmi, po sedmi měsících z nemocnice domů. Táta prostě, abych furt šel ven, nebo aspoň někam do krámu. To vůbec jsem nechtěl vylejzat mezi lidi, byl jsem takovej... Až pak fakt mi dostalo, že jsem se dostal mezi lidi na vozejk tady do toho centra Paraple, plus ten sport. Takže tam jsem se zapojil mezi ty kluky a změnilo to úplně život zase. Začal jsem na to koukat jinak. Jako je to furt... člověk si v životě nezvykne, ale prostě už je to nějaký takový, že... Lidi ze začátku koukali tak, jako kouká každý na někoho, když něco to. Takže a teď už to беру takový, jako je to. Takže už si z toho nějak hlavu nelámu, takže...
- § 7 T: Co pro vás bylo nejtěžší?
- § 8 R: Vrátit se zpátky do života, no, mezi ty lidi. Nejhorší bylo přijít zase mezi ty lidi, já nevím, když pak jde člověk se podívat na fotbal a nemůže. Takže prostě vrátit se do toho kolektivu, no. Ta psychika, no, protože je to něco úplně jinýho, když

potřebuje pomoc. Jako teď je to zase úplně o něčem jiném, jo. Teď žiju jako sám, dřív jsem bydlel s rodičema, teď si jakžtakž všechno udělám sám, takže vrátil jsem jakžtakž do normálního života, sice s obtížema, ale funguje to.

§ 9 T: Co to pro vás teda je to vrátit se do života? Co to obnáší pro vás?

§ 10 R: Starat se sám o sebe, no, udělat si sám to, dostat se, kam potřebuje. Auto jsem si tenkrát pořídil, nevěděl, jak to bude fungovat, jestli to. Byl jsem řidič z povolání, takže auto jsem si nechal upravit. Naučil jsem se jezdit, teď už mám druhý auto. Jezdíme docela hodně, jezdíme po světě s ragby, takže když něco potřebuju, dostanu se kamkoliv. Největší překážka akorát schody, no, když jde člověk sám, jinak jako dá se zvládnout všechno. Pak se někam jde, tak jde víc lidí nebo parta nebo někde jsou kamarádi, takže dá se všechno zvládnout i s tím vozejkem. Je to těžší, ale dá se to.

§ 11 T: Zmínil jste ještě kolektiv, že pro vás byl hodně důležitý.

§ 12 R: Tak mně hodně pomohla rodina. Nebejt asi rodiny, nevím, jestli je to hodně asi těžký na psychiku tady dostat se na vozejk, je to prostě vteřina, změni to život, rodina mě držela, podporovala. Tam pak kamarádi, tam se pak pozná, kolik lidí nebo kolik ten člověk má kamarádů, kolik se zachová, kolik se otočí a to. Takže taky to bylo ze začátku takový... Já nejsem takovej, abych někoho prosil nebo říkal si o něco. Snažím se všechno udělat sám nebo co jde, tak si udělat sám a... Takže takhle, no. Ale ta rodina byla největší povzbuzení nebo jako držela mě. Poté pak každěj myslí, já nevím, na nějakou sebevraždu, zabít se nebo to.

§ 13 T: Co vám běželo hlavou po tom úraze?

§ 14 R: No, tak ze začátku jsem nevěděl, jakože budu na vozejku. To ještě nikdo nějak mi neříkal. To spíš říkali rodičům nebo to. No a pak když to, tak přemýšlí se, co bude, jestli to má cenu, bojovat, vzdávat to. Mě držela fakt ta rodina a to. Nebejt jako, nemít fakt rodinu, tak asi už tady... Člověk by to asi zabalil v tu chvíli.

§ 15 T: Zmínil jste, že o ragby jste se dozvěděl tady v Parapleti.

§ 16 R: Jojo, tady. Tady to bylo takový centrum, tady to bylo takový rodinný. Bylo to menší, ještě tady nebylo přistavený tadyto a prostě tady byli takový kluci, že který už měli, který byli dýl na vozejku, tak už věděli, co a jak nebo nabízeli sporty, tajdle i sportovní kurzy, že je od každýho něco. No a pro nás jako, co jsme kvadruplegici, takže pro nás je jedinej kolektivní sport to ragby. No, dostal jsem se tam, jel jsem tenkrát na Šumavu v roce 2007 poprvý na soustředění a od té doby jsem s nima a jsme v reprezentaci, jezdíme po světě. Je to jinej život na vozejku, ale zase asi bych,

kdybych byl zdravěj, tak si myslím, že se nedostanu takhle po světě nebo nebyl by čas na to nebo... Prostě je to úplně jinej život, no, než by byl.

§ 17 T: Jak ho hodnotíte ten život?

§ 18 R: Tak sportovně jako kladně, ale na vozejku nevím, jako asi každej bych byl radši, kdybych chodil, makal, jak to fungovalo dřív, ale musíme se podřídit tomu, co je a ject dál prostě, bojovat.

§ 19 T: Když jste přijel na to soustředění v tom roce 2007, tak jaký to bylo, když jste to viděl?

§ 20 R: No, bál jsem se, bál jsem se, prostě ty kluci byli už tak vytrénovaný nebo všechno si dělali sami. Já jsem tam byl ještě s maminkou. Takže takový, furt jsem jako koukal, nevěděl jsem co, přendávali mě do vozejku a vyndali z vozejku, do auta jsem nemoh se dostat a takový věci. Jako jsou to prioritní věci, ale takhle jak člověk se dostane mezi ty kluky, je s nima pak na pokoji nebo to, tak už kouká, jak co dělaj. Takže prostě okoukával jsem všechny věci jako co to, naučil jsem se všechno. Je to prostě o to zjistit nebo ono je nejlepší vidět, jako když někdo řekne: „Udělej to takhle jako.“ Ale pak když se dostane mezi ty kluky, který už to dělaj nějakej pátek, vědi, co maj udělat, takže jsem se naučil jako hodně od nich.

§ 21 T: Co třeba jste se od nich naučil?

§ 22 R: Tam bylo to přeležání, my jsme měli tenkrát trenéra a ten říkal... on nás přehazoval, on to byl jako zdravěj mladej kluk a to a říká: „Nebudu tě přehazovat, nauč se přeležat z vozejku do vozejku a házej si s míčem o zeď.“ Jo tak to byly takový jako srandovní, ale jako bral jsem to fakt jako, abych něco makal, abych se to naučil. Tenkrát i... ono se přeležá z vozejku třeba do auta přes nějaký prkno nebo to, že se jenom sklouzne, že jsem ani jako se nezved na rukou, neměl jsem ještě takovou jako sílu, protože ono ležet 7 měsíců v nemocnici všechno ochabne, je to takový... Takže nabírat sílu, fyzičku. Takže to přes ty kluky a veškerý finty, já nevím, ohledně auta poradit nebo jaký úpravy, co by vyhovovalo, takže i oni poradili nebo byli takový, že... nebo když jsem potřeboval pomoct, takže jako pomáhali. Prostě byla super parta tam.

§ 23 T: Co ten kolektiv teda pro vás znamená, kterej tam je? Jak se podporujete?

§ 24 R: Je to, já jsem hrával ten fotbal, byl tam kolektiv. Vždycky jsem byl v dobrým kolektivu. Je to stejný, sice jsme na vozejku, ale je to stejnej kolektiv jako v každým jiným sportě nebo... Jsme parta kluků, jsme všichni na vozejku sice, ale jako dobrá parta prostě a je to stejný se zdravějma, akorát že jsme na vozejku.

- § 25 T: Máte tam nějaký vzory?
- § 26 R: Tak tady u nás asi nějak v Český republice moc ne, ale ve světě určitě. Tam jsou hráči, který, my jsme obodovaný, my jsme podle postižení, takže vzory jsou, každý by chtěl být lepší, snaží se makat nebo to, takže určitě.
- § 27 T: Jak často se scházíte?
- § 28 R: Máme každou středu trénink a pak když je nějaký turnaj nebo to, tak dvakrát v tejdnu, třeba nějak středa soboty nebo to. Nebo jsou soustředění víkendový, takže tak jednou dvakrát v tejdnu.
- § 29 T: Scházíte se i mimo ragby?
- § 30 R: Tak pár kluků je, co se navštěvujeme nebo zajdeme třeba na pivo nebo to. Takže když je nějaká akce, narozeniny. Teď se narodilo jednomu dítě, takže jsme byli zapíjet to. Já jsem sice odtud, je to sem nějakých já nevím 60 kilometrů, máme tu udělaný klub, ale tenkrát starosta nás nechal vyhodit tam z tělocvičny, protože on dělal handbiky. Tak chtěl mít peníze pro sebe. Jako není to moc velký na to, aby nás tenkrát nechal vyhodit tam odsad', takže jezdíme trénovat jako sem, ale klub máme založený tady.
- § 31 T: Co si myslíte, že má efekt v té skupině?
- § 32 R: Tak je dobrý, že ten člověk, co je na vozejku, se dostane k stejně rovným lidem. Jo, pak když pak je vozejkář a jde mi ke zdravějším lidem, tak se to asi hůř snáší ze začátku, prostě je lepší být s někým k sobě rovným, aby se nejdřív nějak zmátořil a pak se dostal mezi třeba zdravý lidi nebo tak. To byl největší problém, hlavně já jsem prostě nechtěl mezi lidi ze začátku, než to. Až pak, když jsem se dostal mezi kluky na vozejku, viděl jsem, že jim je to jedno, uměj všechno, tak pak mě to přešlo, ale začátky byly jako hodně kruté, no.
- § 33 T: Co teda bylo pro vás nejtěžší na tom začátku?
- § 34 R: Tak tam bylo všechno, se vším se smířit. Hlavně se smířit... nebo spíš se nesmíří nikdo, ale jako prostě říct: „Joo, stalo se, musíš makat, musíš ject dál.“ I kvůli rodině jsem chtěl. Bylo to... jako je to těžký se se vším vyrovnat. A tady když vidíte, že vám něco nejde, co jste dřív mohli nebo... když člověk se jde koupat, sám si vlez do vany nebo to, aniž by potřeboval pomoc vyndat nebo nevím, podat něco. Teď je horší období, nějaký úrovně, je to veš všechno, to je prostě všechno špatně, tak prostě musel ten člověk zjistit, jak si co má udělat, já to má být, kde co má být. No, je to čas, no, je to, jako když se narodí dítě a začíná nová éra. Prostě všechno od začátku.
- § 35 T: Kde jste ty věci zjišťoval?

- § 36 R: Tak nejvíc věcí jsem zjistil asi tady z toho centra Paraple nebo to a pak jako přes kluky v ragby nebo co jsem potřeboval. Ono se pak tady, člověk, když je tady tejdén, tak pozná nový lidi. Každý si říká jako nebo baví se, co to, takže mezi sebou hodně si dáváme nebo si radí a... Takže je to takový...
- § 37 T: Jak ty rady berete od nich?
- § 38 R: Tak určitě je to užitečný nebo jako oni vědí. Na ragby máme kluka, kterej je na vozejku, já nevím, 40 let, ten si prožil prostě svý na tu dobu tenkrát asi. A tady od těch lidí je nejlepší se učit, protože on je třeba na tom nejhůř, je pořádnej kvadruplejik, ale udělá si všechno sám úplně. Dneska, když se podíváte a někomu se něco stane, tak prostě je zabejčenej, zavře se doma, je jenom u televize, nevylejzá mezi ty lidi, nechce sportovat nebo oni ani dneska ty neuměj sportovat ty lidi. Je to těžký, no. Zaprvý je těžký sehnat nějaký lidi jako na ten sport, protože máme jako hodně málo hráčů a já to hraju od toho roku 2007 a kdysi přišlo takovejch 10 hráčů novejch, ale ty přijdou na první trénink a to. Nechce se jim sportovat prostě. Nejsou to už... umírá to. Je to jak ty děti, no, počítače, televize. My, co jsme byli dřív jako zvyklí sportovat, takže to bylo asi jiný nebo ty kluci, co hrajou ty ragby, co byli přede mnou, takže prostě koukaj na to jináč, no, než asi teď.
- § 39 T: Co pro vás bylo impulzem pro to ragby?
- § 40 R: Tak ta výbušnost, ty nárazy, prostě se vyřádit trošku. Bylo to něco jinýho zase. Takže podívat se po světě, jezdilo se, jezdí se i teď po Český republice. Takže člověk vypadnul někam zase od tý rodiny, protože jako věděl, že už si může troufnout něco sám a to, takže... Byly to pěkný chvíle, jako jsou, jezdí se teď po světě a už člověk jezdí sám, nepotřebuje nikoho. Takže je to... dá se, no, dá se všechno. Sice to trvá chvíli, ale člověk se nau-, když chce, tak se naučí nebo nechá si poradit. Je dobrý si nechat poradit od těch, protože už fakt maj jako nějaký grify a takový věci. Třeba to nejde to podobně, ale něco...
- § 41 T: Co pro vás bylo to, že člověk chce? Čím jste chtěl vy?
- § 42 R: Před úrazem, nebo po úraze?
- § 43 T: Nebo můžete to srovnat.
- § 44 R: Tak já jako dřív... Nevím no, tady mě hnalo dopředu to ragby, to bylo jako prioritou, je to prioritou, baví mě to, zajímavěj sport. Takže furt jsem se chtěl zdokonalovat, furt bejt lepší, makat. Tak člověk trénuje, dělá pro to všechno, to je jako vrcholovej sport, třeba fotbal, tam taky prostě... Akorát že my si tady všechno

hradíme sami a... Takže je to jako na financování jako dost náročný jako. Dá se. Když člověk chce, tak musí, co je dělat.

§ 45 T: Co vám to dává?

§ 46 R: Tak určitě sebevědomí, fyzičku, nějaká rehabilitace, takže jako... Já jsem zatím s tím spokojenej, no.

§ 47 T: Jakej to byl pocit, když jste si poprvý sedl do toho jinýho nízkýho vozejku?

§ 48 R: No, tak jako byly krušný chvíle nebo nevěděl jsem, jak to budu ovládat, neměl jsem ještě takovou sílu. Ale postupem času prostě ten člověk má fyzičku, nabírá na síle a to, takže... Ze začátku to bylo krutý, protože ty kluci jezdili, to byl vždycky jenom vítr kolem vás a to, ale jo, já nevím, rok trvalo prostě. Tam jde i o to, že když byly třeba vedra, tak člověka museli položit na to, protože nevydržel, byl tlak špatnej a to, motala se hlava. A to si prošel asi každěj tady tím. Ale jako dobrý, teď, teď dobrý.

§ 49 T: S čím jste do skupiny ragby přišel? S jakým očekáváním?

§ 50 R: Tak jako já jsem byl rád, že se jezdí jako po světě, jezdil jsem na ty turnaje, smiřovali jsme se s klukama z jinejch zemí. Mě oslovovali i z Francie třeba, abych za ně šel hrát, z Maďarska, z Rakouska. Jezdím hrát i rakouskou ligu, takže mám jako v tom ragby jako docela dost. Potěší to, když pak vás někdo osloví, abyste šel hrát za jinej stát nebo to. Proto to dělám, baví mě to. Jsem rád mezi těma lidma.

§ 51 T: Vyvíjely se nějak ty očekávání v tom čase, když jste byl ve skupině?

§ 52 R: Já jsem jako nějak, nevím jako, jestli bych řek jako nějaký očekávání. Furt jsem se chtěl zlepšovat, furt jsem chtěl bejt lepší nebo... Tak jsem proto zkoušel dělat všechno, okoukával jsem všechny hráče, jak co dělaj, takže často se měnila nějaká styl jízdy a takový věci. A jako šlo to, no. Mě tam prostě těší, že ten člověk, když je na vozejku, že se někam dostane a může bejt s někým, nemusí bejt zavřenej nebo mít pořád někoho u sebe. Dokáže, že je soběstačnej. Tam jde o to bejt fakt soběstačnej proto všechno, aby dokázal bejt co nejvíc a nemusel nějak furt někomu. Nejsem, jak jsem říkal, prostě někoho prosit, támhleto, támhleto. Radši si to udělám sám nebo si tam zajedu nebo to a... Tak je to... hlavně ta soběstačnost, bejt, bejt sám. Nebejt vázanej třeba na rodinu. Taky si museli užít asi vela, nebylo to nic jednoduchýho, ale... Mamka tenkrát musela skončit i v práci, tak šla do předčasnýho důchodu. Ale jako zvládlo se všechno, no. Pak se odstěhovali, bydlel jsem sám. To šlo, jde to, musí to jít. Musíme bojovat. Soběstačnost je nebo, jako jasný, potřebujem pomoc, není to... Ale co jde, tak pokouším se zvládnout sám.

- § 53 T: Jaký možnosti vám jakoby otevřely? Zmínil jste to cestování, ale co ještě?
- § 54 R: Je to hlavně to cestování. Tam je asi nejvíc to cestování, dostat se mezi ty lidi do jiných kolektivů. Nevím, no. Tam... to cestování hlavně, podívat se po světě. Občas je to náročný, když pak se jede nějakých 1800 kilometrů v autě, to, ale dá se všechno vydržet. Jezdí nás vždycky víc, jezdíme třeba dva, tři vozejkáři, plus jeden doprovod, když je to někam daleko. Lítá se, takže to je takový lepší, ale... Je to příjemný, no, příjemný s užitečným.
- § 55 T: Co si myslíte, že by šlo vylepšit?
- § 56 R: Tak ono by šlo vylepšit asi všechno.(smích)
- § 57 R: Nevím. Zdravotní stav jediné, tam by to bylo pak jako, kdyby se dalo něco, ty kmenové buňky říkali nebo to. Tenkrát, když se mi sta úraz, tak říkali do 10 let, že to bude. Zatím nic není nebo jako jo, ukazovali něco v zahraničí tenkrát, ale my jsme měli strejdu v zahraničí, tak jsme mu posílali všechny ty moje nálezy a to, tak jsme posílali tam a tady byla nějaká paní doktorka a ta říkala: „Pavle, nehleďte nic v cizině. Co máme my, to je nejlepší na světě, ale že nemůžou s tím vyjet.“ Tak jako tenkrát ten strejda taky říkal, že jako tam... že není nějak šance nebo to zatím, že... A jestli něco bude... Za těch 10 let se nic nestalo, takže tu paní doktorku snad i vyhodili tam odsad' nebo co z toho výzkumu. Takže vůbec. Pak když se člověk baví s těma klukama, co jsou na vozejku třeba 20, 25 let, tak ty říkaj, že už by chodit ani nechtěli. Takže na to zase já nemám takovej názor, já bych se ještě prošel, ale... každý to vidí jinak, no.
- § 58 T: A co si myslíte, že ve skupině by šlo vylepšit ragbyový?
- § 59 R: No, sehnat víc lidí. Jde o to udělat ten kolektiv prostě. Bejt tam dobrá parta, ale upadá to, jsou tam jenom starý lidi, nebo starý... jako už starší oproti mně. A mladejch moc není, no. Dostat prostě nový lidi do toho sportu. Tam jde o to, my jsme tenkrát předváděli v rehabilitačním centru třeba ten sport a teď tam přišli ty noví s rodičema, no a když viděli, jak do sebe narážíme, padáme, tak ty rodiče říkali: „No to... to ne. To jsou magoři. No to jsou magoři, to nebudeš hrát a to...“ Tenkrát taky naše máma, to, když to viděla, tak říkala: „Vy jste takhle zmrzačený a ještě se zmrzačíte.“
- § 60 T: (směje se)
- § 61 R: Ale jako prostě pak jako časem to vzala, ale je to těžký, no, když prostě někomu něco stane, je to dítě, bojí se o něj a pak když vidí takovejhle sport, je to hodně kontaktní sport, padá se tam a to. Jo, pak mě taky potěšilo, tady bylo mistrovství Evropy v Praze, jsme pořádali. Pak když ta rodina přijede se podívat, jak hraje nebo

jak to, je nějaká pořádná atmosféra, tak toho člověka nabudí prostě, je to příjemný. Dá se tady, tady z toho se nabírá nejvíc jako psychickéjch a fyzickéjch sil.

- § 62 T: Zmínil jste, že byste potřebovali nový členy. Kolik vás teď je?
- § 63 R: No, v Český republice jsou teď 4 týmy, bylo jich 5. Byly 2 ve městě B, jeden skončil, že se spojily dohromady kvůli penězům, že neměly, takže město B, město C, město A, město J. A v každým, v každým tom týmu je tak těch 6, 7 hráčů nanejvejš. No a teď jde o to, že když někdo třeba omarodí, jako když já jsem začínal, tak bylo třeba v týmu 15 lidí. Tam se to muselo nějak rozházet a to, takže teď je takovej 6, 7 lidí na tým. No, teď 2 omaroděj a je to. Je to těžký. Jezděj sem hrát třeba, máme tady, že máme do každýho týmu povolenýho jednoho cizince, takže sem jezďej třeba z Rakouska nebo na Slovensku bylo, že tam byl jeden kluk, tak ten hrál za Českou republiku, protože na Slovensku vůbec nemaj ragby, tak ten nás i reprezentoval, tak ten musel mít nějakou výjimku nebo co, že může reprezentovat. Teď je tam novej kluk na Slovensku, tak taky sem jezďej jako hrát ligu, ale maj to taky daleko zase, než to. takže takhle si půjčujeme lidi nebo to.
- § 64 T: Kolik hráčů opouští skupinu?
- § 65 R: Hraje se 4 na 4 na place, no a je dobrý mít tak aspoň 2, 3 na střídání. Nebo když se jezďej to, tak se jezďej třeba v 10 hráčích na Evropu.
- § 66 T: Říkal jste, že noví hráči nepřibývaj. Jak je to s odchodem těch starších?
- § 67 R: No, tak co zatím vím, tak odcházeli ze zdravotních důvodů nebo měli problémy. Takže za tu mojí éru odešlo 3, 3, 4 hráči. No a jestli jsme nabrali 4 hráče, ale samý nízkobodový, my bysme potřebovali jako vícbodový, co jsou a to se tady... jsme malej stát. Vozejčkářů je sice hodně, ale jako oproti třeba Francii, nevím, Kanada, Japonsko to je stát, kde maj... Poláků je strašně moc, takže tam jako jezďejme hrát do Polska taky, ale tam maj ty ligy asi 3 úrovně a všude maj snad 7 nebo... 7 nebo 10 kluků v každý z těch třech, takže maj hrozně moc, maj z čeho vybírat jako reprezentaci. Tady pomalu člověk přemlouvá ty kluky, aby si šli zahrát. Je to těžký, no, nemaj k tomu takovej přístup, no. Kdyby byla jako nějaká konkurence, tak by se třeba víc snažili nebo to. Takhle vědí, že nemusej nic dělat a jedou.
- § 68 T: Co myslíte, že by pomohlo, aby se víc hráčů zapojilo?
- § 69 R: Zkoušeli jsme všechno. Zkoušeli jsme dělat náborů tady na těch ústavech, rehabilitační centrum a takový věci, ale prostě nevím. Je to... jestli se jim nechce nebo... Jsou zavřený doma, nevím. Ani jako ty vysokobodový hráči, ty maj pak třeba možnost hrát basket, florbal ještě nebo to, tak ty maj třeba ještě, že jdou hrát to.

Známe asi 2, 3 kluky, který hrajou florbal, který by mohli hrát jako basket, teda ragby, ale jejich prioritou je florbal, tak se věnujou tomu. No, teď jde ještě třeba o to, asi finance, protože když člověk je fakt někde daleko, není z města A nebo z města B nebo zrovna kde je ten klub, tak jde o to dojíždění, no. Já to sice mám nějakých 60, 70 kilometrů, přijdu na trénink. Ono každé rok jezdit jednou tejdě, ono se to projede. Plus pak nějaký výjezdy a to platíme si všechno sami, skládáme se na naftu. Takže ono je to i o penězích, asi si myslím, že jako i ty mladý třeba jako, u mě se to stalo, když už jsem měl po škole. Teď jde o to, když se mu to stane, že ještě dělá školu nebo to. Takže taky asi je rád, že zvládá školu a...

§ 70 T: Vy jste zmínil, že pracujete.

§ 71 R: No, podnikáme a děláme sportovní vozejky nebo snažíme se vyrábět nebo začali jsme vyrábět sportovní vozejky na to ragby, protože dělají se ve světě, Německo, Nový Zéland, je to strašně drahý. Vozejk se pohybuje od nějakých 180, 250 tisíc. Jo, tak ono zaprvý taky sehnat na to peníze, každé nemá nebo nemůže si pořídit, je to jak ojetý auto. Vydrží to tak 3 roky, 2, 3 roky, no. Takže musí shánět peníze, musí. Je to náročný, no. A když ten člověk pak nemá zájem nebo nechce, tak musí mít i nějaký svoje peníze nebo jako docela dost do toho investujeme sami. Ale mě to baví nebo jako chci to dělat, dal jsem se do toho, takže věnuju tomu všechno.

§ 72 T: Máte nějakou, jak fungujete jako ta skupina ragby, máte tam nějaký funkce? Jak to vypadá?

§ 73 R: Jsou tam funkce, je tam prezident, viceprezident. Byl jsem taky jeden čas nějaký ten viceprezident, teď jsem zástupce hráčů. Mění se to, aby se to jako obnovovalo, aby to bylo... Takže každé tam má nějakou funkci, protože je s tím práce, musej se shánět peníze, sponzoři. On každé ten tým musí uspořádat za rok jedno kolo ligy v tom městě nebo někde v nějakým, nejlepší je to v tom městě a musí prostě sehnat pro nějakých já nevím 30 vozejkářů, plus třeba 10, 20 doprovodů, takže musí sehnat ubytování, halu. No a na to se musej sehnat vždycky jako peníze na to jedno kolo. A to vychází kolem 40, 50 tisíc třeba. A ty sehnat, není to malá částka, kór na nějaký menší město, jako je město J nebo to. Tam vám každé dá 2, 3 tisíce. Já jsem říkal, kdyby dal každé tisícovku, oslovit 50, 50 firem a to. Každá, kdyby dala padesátku nebo tisícovku z těch padesáti, takže jako na to je, ale tam oni si každé myslí, že chcete po nich velký bavory a nedává nikdo nic. Máme tam pár jako firem, co to, ale je to hrozně málo. Hodně nám pomohlo Konto bariéry, který nám přispívá na to, když

je liga nebo to, takže... Takže sponzoři, tady ty nadace. Není to furt, ale jako nejlíp se zatím zachovává Konto bariéry.

§ 74 T: Když přijde nováček do skupiny, jak se k němu chováte?

§ 75 R: No, tak musíme se chovat slušně nebo ho co nejvíc udržet, namotivovat na tu hru, aby ho to bavilo. Pokoušíme se mu vozejk udělat nebo jako upravit, aby mu seděl nebo to. Nebo se s ním pak domluvíme, začínali jsme taky hrát ve starejch vozejkách, nebylo to přizpůsobený na toho člověka a dělaj se vozejky přímo na míru. Tak prostě mu to tak zpříjemnit, aby ho to bavilo, aby po prvním tréninku to každě... Jako je to hodně fyzicky náročný ty začátky, je to... Ale když člověk jako sportoval, bavil ho sport, takže určitě u toho vydrží. Jde o to, že když v životě nesportoval a teď to vidí, takže se mu do toho nechce nebo bojí se třeba i toho. Je to různý, no, ale prostě nejsou hráči, nejsou a nevypadá to nějak nadějně.

§ 76 T: Co ta fyzická náročnost?

§ 77 R: Tak je to, je to hodně náročný. Já, když jsem začínal, tak prostě člověk nebyl zvyklej, tak měl pucejře na dlaních z těch obručí a to, protože to bylo náročný jenom naučit se koordinovat ten vozejk, silově to. Musí postupně se trénovat, makat a ono leze to nahoru, ale musí člověk fakt chtít. Jinak nechce. Vidím vozejčkáře, který prostě radši řeknou: „Pojď do mě strčit, já nemůžu.“ Nebo aby se snažil, nejdřív to zkusil a pak řek, že... ten to vidí a říká, že už to nejde, tak to je pak takový... Ty už jsou takoví odevzdaný ty lidi, no.

§ 78 T: Takže ta motivace?

§ 79 R: Motivace hlavně, no, prostě. Chce to se někam nasměřovat a jít si za svým nebo jako zkoušet si jít za svým. Třeba to nejde, ale zkoušet co nejvíc k tomu se přiblížit nebo to. Ale ne se na něco podívat a říct: „Už to nejde.“ Ani to nevyzkoušel. Teď jsem viděl zrovna video nějaký, z města D jeden vozejčkář, kterej tam chtěl založit klub, tak natáčeli nějaký video a teď byl nějakej zvoneček u vrat pro vozejčkáře, aby si zazvonil. Nevím, jestli to byl nějakej okres nebo něco a před tím byl takovej malej betonek od toho rohu. A on vidí ten zvonek a teď vidí ten betonek, ale aby zkusil naject a natáhnout se trošku, aby zazvonil, tak řekne, že se k tomu nedostane, že tam nemůže, že ten zvoneček je špatně. Jsou prostě lidi, který nechtěj něco jako udělat, ty prostě jenom využívaj nebo jako kritizujou. Jako neříkám... Bylo by dobrý, kdyby bylo všechno bezbariérový, co by za to každě dal, že to, ale oni jsou takoví, že prostě ne. Neudělaj o trošku třeba, o metr, aby si popojeli nebo to, tak radši si řeknou nebo.

Každý má jinou povahu, no. Některému je to jedno asi nějak říkat nebo to. Prostě to jsou takoví lemplové.

§ 80 T: Jak vy vnímáte, jakou hraje ta povaha roli?

§ 81 R: Tak každý má svoji povahu, no. Každý... já jsem byl učenej prostě dělat si všechno sám. A tady ty lidi jsou prostě: „Udělej, podej, přines.“ Ono to taky asi není dobře, ale oni pak, co jsou rodiče třeba a říkaj si: „Jo, on je chudák a to.“ Tak mu všechno udělej, podaj. Tenkrát, když jsem byl tady, tak říkali taky: „Prostě nechte ho co nejvíc...“ A bydlel sám, jo, oblíkat se nebo. Pak když vás někdo ráno musí oblíknout, posadit na vozejk, čekáte, až někdo přijde a zase vás dá do postele. Prostě jsou takoví lidi, znám je a nedělej s tím nic nebo jako ani už asi nechtěj, jo, prostě oni si zvyknou na takovejhle režim, tak jsou prostě... jsou svoji a je jim to jedno, že s tím někoho otravujou, nebo ne. Asi jim to nepřijde, jo. Mně to jako... nejsem tady na ten styl.

§ 82 T: Zmínil jste tu samostatnost, že je pro vás důležitá. Jaký to je, když jste samostatnej?

§ 83 R: Tak určitě to potěší nebo jako mě to těší, že nemusím se na nikoho čekat, než někdo přijde a je to prostě svoboda.

§ 84 T: Svoboda. Co ta svoboda pro vás znamená?

§ 85 R: Jako když je zdravěj člověk, udělá si cokoliv, chce jít támhle, jde. Takhle se můžu sebrat, sice nejdu, ale jedu. A dostanu se všude nebo... Prostě je to o tom chtít, no. Tam jde o to chtít a pak když vím, co jsou kluci, který si ani třeba nevyjedou z baráku, čekaj prostě, až se ty rodiče vrátěj z práce nebo když maj nějakýho asistenta, kterej třeba jim řekne, že přijde ve 12 na oběd, pomůže mu najíst, pak odejde a zase do večera je tam sám. Ale jim to asi vyhovuje nebo já nevím. Já bych takhle prostě asi žít nemoh. To je o tom makat, jo, je furt vozejk, ale prostě vylízt ven, odject někam, podívat se, zaject si za kamarádama. Je to takovej jako svobodnej život, než být takhle zavřenej jak v kleci, když to tak řekneme. Je to, je to těžký, ale jde to, musí se chtít. Jde o to chtít a nebejt línej. Ono je to i o těch rodičích, jo. Oni pak jako ty rodiče, když pak jako oni si řeknou: „A je to chudák. A já mu pomůžu, já mu budu pomáhat.“ Tak oni už to jako zaviněj i ty rodiče třeba. Tam jde o to už to třeba zastavit co nejdřív nebo... Nevím, je to těžký. U mě to bylo jako taky: „Já ti to podám. Řekni, co chceš. A já ti to udělám.“ Říkám: „Já si to zkusím udělat sám a pak, když to nepůjde, tak třeba řeknu a pomůžete mi.“ Jo, chce to, aby ten člověk, který je na vozejk, aby se sám osamostatnil. Mně tenkrát i jako pomohlo, jsem si našel přítelkyni na vozejk, takže taky je to úplně něco jináčího. Taky jsem se bál nebo nevěděl jsem, jak to bude

fungovat. Byli jsme spolu tenkrát 8 let, to byla první přítelkyně, co jsem si našel na vozejk. Jako všechno dobrý. Prostě se to změní zase, jo, někdy jde ten člověk od rodičů, třeba k tý partnerce nebo to, je to sice něco nového, ale prostě zas má jiný parametry, zas chce dokázat něco jiného. Takže je to o tom prostě bojovat, dělat, makat, furt vylepšovat. Ale nevykašlat se na to.

§ 86 T: Jak hodnotíte skupinu ragby na vozíku, já nevím, v tom hodnotit, makat a nevykašlat se na to? Co vám to dává za...

§ 87 R: Tak jako hodně. Tam jsou kluci, který jsme si jako rovný nebo to. Ale každé chce být jako rychlejší nebo lepší, takže furt jako se snaží dohonit toho, co je před ním. Furt prostě makat, cvičit, dělat pro to něco. A furt se přibližovat víc a víc tomu třeba nějaký tý konkurenci nebo to. Dokazovat si, že to jde, že to není jenom nějaký to, ale dokázat si, že to jde a že to musí jít, když to člověk chce.

§ 88 T: Myslíte si, že by to šlo i bez tý skupiny?

§ 89 R: Jako určitě by to asi šlo, ale bude to těžší.

§ 90 T: Neboli pro vás by to bylo?

§ 91 R: Já nevím, jestli kdybych se nedostal do takovýho kolektivu, jestli bych se zařadil zase zpátky někam do normálního života. Tady ty kluci mně ukázali, že to jde, že to jako funguje. Protože před úrazem já jsem neznal vozejkáře, nevěděl jsem vůbec, nějak jsem to ani ne-. A pak když se člověk dostane na ten vozejk, tak přehodnotí, neví, zjišťuje, dostal jsem se mezi ty kluky, viděl jsem, že to jde. Tam prostě chce vidět, že to jde, že prostě není konec světa, že se dá něco dělat. Sice nechodí, vozejk, ale prostě dá se žít. A žije se jako, neříkám super, ale jde to. Takže musí se dostat ten vozejkář do toho kolektivu nějakýho. Nejlepší je do nějakýho většího kolektivu. Jo, pak třeba tady v tom Parapleti jsou taky, ale tam pak vidí zase nějaký vozejkáře a říká si: „Zaplat'pánbů, že si dopad takhle, protože jsou na tom i hůř.“ A je to... vidí, tady člověk pak vidí nějaký, jak kdo vypadá nebo každé je nějak jinak postižený. Předtím na to nikdo nekoukal nebo dokud je člověk zdravý a nemá třeba v rodině někoho, o kom by věděl, tak já jsem vůbec neměl šajn něco o vozejk nebo... všechno bylo nový, všechno se učit znova. No a tam pak se dá ty lidi podpořit a mít sílu bojovat nebo něco tomu dát.

§ 92 T: Tak jo. Pavle, děkuju.

§ 93 R: Není za co.

§ 94 T: Na závěr bych se vás zeptal, kolik vám je let.

§ 95 R: 35.

- § 96 T: Na vozíku jste jak dlouho?
- § 97 R: Od 2004, nějakých 15 let.
- § 98 T: A ragby hrajete?
- § 99 R: Od 2007.
- § 100 T: Soukromě podnikáte?
- § 101 R: Takovej malej podnik, no, jenom tak máme jako zámečnickou dílnu nebo to. Takže jako děláme. Já jsem vyučenej strojní zámečnick, bavilo mě to, tak chtěl jsem v tom věnovat, tak jsem si udělal jako dílnu. Máme tam svářeče a to, takže spravujeme vozejky ragbistům a děláme to, co nás baví nebo chcem, aby nás to bavilo a nejsem takovej, abych byl doma zalezlej nebo to, potřebuju něco dělat, bejt mezi lidma. Tak je to takový... je to veselejší a ubíhá to, není člověk zničenej a zavřenej doma.
- § 102 T: Děkuju.
- § 103 R: Není za co. Ať vám, ať vám to hlavně pomůže.
- § 104 T: Je možný se vás zeptat, pokud bych měl nějakej doplňující dotaz, jestli se vám můžu ozvat ještě?
- § 105 R: Není problém. Já jezdím každou středu sem metrem, takže bysme se mohli třeba sejít v hale ?? před ??? dřív nebo...
- § 106 T: Dobře.
- § 107 R: ... někam přijedu. Není problém.
- § 108 T: Dobře.
- § 109 R: Když to pomůže, tak udělám cokoliv. Není to nějak, že by... Když můžem, pomůžem.

Příloha H – Rozhovor Jan (50:46)

- § 1 T: Honzo, mohl bych se zeptat na váš životní příběh,
- § 2 R: Životní příběh? Myslíte před úrazem, nebo po úraze?
- § 3 T: Myslím těsně před úrazem a poté po úraze.
- § 4 R: Před úrazem, tak já jsem... vlastně po maturitě jsem odjel do zahraničí studovat, cestovat a pracovat a po dvou letech v zahraničí se mi stal úraz při surfování, kdy jsem vlastně štrejchnul hlavou o dno a zlomil jsem si krční páteř. Takže tam začala taková ta druhá část toho života.
- § 5 T: Jaká ta část byla?
- § 6 R: No, tak ze začátku to bylo náročný, člověk moc nevěděl. Přece jenom byl jsem i dlouho v umělém spánku, pár dní a když jsem se začínal roz-, nebo když mi začali dávat nějaký informace, tak ještě jsem na to ani nemoh v podstatě reagovat, protože tím, jak se mi to stalo v moři, tak jsem se i přitopil, na-, nalokal slaný vody, takže zánět plic, měl jsem tu tracheoskopii nebo tu trubku na dechání, takže jsem nemoh ani odpovídat, takže to vždycky bylo, že jsem akorát tak mrkal, že jo, na ně, jestli rozumím a tak. A bylo to náročný, no.
- § 7 T: Když budete konkrétní, co bylo náročný přesně pro vás?
- § 8 R: Tak je to šok, že jo? Jak se říká, že se něco ve vteřině otočí, tak to je přesně ono a nejdřív jako člověk ne-nevěděl v tu chvíli, že to jsou trvalý následky. Jo, tam furt se spíš čekalo nebo já jsem čekal, jakože se to asi nějak otočí. To byly ty první dny, že jo a oni vám ani neřeknou, že... že je to trvalý. Tam furt vám vždycky dávaj naději, že je to útlak míchy a tak. Ale postupem času jsem pochopil, že to bude trvalý.
- § 9 T: Vy jste říkal, že jste byl... že se vám to stalo v zahraničí. Jak jste tam byl ještě dlouho a potom se dostal zpátky do Čech?
- § 10 R: Tak, naštěstí jsem se dostal kupodivu, jakej to byl úraz, docela rychle, asi po dvou nebo po necelejch třech měsících, že tam vlastně jsem měl první operaci, nějakou léčbu a tím, že jsem docela rychle vydržel sedět, tak pak umožnili jakoby můj přesun do Čech. Tím, že jsem vydržel sedět, tak mě vlastně mohli přepravovat normální letadlem za doprovodu lékaře a paramedika, který pro mě přiletěli z Čech, takže jsme letěli normální linkou. Kdyby to tak nebylo, kdybych musel ležet, tak bych tam třeba čekal ještě pár měsíců dyl, čekat na takovej ten speciální Boeing, kde vás převázej v leže a tak, což naštěstí nebylo.
- § 11 T: Potom, když jste se dostal zpátky do Čech, co tady probíhalo?

- § 12 R: No, tak jelikož jsem tady nebyl přes dva roky, tak to bylo takový o to víc náročnější, ale mě v podstatě z letiště převezli rovnou, rovnou do nemocnice, kde jsem, že jo, pokračoval v léčbě. Následovala další operace, protože těm doktorům se to nezdálo úplně pevný, ten krk, takže mi to ještě zpevnili vlastně zezadu. A tam v nemocnici jsem strávil nějaký další dva nebo tři měsíce. Pak následovala léčba v rehabilitačním ústavu půl roku. Až potom vlastně jsem se vrátil do běžného života. Takže cca tak ten rok, no, to trvalo necelej rok.
- § 13 T: Říkáte: „Vrátil jsem se do běžného života.“ S čím jste se musel vyrovnávat po tom úraze? Říkáte: „Život se změnil z vteřiny na vteřinu.“
- § 14 R: Tak samozřejmě muselo se zajistit bydlení, jelikož... já jsem původně, když jsem měl bydlet v bytě, kde není výtah, takže jsme s rodičema museli koupit jakoby v podstatě nověj byt, přímo nad rodičema, upravit ten byt, udělat výtah tam, takže jako nejnáročnější ze začátku bylo upravit to bydlení. To byl asi takovej ten základ, no. Což jsem měl štěstí, že jako byla finančně zajištěná rodina, takže jsem nemusel jakoby to nějak úplně řešit sám nebo že jsem na to nebyl sám. Protože znám případy, kdy je to mnohem náročnější. Takže jakmile se vyřešilo to bydlení, tak jsem začal pak postupně řešit další věci, hned jsem nějak začal právě sportovat, ragby jsem začal hrát nějak rok po úraze vlastně a pak jsem zkoušel ještě vejšku, kterou jsem pak nedal. Do toho jsem začal pracovat asi rok a čtvrt po úraze. Takže takovejhle návrat, no. Prostě práce, práce, bydlení, no, to je asi takovej základ.
- § 15 T: Dva roky jste tady nebyl, vracel jste se zpátky, o to to bylo náročnější. Co tam bylo náročnější pro vás?
- § 16 R: No... tak setkávání s těma lidma, přece jenom je to... nebo, že jo, s rodinou to bylo o to těžší, že jo. Viděli mě předtím za zdrava, pak jsem se vrátil zmrzačnej, no tak o to je to jakoby na tu psychiku těžší jak pro ně, tak pro mě, že jo. I ty kamarádi a to, že se těšili na nějaký spíš příběhy než na to, co, v jakým stavu mě uviděj, že jo.
- § 17 T: Mluvil jste o práci, o bydlení, následně jste začal... následně jste začal sportovat. Jak jste se o ragby na vozíku dozvěděl?
- § 18 R: Já už jsem měl nějaký informace v zahraničí už tam mi jakoby něco takového říkali. Ukazovali něco na internetu a tak, takže to byl úplně ten první, první kontakt s tím. A v podstatě, když já jsem se už v rehabilitačním centru docela rychle zlepšoval nebo spíš na sobě pracoval, jelikož jsem sportoval celej život, jsem vesloval i profesionálně, takže jsem potřeboval nějakěj sport si najít, takže to ragby se mi zamlouvalo jako nejvíc a když jsem byl v Parapleti poprvý, tak mi jenom řekli,

kdy kde trénujou a od prvního tréninku mě to chytlo a vlastně jsem pak už nechyběl nikdy, no.

§ 19 T: Co vás na tom chytlo?

§ 20 R: Že je to náročný, já jsem vždycky měl spíš radši takový ty sporty fyzicky náročný než úplně nějaký dovednostní nebo tak. No, takže ta fyzická, ty lidi, že bylo vidět, že prostě jsou to sportovci a makaj. Takže prostě parta a ta náročnost a i ta hra, prostě to je chytlavý, no.

§ 21 T: Říkáte, že jste sportoval celej život. Ten důvod, proč jste se rozhodl znova začít sportovat, byl proto, že jste předtím sportoval, nebo byl jiný?

§ 22 R: Eh, tak člověk to má v sobě. Já dělám různý sporty, nikdy mi jako nic nedělalo problém. A taky je to i pro tu soběstačnost, jako člověk tím, že máme ochrnutý i částečně ruce, tak potřebuje člověk každej zbytkovej sval mít prostě o to víc jakoby, když to řeknu, vypracovanější a ten sport je ideální rehabilitace pro tu soběstačnost, když to tak řeknu zjednodušeně, no. Takže... Nad tím, jako nějak jsem nad tím nepřemejšlel, prostě tohle člověk má asi v sobě.

§ 23 T: Jasně, jasně. Jak fungujete jako skupina? Jak často se scházíte?

§ 24 R: Tak ve městě A tým trénuje jednou tejdne pravidelně plus nějaký nárazový víkendy, soustředění. Do toho... do toho různý turnaje a pak individuální tréninky, kdy se buďto scházíme po nějakých menších skupinkách, třeba do posilovny nebo někdy se kluci domluvej na handbiky a tak. Ale to je spíš hlavně o tý individuální přípravě přes ten tejdne a pak ten jeden trénink, není to moc, ale aspoň něco. Protože ono je to i tím, že spousta hráčů je mimo město A a není nás... není nás tolik, no.

§ 25 T: Hm. Říkáte, že se scházíte, že to je hodně o tý individuální přípravě. Potom vlastně jako o tom, že máte společný tréninky. Co myslíte, že má pro vás efekt?

§ 26 R: Efekt? Jako bavíme se furt, je to amatérskéj, jo. Není to, není to profesionální. To by asi vypadalo nějak jinak, častější tréninky a to. Ale tím, že zrovna já to většinu těch věcí zařizuju, co se týče financování veškerý jako týmu města A nebo Českýho ragbyovýho svazu a organizuju všechny ty turnaje, to domlouvám a tak. Takže je to dost časově náročný a bohužel spíš se potýkáme s tím, že dneska ty vozejkáři jsou líný, jo. Takže ono donutit je... Něco jinýho je, kdybysme tady měli, já nevím, řeknu ve městě A třeba 20, 30 hráčů a vybírali si a tak by tam jakoby byla větší konkurence, ale tohle je fakt o tom téměř pomalu každýho přemlouvát, aby šel s náma si zahrát nebo šel to zkusit. Takže je to náročný jakoby sehnat na to ty lidi, jo. Byl bych rád, kdyby... kdyby nás bylo víc a byla větší konkurence i pro mě

samotného, protože prostě vás to donutí jakoby furt se zlepšovat. Takhle třeba, že jo, když to řeknu ne nějak namyšleně, ale když už jsem dobrej a nikdo tam na mě zespona netlačí, tak jako nemám třeba ten důvod o to víc makat, jo. Není to třeba můj případ zrovna, ale třeba i ty ostatní, takže to je... Ale to je tak ve všech sportech, si myslím.

§ 27 T: S čím jste do skupiny přišel, jaký byly vaše očekáváníí?

§ 28 R: Úplně ze začátku?

§ 29 T: Úplně ze začátku, no.

§ 30 R: Asi jsem popravdě neměl žádný očekáváníí, spíš to bylo tak, že jsem tam přišel, ještě jako bažant, jako čerstvej vozejčkář a viděl jsem, jak tam lítaj kluci, jak dřou a to mě prostě chytlo i ta parta byla taková, že si s tím hendikepem jako nedělali žádný starosti, prostě ten černej humor a to, brali to s nadhledem a nefňukali, no.

§ 31 T: Hm, hm. Co vám pomáhalo ze začátku? V čem vám ta skupina pomáhala?

§ 32 R: Hrozně moc, jako když to tak vezmu zpětně, protože když jsem viděl takový ty starý... nebo starší vozejčkáře, který prostě už jsou na tom X let a ukázali mi různý, různý věci, jak to dělaj, třeba... hloupý, třeba já nevím, obouvání bot na vozejku, jo, že si daj nohu přes nohu nebo různě ohledně tý soběstačnosti, tak prostě jenom takovýhle tipy nebo doporučení nebo když to vidíte u nich, tak vám to pomůže, že jo.

§ 33 T: V čem ještě vám to pomohlo?

§ 34 R: Tak psychika, i když já naštěstí jsem s tou psychikou byl v pohodě, ale prostě ta parta, že jo, byla to stejná skupina nebo krevní skupina jako já, takže prostě v tomhle to zapadlo dobře, že jo, že to nebylo jenom o tréninku, ale že jsme se sešli někde na pivo a to... prostě podobný jakoby typy co já, takže to, to mi vyhovovalo, no.

§ 35 T: Hm, scházíte se pořád takhle jako i mimo na to pivo?

§ 36 R: Jo, jsou třeba nějaký, teď už je to spíš pomalu o tom, že se zapíjej děti a tak, jo, že dřív to bylo... přece jenom mi přijde, že ta skupina trošku stárne, že ty mladý moc nepřibejvaj, takže... Jo, ale scházíme se, jsme prostě přátelé a s někým, s někým třeba občas jede člověk i na dovolenou, že jo.

§ 37 T: Hm, hm. Ze začátku říkáte, že vám ta skupina hodně pomohla, co se týče třeba těch jako úplně praktickejších, běžnejch praktickejších věcí. Vzpomenete si ještě na něco, v čem vám to bylo přínosný?

§ 38 R: No, tak vyplnění toho času, že jo, že člověk ani, když je zaměstnaněj, v podstatě dělá sport a schází se s těma lidma, furt má něco dělat, tak nemá jakoby čas přemejšlet nad tím svým hendikepem. Jo, to je... si myslím spousta lidí s tímhletem má problém.

Já spíš bych potřeboval naopak, aby ten den měl víc hodin, že jo, abych všechno stíhal. Takže... V podstatě vyplnění toho času, no.

§ 39 T: Úplně na začátku jste taky zmínil, že vlastně to... že ten úraz, že bude trvalej, tak že vám na začátku nikdo neříkal vlastně, že to takhle bude. Jak jste se o tom teda potom dozvěděl?

§ 40 R: No, oni ani sami doktoři nevědí, že jo. Jsou případy, kdy to může bejt jenom jakoby utlačená ta mícha a pak to třeba člověk rozchodí, jo. Ale u mě, jelikož ta mícha byla narušená, tak se to nerozchodilo, ale bylo to tak, já nevím, oni mi vždycky říkali: „No, do půl roku třeba se něco může stát. Do tři čtvrtě roku se může něco stát.“ A tam už jsem jako asi pochopil, že prostě když za půl roku se nic ostatního nehejblo, něco se zlepšilo, na rukou, ale bylo to jako třeba minimální, tak prostě už jsem jako pochopil asi, že... že se to nezmění, no. Samozřejmě, já nevím, asi nejtěžší část byla si myslím v tý nemocnici, protože přece jenom ještě v tom zahraničí to byly ty první tři měsíce, tak to je furt taková ta naděje, v který žije, jsem žil i já sám. Až tady prostě i jsem spíš začal chápat, že to asi nebude, no. Samozřejmě nebylo to jednoduchý, taky jsem probrečel noci v nemocnic nebo to, kdy prostě člověk přemejšlí nebo si uvědomí, co všechno nebude moct. Jo, takže neříkám, že jsem s tím byl úplně v pohodě, no.

§ 41 T: Hm, co vám běželo hlavou, když jste se to dozvěděl, že to bude trvalý?

§ 42 R: Co jsem jako musel oželeť?

§ 43 T: Co, nad čím jste přemýšlel, no.

§ 44 R: Sport, ženský, to bylo asi takový jako... Neuměl jsem si představit třeba s ženskejma, no, jestli to ještě... jestli to ještě půjde, jestli jako budou mít zájem a postupem času se ukázalo, že to bude v pohodě. No. Jako...

§ 45 T: Co ještě v tý nemocnici bylo náročný?

§ 46 R: No, to se asi nedá říct přímo co, že jo. Pak si člověk, já nevím, uvědomí: „Eh, aha, tam se třeba nedostanu nebo asi těžko půjdu někam do hor.“ Když to tak řeknu. Předtím jsem různě lez, dělal túry, že jo. V zahraničí, když jsem cestoval půl roku, tak jsem si prostě přemítal, co jsem dělal, dělal v tom životě a co už asi dělat nebudu, jo. Ale pak zase naopak postupem času se třeba objevilo spoustu věcí, co jsem si myslel, že dělat nebudu a teď třeba cestování je, taky, taky se to dá. Sice musím u sebe mít nějaký spolehliví lidi, že už nemůžu bejt sám, jako jsem měl, byl před úrazem, ale spousta věcí se jako dala, no.

- § 47 T: Hm, hm. S časem se to nějak jako vyvíjelo a říkáte, že vlastně jste si tu spoustu věcí, který jste nemohl, takže najednou jakože znova jako můžete.
- § 48 R: No, jasně, nebylo to všechno naplno, ale třeba, že jo, aspoň částečně něco, když třeba vezmu to cestování, že jo, nebo tak. Ale vždycky u nás jako u těch vozejčkářů hodně záleží na těch lidech okolo, no. Takže já jsem vždycky měl jakoby spoustu přátel, ať už právě z toho veslování a vlastně za celej, za celou tu dobu bych nezažil to, že bych přišel o nějakýho kamaráda nebo něco, protože jsem na vozejku, naopak. Některý vztahy se o to víc jako ztuhly a pomáhaj mi, že jo, kam-, kamarádi. Teď jsem byl třeba, před těma dvouma nebo třema měsíci v Kostarice s jedním kamarádem, s kterým jsem vesloval dřív, takže opravdu jako, když se s tím člověk nějak vyrovná, tak se dá spousty věcí.
- § 49 T: S čím konkrétně se musí vyrovnat?
- § 50 R: No, musí se vyrovnat s tím, že bude sedět, no, že ne všechno bude moc dělat, no. Že bude prostě závislej na lidech okolo a pokud bude mít dobrou partu okolo sebe, tak pak může objevovat spoustu věcí na tý káře, no.
- § 51 T: Jak vám pomohla rodina?
- § 52 R: Naprosto, že jo. Ať už, že jo, samozřejmě, jak jsem říkal předtím, finančně zajištění toho bydlení a tohle. A rodina... tak ona mi pomohla tím, že... že to vzala stejně dobře jako já. Nejhuř asi na tom v podstatě do dneška je máma, že jo, tak to je jasný. Ta byla na, na prášky, že jo a na psychiatra. Jako pro ní to bylo naopak těžší, takže naopak já jsem spíš pomáhal jí tím, že jsem byl silnější než ona, že jsem začal sportovat, cestovat, žít samostatně a nefňukal jsem nebo nestěžoval jsem si, takže to myslím, že jako jsem spíš naopak musel pomáhat já jí, že jo.
- § 53 T: Hodně vám pomohli, hodně vám pomohli, že jste vlastně i zmiňoval, že kluci, který jako to maj těžší, tak že je to pro ně náročnější. (do místnosti vešla třetí osoba)
Dobrý den.
- § 54 R: Jojo. Přesně tak. Tam, tam prostě jako nesměj, jako já to ani nemám rád, když vás někdo lituje, že jo. Můžem se, můžu se o tom bavit s kýmkoliv, ale když mě začne jako litovat nebo to, tak jako tím asi nikomu nepomůžete moc. Samozřejmě že občas hraju na city, že jo, co se týče u ženskejch nebo tak, že jo, nebo... nebo netvrdím, že nevyužívám, když mě zastavěj policajti, že nevyužívám svýho hendikepu, jo, nebo takhle. Ale... nebo možná při nějakým vyjednávání, to... prostě ať každěj hraje s tím, co má.
- § 55 T: Co ještě kromě lítosti je podle vás nejhorší?

- § 56 R: Podle... no, lítost a... Vždycky je dobrá hláška: „Já chápu, jak ti je.“ Jo, když se... to se mi stalo nedávno, jsem jel tramvají a začne se s váma někdo bavit a říkat vám: „Jo, jo, já jsem měl taky úraz. Byl jsem taky na vozejku, ale to, to musíte rozchodit, to musíte věřit.“ A tak. Jo, že ten, co o tom asi nic neví, tak jako... začít nějaký takovýhle jakože musíte chtít, že je to jenom v hlavě, tak asi... asi si o tom myslím spíš svý, jako. Tam jako, ano, v hlavě to je, ale pokud to prostě nejde, tak ani ta hlava nepomůže, že jo. Ale to je něco podobnýho jako ta lítost, že jo, to furt jsme u toho.
- § 57 T: To jsou takový ty prázdný naděje.
- § 58 R: No, jasně, musíte věřit nebo... Nebo jehovisti, že jo, když vás někde zastavěj a začnou vám vyprávět o Bohu a že kdybyste věřil v Boha, takže se zvednete a tak. (smích) To už se mi taky stalo, no.
- § 59 T: Jo. Když se vrátíme ke skupině ragby na vozíku, tak vy jste tam přišel, říkáte, že vlastně to očekávání nebylo žádný, hlavně aby tam byl nějaký sport, pohyb, fyzicka. Jak se ty očekávání vyvíjely v čase, co se týče tý skupiny?
- § 60 R: Tak v každý skupině, pokud je to vícečlenná skupina, že jo, se utvářej nějaký třeba, dám příklad, kroužky, že jo, nebo skupinky malý. Takže ne vždycky každěj s každým se kamarádíčkuje nebo úplně... občas i vznikaj spory, že jo, ale tak to je, to je běžný. Ale jinak jako pokud maj ty lidi stejný cíl, tak se daj vyřešit i takovýhle spory, no. Pokud ne, tak se musej ty cesty rozejít, ale to prostě je v jakýmkoliv kolektivu.
- § 61 T: A ty očekávání, jak se teda vyvíjely v čase?
- § 62 R: Očekávání? No tak samozřejmě jako bejvalej vrcholovej sportovec jsem měl od začátku hnedka ty nejvyšší cíle, že jo. Nebo postupný, ale vždycky ty nejvyšší, až pak jsem si uvědomil, že asi těch nejvyšších nedosáhne nikdy, protože přece jenom je to týmovej sport, nezáleží na jednotlivci, takže vzal jsem realitu tak, jak to je a nějak se držíme. Sice nejsme ani nejlepší, ani nejhorší, ale teď už to беру spíš jako takovej životní styl, to ragby, no.
- § 63 T: Jaký ty cíle byly?
- § 64 R: Cíle, no tak já měl paralympiádu jako cíl, že jo. Ale pak jsem pochopil, že to je nereálnej cíl, zatím.
- § 65 T: Zatím?
- § 66 R: Hm. Pokud se neobjevěj nějaký hodně dobrý hráči, tak je to zatím nereálnej cíl.
- § 67 T: Jaký si myslíte, že ta skupina otevírá možnosti pro ty hráče? Pro vás jako členy.
- § 68 R: Jako pro nový třeba? Nebo...

- § 69 T: Hmm, jako pro nový. Co vy vnímáte, jakože... že je pro ty nový hráče možnost?
- § 70 R: No, v podstatě stejný možnosti, jako jsem měl tehdy já ze začátku. Dát jim nějaký, předat jim nějaký svoje zkušenosti, ať už je to ohledně tý soběstačnosti, poradit jim ohledně třeba nějakých úřadů nebo co, co kde můžou si zažádat a tak. Prostě výměna, výměna informací a plus samozřejmě ten sportovní užitek, že jo, lepší kondice. Kondici potřebuje každej pro svojí soběstačnost, aby byl co nejmíň závislej na druhejch. Takže to asi takový ty hlavní...
- § 71 T: Co ta fyzicka ještě přináší kromě teda tý soběstačnosti?
- § 72 R: Taky čistou hlavu, že jo? To asi kdo kdy sportoval, tak asi to bude vědět, že pokud jde z práce, je nasranej, tak vleze do ragbyáku, párkrát do někoho pořádně napálí a trošku se uvolní, že jo. Vybije se prostě, že jo. Ten stres třeba nebo napětí, tak prostě to se uvolní.
- § 73 T: Máte tam nějaký vzory? Nebo když jste přišel, byly tam nějaký vzory?
- § 74 R: Jo, tak jelikož, že jo, ragby je u nás rozdělený i podle... tam se rozdělujou hráči podle hendikepu, kdy vlastně máme jakoby obodovaný ty hráče, ty máme od půl až po tři a půl bodu, kde vlastně půl bodu jsou ty nejmíň postižený, až tři a půl bodový jsou jakoby ty v uvozovkách nejzdravější, tak já jsem si vzal samozřejmě za cíl ty, že mám jeden a půl bodu, tak jsem měl první cíl bejt minima-, měl stejně dobrej aspoň jako ty ostatní jeden a půl bodový a to byl takovej můj nechci říct vzor, ale spíš cíl. Jo, že ty... třeba zrovna s Pavlem, že jo, jestli jste dělali, tak ten je taky jeden a půl bodu, takže... My jsme typologicky každej jinej hráč, ale teď jsme na stejný úrovni a ten předtím, než jsem přišel, tak pro mě byl ze začátku nedostizitelnej, až prostě po pár letech jsem ho dohnal, no.
- § 75 T: Hm. Co vám někdo, kdo měl ten jakoby cíl, kterýho vy jste chtěl dosáhnout...
- § 76 R: No, to je ta konkurence, no. To je prostě, to je prostě ono, co vás žene, že jo, že pokud máte zdravý sebevědomí a chcete něčeho dosáhnout, tak si musíte dát cíle, já nevím, dohnat tohohle hráče, makat tak dlouho, až budu stejně nebo... stejně dobrej nebo aspoň podobně dobrej jako on. A to je přesně ono, no. Teď už zase potřebujem, aby naopak nás hnali ty zezadu, že jo, abysme se stále udržovali minimálně na tý stejný laťce nebo třeba ještě vejš, no.
- § 77 T: Co myslíte, že by šlo zlepšit v tý skupině?
- § 78 R: No, hm, hm, hm. To řeším dnes a denně. No, přístup, no. Jako bohužel mně přijde, jelikož hraju ragby vlastně 9 let, 10 let jsem na vozejku, tak i za těch 9 let si myslím, že se to změnilo tak, že ty lidi jsou línější, dostat je k tomu sportu, je to podobný jako

s malejma dětma. Nejdřív, že jo, jsme hodili tašku do kouta, když jsme přišli ze školy, šli jsme ven na hřiště, hráli jsme hokej, fotbal, vesloval jsem nebo to. Že jo, počítače moc nebyly a teď si myslím, že je to dost podobný i u nás, no, že ty vozejčkáři maj už tolik možností, že je těžký je třeba přesvědčit dělat zrovna třeba to ragby. Jo, když mi třeba vyprávěj kluci, co jsou 30 let na vozejku a začali tady v 93. hrát ragby a neměli téměř žádný možnosti, že jo, co dělat, maximálně třeba plavání, že jo, to, na to nic člověk nepotřebuje. Ale teď je těch možností tolik, že si v podstatě jako vybíraj a bojuje se o každého, když to tak řeknu, člena.

§ 79 T: Myslíte, jakože přepečování nebo...?

§ 80 R: Jsou, no, rozhodně. Sice třeba teď, krásnej příklad toho, jak... (zvoní telefon) zvedaj příspěvky na péči, jo. Teď třeba pro ty nejpostiženější to chápu, ale pak se zvedaj i ty třeba 3. stupeň o 4 000 a ten člověk, když už teď bude mít 12 000 příspěvek na péči, 10 000 důchod, tak už ani nebude mít motivaci jít pracovat a bude prostě zalezlej doma a bude si vyžívat s těma penězma. Jako je to vždycky výhoda nevýhoda, že jo. To je... a pak záleží na těch lidech, jako jestli je to donutí něco dělat. Ale jak říkám, jako teď je fakt problém to, že přijdou noví vozejčkáři do rehabilitačního centra, do Paraplete a tam za ně všechno se snažej udělat. Jo, ty lidi je nedonutěj v podstatě, aby si to třeba zjistili něco sami. Aby si prošli tou cestou a zjistili, narazili i na nějaký překážky aspoň a to, že jo, každá překážka je trošku přece jenom jakoby posílí, že jo.

§ 81 T: Jasně. Honzo, vy pracujete. Jak dlouho po tom úraze... za jak dlouho jste se dostal do práce?

§ 82 R: No... rok... rok a čtvrt po úraze jsem začal pracovat. Vlastně jsem i musel, protože zrovna u mě to byla motivace v tom, že tím, jak jsem byl v zahraničí, tak mi dali úplně minimální invalidní důchod, takže z toho bych asi tehdy nevyžil, ani vlastně dneska, takže to byla jedna z motivací, že jo, abych nebyl závislej na tý rodině finančně. Takže... ale já bych nechtěl bejt doma. Já takhle třeba jsem chvílku doma a jakmile se začnu nudit, tak to je... to je blbý.

§ 83 T: Jak jste se k tý práci dostal?

§ 84 R: Přes... přes mámu. Ona dělala, to je vlastně účetní, takže ona tady pracuje taky. Ta mě vlastně... ona už tady pracuje spoustu let a já jsem tady dělal i myslím ještě brigádu předtím, než jsem odjel do Austrálie, takže mě znala i majitelka a sama, sama ji tehdy před těma 9 rokama nabídla, jestli tady nechci třeba pracovat. Začal jsem samozřejmě na poloviční úvazek a pak jsem to postupně zvyšoval až na plnej, no.

- § 85 T: Co vám ta práce přináší?
- § 86 R: To je prostě... (smích) Ne...
- § 87 T: Ještě něco?
- § 88 R: Ne, tak říkám, ten kolektiv, že jo, to je to samý jako v tom ragby. Asi jako kdyby tady byli lidi, s kterejma bych se nechtěl vídat nebo by mě v uvozovkách štváli, tak bych tady asi nebyl 9 let, že jo. Ale tím, že prostě jsem asi společenskej typ a potřebuju lidi okolo, nechci bejt zavřenej doma, tak proto. Samozřejmě že mě štve práce, že jo, kdo chce pracovat? Samozřejmě že bych byl třeba radši rentiér a dělal si třeba nějakej byznys nebo... Ale to je zase jiná story. Já mám tady klid, já si odpracuju svoje, nemusím si tahat práci domu. Tam si tahám ragby a jsem spokojenej.
- § 89 T: Co ve skupině ragby děláte? Zmiňoval jste finance.
- § 90 R: Jako co mám na starost?
- § 91 T: Na starost, hmm.
- § 92 R: No, teď poslední dobou téměř všechno, mi přijde, no, už jakože... kolik let už? No, to bude taky takovejch 5, 6 let, co to dělám. Že jsem vlastně... nejdřív to dělal David, ten už jako ředitel Paraplete na to nemá tolik úplně času, takže to jsem postupně přebíral všechno já, ale začíná to prostě od žádostí na granty, na MŠMT, na měs-, na Prahu, takže to je první jakoby shánění těch peněz, těch dotací. Pak zkouším i nějaký jako soukromý subjekty, aby nám jako sponzorský dary daly, což je dost náročný taky, protože dneska nikdo nechce na nic dávat, že jo, prachy. A pak je to organizace, protože ze začátku to bylo tak, že vlastně tím, že já umím anglicky, tak tehdy to uměl jenom David anglicky tam, v podstatě v té skupině, takže všechno organizoval, co se týče zahraničních turnajů, sám. Takže to začalo tím, že jsem komunikoval s těma zahraničníma organizátorama ohledně přihlášek, plateb a tak. Takže zajišťuju jakoby ty turnaje, kam pojedem, jak to zaplatíme, kdo tam pojede a tak. A pak je to zajištění samozřejmě pravidelnejch tréninků, ať už po finanční stránce, to znamená zase sehnat peníze na halu, nějaký vybavení, občas na někoho přehodím nějaký úkoly a organizovat to, no. Protože přece jenom kdyby se to neorganizovalo, tak by to bylo stádo, že jo, když to tak řeknu, no. Nemyslím to jako nějak hnusně, že jo, ale prostě každá skupina musí bejt nějak vedená, no. A to mi nedělá problém.
- § 93 T: Hm, ty funkce si v té skupině rozdělujete, nebo...?
- § 94 R: Ono to tak nějak vplynulo, no, že v podstatě ved to David. Tím, že my dva jsme zrovna taková hodně stejná krevní skupina, co se týče zájmů a tak, takže postupně

jsme to začali víst v podstatě my dva, někdy víc já, někdy víc on. A pak už záleží na těch lidech, jestli vás budou respektovat. Někdo prostě to respektuje, je rád, že to někdo udělá, že to nemusí dělat oni, někdo se třeba nabídne, že s něčím naopak chce pomoc, tak to je samozřejmě příjemný pro nás, ale většinou je to tak spíš, že to zařizujeme my pro ně a oni jsou rádi, že... že je to zařízený.

§ 95 T: Kolik se vás sejde na ten trénink?

§ 96 R: Tak pravidelně nás chodí tak 8, 10 ve městě A. Teď jsme měli i vlastně o víkendu soustředění, kdy tam bylo dokonce 14 hráčů, kdy přijeli i z druhé strany republiky nějaký kluci a tak. Takže to je asi, no, to je asi takový to maximum, no, 14 až 17 hráčů cca, jako co chtěj hrát za repre. Pak je, pak jsou ještě ostatní kluby v republice, ale to už jsou takový ty, když to řeknu, přestárli hráči, co už si chtěj hrát jenom tu českou ligu a do tý repre už se jakoby nějak ne to, no, netlačej.

§ 97 T: Můžu se vás, Honzo, zeptat, co vy a partnerskej život?

§ 98 R: Tak teď jsem sám, ale partnerky jsem měl, no. A děti nemám, ženatej jsem zatím nebyl, ale... ale myslím si, jakože v pohodě.

§ 99 T: Zmiňoval jste, že jste ze začátku z toho měl obavu.

§ 100 R: No, tak měl jsem obavu, ale nějak jsem se, nějakým se tím prokousal. Ne, tam když je zdravá hlava, si myslím, tak jde všechno. A oni to i ty ženský poznaj. Tam asi jako dokážu ukecat tu ženskou jediňě (smích).

§ 101 T: Zmiňoval jste bydlení nebo s čím jste se na začátku vyrovnával. Bylo to bydlení a práce, ty byly pro vás jakoby nejdůležitější. Co ještě?

§ 102 R: No, chtěl jsem ještě školu dodělat, ale to už jsem si tehdy toho nabral asi moc na začátku, když jsem byl vlastně rok a půl po úraze, tak jsem zkoušel vejsku. Vydržel jsem tam asi tři čtvrtě roku, pak jsem jako zjistil, že práce, škola, ragby a do toho ten hendikep, že jsem to jako nedával a ještě jsem nebyl ani v takový kondici. Tak jsem věděl, že něco musím jakoby vypustit. Ragby to ne-, to nepřicházelo v úvahu. Práci jsem potřeboval, abych se uživil a už jsem asi nějak přehodnotil ty priority, že jsem zjistil, že ta škola jako už... že už mám školu života.

§ 103 T: Co vás motivovalo?

§ 104 R: Motivovalo? Asi ta soběstačnost, no, bejt jako aspoň v tom svym přirozeným prostředí bejt úplně soběstačnej.

§ 105 T: Co to pro vás znamená bejt úplně soběstačnej?

§ 106 R: Úplně soběstačnej? To znamená, že člověk přijede domu, když má hlad, tak si uvaří, když potřebuje na záchod, tak si sám dojde na záchod, vysprchuje sám, uloží

se sám, oblíkne se sám. To je asi jakoby ta základní, základní soběstačnost. Tam, že se naloží sám do auta, že si dojede tam, kam chce, když to auto má a... že si uklidí doma, že nepotřebuje, aby tam někdo přišel a začal mu uklízet, i když je to příjemný, že jo. No, to je asi... to je asi ten základ, no, co se týče soběstačnosti. Pak samozřejmě, jak říkám, to je, jak my říkáme, v tom přirozeném prostředí. Tady to člověk má přece jenom uzpůsobený na sebe, nastavený vejškově všechno to, jak potřebuje, uložený věci tak, jak potřebuje, žádný bariéry, že jo. Pak právě jsou v tomhleto výhoda to, že to ragby, když cestujem, že hodně cestujem po Evropě za turnajema, tak se člověk naučí jakoby i bejt soběstačnější na různých překážkách, že jo. A jednou přijedete na záchod, ten není úplně tak, jak jste zvyklej, natočenej nebo z té strany, z který chcete, vejškově, tak to jako postupem času se člověk jakoby i naučí bejt soběstačnější. Neříkám úplně soběstačnejš, ale soběstačnější i tady v tom nepřirozeném prostředí, no. To je právě další věc, co nabízí to ragby, že jo. Takže potom, když člověk se... se naučí cestovat takhle jakoby s ragby, kde jsou i nějaký asistenti, který jsou na to připravený, tak pak je to jednodušší i cestovat, že jo, s lidma třeba, který na to nejsou úplně, úplně připravený.

§ 107 T: Za jak dlouho v tom vašem přirozeném prostředí jste se stal soběstačným zhruba, jestli to dokážete odhadnout?

§ 108 R: No, já jsem vlastně se pak... když jsem se vrátil, tak jsem bydlel s bejvalou přítelkyní, že jsme se k sobě nějak vrátili. Ta se odstěhovala asi po tři čtvrtě roce, jsme se rozešli, no, takže potom asi. Asi tak nějak ten rok, rok a... rok a tři čtvrtě, dva roky max. Ale to je spíš taková výjimka, no, že většinou, co vidím, že těm lidem to trvá mnohem dýl. Takže... ale to je tím, že já už jsem i v rehabilitačním centru měl motivaci tu, abych nebyl závislej na rodičích. Jako mám dobrej vztah s nima, to, ale neuměl jsem si představit, že každý ráno by musela přijít máma a pomoci mi třeba oblíct. To bylo už jakoby v rehabilitačním centru takový nepředstavitelný, že jo. Nemocnice, tam to dělaly, že jo, ty ošetřovatelky nebo sestry, tak to je... a tam prostě člověk vidí, že některý, co na tom byli stejně, tak na to v uvozovkách srali a nechali si prostě všechno udělat od nich a tam já jsem spíš už jakoby postupně začínal, aby, až mě pustěj a byl jsem doma, tak abych to už uměl, že jo. Takže to je asi taky další jako ta motivace, no. Ale jak říkám, jak to právě teď hodně probírám takhle, ať už s těma jakoby lidma, co pracujou pro ty vozejčkáře, nebo i s těma novejma vozejčkářema, tak to člověk vidí, jakože jim to trvá dýl a dýl právě proto, že ty služby jsou pro ně furt lepší a lepší a lidi kolem nich skáčou až moc. Jo, dřív, před těma 10

rokama přece jenom asi neskákali tolik. A když člověk slyší ještě, jak to bylo třeba před 30, 20 lety, nebyly téměř žádný pomůcky a to, jak to zvládali ty lidi, tak to je spíš jako obdivuhodný, no.

§ 109 T: Jak to vnímáte teda tu současnost?

§ 110 R: No, že lidi moc brečej, no. Prostě jako nesnažej se. Samozřejmě jsou případy, kdy jo, ale já vždycky jako říkám, že vozejčkářů je spousta, ale lidi poznaj jenom pár vozejčkářů, ty, co nejsou zalezlí doma, že jo. Protože ty, co jsou zalezlí doma a vyjedou maximálně jednou za rok do Paraplete nebo do rehabilitačního centra, tak ty nikdo nezná. Ty se litujou doma.

§ 111 T: V ragby jste se nelitovali?

§ 112 R: Né, nene. Tam žádná lítost... lítost ne. To je právě to, že tam je to síto, no, že když přijdou nějaký noví, takoví ty ufnukaný nebo ty, co se litujou, tak ty u toho nevydržej, no. Je to prostě jako jiná trošku sorta, no. A to síto je tam trošku prostě tvrdý, no. Jako není to, není to schválně nebo že bysme někoho vyháněli, ale to je vždycky na těch lidech, jestli jako zapadnou do té skupiny, anebo ne.

§ 113 T: Jste na tě tvrdý?

§ 114 R: Tak postupně, postupně.

§ 115 T: Co to je?

§ 116 R: No tak existuje prostě nějaká doba hájení, že jo, kdy prostě se odpouští cokoliv, pomáhá se nebo pomáhaj jim asistenti s čímkoliv, ale postupně prostě se musej jakoby učit a bejt soběstačnější. Na tohle jako v podstatě ne že my na to kladem důraz, ale ono to z té skupiny tak nějak samo vyplyne, že jo. Když tam přijde někdo, kdo má podobnej hendikep a bude tam půl roku si nechávat nandávat rukavice, tak pak mu prostě řeknem na rovinu: „Hele, to zvládneš sám. Tady ty lidi zatím můžou třeba nafoukávat kola a nemusej se starat třeba o tebe, jo.“ A možná to někdy řeknem trošku drsnějc, no, protože já vždycky říkám: „Co na srdci, to na jazyku.“ A pak se ukáže, no, jestli to jakoby vezmou, anebo to nevezmou, no. Jestli u toho vydržej, nebo nevydržej. Ale to já si myslím, je jedno, jestli je to u vozejčkářů nebo u úplně zdravějch lidí, že jo. To je prostě všude stejný. A ta doba hájení, no, tak jako pokud přistoupěj na naší cestu a na náš cíl, no, tak to pak na ně začíná bejt člověk jakoby tvrdej, že jo, co se týče té přípravy, to, že na někoho zařvete, to je prostě normální. Já teda řvu hodně na hřišti, to je pravda, protože chci vyhrát, že jo, tak... ale to lidi vědi. Takovej rozhodčí mě moc... třeba v zahraničí moc... na hřišti mě moc rádi nemaj, mimo hřiště u piva v pohodě.

- § 117 T: Jak se vzájemně podporujete?
- § 118 R: Tak jako tým. Jako pokud to tam není a jsou rozepře v týmu, tak to je potom průser, že jo. To nejde potom, takže prostě buď je to tým, anebo to není tým. Občas se stá-, i tím jsme si prošli, že prostě to nefungovalo jako tým, tak se prostě rozdělily některý cesty, no. To tak bejvá. Ale pokud s někým hrajete v jednom týmu, tak se musíte podporovat. Neříkám, že nevzniknou nějaký hádky, ale pak prostě se to musí vyřešit, že jo. To, co se stane na hřišti, zůstane na hřišti, no.
- § 119 T: Jaká ta podpora konkrétně je?
- § 120 R: No, tak pokud někdo něco třeba zkazí, tak jasně, tak buď to třeba někdo vybuchne v zápalu boje, že jako to... začne jako třeba rvát: „Co to jako dělá.“ Ale pak zase klídek a plácnou si, jako že jo: „Pojďme, pojďme to napravit.“ Nebo něco takovýho. Nebo někdy... to je vždycky taky těžký, že jo, s těma hráčema. Musíte vědět, na koho můžete jakoby bejt drsnej a na koho, koho musíte jakoby víc jako podporovat. Prostě je to jak cukr a bič, no. Mně třeba odmalička vždycky spíš vyhovoval ten bič, že když jako na mě spíš naopak trenéři řvali, tak spíš mě jakoby vybičovali a pak máme třeba typy, že víme, že když na někoho zařvem, tak je to konečná, protože už jako ten zbytek zápasu jako bude v prdeli, ale to mus-, to se musí vždycky poznat, no. Někoho prostě musíte furt chválit, jo, podporovat a někoho prostě, kdo udělá chybu nebo když já udělám chybu a David jako kouč prostě mi narovinu řekne, seřve mě, dobrý, tak sklopím uši a spíš to jdu napravit, že jo. Takže to je sport, no.
- § 121 T: A kromě toho sportu ta podpora je jaká?
- § 122 R: Tak to už je spíš pak jako kamarádství, jo, že... nevím, nějaký příklady, třeba někdo, třeba jeden kluk pracuje pro, pro škodovku, nebo prodává auta, tak pomáhá těm ostatním. Je to samozřejmě jeho práce i, ale pomáhá jim třeba shánět auta nějaký, jim pomáhá nebo radí, jak řešit ty příspěvky na to, nějaký slevy jim shání a tak. Anebo kdokoliv má nějaký kontakty, někdo něco potřebuje, já nevím, dám příklad, třeba nějaký oblečení, když někdo někde má slevu, tak... Takže takovýhle a to je spíš jako z kamarádství, no, prostě kontakty, něco někdo někde potřebuje s něčím poradit nebo něco zařídit a někdo to ví nebo s tím má zkušenosti, no, tak si buď vyměníme názory nebo doporučíme a tak, no.
- § 123 T: Jak spolu teda... komunikujete spolu jako na trénincích, mimo tréninky? Jak spolu komunikujete?
- § 124 R: No, tak všema běžnejma kanálama dnešními, to znamená e-mail, telefon, Facebook, na Messengeru. Tím, že zase nejsme tak obrovská skupina, takže se známe

v podstatě jako důvěrně, když to tak řeknu, jako známe, kdo má rodiny nebo kdo má holky nebo jaký má kdo zájmy, to asi si myslím, že o sobě víme, protože přece jenom my na některých turnajích se... se dost často vožerem, takže si všechno řeknem, že jo. Nebo po těch dlouhých cestách, co vždycky jezdíme různě nějak namíchaný v autech nebo to nebo tím, že trávíme... Jako ve výsledku spolu trávíme hodně času, protože když někam jedem na turnaj, tak jsme tam spolu třeba 3 dny vkuse nebo i tejdén, když jedem na Mistrovství Evropy, takže... Samozřejmě i tam vznikaj občas ponorky z některých vztahů, ale... myslím si, že to zvládneme a že je to v pohodě. Víím, že jeden rok jsme měli asi 22 výjezdů, co jsme napočítali, to znamenalo, že jsme byli na nějakých 15 zahraničních turnajích, 4 český kola plus 2 český turnaje, takže nějakých přes 20, minimálně přes 20 víkendů jsme třeba trávili, takový to jádro spolu, což bylo jako v podstatě každé druhé víkend. Takže ono už pak člověk ví o těch ostatních všechno.

§ 125 T: Na závěr bych se chtěl zeptat, co vám ragby dalo?

§ 126 R: Životní styl. Myslím si, že do důchodu nebo do smrti mám co dělat. Ne, už si asi neumím to představit bez toho, no. Je to, zaprvý je to ideální sport pro kvadruplegiky, jako jsem já. Samozřejmě rád bych dělal i víc, i jiné sporty jako basket, sledge hokej, ale na to nemám parametry. A to prostě neovlivním ten hendikep. A jinej jakoby kolektivní s-, protože já mám radši kolektivní sporty než individuální. Jako ty individuální mám rád jako osobní přípravu třeba nebo na fyzickou přípravu jako handbike, posilovna, nevím, jízda venku nebo tak. Takže... prostě je to, i ta skupina, že jo. Samozřejmě kdyby to byla prostě skupina, do který bych nezapad, tak asi u toho nejsem tak dlouho.

§ 127 T: Na závěr ještě, Honzo, kolik vám je let?

§ 128 R: Uff, ježiš, kolik mi je? Teď mi bude 32.

§ 129 T: Pracujete v administraci jako...?

§ 130 R: No, v podstatě částečně účetnictví, nějaký vymáhání dluhů, komunikace s klientama, inventura majetku, prostě administrativní práce, no.

§ 131 T: Hm, hm. Jste svobodný, děti nemáte?

§ 132 R: Nenene.

§ 133 T: Na vozíku jste, říkal jste 10...

§ 134 R: Teď to bylo v dubnu přesně 10 let.

§ 135 T: Hmm a ragby teda hrajete 9?

§ 136 R: 9.

- § 137 T: Tak jo. To je všechno. Honzo, děkuju.
- § 138 R: V pohodě.
- § 139 T: Kdybych měl nějaký ještě doplňující dotaz, můžu se vám ozvat?
- § 140 R: Jo. Spíš asi zavolejte, protože ty e-maily, to je vždycky na dlouho.
- § 141 T: No jasně, jasně, jasně.
- § 142 R: Takže klidně zavolat, no.
- § 143 T: Dobře.
- § 144 R: Buď to zvednu, nebo ne. Ale většinou to zvedám.
- § 145 T: Tak se ozvu, jo?
- § 146 R: Jo.

Příloha I - Rozhovor Jolanka (1:03:45)

- § 1 T: Jolanko, chtěl bych se tě zeptat na tvůj životní příběh.
- § 2 R: Tak, takhle to, no, jako otázku jako na začátkem?
- § 3 T: Hmm, to je otázka na začátek. Na tvůj životní příběh. Jakej byl život před úrazem?
- § 4 R: Jaký byl život před úrazem? Ježišmarja. Já jsem byla takový typ, že jsem měla vždycky všechno strašně naplánované. Celý život. Už prostě na základce jsem věděla, kam na střední, na střední jsem věděla, kam půjdu na vysokou, kam chci jít už po té vysoké, že prostě budu studovat ve městě B, po městě B půjdu bydlet do města A a tady prostě budu vydělávat a mít se prostě v pohodě a to. Takže všechno jsem měla strašně strašně naplánované. Na vysoké jsem si našla přítele poměrně jako brzo, bylo to takový jako... Asi to vypadalo na vážný vztah. A ve třetáku, já, mně se stal úraz xx.yy.zzzz, já to považuju téměř za magické datum. A všechno se změnilo. A najednou nic nešlo, nic nešlo podle plánu, to byla taková úplně největší, největší facka.
- § 5 T: Co se ti změnilo?
- § 6 R: Spontánnost. Úplně jsem vlastně, že jo, člověk je připoutaný na tu postel, ale já jsem, i tak jsem potřebovala mít... I při té autonehodě já jsem měla vždycky to celé tam pod kontrolou. Já jsem komandovala zdravotníky, kamarádku, prostě všechno jsem měla ještě, ještě na operačním stole jsem tam komandovala personál, co, kdo, že mi maj zachránit rifle, protože to jsou moje nejoblíbenější rifle, sypala jsem z hlavy, nevím, čísla, jako telefonní čísla, číslo pojištění, že se má zavolat tomu, že se má zavolat tomu. Že mám za tři dny mít důležitou nějakou zkoušku, tak ať to prostě odvolají, že se mi stal úraz. Já už při tom úrazu jsem věděla, že je to jako, že je to v prdeli, protože zastavilo u nás auto, mně se to teda stalo při autonehodě. A při- zastavil u nás nějaký pán, šáhl mi na nohy a já jsem je necítila. Prostě já už, už tehdy jsem prostě jako věděla, že, že je něco špatně.
- § 7 T: Co se stalo při té autonehodě?
- § 8 R: Co se stalo při té autonehodě? Jeli jsme klasicky z jižní Moravy od nás z domu na koleje. Jela jsem v autě, ségra s jejím přítelem, já a kamarádka. Ještě předtím, než jsme nastupovali na to místo, tak tam, kde jsem já seděla, tak tam si chtěla sednou kamarádka, já jsem říkala: „Vůbec, tady sedím já. Protože mám víc místa, ty si běž sednout to.“ Vlastně jsme byli čtyři v autě, stalo se nám to asi v padesátce, ségra dostala smyk na mokré silnici, na listí. Udělali jsme hodiny, přetočili jsme se jednou

přes střechu, protože tam nebyly svodidla a zůstali jsme stát. Tři lidi z toho auta vyskákali a... A já už jsem neposkočila. Je to strašný paradox, protože já jsem večer předtím, byl u mě kamarád, který si jako stěžoval strašně na život a jak je to všechno na hovno, kamarádi s ním jenom vyjebávají a tak. A já jsem mu tenkrát řekla větu, která mně zněla jako strašně dlouho potom, co jsem ležela v té nemocnici. „Nejdůležitější je mít rád sám sebe. Protože když má člověk rád sám sebe, potom může mít rád všechny ty.“ Sám se sebou člověk žije prostě celý život. A opravdu jsem si to, jako fakt jsem si toho byla vědomá, kamarád si to paradoxně vůbec nepamatuje, protože byl tenkrát strašně na kašu. Ale říkám: „Ty si vůbec nepamatuješ, vole, co já jsem ti řekla prostě pár hodin vlastně předtím, než se mi stalo tady tohleto?“ Myslím si, že mi ta věta strašně pomohla v průběhu celého toho úrazu, protože najednou si člověk neovládá sám sebe, nemůže sám se sebou dělat, co prostě chce. Se svým tělem. Tělo ho vlastně neposlouchá. Leží v nemocnici a já mám ještě takový jako vtipný zážitek, že došel operatér chvilku potom, co jsem se probírala. Začal takové to jako: „Měla jste vážnou nehodu, to, to, to,“ a zrovna mi řekla. „Holčičko, takhle, jak tady prostě ležiš, tak takhle zůstaneš ležet do konce života.“ Říkám: „Fajn, tak to asi nebude jenom na chvilku,“ říkám: „Ale já na tohleto nemám čas.“ Říkám: „Mně začíná v únoru letní semestr. A on říká: „No to ti nic nezačíná.“ Takže já jsem si vůbec, vůbec nepřipouštěla, že tady tohleto by měla být jako nějaká finálka. Říkám: „Budu prostě cvičit, vím, že se to, že se to rozchází, že lidi prostě makají.“ Ale pak ta věta, jako že člověk musí mít rád sám sebe. Strašně moc věcí se prostě změnil.

- § 9 T: Jak ti bylo, když ti řekl, že už takhle budeš ležet?
- § 10 R: No, já jsem to opravdu měla jako v hlavě nastavené, hodně dlouho jsem to měla v hlavě nastavené, že prostě budu chodit a takhle. A říkám: „Co může vědět, pár hodin tady, všichni jako věděli, má, je tam otok a takové.“ Já jsem třeba měla výhodu, že já mám zachovanou citlivost. Ne teplotu, od prsou dolů necítím teplotu, ale na dotek vím prostě, že mám skrčenou ponožku, že mám boty obuté na kozu nebo že mám málo shrnutou nohavici, nebo prostě někdy to bylo jako takové jako náznaky, že jako: „Jo, má zachovanou citlivost, tak tam asi to nebylo jako porušené úplně a něco tam jako zůstává.“ Nicméně v té nemocnici člověk leží delší dobu. A... Jak rychle se máme dopracovat k tomu? Mně to je, mně to je jedno.
- § 11 T: Máš nějaký časový limit?
- § 12 R: Uhm, uhm. Jestli chceš povykládat jako celý příběh od začátku?

- § 13 T: No, neboj se. Co se všechno v tý nemocnici odehrávalo?
- § 14 R: Hardcore. Zaprvní se člověk ani nehne, takže ze začátku na takové, teď si má člověk spočítat, že tam jsou různé takové ty čidla, kolikrát co pípne za minutu, v jakých intervalech, bliká to ta červená dioda na stropě v rohu, zvlášť když člověk může spát, že jo, v průběhu dne, pak v noci se probudí a čumí prostě do stropu a nemůže nic, protože... Já jsem bývala asi na sebe taková oproti klukům jako strašně opatrná. Takže oni, když mě prostě zapoložovali, tak já jsem opravdu v té poloze prostě jako vydržela. Nevím, jak to měli kluci třeba těsně po úraze, že jo, jestli sebou zkoušeli nějak mrskat nebo něco, ale já jsem prostě jako byla fakt taková jako strašně opatrná na sebe.
- § 15 T: Co pro tebe bylo v tý nemocnici obtížný?
- § 16 R: Celkově tam zůstat sama. Já, nám celá rodina to zařídili tak, abych tam měla každý den nějakou návštěvu. Každý den byl za mnou. Zadruhé já jsem strašně vybíravá v jídle a nemocniční stravou jsem neskutečně trpěla. Takže každý měl vždycky za úkol buďto se se mnou nějak spojit přes sestřičky, nebo prostě to bylo domluvené, kdo co mi přinese na jídlo. A opravdu se jako zapojilo úplně od, teď už od bývalého přítele kamarádi, co tam studovali, nebo od ségřiného přítele sestra, fakt kdokoliv byl ve městě K nebo projížděl městem K nebo se tam vracel na víkend, tak se tam prostě za mnou měl... Byla normálně, já nevím, jestli ségra tenkrát fakt měla nějakou excelovou tabulku nebo to nějak rozepisovala, ale opravdu jako, ještě do ideální bylo, když byly třeba dvě ty návštěvy, tak aby se jako nějak vykryly, ti dojedou dřív, ti dojedou pozdějc. A bylo to tak jako strašně dlouho. Já jsem ležela v nemocnici, jako takhle tu JIPku a tu první spinálku nějakých šest týdnů. Personál jsem nesmírně komandovala, takže se mě chtěli strašně rychle zbavit, což se jim podařilo asi po šesti týdnech a převezli mě do rehabilitačního centra, kde se paradoxně, nebo aspoň já jsem měla ten pocit, začalo všechno jako relativně zlepšovat. Já jsem fakt neuseděla ani na vozíku nebo že bych fakt jako nějak oblékala nebo tam nějak pomrskala. Nicméně já jsem dřív mívala takovou jako vyřídilku poměrně, že jsem se moc s ničím nesrala. A najednou, jak jsem neměla kontrolu sama nad sebou, tak jsem byla taková strašně ufnukaná a uplakaná. Mně se cokoliv nelíbilo, já ne, že bych poslala sestřičku do prdele: „Hele, koukejte, jako takhle to nebude,“ ale já jsem se prostě rozbřečela. A trvalo to jako poměrně dlouho, dlouho.
- § 17 T: Co pro tebe ještě v tomhle období bylo obtížný, krom toho být sama?

§ 18 R: Hmm, asi to, že jsem se jako fakt, nemohl se člověk obléct, jak chtěl, upravit se, jak chtěl. Jo, ne, takové jako... Učesat se, zajít si, že jo, na těch spinálkách a podobně je to nárok na sprchu třeba dvakrát týdně, takže prostě mastná hlava, celkově jako. Vizuál, já jsem sama sebe, fakt, mě převezli do rehabilitačního centra, to jsem, to už jsem tenkrát byla asi po čtrnácti dnech, třech tejdnech... Já jsem se nepoznávala v zrcadle. Mě tenkrát vezl nějaký asistent, to, že člověk jako zhubne a teď jako mastné vlasy v culíku, teď celé to tělo je takové jako ochablé, kruhy pod očima, bledá, říkám: „Ty vole, tohle nejsem já, tohle prostě, tohle fakt. Kde se to jako ztratilo, to, to, co tam jako dřív bylo?“ Nicméně jsem to jako chytla relativně rychle do ruky a začala jsem se v nemocnici líčit, to bylo jedno z prvních věcí, kterou jsem se fakt jako naučila, kvůli tomu jsem klidně vstávala o půl šesté ráno, abych se prostě nějak... Pak za mnou chodily sestřičky, že si myslely... Se tam totiž nechala po nějaké době hospitalizovat moje ségra, do toho, ta, co řídila. Do toho rehabilitáku, protože ona měla při té nehodě prasklý obratel. Nechtlo jí to míchu, nic. A doktorka jí poradila, že jako má po takovém poranění nárok na nějaké tři týdny nebo měsíc a půl rehabilit právě v takovém zařízení, tak se to tam nějak jako domluvilo. Takže ségra za mnou... Jsem měla fakt všude strašný problémy vždycky s personálem, ti lidi byli podle mě neochotní, neschopní. Ale jako že jako naběhli na pokoj: „Honem, honem, co chcete?“ Ted' odběhnou a já zjistím, že mám prostě něco, co jsem potřebovala, někde, kde na to nedošáhnou. Ted' když na ně člověk zpátky zazvoní, tak jsou na něho zlí, nepříjemní a... Takže za mnou třeba ráno chodila a pomáhala mně s oblékáním, protože já jsem fakt... Oni, já chápu, že tam maj hodně těch lidí a to, ale prostě nehledě na to, že vám dají, nevím, špinavé tepláky a vy tam v tom pak jako jezdíte. Takové jako strašně nedůstojné. Lehce ztráta sebedůstojnosti, nicméně na to si člověk asi pak časem nějak jako zvykne, anebo si řekne, že to vlastně stejně není úplně tak, tak důležité.

§ 19 T: Když říkáš, že jsi se, první, co bylo, že ses začla líčit, co ti to dávalo?

§ 20 R: To, že jsem se začala asi poznávat. Jako že mi vlastně záleželo, pořád mi záleželo na tom, já jsem měla, že jo, celou dobu přítele, který za mnou taky docházel, všechno. A nechtěla jsem, aby mě viděl v takovém stavu.

§ 21 T: Co ještě se ti změnilo ve tvém životě?

§ 22 R: Co všechno se mi změnilo?

§ 23 T: S čím ses musela vyrovnávat?

- § 24 R: Hodně dlouho s tím, že jsem jako s sebou musela mít někoho. Strašně dlouho jako po ruce, abych se jako vyčůrala. Že jako s sebou. Prostě u holek je to trošku komplikovanější než u kluků. Podstatně komplikovanější. Takže já ale jsem za to jako teď kon zpětně strašně ráda, že jsem se prostě nenechala ukecat do nějaké epiney nebo něčeho, že bych jezdila s tím pytlíkem. Fakt jako tři roky jsme to, skoro čtyři, jsme to trpělivě, že se to naučily i kamarádky, mamka, nevím, spousta dalších lidí. Ale teď zpětně si fakt říkám, že to byl fakt hardcore. Že jako to, to pak byl obrat o 180 stupňů, o 360 možná, když jsem si nechala zoperovat ten močák, tak, abych měla k tomu přístup, jak mám teď. Takže to bylo.... Taková, jako je to fakt jako ztráta té, té spontánnosti. Já si nemůžu nikdy teď kon říct prostě: „Hele, teď se na to vykašlem a pojedeme někam, dělat ten rozhovor někam jinam,“ protože...
- § 25 T: A jak to bereš?
- § 26 R: Teď už líp, já su dobrý plánovač. Já dokážu sesynchronizovat tolik věcí zaráz.
- § 27 T: Hmm. A jak ses k tomu ale zpětně dostala?
- § 28 R: Já jsem to takhle mívávala vždycky, jako plánovací typ, ale v té nemocnici mi strašně moc pomohla ségra, která je taky taková jako hodně organizačně schopná. My bez diáře a bez propisky ani ránu, jako to je, to je, i když jdu jenom tak někam ven se psem, tak si stejně do té kabelky ten diář hodím, protože kdybych někoho potkala, domlouvala bych nějakou akci, tak at' vím, jestli se mi to hodí nebo nehodí. A já jsem se k tomu vrátila poměrně brzo, protože já jsem, že jo, po rehabkách jsem měla nějakých šest měsíců a já jsem se hnedka vrátila jako zpátky do školy. A tam prostě člověk musí šlapat. Mamka odešla z práce a šla se mnou na studentské koleje. Takže já jsem měla jako ten návrat do reality poměrně rychlý a nevrátila jsem se právě do nějakého pečovatelského domu, ale vrátila jsem se na studentské koleje, kde bydlí 5 000 studentů. Zahraničních, nezahraničních, navíc jsem tam měla zázemí už od spolužáků, od přítele a od kamarádů, takže...
- § 29 T: Jaký to bylo, se tam vrátit?
- § 30 R: Jiné než předtím, kor, když tam s váma bydlí vaše maminka. Ale jako bylo to super. Chodili jsme zpátky do klubu, první rok školy byl takový strašně náročný, protože já jsem chodila v centru do školy na ekonomku, nevím, jestli znaáš město B, neznáš, vůbec ne.
- § 31 T: Minimálně.
- § 32 R: A prostě moje škola je strašně bariérová. Kdybych studovala jakýkoliv jiný obor, tak mám úplně přístupnou bezbariérovou školu, ale máme tam nicméně vedle

postavenou novou budovu, kam se dá jako docházet, kdy ti učitelé docházeli za mnou. Ale já jsem byla jako strašně infiltrovaná od, od té studijní skupiny. No a naši mě teda jako ukecali, ať zkusím jít ještě na to magisterské. Já jsem se s těma spolužákama začala tak nějak jako víc bavit až před státnicema, nicméně jsem se s nima vídávala, protože jsem si říkala, že předmět programování prostě na dálku s tím učitelem fakt jako nedám, s tím, že mi dá jenom nějaké podklady a já mám na konci roku mu z toho udělat zkoušku. Takže to jsem si fakt jako vydupala, že, že to, že si mě tam budou snášet. On si mě tam vyzvedl, odchytl tam ještě někoho a prostě jednou týdně jsme fakt do té školy, jako do té bariérové opravdu teda dorazili a šli na tu hodňku programování. Jasně, že oni si mě tak jako okoukli, ti noví spolužáci. A pak jsme nějak odstátnicovali a kdesi cosi.

§ 33 T: A jak ti bylo, když se tohle všechno muselo řešit?

§ 34 R: Mně fakt jako se vším strašně moc pomáhaly ségry. Nebo jako celá rodina, tatka furt obíhal úřady, do té doby se... Nebo v té době se už muselo začít řešit odškodnění, takže to řešila ségra s právníčkou. Ségra mi právě pomáhala s tou školou, hodně mi pomáhala se školou. Plus jako nějaké... Mně jako vycházeli fakt ti učitelé jako hodně vstříci. Je fakt, že už jsem v tom trošku uměla chodit ze školy a... Nechci říct, že jsem jako uměla využít toho, že jsem na vozíku, ale spíš jsem věděla jako, na co mám nárok. Jo, prostě umět si o to říct, prostě: „Hele, jako sorry, chceš písemnou zkoušku, nestačí mi na to hodina, budu potřebovat na to dvě.“ A těm učitelům, co si budem nalhávat, já jsem věděla, že jim se tam nechce docházet pak na druhý pokus, na třetí pokus, na čtvrtý. Takže se, takže to třeba zkontrolovali, říkám: „Chcete se mě ještě na něco zeptat?“ Mě už pak bolela ruka a při té ústní části se prostě stejně s tím učitelem vždycky nějak domluvíš. Takže prostě jsem uměla chodit ve vysokoškolském životě. A pak jsem právě končila to bakalářský, dostala jsem se na navazující. Naši: „No, tak to zkus.“ Říkám: „Ty jo, ale jestli to jako bude furt tajtím stylem, jako že musím furt docházet do té spešl třídy, kde za mnou docházejí ti učitelé, vidím se s nima dvakrát za rok,“ říkám: „Mě to prostě nebaví, je to prostě jakoby k ničemu, nic mi to nedává.“ No a měli jsme oslavu nějakou k začátku toho roku se těma spolužákama, nějaký druhý týden školy, a oni právě: „Hele, my jsme tě, Jolčo, za celých těch čtrnáct dní jako v té škole neviděli.“ Říkám: „No, tak jako, já se taky na většinu míst, kde my máme výuku, jako nedostaneme.“ „Hele, máš skupinu plnou kluků, my tě doneseme na cvika, na které budeš chtít. Řekni si, které cvika jsou pro tebe prostě stěžejní, víme všichni, že nemusíš chodit na všechno, že ti třeba

i k něčemu dáme materiály.“ No, takže si mě prostě banda kluků začala prostě do školy. Já jsem domluvila právě v tom, to se jmenovalo centrum Kytka, bylo to právě centrum pro studenty s nějakým handicapem. Tak jsem jim prostě domluvila, že ti kluci za to budou dostávat i jako nějakou odměnu, byť jako malou, ale prostě mě fakt nosili do třetího patra bez výtahu, do minus jedničky, pak přes celou školu někam jinam jako. A všude schody, fakt všude. Stará komenská škola, kde je pět schodů, chodba, dvacet schodů, chodba. Takže tady v tomhle jsem měla fakt jako super spolužáky, ale u nás ne všichni bydleli na kolejích, takže... A kluci na kolejích byli fakt jako super. Ti mně právě pomáhali do těch schodů, ti nejšikovnější a nejnamakanější dva kluci prostě z celé skupiny. A já jsem si třeba i v té škole jako s nima domlouvala, nebo už s těma učitelem. Že si nás rozhazovali nějak do skupin. „Hele, mohla bych být ale s tajtěma dvěma? Oni jsou na kolejích a nám se takhle prostě bude líp komunikovat než se scházet někde v centru.“ Takže jsme se fakt jako za ty další dva roky toho navazujícího, ti dva mně jako neskutečně pomohli, nicméně ti učitelé na nás, tím, že si mě vzali do týmu, tak to brali tak, jako že vždycky jsme to prostě nějak dali.

§ 35 T: Co v tom období, který bylo vlastně nemocnice, rehabilitace, potom jsi se vracela do školy, tak co v tomhle období byly nejhorší myšlenky, co tě napadaly?

§ 36 R: Já jsem se v té době jako rozešla s příte-... Nejhorší myšlenky, že zůstanu u našich. To bylo úplně pro mě jako. Já říkám: „Mě klepne.“ Mně prostě v nějakých jednadvaceti se stal úraz, takže já jsem ve dvaadvaceti letech žila asi dva měsíce v jedné místnosti s mojí matkou. To bylo, to je prostě hardcore. Kor, když každá jsme úplně jiná a úplně... Říkám: „Já se prostě nemůžu vrátit k našim.“ Někdy mě leze hlava kolem, jenom když tam su na víkend. Jo, to, to vůbec.

§ 37 T: Takže že zůstaneš s rodičema. Co, ještě něco?

§ 38 R: Spíš jsem si říkala, jak to udělat, abych s nima nezůstala. To, to bylo takové jako. Ale já jako, já jsem toho bakaláře, že jo, dodělala vlastně skoro skoro hnedka jako rok po úraze, tak jsem se vrhla do té školy. A já už potom, co jsem končila bakaláře, tak jsem jela tady do centra Paraple, kde byla Česká asociace paraplegiků, tam jsem se dočetla o jejich trénovacím bydlení pro tetraplegiky, maj tam takový pro... Já už tenkrát to léto jsem tam šla, říkám: „Hele, já ještě dva roky budu na navazujícím, pak tam jsou prázdniny, zarezervujte mi ten byt za dva roky na tajty prázdniny, protože já se budu chtít přestěhovat do města A.“ Vůbec jsem nevěděla, jak to v té době bude nebo nebude, nebo jestli ještě s tamtím partnerem budu nebo ne, my jsme v té době

ještě spolu snad byli, když jsem si taj tohleto jako rezervovala, takže zase se tady v tom ta moje plánovací dopředu prostě projevilo. A oni mi to tam jako fakt podrželi jako celou tu dobu. Takže jsem si spíš jako říkala takové: „Vím, že nechci zůstat u našich. A jak to udělám, abych prostě mohla bydlet sama?“ Nicméně v té době už se fakt jako řešilo odškodnění a tak, takže já jsem jako tušila, že to prostě pravděpodobně jako nějak půjde. Byť by se třeba se mnou, za mnou ještě mamka třeba na pár měsíců přestěhovala do města A, než bych si posháněla osobní asistenci nebo něco, ale věděla jsem, že to prostě nějak jako půjde.

§ 39 T: Hmm. Co jsi ještě musela řešit? S čím se vyrovnat po tom úraze?

§ 40 R: No to určitě jako vztah s teď už bývalým partnerem. My jsme se teda oba dva strašně moc dlouho snažili, aby to bylo jako dřív, nicméně to už prostě nikdy není jako dřív. A fakt jsme se snažili všichni strašně strašně dlouho, až se to prostě nedalo. Což byl vlastně jeden z důvodů, jak jsem se dostala k ragby.

§ 41 T: Jo. Jak ses o ragby dozvěděla?

§ 42 R: Jak jsem se o ragby dozvěděla? V Parapleti. S tím, že jsem se to nechtěla jít zkusit hrát, ale chtěla jsem se na to jít zkusit, nebo jako jít podívat. Tak mně se zdá, že ty máš rozhovor s Václavem, takže přesně jsem byla na pobytu s Václavem. Ještě s Amálkou Dlouhou, což je paraplegička, která dřív hrála, teď už nehraje. Oni jako že byli na tom tréninku už týden předtím a že jestli se tam teda nechci jít podívat. Takže to jsem měla asi jako první, první seznámení s ragby, že jsem se tam jela jenom podívat.

§ 43 T: Co tě na tom zajímalo?

§ 44 R: Celkově, jak to jako probíhá. Já jsem tam vlastně viděla možná někde odložený jeden dva, jeden dva ragbyové vozíky, ale věděla jsem asi, že to hraje David, náš big boss. Ale nevím, jestli mně možná jako řekl někdy: „Jako dojde se podívat, my tam tak jako různě, se tam potkáváme.“ Ale to, není to asi, prostě mi neříkali tady ti dva, že, že tam půjdou, že tam byli minulý týden a že to bylo super. Říkám: „Jo, tak vás tam jako vezmu, tak vezmu auto,“ myslím, že Anička v té době auto ještě neměla. A tak jsme se tam prostě jeli podívat.

§ 45 T: Hmm, takže to tvoje očekávání první bylo jaký?

§ 46 R: Já jsem, tam asi nebylo jako že žádný očekávání, já jsem se tam nešla na to podívat, jako že bych to někdy hrála. Takže spíš jsem se šla prostě jenom podívat, jako co co to je. Oni říkali, že to byla jako strašná sranda, že tam do sebe naráželi ve vozících. Říkám: „No co, vůbec.“ Říkám: „Tak se tam ale půjdu podívat, jako co to je.“

Nedívala jsem se předtím ani na žádné video. Byla jsem strašně překvapená, jak jsou v těch vozících rychlí. A udělala jsem si tenkrát jedno nebo dvě nějaké krátké videa, že prostě jsem to ukázala ségře, říkám: „Hele, večera večer jsem neměla co dělat, tak jsem se šla podívat tady v rámci Paraplete, neměla jsem žádnou návštěvu, tak jsem se jela podívat prostě na trénink ragbistů.“

§ 47 T: Hmm, měla jsi v hledáčku ještě nějaký jiný sport, na kterej se půjdeš podívat nebo vyzkoušíš?

§ 48 R: Uhm uhm, já jsem byla spíš takový jako velký sportovní antitalent. Zkoušela jsem myslím handbike. A dopadlo to tak, že jsem kroutila řídítka a ječela: „Pomoc!“ Já jsem i za zdrava bývala jako strašný jako antitalent sportovní, takže to nebylo asi něco, co bych jako jakkoliv zkoušela.

§ 49 T: A když ses tam přišla podívat, tak co následovalo?

§ 50 R: Co následovalo? Vrátila jsem se, že jo, zpátky do města B, začal školní rok a... Já nevím, jestli i kluci mě tam určitě jako huškali. Jako pojď, pojď si to zkusit, my ti tady dáme vozík. Nicméně já jsem tenkrát, zaprvní jsem to tenkrát měla, takže jsem byla strašně nasraná, a nevím, vypila jsem něco močopudného a neměla jsem v té době, že jo, tam žádnou asistentku, neměla jsem ještě tu díрку ušitou na to čůrání, co mám teď, takže jsem prostě tam seděla v mokré plíně a bylo to úplně na hovno. Blé. Říkám: „Ať už to skončí a já můžu jet zpátky do Paraplete.“ Říkám: „Nic, zajedu se na to podívat ještě někdy, vím, že...“ Kluci mi právě říkali: „No, tak nic, tak v městě B je tým, kdyby sis to chtěla třeba zkusit, neměla co dělat, tak, tak se tam jako můžeš za náma dojet podívat. Za nima.“

§ 51 T: Jak se to dál vyvíjelo?

§ 52 R: Už nevím ani, kdo mi dal kontakt. Možná v rehabilitačním centru mi dala kontakt nějaká ergoška, co jim tam právě buď chodila pomáhat, nebo někoho z těch ragbistů jako znala. Ne, to bylo až potom, tak počkej. Ještě než bylo... Ještě bylo mezitím, nevím, bylo nějaký... My jsme, ve městě B se pořádal turnaj. A tam jsem se, tam jsem na to vzala ségru. Říkám: „Uvidím se tam, že jo, s někým,“ myslím kamarády. Pouštěla jsem jim to na videu, říkám: „Ale to musíte vidět ten zápas.“ Říkám: „Ten trénink, to, že oni tam jezdí kolečka, to je takové o ničem.“ A jeli jsme se podívat na ten turnaj. Tam jsem ségře snad řekla, že bych si to chtěla vyzkoušet. Oni mi říkali, že su úplně blbá, jestli mně nestačí, jak su zmrzačená teď, že chci vlézt do něčeho takového. A myslím si, že jsem si pak druhý den do toho zkoušela sednout možná na tréninku. Bylo to hrozné, vůbec mi to nejelo, všichni mi brali míč, nikdo na mě nebral

žádné ohledy, stálo to úplně za hovno. Oni tam hlavně hráli a to a nás právě vybrali právě jako ty slabší hráče, jako takové ty půlky a jedničky a tak. A tam byla nějaká plácaná a bylo to takové jako bé. No tak jsem říkala, říkám: „Když náhodou budu chtít, tak se jako někomu ozvu.“ Sehnala jsem si pak myslím i kontakt a až po nějak době jsem se jim ozvala. Ani jako nevím, co byl takový jako ten spouštěč. Začátek roku, mně se nic moc jako nechtělo, po prázdninách jsem, že jo, hledala jako něco, jak se jako zabavit na těch kolejích.

§ 53 T: A začla jsi hrát.

§ 54 R: No to, já jsem... Mě to... Hodně jsem si říkala, jako že je to fajn jako na kondičku. Já jsem nikdy nezačala hrát, jako že bych to hrála přímo pro tu, pro ten sport. Ale říkali mi: „Hele, můžeš se tam jezdit, budeš si trénovat kondičku, budeš jezdit,“ prostě že jo, ono je to poměrně kondičně náročné. Já jsem do toho nikdy nešla s tím, že bych jako hrála jako nějakou ligu nebo že bych byla vůbec zapsaná jako pro ten tým. Jo, budu jezdit na tréninky, oni budou rádi. Ve městě B je poměrně problém, jestli to říkal i Václav, že je tam prostě strašně málo hráčů. Je to úplně úplně diametrálně rozdílné oproti tady, kde se jich sejde aspoň tolik, aby si zahráli čtyři na čtyři, jak jsou pravidla hry. My jsme se snad v šesti ani... Šest nás mohlo tam docházet a museli jsme si buď půjčit nějaké chodáky, anebo jsme prostě hráli jenom tři na tři. Kolikrát jsme se sešli jenom čtyři, takže jsme hráli dva na dva na půlce hřiště. Jo, to si tady vůbec, tady se sejdou v šesti a: „Ué, to stojí za hovno, tady se nedá pořádně trénovat“.

§ 55 T: Takže to prvotní, ten potom vlastně, jako neměla jsi žádný očekávání, začala jsi tam chodit a říkáš jako fyzička.

§ 56 R: Hmm, hodně kvůli fyzičce.

§ 57 T: Kvůli čemu ještě?

§ 58 R: Kluci tam byli docela fajn. Jako celkově kolektiv. Byli takoví jiní než ti studenti. Jo, jako já jsem se mohla sem tam se jako zastavit, že jo, třeba do rehabilitačního centra nebo takhle, ale tam já už jsem pak tak jako netíhla. Tam já se vždycky otočila na soukromo na rehabkách a jela jsem prostě zpátky na koleje. A navíc ti kluci, to byli všichni prostě takoví jako mazáci už na tom vozíku. Já jsem tam neměla jako nikoho ještě dalšího čerstvého. Takže mi kluci jako řekli hnedka na nějakým druhým tréninku: „Doufám, že nezobeš nějaké pilule, protože to je stejně úplně na hovno.“

§ 59 T: Co ty mazáci pro tebe znamenaj? Nebo znamenali v té době, kdys tam začala docházet?

- § 60 R: Spoustu zkušeností. Ale já, tím, jak jsem jako fakt na sebe byla opatrná, tak to je taková jedna věc, co oni zase jako nechápali. Já teď mám třeba jako po strašně dlouhé době, protože mi odešla nehtařka, shozené nehty. Ale já jako fakt jsem téměř skoro celých těch šest let, teď mám fakt kolikátý měsíc? Pátý, konec. Mám pět měsíců shozené nehty. Já jsem prostě fakt těch šest let odehrála s umělými gelovými nádhernými dlouhými nehtama. A odmítala jsem si je prostě shodit. A když už byly moc dlouhé a potřebovala jsem je jako pak obrousit, tak třeba kluci mají zakázané na mě házet míč. Že jsem jim tam, oni si občas jako stěžovali: „Ty vole, ženská v týmu, to nám tady fakt jako chybělo.“ Nebo: „Jé, tys mě praštil a teď jsi mi rozmazal řasenku nebo něco. Ježíšikriste.“
- § 61 T: Co ty zkušenosti? Jaký, jaký ty zkušenosti byly?
- § 62 R: Nevím, co všechno jako zvládali sami nebo takhle, nicméně zas prostě, oni jsou podle mě na sebe strašně neopatrní. Jim je úplně jedno, jestli hodí záda a praští se do hlavy. Já jako za celou svou kariéru jsem se sesypala z vozíku asi dva-krát a to jsem skoro osm let na vozíku. A záda, jestli jsem hodila, tak jedny, dvoje. Já prostě takovýchle věci nedělám. Já si radši počkám a počkám si, až potkám někoho, koho můžu poprosit, ať mě prostě na ten kopeček vytlačí, než abych to šla hecnout sama a rozflákala si hlavu. Takže, ale jako třeba s těma práškama měli pravdu. Já jsem fakt do měsíce vysadila prostě prášky, co jsem měla na spasticitu, protože mi řekli, že je to kontraproduktivní a že mě to vypíná i svaly, které prostě potřebuju, aby zůstaly aktivní, no tak jsem je prostě přestala jíst. Cca měsíc jsem se cukala trošku víc a pak jsem si na to cukání asi zvykla.
- § 63 T: Co ti ještě předali za zkušenosti?
- § 64 R: Že mám být taková jako víc punková. Já jsem fakt, jako jednu dobu jsem jezdívávala prostě všude prostě fakt jako s mamkou, se ségrou, nebo prostě s někým, kdo věděl. A díky klukům sice po nějaké cca roční, rok a čtvrtní práci, jsem najednou vjela na ligu bez maminky. S tím, aby se o mě postaral někdo. Ta holka měla zkušenosti s vozíčkářema, všechno a viděla jsem se s ní třeba jednou nebo dva-krát, jo, takový jako zapojit do toho úplně někoho nového, který vlastně neví, co od tebe může jako úplně očekávat. Ale pak jsem si říkala, no jo, ale jestli zvládne zpacifikovat posrané kluky na ragby, tak zvládne asi všechno.
- § 65 T: Jaký to bylo, vyjet poprvý bez maminky?
- § 66 R: Já jsem sice byla ráda asi jako strašně ráda jako, že si od ní jako odpočinu, ale jako určitě tam byl jako nějaký takový jako strach, co...

- § 67 T: Pocit no tam byl.
- § 68 R: Ne-nevěděla jsem, jak to bude probíhat, nicméně jako ta holka mě asi po první půlhodině, hodině naprosto jako uklidnila celkově jako tím přístupem, že jako prostě všecko v pohodě. Říkala: „No, tak když se počůráš, tak se počůráš, vole, no, tak se počůráš, ty prostě si myslíš, vole, že jsem v životě neviděla plínu nebo co?“ Jo, a když tě člověk takhle uklidní prostě po prvních deseti minutách, co tě po dlouhé době vidí, tak si řekneš, jo, tak asi to nějak dáme.
- § 69 T: Co ti to dalo?
- § 70 R: To, že se jako svě-svěřím i člověku, který není úplně zasvěcený, že jsem si jistá... Já každému vždycky říkám, ty vole, poslouvej instrukce, já vím, že ti občas zní mé požadavky úplně jako zbytečné, třeba jako tohle posuň jenom o centimetr nebo takhle, nic méně jsou to dobře mířené rady. Takže prostě, když postupuješ podle návodu, tak se nic nemůže stát. A posloucháš moje instrukce.
- § 71 T: No ale co ti to dalo teda, když jsi tam takhle najednou byla jako vlastně sama za sebe.
- § 72 R: Já jsem tam byla, já jsem pak jako s klukama začala jako ráda trávit opravdu čas, nicméně opravdu ragby ve městě B je úplně, ale úplně diametrálně jiné, i kluci se mnou měli fakt jako strašně dlouho trpělivost. Byli na mě fakt jako strašně, strašně hodní. Máme celkově ten tým takový jako hodně jiný. Ne-u nás se tak prostě nekřičí, nenadáváme si tak, jako v jiných týmech. Je u nás taková i na lavičce bývá prostě taková jako lepší atmosféra. Ano, občas někomu prostě bouchnou tam nervy, ale není to tak, jak tady. A já si myslím, že kdybych třeba začínala hrát ragby právě v městě A, tak by mě tady tímhle tím chováním jako vyštvali.
- § 73 T: A jak fungujete ve městě B? Kolik vás je a jak často se scházíte?
- § 74 R: No já hlavně teďkon trénuju už několik let tady v městě A. Takže já se s klukama opravdu vidím jenom, jenom na ligách, ale jsem pořád věrná jim, protože, oni si mě prostě vychovali. Já tam cítím takovou tu nějakou tu potřebu té loajality, že kdybych... Já už když jsem odcházela z města B, tak oni všichni: No, Áčkaři si tě za chvílku přetáhnou,“ a já říkám: Ne, protože vy jste si mě tady vychovali a vy jste ti kamarádi a já prostě nebudu.“ Říkám: „Nevím, co by mi museli nabídnout, abych, aby si mě jako přetáhli.“ A myslím si, že já nejsem hráč, kterého by jako někdo takhle svurně potřeboval, jako, že by si ho potřeboval přetáhnout a vozík jsem si teď koupila vlastně, takže si, opravdu si myslím, že na mně teďkon... Jediná věc a to já už jsem brečela, už pár let, už jako v městě B. Růžové dresy s jednorozcema. A oni to nikdo

nechápu. Já bych chtěla prostě růžové dresy s jednorožcema, byli bysme Pink Unicorn a byli bysme úplně nejvíc, nejlepší. A náš pokřik by byl huíííí. (smích)

§ 75 T: Jak se to vyvíjelo, ten, vlastně ty jako v čase. Protože říkáš, že si, nejdřív jsi hrála ve městě B, potom jsi teda šla, nebo seš ve městě A.

§ 76 R: Čtyři roky zhruba jsme ve městě A. To znamená, že dva roky jsem hrála za město B, s tím že asi první půlrok, to jsme začali někdy na podzim, takže první půl rok nic a pak a pak začal rok a právě jako liga: „Heleď, my si tě jako napíšeme do soupisky.“ Tak říkám: „napsat si mě klidně můžete“ A pak prostě přišli: „Hele, za čtrnáct dní je liga. Přijedeš tady, jsi na víkend ve městě B?“ Říkám: „Jsem.“ Takže jsem přijela. Při prvním zápase si pamatuju, že jsem byla strašně nervózní, že mě jako vůbec nasadí a má strategie, já jako moc úplně nechápu kolektivní hry a nikdy jsem nebyla kamarád s míčem. Takže je to takový jako paradox, že prostě hraju kolektivní míčovou hru. Že jsem se k tomu fakt dostala úplně... Šla jsem za kondičkou a najednou mi řeknou: „Hele, jsi napsaná na soupisce,“ najednou ti řeknou: „Hele, za čtrnáct dní se hraje liga, a jestli jsi o víkendu ve městě B, tak se tady ukaž.“

§ 77 T: V tom městě B jste se scházeli jak často?

§ 78 R: Jednou týdně.

§ 79 T: Jednou týdně na trénink?

§ 80 R: Mhm.

§ 81 T: A mimo to, ještě jste se nějak scházeli a fungovali?

§ 82 R: Spíš ne.

§ 83 T: Spíš ne. Takže opravdu jako jenom na ten trénink.

§ 84 R: Hm, pak jako sem tam, protože ty lidi se tak jako, jsme tak jako nějak propojení, takže třeba v rehabilitačním centru, když je nějaká akce, tam se taky pořádají různé desetiboje a plavání La Manche, takže se tam prostě čas od času někdo někde objevil. Jinak na ligu jsem jako, já jsem, když už, tak jsem ty první dva roky, jsem jezdila právě jenom na ty ligu města B. Jakmile se hrála někde jinde, tak vůbec a až poslední pak půlrok jsem vyjela na tu první bez maminky, na tu ve městě A, pak byla asi nějaká v prdeli, tak tam jsem nejela, pak byla myslím zase ve městě B a pak se jelo na, na, na ligu v městě J a tohle to už bylo těsně před státnicema, před stěhováním do města A.

§ 85 T: Potom teda, když jsi se dostala do města A, tak tady jsi začla s nima, s klukama fungovat jak?

- § 86 R: My jsme se s klukama jako znali a všichni kluci věděli, že se stěhuju do města A, my se známe všichni z těch lig, nicméně jsme se jako neznali nějak moc. Trošku mi asi přístup ke klukům tady ve městě A... Jak jsem těsně před tím, pár měsíců, než jsme se nastěhovali, tak jsem se dala dohromady s jejich stafákem. S Jakubem, kterého jsem viděla vlastně poprvé, když jsem se šla podívat v městě B na ragby a už tenkrát jsem si říkala jako: „ty jo, to je ale pěkný kluk.“ Takový, že by se mi líbil, kdybych tenkrát... Já jsem byla tenkrát čerstvě rozejitá, takže říkám: „hm, ten je jako fakt pěkný.“ A on mě celé dva nebo tři roky jako ignoroval, dva. My jsme se potkali jako na lize, že jo, na cigáru a on byl většinou takový jako nasraný, že ho kluci něčím nasrali nebo něco. Takže jsme se moc jako nebavili a opravdu jsme se začali bavit čtyři měsíce před tím, než jsme se nastěhovali do města A. Nějaký přelom květen, červen. Těsně před státnicema. No, a byli jsme na pár rande a po pár rande jsme se přestěhovali do města A. Takže za první: Jakub byl jejich stafák, za druhé: já jsem najednou už nebyla jenom ta holka, co hraje v městě B ragby a přestěhovala se do města A, ale najednou jsem tady fungovala prostě jako přítelkyně jejich stafáka. Takže věděli ze začátku jako, že by na mě měli být hodní, že tam su jako nová. A že i tak bývám občas taková jako csss. Že to ragby prostě asi tak jako neprožívám strašně jako oni. Ani při těch jako zápasech jako mě to fakt jako připadá jako ty vole, však o nic nejde, já to dělám prostě převážně jako pro tu zábavu, a proto tady občas dochází k velkému střetu zájmů těch, co to hrají, to chtějí strašně moc hrát a prostě vyhrávat všechny ty turnaje a jet tu repre a být prostě nejlepší a těch, kteří to dělají právě kvůli kondičce.
- § 87 T: A teď jsi říkala jako, že ti to přináší radost.
- § 88 R: Já jsem teď kon po, jo, já mám takovou jako lehkou euforii. Já jsem teď měla skoro tři čtvrtě roku z ragby jako pauzu. Protože jsem právě k tomu měla jako strašnej odpor. Mně se na ty tréninky jako strašně nechtělo. Nechtělo se mi mluvit s těma lidma, protože mě všichni serou a mě strašně jako překvapilo, na to, jak je to jako chlapecký sport, jak by jako člověk řekl, že si to teď ti kluci jako všechno vyříkají a to, tak ja-jako, jak se teď všichni jakože bavíme a přitom ten pomlouvá toho, ten pomlouvá toho, ten pomlouvá... Říkám: „Ty vole, vy jste horší, jak ženské občas.“
- § 89 T: Když to porovnáš s městem B, tak jak tam vidíš rozdíl v tom, jak jste fungovali ve městě B a jak fungujete ve městě A?
- § 90 R: No já mám za to, že jsme tam jako byli jako takový jako víc kamará-kamarádští. Možná i tím, že jsme jako taková jako menší skupina. Jo, určitě si občas myslíme, že

ten dělá něco blbě, nebo to, ale, ale bereme to takové celé jako fakt víc v klidu. Tam máme z repre jednoho, teď vlastně dva, ještě Václav, ale je tam, fakt je tam úplněk úplně jiná atmosféra. I na těch tréninzích, kdy bylo prostě u nás takový: „No tak jsme prostě chvilku jezdili a povídali si, co je.“ Jo, tak jsme si zahráli jenom poslední půlhodinu. Nebo: jo, dneska jsme všichni takoví jaloví, tak to prostě utneme o půl hodiny dřív a třeba to bude příště lepší. Nevím, jestli to tam takhle ještě pořád funguje, jo, už přece jenom jako fakt víc toho trávím jako v městě A, ale tam jsem se na tréninky těšila. I když jsem občas nadávala: „No, mami, mě se dneska nechce.“ „Prosím tě pojď, protože stejně tam dojdeš a bude tě to bavit.“ Já jsem tam i v městě B vozila právě svoje spolužáky. Zaprvý, aby nám pomohli nafoukat kolo, dostat nás do vozíku a takhle a neměli jsme hráče, takže jsme prostě dva, tři lidi choďáky nacpali do vozíku, ať si jako zahrají s náma a pro ty studenty to jako bylo jako strašně lukrativní. „Jako ty vole, co, co to jako hrajete. Vy do sebe narážíte. Vždyť ten vozíčkář má chycené ruce a je dva-krát tak rychlý, než jsem já.“

§ 91 T: Jak se vzájemně podporujete v tý skupině?

§ 92 R: V městě B nebo v městě A?

§ 93 T: Můžeš obě dvě.

§ 94 R: Poprvé jako, abysme jako dosáhli vyšších výsledků, nebo...

§ 95 T: Vůbec, jako můžeš to vzít z několika úhlů pohledu. Jeden je ten sportovní a druhý je i jako i v jiných oblastech, osobního života.

§ 96 R: Já si myslím, že jako my si jako úplně do osobních životů nějak extra jako nelezli, nebo aspoň u nás ve městě B, nebo i tady jako bývají takoví jako i ti starší hráči, takže ti už třeba řešivávali jako rodiny a takhle a asi tím, že se jako znali dýl, že jo. Oni už se znali třeba 10 let, už spolu hráli to ragby, pět let, nebo, a pak jsme tam byli my jako při-příváté ucha, které jsme, maximálně jsme byli třeba pět roků na vozíku, nebo pět roků po úraze. Takže je možné, že jako kluci někdy něco jako řešili jako i zvlášť, nicméně do toho já jsem úplně nebyla, nebyla takhle zasvěcená, do těch osobních, ale já jsem je ze začátku jako honila, takhle, já říkám: „Jsme béčkaři, vole, áčkařům to natřeme.“ A tak a burcovala jsem takhle už ty naše kluky už třeba večer před zápasem. Páč jsme třeba odjeli do města A nebo to a teď jsme třeba ještě popíjeli a: „Ták zejtra jim to natřeme...“ A to, to, to, a oni: „Jéžišmarja, jak vyrypuje.“ Takže já praktikuju metodu psychického nátlaku proti, proti, protihráče. A já na hřišti strašně pištím a je to strašně sere a já to vím a využívám toho ve svůj prospěch. Takže demotivovat protivníka a namotivovat soupeře. Jakože. A mně třeba jako fakt strašně pomáhalo

to, že my na sebe fakt jako neječíme na tom hřišti. Ani na těch trénink... Říkám, občas jako Václavovi nebo tak jako rupnou nervy, ale, ale je to fakt minimálně oproti áčkařům a oproti ostatním týmům, my jsme tady v tomhle úplně diametrálně jiní a pozná to spousta, pozná to třeba i Honza, který je právě pro tým z města A, kteří to jako hodně, hodně prožívají ty zápasy, se posílají při zápase do všech možných míst a pak nám to bylo jedno, tam je asi na lavičce sranda, pohoda.

§ 97 T: Co si myslíš, že mělo, nebo že má efekt, když přijdeš do té skupiny jako člověk, kterej získal tělesný postižení, tak co ti tam nejvíc od nich pomohlo, co má efekt?

§ 98 R: To, že vidíš, že ti lidi jsou na tom buď stejně, nebo možná někteří ještě hůř a prostě to zvládnou. Jo, prostě Honza, ale on se teď kon strašně vyklidnil, já nevím, jestli jsi s nim dělal rozhovor, on byl pár roků zpátky, to byl, no, to byl prostě takový řízek, on byl na facku. Ale David, Alan, jo, to jsou... Alana já si pamatuju ještě, než jako začal hrát ragby a myslím si, že to prostě strašně pomůže, když vidíš, jak se tam Dejvák nebo Alan soukaj do těch rukavic a prostě to dají. Trvá jim to, ale prostě to dají a ono se to časem jako zrychluje. Nicméně mě to nikdy jako nedonutilo, já jsem v některých věcech jako, nechci říct pohodlná, ale já... Já ráda hezky vypadám, byť to dneska tak nevypadá, protože dneska mám po dlouhé době jako fakt volný den, ale já prostě nebudu vstávat ve tři ráno, abych se dvě hodiny soukala uplých legínů. Prostě nebudu. A radši si pospím a do těch uplých legínů mě za pět minut pomůže prostě přítel. Takže, takže jsem jako oproti klukům jsem jako dost desoběstačná. Nenaložím si třeba vozík do auta, a právě i u přesunu jsem prostě radši, když mám prostě někoho, protože přesně vím, jak o kamarádce, tak o kamarádovi, kteří machrovali jako, že umí sami přesunout a zlomili si stehenní kost a mě to prostě opravdu nestojí za to, abych ty vole tři měsíce pak ležela, vole nehnutě na posteli, mě by hráblo, zcvokla bych se, takže je to možná svým způsobem pohodlnost, ale já se tak jako fakt jako cítím líp. Když hezky vypadám, přesně, mám svojí komfortní zónu a tu nerada opouštím.

§ 99 T: Tak krom toho, že jsi viděla, že jsou na tom někteří stejně a hůř, co si ještě myslíš, že má efekt?

§ 100 R: My máme takový, nechci říct jako efekt roztleskávaček, ale jsou různé akce, že jo. Banalf... Ne, Banalfatal, ve fabrice různé vozíčkářské plesy nebo tak a když někde vidíš takovou tu ragbystickou skupinu, to je takovej ten efekt roztleskávaček. Prostě efekt toho týmu. A jako hraju vozíčkářské ragby, zní fakt jako hustě.

§ 101 T: Jaký to je, ten efekt toho týmu. Jak bys ho popsala?

§ 102 R: Já si myslím, že my vypadáme na venek jako taková jako strašně drsná a nedostupná skupina, bych až jako skoro řekla. Nebo aspoň takhle jsem je já vnímala, když jsem přišla a nepatřila jsem k nim, jo oni se všichni jako baví, všichni jsou strašně, na to, jak jsou hendikepovaní, tak jsou všichni strašně jako šikovní a hrozně se mi líbí, když k nám někoho... Když se tam někdo jede třeba jako podívat na to ragby, nebo takhle a teď ho tam někdo doprovází a tlačí ho, protože je to čerstvá, nechá se tlačit a teď najednou vidí, jak tam jsou ti lidi a všichni jako si šmrdlí sami, že jo, cigáro, to: „Nech mě, nech mě, já pojedou sám.“ Takový ten jako: „Ty vole, jak to, že oni to dají a já to jako nedávám.“ Takže tam je takový jako efekt, ale fakt si myslím, že na první pohled působíme taková jako drsná, nedostupná skupina.

§ 103 T: Když říkáš, že jste drsná, nedostupná skupina, cosi myslíš, že by šlo zlepšit v tý skupině?

§ 104 R: Já si myslím, že by si tam strašně moc lidí jako mělo uvědomit, že to není jako úplně pro všechny. Prostě pupek světa ragby. Já chápu, že pro spoustu z nich to je, ale prostě je to koníček, fakt je to koníček. My prostě nejsme vrcholoví sportovci, co by za to byli placení nebo něco. A občas jako: „Hele, já nemůžu jít na ragby.“ „Ty vole, měl by sis jako ujasnit priority.“ A tohle jako slyší spousta hráčů a tady ve městě A se mi právě zdá, že to jako začalo slýchávat, no, asi strašně brzo. Strašně moc mě opravdu si kluci tam vyiplali a byli na mě strašně dlouho strašně hodní. A já tady tohle to říkám jako už jako, nemůžete na ně nastoupit. „Ale my tady prostě nechceme mít žádné máčky.“ Jo, některým lidem tady, věřím, že tady tohle to jako vyhovuje. Alan byl přesně jako typ, kterému tady tohle to jako přesně vyhovovalo, to, že se sním takhle jako: „Ty vole, Davino, dělej, ne. A ty si jako necháváš pomoci do rukavic, ne, no to si děláš srandu.“ A kluci na mě právě ze začátku: „Nejde ti přesun, fajn, my ti s tím pomůžeme.“ Jo, nedělali si ze mě srandu, že tam třeba se mnou fakt jako dochází mamka a pomáhá mi. „Proč si třeba nevezmeš nějakou kamarádku.“ „No, protože mamka prostě se mnou je...“ Prostě to neřešili.

§ 105 T: Takže přístup?

§ 106 R: Přístup je... Já to ale říkám pořád, no. Mně se nelíbí, opravdu, nelíbí se mi přístup prostě kluků jako k nováčkům. A myslím si, že se to odráží pak i jako, že to slýcháváme jako zpětně, že mám kamaráda, co dělá instruktora soběstačný správy v Parapleti a on přijde: „Hele, já jsem vám tam prostě posílal nějakého, že jo, nováčka, přesně, ať se jde podívat a vy jste prý byli jako nějací hustí a ten se tam štěkl tím a poslali jste se všichni jako do prdele.“ Ono je to opravdu, obzvlášť když

tam někdo vezme ještě člena jako rodiny, takže si myslím, že ten první šok z toho, co se jako odehrává a cela toho humoru a všeho, že ne všichni jsou tak jako nastartovaní, protože že by někteří, by jako byli, jako hrozní drsníci, ty vole, už v tom rehabilitačním centru. Ale ne všichni jsou takoví, a proto oni si furt jako stěžují, že máme málo hráčů, aby to málo jako, že to je ten sport a takhle, ale myslím si, že to je právě to, že do toho se nám prostě takhle jako nechce, až takhle jako prožívat. A že když mám prostě rodinnou oslavu, tak je pro mě prostě rodinná oslava důležitější než to, abych jela na turnaj. My stejně dostaneme výprask.

§ 107 T: Jaký si myslíš, že možnosti otevírá ta skupina těm lidem, kteří tam přijdou?

§ 108 R: Určitě fyzické, jako nové fyzické. To... Po fyzické stránce je to, je to prostě top, mě paradoxně ani třeba nebaví až tak jako samotná ta hra, nebo ta hra jo, ale nebaví mě takové ty jako tréninky, kdy se jako trénujeme přihrávky a takové. Já su ten takový jako hodně velký individualista v tady tom, takže mě třeba na celé té, tom tréninku nejvíc baví dvanácti minutovka. Když prostě dostaneme čas a jezdíte prostě kolečka. Mě strašně baví si vzít ragbyák v létě na cyklostezku a prostě si dát pět, osm, deset kilometrů. Tohle mě baví. Pak hra, když se hraje, tak jako na pohodu. Já mám strašně ráda, když třeba si dáme jako trénink, jeden zápas takový jako navážno a druhý, tak si jdeme udělat jenom takovou jako plácanou jo a sem tam tak jako do sebe jako drcneme, uděláme i faul, ale uděláme ho schválně a oba se tomu zasmějeme, protože je to úplně jedno, jestli někdo vyhraje nebo prohraje. A tady tyhle ty okamžiky já mám na ragby strašně ráda. Když právě o nic nejde, jo, to jsou pak, pak právě někdo jako jen tak odpálí míč, ten ho zkusí ještě odbít a nakonec je ten gól třeba i dovede. Takže tady to, to je to, proč já to jako dělám.

§ 109 T: Hm, fyzička, radost,

§ 110 R: Fyzička, radost.

§ 111 T: Co ještě to může otevřít, nebo...

§ 112 R: Určitě vyšší soběstačnost. Kolem ragby se pohybuje spousta, i ti, co fungují takhle doma s rodičema, tak si tam buď to vezme svého kamaráda, ona totiž to celá ta rodina je taky pak většinou jako super. Anebo se nám prostě kluci nabídnou. „Hele, zvládneš to v noci sám, nezvládneš to v noci sám. Buď si vem kamaráda, nebo s tebou můžu být na pokoji já.“ Takže vyšší soběstačnost, pak je to jako částečně spojené i s cestováním. Když už opravdu ten člověk jako chce, chce se účastnit těch, těch výjezdů, tak podívat se.

§ 113 T: Jak často, jak často máte tyhle výjezdy?

- § 114 R: Já nejedím úplně tak jako na všechny, ale kluci toho mají určitě víc. Já jezdím primárně jako Švýcarsko, což je jedno, jedno...
- § 115 T: Takže cestování.
- § 116 R: Cestování je tam taky. Mě to dokopalo určitě pak třeba jako i ve víc jako řízení. Pamatuju si doby, kdy jsem jezdila z města B na jižní Moravu a musela jsem si udělat v městě L dvacetiminutovou přestávku, vyklepat ruku. Na ten první, když jsem jela bez maminky semka do města A na ligu, tak jsem nejela já svým autem, ale jel kamarád, protože jsem říkala: „Ty vole, já to prostě do města A neuřídím. To jsou prostě čtyři hodiny řízení, to jste se jako zbláznili.“ A právě jako pak najednou člověk prostě musí. Pak si dá třeba i 13 hodin do Švýcarska.
- § 117 T: Hm, co ještě?
- § 118 R: Cestování, poznávat určitě jako spoustu, jazyk, prolomí jazykové bariéry. Mně až vlastně to, že právě, za prvý: jezdíme docela na dovolené a za druhý: právě to, že jezdíme do zahraničí, plus vlastně celé ragby se píská ve směs jako v angličtině, tak jsem se prostě dokopala k tomu, začít aspoň jednou týdně, chodit na anglinu, protože jsem na jazyky prostě tupá jako tágo, takže, takže i určitě tady tohle.
- § 119 T: Hm, hm, napadá tě ještě něco?
- § 120 R: Jo, dozvíš se spoustu blbých keců od spoluhráčů.
- § 121 T: Jo, a co se ještě od nich dozví kromě divných keců?
- § 122 R: Hele, ke mně se asi sbíhají jenom ty blbé kecy.
- § 123 T: Ale mluvila jsi tam taky na začátku o těch vzorech, těch mazácích.
- § 124 R: Jsou tam určitě mazáci, kteří těm mladým jako, ukážou ti, že nemusíš všechno až tak jako hrotit a to, co ze začátku považuješ za strašnej problém a za strašnej trapas, se dá vlastně pojmout i jako vtipně.
- § 125 T: Když se vrátíme k těm číslům, tak ty jsi začla hrát ragby jak dlouho po úraze? Třeba rok?
- § 126 R: Hm, zhruba dva roky, možná dva a půl.
- § 127 T: Je ti, úraz se ti stal v jednadvaceti, teď je ti...
- § 128 R: 29.
- § 129 T: 29, takže ragby hraješ sedm let?
- § 130 R: Šest, šest a půl, šest a půl zhruba.
- § 131 T: Šest a půl roku. Zmínila jsi i zaměstnání, že chodíš do práce, kde pracuješ?

- § 132 R: Nepracuju, pracuju ve firmě jako odborný referent pro ekonomicko-správní obory. Respektive jsem šéfovi k ruce. A teď kolegyním hodně pomáhám s cestákama, ale, ale mám...
- § 133 T: To máš na poloviční úvazek, nebo na...
- § 134 R: Na poloviční.
- § 135 T: Na poloviční. Hm, jak jsi se k tý práci dostala?
- § 136 R. Dostala jsem se k ní tak, že jsem první pracovala ve hvězdném bazaru, kde jsme, což je takový charitativní sekáč, provozuje to česká asociace paraplegiků, já, byť jsem měla, nebo mám vystudovanou vysokou školu se zaměřením na IT, tak jsem to sice vystudovala, ale já jsem vůbec jako, za prvý: jsem nevěděla, co bych chtěla dělat z toho a za druhé: jsem vůbec si nebyla jistá, co jsem schopná tomu zaměstnavateli nabídnout. Jsem schopná, chodit celý týden do práce, dva dny v týdnu, zvládnu tam nějak dojíždět, do té práce, kolik, jak, kolik hodin tam zvládnu jako zůstat nebo takhle, takže jsem se první nechala na rok zaměstnat ve hvězdném bazaru, tam jsme měli nějakou sbírku právě v té firmě, kde pracovala právě nějaká jiná vozíčkářka a oni tenkrát, jestli sháněli recepční nebo něco takového, tak mi tenkrát z tama jako volali. Oni se mě ptali, jestli jako můžou dát jako můj životopis, říkám: „Jo, v pohodě.“ Kamarádka: „No, tam můžeš pracovat vlastně jenom jeden rok v tom hvězdném bazaru.“ Takže já jsem jako věděla, že mi bude končit smlouva, takže jsem se tak jako začala poohlížet. Byla jsem tam na jednom pohovoru, z tama mi pak volali, že to jako nedopadlo a jestli si jako můj životopis můžou jako nechat, kdyby se třeba do měsíce se ještě ozvali z jiné divize, tam mě taky chtěli nejdřív na recepci, říkám: „Vy jste se normálně zbláznili, já jsem nestudovala šest let, abych dělala na recepci.“ „No, tak počkejte, tady ještě jeden shání k sobě právě někoho jenom tak na půl úvazek.“ No, tak to tak nějak klaplo.
- § 137 T: Fajn, a když se zeptám na tvůj vztah, současný, jak dlouho jste s partnerem?
- § 138 R: Zhruba čtyři roky.
- § 139 T: Čtyři roky a poznali jste se díky ragby.
- § 140 R: Hm, poznali jsme se díky ragby. Taky to už bylo párkrát tak moc nahlé, že jsme se taky párkrát kvůli ragby jako málem fakt jako rozešli, protože když má občas člověk pocit, že je ragby na prvním místě, a hlavně kluci z ragby na prvním místě, kteří jsou občas schopní prostě zatelefonovat i v neděli, že prostě v úterý něco potřebují, a protože se jemu nemůžou dovolat, tak telefonují na můj telefon a mě to

v neděli ráno vzbudí, tak... A důležitější, co si myslí a co říkají. No, jako je to občas, je to občas náročné, to skloubit, tyhle ty dva světy.

§ 141 T: Fajn, Jolanko, děkuju.

§ 142 R: Už jsme na konci?

§ 143 T: Už jsme na konci.

§ 144 R: HUUUUSTÝÝÝÝ.

§ 145 T: Mockrát díky, kdybych měl ještě nějaký dotaz, můžu se ozvat?

§ 146 R: Určo.

§ 147 T: Tak jo, super, děkuju.

§ 148 R: Potřebuju něco dělat, bejt mezi lidma. Tak je to takový... je to veselejší a ubíhá to, není člověk zničený a zavřený doma.

§ 149 T: Děkuju.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora: Petr Minařík

Studijní program: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Význam podpůrné skupiny pro osoby se získaným tělesným postižením

Vedoucí práce: Mgr. Barbara Kostelacová

Rok dokončení práce: 2019

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 9.345

Ostatní text: 148.659

Celkový počet znaků: 158.004

Názvy souborů umístěných na doprovodném CD

Text práce ve formátu PDF: DP_Minarik_Vyznam_podpurne_skupiny.pdf

Text práce ve formátu DOC nebo DOCX:

Další soubory:

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta: Petr Minařík
 Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
 Název práce: Význam podpůrné skupiny pro osoby se získaným tělesným postižením
 Vedoucí práce: Mgr. Barbara Kostelacová

Technické parametry práce:
 Počet stránek textu (bez příloh): 86
 Počet stránek příloh: 128
 Počet titulů v seznamu literatury: 75

Výběr tématu

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	x			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Vysvětlíte pojem podpůrná skupina. Uveďte její charakteristiku, specifika, konkrétní příklady z praxe.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autor se ve své diplomové práci věnuje významu podpůrné skupiny pro osoby s tělesným postižením. Zvolené téma je přílehlavé ke studovanému oboru, stále aktuální a potenciálně nosné.

V prvních dvou kapitolách teoretické části autor předkládá charakteristiku osob s tělesným postižením se zvláštním zaměřením na spinální úraz. Obě kapitoly jsou obsahem přílehlavé k názvům a svým rozsahem přiměřené. Třetí kapitola je věnována skupinové sociální práci a autor v ní hledá hlavní teoretická východiska ke zvolenému tématu. Právě tato kapitola představuje svým obsahem odbornou základnu, na níž je práce vystavěna. Je však poněkud stručná a zejména podkapitola Podpůrné skupiny (s. 26 - 33) svým významem vybízí k hlubšímu prozkoumání problematiky. Ocenění si zaslouží alespoň krátká podkapitola, v níž autor shmuje výsledky několika výzkumů zabývajících se působením podpůrných skupin. Ve čtvrté kapitole autor prezentuje některé organizace, které se věnují sociální práci s lidmi s tělesným postižením, a krátce představuje také systém sociální ochrany ČR. Na teoretická východiska práce autor nahlíží z poměrně široké perspektivy a předkládané téma zachycuje z mnoha úhlů pohledu, což se děje na úkor hlubšího vhledu do tematiky, nikoli však k úhoně celkové myšlenkové provázanosti.

Teoretická část práce vychází z poměrně úctyhodného počtu zdrojů v odborné domácí i zahraniční literatuře, autor dokládá svou schopnost orientace v odborných pramenech a jejich správného užití v citacích.

Na teoretickou část obsahově navazuje část empirická, pro niž autor zvolil metodologicky optimální kvalitativní přístup. Cíle výzkumu korespondují s výzkumnými otázkami, data získaná v polostrukturovaných rozhovorech se sedmi respondenty jsou zpracována tematickou analýzou. Metodologii výzkumu autor popisuje pečlivým a podrobným způsobem, předkládá i vlastní předporozumění, které je relevantní součástí kvalitativního přístupu. Přepisy rozhovorů dokládají autorovu schopnost vést rozhovor a doptávat se, byť obsahově místy zabíhají mimo hlavní téma. Rozhovory jsou velmi obsáhlé a autorovi poskytly bohaté zdroje dat. Výzkumné šetření je velmi pečlivě zpracované, závěry výzkumu jsou jasně formulované.

Po stylistické stránce je text místy poněkud těžkopádný, avšak gramaticky správný. Formální stránce je nutno vytknout chybné číselné označení kapitol ve výzkumné části práce.

Zvláštní ocenění si zaslouží autorova mimořádná poctivost, se kterou k práci přistupoval a enormní úsilí, které jí věnoval.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: 1 - 2

Datum, podpis:

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Kochová', written over the 'Datum, podpis:' label.

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: MINAŘÍK Petr

Obor studia: sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: **Význam podpůrné skupiny pro osoby se získaným tělesným postižením**

Oponentka: PhDr. Kateřina Šámalová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh):

Počet stránek příloh: 0

Počet titulů v seznamu literatury: nevedeno

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová příléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		2		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

		2		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		2		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		2		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Vyzývám tímto diplomanta, aby se vyjádřil k podnětům oponenta.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Hlavním předmětem předložené diplomové práce je skupinová sociální práce s osobami se získaným tělesným postižením. Autor si vybírá téma, které je přílehlavé studovanému oboru a jehož řešení je důležité nejen v podpoře vyrovnávání se s náročnou životní situací, kterou vznik postižení bezesporu je, ale také v podpoře samostatného nezávislého života této cílové skupiny.

Diplomová práce je tradičně dělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část je vystavěna na čtyřech hlavních kapitolách, které jsou bohatě vnitřně členěny a kterými se autor z různých aspektů snaží přiblížit hlavnímu předmětu své práce. Čtenář má možnost se seznámit s vymezením tělesného postižení, blíže pak s postižením spinálním. Podstatná část práce je zcela logicky věnována skupinové sociální práci. Zařazení této kapitoly bych naznávala jako logičtější až po kapitole „Sociální práce s tělesně postiženými osobami“, která svým názvem vzbuzuje na straně čtenáře veliká očekávání. Oceňuji zařazení kapitoly o dosavadních výzkumech podpůrných skupin, ale očekávala bych tento text spíše jako součást úvodu empirické části práce.

Je poněkud zklamáním, že v kapitole č. 4 najde čtenář převážně jen výčet organizací, které pracují s osobami se získaným tělesným postižením. Její druhá část je věnována systému sociální ochrany dotčené cílové skupiny. Toto subtéma, nutno podotknout, nelze pod sociální práci nijak podřazovat, naopak sociální práce je obecně považována za nástroj sociální ochrany, tedy vztah je tu opačný. Přes patrné a nezměrné úsilí autora se ctí se vypořádat s tímto úsekem, vykazuje kapitola mnohé nedostatky. Zásadní připomínka se týká využívání zdrojů. Většina textu je předmětem zákonné úpravy a diplomant cituje sekundární zdroje (www MPSV, NFZOZP apod.), aniž by čtenáře upozornil, že popisované nároky mají svoji zákonnou úpravu. V textu se vyskytují také terminologické nepřesnosti.

Autor ve výkladu prokazuje jazykový styl, který je spíše věcný a úsporný. Plynulost textu občasně narušují gramatické nedostatky stejně jako nedokončené myšlenky a otevřená témata, která nejsou provázaná s následujícím výkladem. Text je tak na řadě míst málo sdělný a plynulý. Některé kapitoly jsou poznamenány omezeným počtem zdrojů, ze kterých byly zpracovány. Lze také pozorovat, že autor má tendenci hloubat nad danostmi, přirozenostmi a dlouze o nich pojednávat (např. podkapitola sociální stránka tělesného postižení, porovnání skupinové sociální práce a podpůrných skupin

apod.). Povzbudila bych také diplomanta k revizi užívaného slovníku, který pakliže hovoří o osobách se zdravotním postižením (a jakkoli obdobně), má povětšinou tendenci postižení těchto osob personifikovat (tělesné postižené osoby, znevýhodněné osoby, tělesně postižení apod.).

Výzkumná část práce je vystavěna na šetření, pro nějž diplomant zvolil kvalitativní design. Trochu překvapivý obsah potká čtenáře již v samotném úvodu této části práce – 4. 5 Předporozumění. Domnívám se, že jeho účelem není provést osobní zpověď výzkumníka, ale předložit, jak „teď a tady“ výzkumník předmět svého šetření chápe, tedy z jakého bodu se vydává na svoji výzkumnou cestu. Mám za to, že ryze privátní zkušenost a zážitky do této části nepatří.

Obsah cíle výzkumu je smysluplný, nicméně jako méně šťastnou a spíše těžkopádnou hodnotím jeho formulaci (např.: „cílem výzkumu je pochopení“, „...a vydrželi v ní“). Čtenář by rozhodně uvítal výklad toho, jak diplomant rozumí pojmu „podpůrná skupina“, jaká kritéria musí naplňovat, aby plnila svůj účel.

Z uvedeného se rekrutuje také výběr participantů. Výzkumný vzorek sestával ze sedmi participantů, kteří vzešli ze záměrného výběru. Je ovšem otázkou, zda tým hráčů ragby na vozíku lze považovat za podpůrnou skupinu či ne. Tuto nejistotu prohlubují i rozpracované výzkumné otázky, spíše marginálně se v nich totiž objevuje téma významu podpůrných skupin, převládá sportovní tematika. Sebraná data byla analyzována technikou tematické analýzy a její výsledky jsou přehledně prezentovány. V závěru chybí diskuze.

Předložená diplomová práce splňuje veškeré nároky kladené na tento typ kvalifikační práce a jednoznačně ji **doporučuji k obhajobě**.

Doporučení k obhajobě: **doporučuji**

Navrhovaná klasifikace: **velmi dobře**

Datum, podpis: 25. 8. 2019

PhDr. Kateřina Šámalová, Ph.D.